श्री ५ को सरकार

स्थानीय विकास मन्त्रालय

मन्त्रालयको परिचय, वार्षिक कार्यक्रम (आ.व. ०६२।०६३), वार्षिक प्रगति विवरण–०६१/६२ एवं वार्षिक समीक्षा तथा अनुगमन गोष्ठीको प्रतिवेदन –२०६२

मार्ग, २०६२

श्री ५ को सरकार

स्थानीय विकास मन्त्रालय

मन्त्रालयको परिचय, वार्षिक कार्यक्रम (आ.व.०६२।०६३), वार्षिक प्रगति विवरण–०६१/६२ एवं वार्षिक समीक्षा तथा अनुगमन गोष्ठीको प्रतिवेदन –२०६२

योजना तथा बैदेशिक सहयोग समन्वय महाशाखा

श्रीमहल, पुल्चोक, ललितपुर

फो.नं. ५–५२१७२७/५–५२१७२८

फ्याक्सः ५–५२२०४५

मार्ग, २०६२

विषय सूचि

सि.नं.	विषय	पेज
१.	स्थानीय विकास मन्त्रालयको संक्षिप्त परिचय	१
२.	स्थानीय विकास मन्त्रालयका उद्देश्यहरु	१
३.	स्थानीय विकास मन्त्रालयको कार्यक्षेत्र	१
४.	दशौं योजनामा	२
	४.१ स्थानीय विकास	२
	४.२ विकेन्द्रिकरण	४
	४.३ दलित तथा उपेक्षित समुदाय	६
	४.४ आदिवासी तथा जनजाति	७
५.	स्थानीय विकास मन्त्रालयको संगठनात्मक व्यवस्था	८
	५.१ संगठनात्मक स्वरुप	८
	५.२ मन्त्रालय अन्तरगतका निकायहरु	९
	५.३ मन्त्रालय अन्तरगतका समिति एवं प्रतिष्ठानहरु	९
	५.४ महाशाखा तथा शाखाहरुको कार्य विवरण	९
	५.५ दरबन्दी तेरिज	१८
६	स्थानीय विकास मन्त्रालय अन्तरगत संचालित कार्यक्रमहरुको संक्षिप्त विवरण	२०
७	अन्तर्राष्ट्रिय दातृसंस्थाहरुको प्राविधिक सहयोगमा सञ्चालित कार्यक्रम/आयोजनाहरु	३९
८	स्थानीय विकास मन्त्रालय अन्तरगत सञ्चालित आयोजना/परियोजनाहरुको विवरण	४१
९	भारतीय राजदुतावासको सहयोगमा सञ्चालित कार्यक्रमहरुको विवरण	४५
१०	दशौं योजनाको कार्यक्रम वर्गीकरण अनुसार मन्त्रालय अन्तर्गत सञ्चालित कार्यक्रमहरु	४६
११	स्थीय विकास मन्त्रालय अन्तर्गत सञ्चालित कार्यक्रमहरुले आ.व. ०६२/६३ को बजेटबाट प्राप्त गर्ने सुचकहरु	४७
१२	आ.व. ०६१।६२ को बजेट अन्तर्गत जापान सरकारको NPG (वस्तुगत अनुदान) सहयोग अन्तर्गत आ.व. ०६२।६३ मा प्राप्त वस्तुगत अनुदान विवरण	५३
१३	आ.व. ०६२/६३ मा सञ्चालन गरिने कार्यक्रमको तयारी, अनुगमन र प्रतिवेदन गर्ने जिम्मेवार शाखा/निकाय/पदाधिकारीको विवरण	५४
१४	आ. व. ०६२/६३ मा सञ्चालन गरिने कार्यक्रमको वार्षिक बजेट, ब.उ.शि.नं. र प्राथमिकता संकेत	५७
१५	जिविस र गाविस अनुदान बाँडफाँड तालिका (आ.व. २०६२/०६३)	५९
१६	आ.व. २०६२/०६३ को नगरपालिका अनुदान वितरण तालिका	६१
१७	स्थानीय विकास मन्त्रालय अन्तर्गत सञ्चालित कार्यक्रमहरुको जिल्लागत रकम बाँडफाँड (आ.व. २०६२/०६३)	६३
१८	स्थानीय विकास मन्त्रालयको आ.व. २०६२/०६३ को बजेट कार्यान्वयन गर्दा पालना गर्नुपर्ने निर्देशनहरु (समष्टिगत)	६८
१९	कार्यक्रमगत निर्देशन	७०
२०	श्री ५ को सरकारको २१ बुँदे कार्यक्रम	८४
२१	स्थानीय विकास मन्त्रालयको ३८ बुँदे कार्यक्रम	८६
२२	वार्षिक प्रगति समीक्षा एवं अनुगमन गोष्ठी, २०६२ को प्रारम्भिक प्रतिवेदन	१-३०

पुस्तिका सम्बन्धमा

स्थानीय विकास मन्त्रालयको उद्देश्य, कार्यक्षेत्र, कार्यनीतिका साथै मन्त्रालय र मन्त्रालय अन्तर्गतका कार्यालय एवं निकायहरुले संचालन गरिआएका कार्यक्रम र गतिविधि जानकारी गराउने उद्देश्यले विगत केही वर्षदेखि यस किसिमको पुस्तिका प्रकाशन हुँदै आएको छ । यस पटकको प्रकाशनमा स्थानीय विकास मन्त्रालयको परिचय, वार्षिक कार्यक्रम (आ.व. ०६२/६३), वार्षिक प्रगति विवरण - ०६१/६२ एवं वार्षिक समीक्षा तथा अनुगमन गोष्ठीको प्रतिवेदन-२०६२ का साथै अन्य सान्दर्भिक सामाग्री समेत समावेश गरी प्रकाशन गरिएको छ ।

स्थानीय विकास तथा विकेन्द्रीकरणका प्रयास एवं गतिविधिहरुमा अभिरुचि लिने योजनाविद्, नीतिनिर्माता, अनुसन्धानकर्ता एवं सर्वसाधारणका लागि केही मात्रामा भए पनि यस पुस्तिकाले सहयोग पुऱ्याउनेछ भन्ने मैले ठानेको छु ।

यस संस्करणलाई अझ परिमार्जन गरी बढी सान्दर्भिक बनाउने प्रयास गरिएको छ । यस प्रकाशनलाई थप उपयोगी एवं परिस्कृत गर्ने सम्बन्धमा सबैको अमूल्य सुझावको अपेक्षा गरेको छु ।

प्रस्तुत पुस्तिका तयार गर्न आवश्यक सहयोग गर्ने सम्बन्धित अधिकृत एवं कर्मचारी सवैलाई हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

युव राज पाण्डे
सचिव

बजेट पुस्तिकामा उल्लेख भएका ABBREVIATIONS

ADB	:	Asian Development Bank
CARE	:	Cooperation for American Relief to Everyone
CEAMP	:	Community Environmental Awareness and Management Project
COPE	:	Community Owned Primary Education Programme
DACAW	:	Decentralized Action for Children and Woman
DFDP	:	Decentralized Financing and Development Programme
DIP	:	Decentralization Implementation Plan
DLGSP	:	Decentralized Local Governance Support Programme
DRILP	:	Decentralized Infrastructure and Livelihood Project
DRSP	:	District Road Support Programme
EIA	:	Environment Impact Assessment
GTZ	:	German Development Cooperation
IDA	:	International Development Assitance
IFAD	:	International Fund for Agriculture Development
LDF	:	Local Development Fund
LISP	:	Local Initiative Support Programme
LLINK	:	Linking Local Initiative to New Know How
PCR	:	Project Completion Report
PPPUE	:	Public Private Partnership for Urban Environment
RAIDP	:	Rural Access Improvement and Decentralized Project
RCIW	:	Rural Community Infrastructure Work
RIDP	:	Rural Infrastructure Development Programme
RUPP	:	Rural Urban Partnership Programme
SDC	:	Swiss Agency for Development and Cooperation
SNV	:	Netherland Cooperation
UNCDF	:	United Nation Center for Development Fund
UNDP	:	United Nation Development Programme
UNFPA	:	United Nation Fund for Population Activities
UNICEF	:	United Nation International Children's Emergency Fund
WFP	:	World Food Programme

१. स्थानीय विकास मन्त्रालयको संक्षिप्त परिचय

ऐतिहासिक विकासक्रम

- नेपालमा प्रजातन्त्रको प्रारम्भ सँगै सन् १९५२ देखि शुरु भएको त्रिभुवन ग्राम विकास कार्यक्रम स्थानीय विकासको कोशे ढुंगा मानिन्छ । वि.सं. २०१८ सालमा १४ अञ्चल र ७५ प्रशासकीय जिल्लाको रुपमा नेपाल अधिराज्यको विभाजन भयो । गाउँ, नगर र जिल्ला तहमा क्रमशः गाउँ, नगर र जिल्ला पञ्चायत जनप्रतिनिधिमूलक स्थानीय निकायका रुपमा विकसित हुँदै आए । २०३१ सालको जिल्ला प्रशासन योजनाले स्थानीय विकास र स्थानीय प्रशासनलाई एकीकृत संगठन भित्र बाँधी प्रमुख जिल्ला अधिकारीलाई स्थानीय विकासका लागि जिम्मेवार पदाधिकारीका रुपमा स्थापित गर्‍यो । स्थानीय नेतृत्वको विकासमा यो व्यवस्था खासै प्रभावकारी हुन नसकेको तथा २०३६ सालमा भएको राजनैतिक सुधारको पृष्ठभूमिमा स्थानीय निकायहरूको संरक्षण, सम्बर्द्धन र विकासको जिम्मेवारी लिने केन्द्रीयस्तरमा संस्थागत व्यवस्थाको आवश्यकता महसुस भई २०३७ सालमा पञ्चायत तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयको स्थापना भयो । यस मन्त्रालयको नामाकरण र संगठनात्मक ढाँचामा समेत पटक पटक परिवर्तन गरियो । २०४६ सालको जनआन्दोलनबाट बहुदलीय प्रजातान्त्रिक शासन प्रणालीको पुनः स्थापना भएपछि आएको नेपाल अधिराज्यको संविधान, २०४७ को प्रस्तावनामा विकेन्द्रीकरणको माध्यमद्वारा जनतालाई शासनमा अधिकाधिक मात्रामा सम्मिलित हुने अवसर जुटाई प्रजातन्त्रका लाभहरूको उपभोग गर्न सक्ने व्यवस्था कायम गर्नु राज्यको मुख्य दायित्व हुनेछ भन्ने कुरा स्पष्ट रुपमा उल्लेख भए अनुरुप विकेन्द्रीकरणको अवधारणालाई कार्यान्वयन गर्ने गराउने र स्थानीयस्तरमा विकास निर्माणका कार्यहरू संचालन गर्ने अहं भूमिका यस मन्त्रालयमा पर्न आएको छ । यसै आधारमा स्थानीय विकास मन्त्रालयका उद्देश्यहरू निर्धारण गरिएका छन् ।

२. स्थानीय विकास मन्त्रालयका उद्देश्यहरू

- स्थानीय निकायहरूलाई सुदृढ, सक्षम, प्रभावकारी र उत्तरदायी संस्थाका रुपमा स्थापना गरी स्वायत्त शासन पद्धतिको विकास गर्ने ।
- सामाजिक परिचालनको माध्यमबाट अधिकतम जनसहभागितामा स्थानीय एवं सामुदायिक विकास कार्यक्रमको सञ्चालन गर्ने प्रकृयाको संस्थागत विकास गर्ने ।
- दुर्गम क्षेत्रलाई विकासको मूल धारमा समावेश गर्न सहयोग पुर्‍याउने ।
- जनजाति, आदिवासी र दलित वर्गको उत्थान गर्न संस्थागत व्यवस्था गर्ने ।

३. स्थानीय विकास मन्त्रालयको कार्यक्षेत्र

उपर्युक्त उद्देश्यहरू प्राप्त गर्नका लागि श्री ५ को सरकार (कार्य विभाजन) नियमावली २०५७ अनुसार स्थानीय विकास मन्त्रालयद्वारा सम्पादन गरिने कार्यहरू निम्नानुसार छन्:

- दुर्गम क्षेत्र, ग्रामीण एवं स्थानीय स्वायत्त शासन, सामुदायिक विकास, स्थानीय विकास एवं स्थानीयस्तरको खानेपानी तथा ढल निकास तथा सरसफाई सम्बन्धी नीति, योजना र कार्यक्रमको कार्यान्वयन तथा अनुगमन र मूल्याङ्कन सम्बन्धी,
- दुर्गम क्षेत्र, ग्रामीण एवं स्थानीय स्वायत्त शासन, सामुदायिक विकास, स्थानीय विकास एवं स्थानीयस्तरका खानेपानी तथा ढल निकास तथा सरसफाई सम्बन्धी तालीम, अनुसन्धान एवं अन्वेषण सम्बन्धी,
- गाउँ, नगर र जिल्लाको सीमाङ्कन सम्बन्धी,
- स्थानीय विकासको कार्यक्रममा समन्वय सम्बन्धी,
- स्थानीय जनशक्ति र जन सहयोगको परिचालन सम्बन्धी,

- स्थानीय विकास सम्बन्धी अन्तराष्ट्रिय सम्मेलन तथा सम्पर्क सम्बन्धी,
- स्थानीय निकायहरूको बीचमा समन्वय र सम्पर्क सम्वन्धी,
- जन्म, मृत्यु तथा अन्य व्यक्तिगत घटना दर्ता सम्बन्धी,
- ग्रामीण विकास कार्यक्रम सम्बन्धी,
- विकेन्द्रीकरण सम्बन्धी नीति निर्माण, कार्यक्रम कार्यान्वयन तथा अनुगमन सम्बन्धी,
- स्थानीय प्रविधिको विकास सम्बन्धी,
- स्थानीयस्तरको सडक (कृषि सडक समेत) निर्माण र मर्मत सम्भार सम्बन्धी,
- घोडेटो बाटो र झोलुङ्गे पुल सम्बन्धी,
- जनजाति, आदिवासी र दलित विकास सम्बन्धी ।

उपर्युक्त कार्यहरू बाहेक स्थानीय विकास मन्त्रालयले देहाय बमोजिमका कार्यहरू पनि गर्दै आएको छ ।

- गुम्वा व्यवस्था तथा विकास कार्यक्रम,
- सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी कार्य,
- फोहोर मैला प्रबन्ध तथा श्रोत परिचालन सम्बन्धी,

४. दशौं योजनामा

४.१ स्थानीय विकास

दीर्घकालीन अवधारणा

आधारभूत सेवा, सुविधा तथा साधनहरूमा विभिन्न वर्ग र समुदायको समान पहुँच, अवसर एवं स्वामित्व सिर्जना भई उनीहरूकै सक्रिय सहभागितामा समुन्नत नागरिक समाज एवं सुसंगठित स्थानीय निकायको समन्वित प्रयासबाट स्थानीय जनताको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउनु स्थानीय विकासको दीर्घकालीन अवधारणा हुनेछ ।

उद्देश्य

स्थानीयस्तरमा प्रदान गरिने सेवा सुविधामा स्थानीय वासिन्दाको, विशेष गरेर सामाजिक एवं आर्थिक रुपले पिछडिएका क्षेत्र, जाति, जनजाति र वर्गको सहज पहुँच भई गरिवी न्यूनीकरण गर्ने ।

रणनीति

- स्थानीयस्तरमा हुने विकाससंग सम्वन्धित कार्यक्रमको योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन तथा अनुगमन मूल्याङ्कनका प्रत्येक चरणमा सरोकारवालाहरूलाई प्रत्यक्ष सहभागी गराइनेछ ।
- स्थानीयस्तरमा उपलब्ध हुने श्रोत, साधन तथा विकासका सूचकाङ्कको आधारमा स्थानीय विकास कार्यक्रमहरूलाई जाति, जनजाति, उपेक्षित, उत्पीडित तथा पिछडिएका समूह तथा भौगोलिक क्षेत्रमा केन्द्रित गरिनेछ । राष्ट्रिय औसत भन्दा तल रहेका क्षेत्र र समुदायलाई लक्षित गरी विशेष कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- स्थानीय तहमा सञ्चालन हुने कार्यक्रमहरू वीच समन्वय, संजालन र सहयोग निरन्तर अभिवृद्धि गर्दै लगिनेछ ।
- स्थानीय तहमा सञ्चालन हुने विकास कार्यक्रमहरू वातावरणमैत्री र श्रममूलक प्रविधि प्रयोग गरी सम्पन्न गरिनेछ ।

नीतिगत–कानूनी–संस्थागत सुधार

नीतिगत सुधार

केन्द्रस्तरबाट उपलब्ध गराइने स्रोत र साधन समेतको संलग्नतामा स्थानीय निकायहरूद्वारा तर्जुमा गरिएका आवधिक योजनाबाट आधारभूत सेवा सुविधा पु¥याउन नसकिएको वा पिछडिएको क्षेत्र तथा समुदायको विकासको लागि त्यस्ता क्षेत्रहरूको वर्गीकरणबाट लगानीको मापदण्ड तयार गरी केन्द्रवाट श्रोत प्रवाह गरी सेवा सुविधाहरू स्थानीय स्तरवाट उपलब्ध गराइनेछ ।

- वैज्ञानिक मापदण्डको आधारमा विभिन्न क्षेत्रहरूको वर्गीकरण गरी स्थानीय विकास कार्यक्रमहरूको प्राथमिकीकरण तथा छनोट गर्ने आधारहरूमा क्षेत्रगत विकासका सूचकाङ्क, स्थानीयस्तरमा उपलब्ध हुने श्रोत साधन तथा जनसहभागिताको अंश समेत समावेश गरिनेछ ।
- सामुदायिक संस्थाहरूबाट गरिएको बचत परिचालनलाई स्थानीय स्रोतका रुपमा उपयोग गरिनेछ ।
- स्थानीय विकास कोषको परिचालनमा स्थानीय निकायहरूको समन्वयात्मक भूमिकामा अभिवृद्धि गरिनेछ ।
- स्थानीय पूर्वाधार विकास रणनीति, स्थानीय सडक मर्मत योजना तथा स्थानीय पूर्वाधार मर्मत सम्भार कोष सम्वन्धी वर्तमान व्यवस्थाको पुनरावलोकन र सुधार गरिनेछ ।

कानूनी सुधार

- दलित उत्थान सम्बन्धी ऐनको तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
- अन्य कानून तथा नियममा आवश्यकतानुसार सुधार गरिनेछ ।
- गाउँ विकास समिति / नगरपालिकाहरूलाई न्यायिक अधिकार प्रयोग गरी जनतालाई सुविधा उपलव्ध गराउने व्यवस्था गरिनेछ ।

संस्थागत सुधार

- स्थानीय विकास मन्त्रालय र यससंग सम्बन्धित विभाग वा निकायको भूमिका तथा जिम्मेवारी स्पष्ट गरी विकेन्द्रीकरणको भावना अनुरुपको संरचनागत सुधार गरी सहयोग पु¥याउने तथा योजना व्यवस्थापन पक्षलाई सुदृढीकरण गरिनेछ । यस मन्त्रालयलाई केन्द्रीयस्तरमा निक्षेपणमा स्थानीय निकायहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने सहयोगी मन्त्रालयको रुपमा विकसित गरिनेछ ।
- स्थानीय विकास प्रशिक्षण प्रतिष्ठानको संस्थागत सुधार गरी समयानुकूल परिवर्तन गरी स्थानीय निकायहरूको आफ्नो संस्थाको रुपमा विकसित गरिनेछ । यस अन्तर्गतका प्रशिक्षण केन्द्रहरूको भूमिकालाई पुनरावलोकन गरी आफ्नै श्रोत साधनबाट संचालन हुनसक्ने संयन्त्रको विकास गरिनेछ । स्थानीयस्तरका पदाधिकारीहरू तथा कर्मचारीहरूको क्षमता अभिवृद्धिमा यसको भूमिका र अन्य यस्तै गैरसरकारी निकाय वीचको सम्वन्ध प्रष्ट पारिनेछ ।

परिमाणात्मक लक्ष्य

दशौं योजनामा स्थानीय विकासमा निम्न अनुसार परिमाणात्मक उपलब्धिहरू हासिल हुनेछन्ः

- सवै जिल्ला तथा नगरपालिकाको आवधिक योजना तयार भई लागू भएको हुनेछ ।
- सवै जिल्ला विकास समिति र नगरपालिकाहरूमा सूचना केन्द्र (GIS समेत) को स्थापना तथा सुदृढीकरण भएको हुनेछ । गाउँ विकास समितिहरूको हकमा क्रमशः सूचना प्रणालीको स्थापना र सञ्चालन भएको हुनेछ । गरिवी नक्साङ्कन (Poverty Mapping) केही जिल्लामा लागू गरिनेछ ।
- सवै जिल्लामा सडक यातायात गुरुयोजना तयार भएको हुनेछ ।

- स्थानीय निकाय (जिल्ला विकास समिति, नगरपालिका र गाउँ विकास समिति समेत) मा स्थानीय विकास कोष स्थापना भएको हुनेछ ।
- सबै गा.वि.स.मा सामाजिक परिचालनद्वारा संचालित कार्यक्रमहरू वीच समन्वय ल्याई कुनै न कुनै रुपमा गाउँ विकास कार्यक्रम तथा अन्य लक्षित कार्यक्रमहरू सञ्चालन भएका हुनेछन् ।
- ग्रामीण तथा कृषि सडकतर्फ १२०० कि.मि. कच्ची सडक निर्माण, ६०० कि.मी. ग्राभेल, २५० कि.मी. प्रति वर्ष पुनर्स्थापन, ५००० कि.मि. प्रति वर्ष नियमित मर्मत र ६०० कि.मि.प्रति वर्ष आवधिक मर्मत सम्भार भई आवधिक योजनाको अन्त्यमा २०००० कि.मि. सडक संचालनमा रहेको हुनेछ ।
- त्यसैगरी ५०० वटा नयां झोलुङ्गे पुल निर्माण, १२०० वटा पुलको वृहत मर्मत सम्भार एवं २००० झोलुङ्गे पुलको साधारण मर्मत सम्भार भएको हुनेछ ।
- स्थानीय पूर्वाधार विकास निर्माण कार्य गुणस्तरयुक्त र प्रभावकारी बनाउन श्रममूलक र वातावरणीय मैत्री प्रविधि प्रशिक्षण केन्द्रको स्थापना र सञ्चालन भएको हुनेछ ।
- १२०० जना जिल्ला विकास समितिका पदाधिकारीहरू, ५०,००० जना गाउँ विकास समिति पदाधिकारीहरू र १५०० जना नगरपालिका पदाधिकारीहरू (महिला जनप्रतिनिधिहरू सबै) लाई निर्वाचनको पहिलो र दोश्रो वर्षमा प्रशिक्षण दिइनेछ भने यसै अवधिमा अध्ययन भ्रमण तथा अभिमुखीकरण तालिमबाट ५२६०० जना लाभान्वित हुनेछन् ।
- स्थानीय निकायका सहायकस्तर द्वितीय तहसम्मका सबै कर्मचारीलाई उनीहरूको जिम्मेवारीको आधारमा प्रशिक्षण दिइएको हुनेछ ।
- सबै गाउँ विकास समिति तथा नगरपालिकाहरूमा सामाजिक परिचालन तथा स्वरोजगार कार्यक्रम सञ्चालन भई कार्यक्रममा सम्वद्ध घरपरिवारले फाइदा पाउनेछन् ।
- सबै जिल्ला विकास समिति एवं नगरपालिकामा तथा केही गाउँ विकास समितिमा कम्प्युटराइज्ड लेखा प्रणाली लागू गरिनेछ ।

४.२ विकेन्द्रीकरण

दीर्घकालीन अवधारणा

स्थानीय तहमा अधिकार, जिम्मेवारी र श्रोत साधन एवं जनशक्तिको निक्षेपण, स्थानीय तहको संस्थागत संयन्त्र र कार्यगत संरचनाको निर्माण तथा विकास, श्रोत साधन संकलन र परिचालन, जनसहभागितामा आधारित नागरिक समाजको स्थापना, जनउत्तरदायी स्थानीय नेतृत्वको विकासका लागि प्रभावकारी संयन्त्रको विकास तथा दिगो विकासका लागि सेवा प्रदान गर्ने कार्यमा निजी क्षेत्रको सहभागितालाई प्रोत्साहित गर्दै स्थानीय स्वायत्त शासन पद्धतिलाई पूर्ण रुपमा स्थापना गर्नु नै विकेन्द्रीकरणको दीर्घकालीन अवधारणा हुनेछ ।

उद्देश्य

वहुसंख्यक जनताको निर्णय प्रक्रियामा र शासन प्रणालीमा सहभागिता गराई तिनीहरूको सवलीकरणमार्फत विकास प्रक्रियालाई संचालन गरी गरिवी घटाउने काम हुनेछ ।

रणनीति

- स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५ को उद्देश्य अनुरुप कार्य गर्न स्थानीय निकायहरूलाई स्वायत्तता प्रदान गर्ने ।
- स्थानीय निकायहरूको सेवा प्रदान गर्ने क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।
- स्थानीय विकास प्रक्रियामा व्यापक जनसहभागिता अभिवृद्धि गर्ने ।

- स्थानीय निकायहरू उत्तरदायी ढंगले संचालन हुने वातावरण तयार गर्ने ।
- स्थानीय निकायहरूलाई आन्तरिक एवं वाह्य श्रोत परिचालन गर्न सक्षम तुल्याउने ।

नीतिगत सुधार

- स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन तथा नियमावलीका प्रावधानसंग बाझिने विषयगत निकायका नीतिहरूमा सुधार गर्ने ।
- विकेन्द्रीकरण कुनै एक मन्त्रालय/निकायको मात्र जिम्मेवारी नभई समग्र राष्ट्रिय विकास तथा सेवा सुविधा प्रदान गर्ने माध्यमको रुपमा राष्ट्रले अङ्गिकार गर्ने नीति भएकोले सोको अवलम्बन गर्दै तदनुसार केन्द्रीयस्तरवाट स्थानीयस्तरमा कार्य निक्षेपण गरिनेछ ।

कानूनी सुधार

- स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन नियमसंग बाझिएका सवै ऐन नियमहरू संशोधन गरिनेछ ।
- व्यावहारिकता र आवश्यकता अनुसार स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन नियमलाई पनि संशोधन एवं परिमार्जित गरिनेछ ।
- स्थानीय स्वायत्त शासन पद्धतिको विकासका लागि स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन २०५५, स्थानीय स्वायत्त शासन नियमावली २०५६ र स्थानीय निकाय (आर्थिक प्रशासन) नियमावली २०५६ तथा स्थानीय निकायका विनियमावलीहरूमा सुधार गरी कार्यविधि सरल र पारदर्शी बनाई जनप्रतिनिधिलाई उत्तरदायी एवं जनताप्रति संवेदनशील तुल्याइनेछ ।
- स्थानीय निकायका जनप्रतिनिधिहरूको भूमिका स्पष्ट गरी उनीहरूको निमित्त आचार संहिता तर्जुमा गरी लागू गरिनेछ ।
- स्थानीय सेवा ऐनको तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।

संस्थागत सुधार

- स्थानीय निकायहरूको संख्या लगायत तहगत तथा संस्थागत संरचना (राजनैतिक र प्रशासनिक समेत) मा पुनरावलोकन गरी तदनुरुप संगठन सुधार तथा विकास गरिनेछ ।
- स्थानीय निकायको संख्या र संरचना पुनरावलोकन गरिनेछ ।
- स्थानीय स्वायत्त शासन ऐनले प्रदान गरे अनुरुपका कार्यहरू सम्पादन गर्न सक्ने गरी स्थानीय निकायहरूको संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ । यसमा सहजीकरणको काम स्थानीय विकास मन्त्रालयले गर्नेछ ।
- विषयगत कार्यालयहरूको स्थानीय निकाय प्रति उत्तरदायी भई समानान्तर रुपमा कार्यक्रम संचालन गर्ने परीपाटी हटाई स्थानीय निकायको माध्यमवाट कार्यक्रम संचालनमा अभिवृद्धि गर्दै लगिनेछ ।

परिमाणात्मक उपलब्धिहरू

- केन्द्रीय र स्थानीय तहमा गरिने कार्यक्रम एवं जिम्मेवारीको वर्गीकरण गरी निक्षेपण गरिनेछ ।
- स्थानीय सेवा आयोग गठन गरिनेछ ।
- स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन नियमलाई समयानुकूल परिमार्जन गरिनेछ ।
- स्थानीय स्वायत्त शासन ऐनसँग बाझिएका अन्य ऐनहरू संशोधन गरिनेछ ।
- विकेन्द्रीकरण कार्य योजना तयार गरी लागू गरिनेछ ।
- स्थानीय विकास मन्त्रालयको संरचनागत सुधार गरिनेछ ।
- स्थानीय निकाय वित्तीय आयोगको सुझावहरूलाई कार्य तालिका अनुसार लागू गरिनेछ ।

- स्थानीयस्तरका आन्तरिक श्रोत परिचालनको सम्भाव्यताको आधारमा आन्तरिक श्रोत वृद्धिका साथै खर्च प्रक्रिया व्यवस्थित गरिनेछ ।
- वित्तीय विकेन्द्रीकरणको लागि स्थानीय निकायहरूलाई केन्द्रबाट उपलब्ध गराउने श्रोत साधनलाई यथार्थता र व्यावहारिकताको आधारमा अभिवृद्धि गर्दै लगिनेछ ।
- स्थानीय निकायहरूको वर्गीकरण गरिनेछ ।
- स्थानीय निकायहरूको वित्तीय व्यवस्थापन, योजना तर्जुमा तथा अनुगमन तथा आन्तरिक व्यवस्थापन क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ ।
- स्थानीय विकास प्रशिक्षण प्रतिष्ठान र अन्तर्गतका प्रशिक्षण केन्द्रहरूको भूमिकालाई पुनरावलोकन गरी
- कृषि अनुसन्धान परिषद् (NARC) र प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषद् (CTEVT) जस्ता संस्थाहरूलाई स्थानीय निकायसंग आवद्ध गरिनेछ ।
- स्थानीय निकाय र श्री ५ को सरकारका विषयगत निकायहरूको कार्य जिम्मेवारीमा स्पष्टता ल्याइनेछ ।
- क्षेत्रीय कार्यालयलाई सुदृढ गरिनेछ ।
- क्षेत्रीय प्रशासक एवं क्षेत्रीयस्तरका कार्यालयहरूको अधिकार तथा जिम्मेवारी स्पष्ट गर्नुका साथै तिनीहरूको संस्थागत विकास गरिनेछ ।
- महिला नेतृत्व तालिमका लागि विशेष व्यवस्था गरिनेछ ।
- विषयगत निकायका नीतिहरूमा सुधार गर्ने ।
- विकेन्द्रीकरण समग्र माध्यमको रुपमा राष्ट्रले अङ्गिकार गर्ने
- स्थानीय निकायका जनप्रतिनिधिहरूको भूमिका स्पष्ट गरी उनीहरूको निमित्त आचार संहिता तर्जुमा गरी लागू गरिनेछ ।
- स्थानीय सेवा ऐनको तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
- (राजनैतिक र प्रशासनिक समेत) तदनुरुप संगठन सुधार तथा विकास गरिनेछ ।
- स्थानीय निकायहरूको संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ ।
- विषयगत मन्त्रालय/निकायहरूबाट सम्पादित कार्यहरूमध्ये स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन अनुसारका कार्यहरू स्थानीय निकायहरूलाई नै निक्षेपण गने
- स्थानीय निकायहरूलाई Viable संस्थाको रुपमा विकसित गरिनेछ ।

४.३ दलित तथा उपेक्षित समुदाय

दीर्घकालीन अवधारणा

दलित, उपेक्षित समुदायका व्यक्तिहरूको जीवनस्तर अन्य जातजाति सरह समान रुपमा सम्पन्न र समृद्धशाली बनाई उनीहरूलाई आत्मसम्मानका साथ विकासको मूल प्रवाहमा समाहित गर्ने दीर्घकालीन अवधारणा राखिएको छ ।

उद्देश्य

परम्परागत सामाजिक मान्यताको कारण पिछडिएका दलित र उपेक्षित समूहलाई समानताको आधारमा सशक्तिकरण गरी विकासका प्रयासहरूमा तिनीहरूको पहुँच बढाउँदै लैजानु यस क्षेत्रको उद्देश्य हुनेछ ।

रणनीति

- दलित, उपेक्षित उत्पीडित समुदायको पहिचान गरी उनीहरूको आर्थिक तथा सामाजिक विकासको माध्यमबाट परम्परादेखि चलिआएका सबै असमानताको अन्त्य गर्ने ।
- दलित तथा उपेक्षित समूहको आर्थिक र सामाजिक सशक्तिकरणको माध्यमबाट उनीहरूको ज्ञान, सीप र प्रतिभालाई विकासको मूल प्रवाहमा समाहित गराउने तथा राष्ट्रियस्तरमा हुन सक्ने विशेष योगदानका सम्भावनाहरू पहिचान गरी सोको कार्यान्वयन गर्न उनीहरूलाई प्रोत्साहन गर्ने ।
- दलित तथा उपेक्षित समुदायको परम्परागत पेशालाई आधुनिकीकरण गर्दै उत्पादनलाई प्रतिस्पर्धात्मक बनाई उपयुक्त बजारसम्म पुऱ्याउन आवश्यक संस्थागत व्यवस्था गर्ने ।
- राष्ट्रिय श्रोत, साधन र अवसरको वितरण गरिंदा दलित समुदायको सामाजिक प्रतिष्ठा अभिवृद्धि गर्ने कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनमा जोड दिने ।

४.४ आदिवासी तथा जनजाति

दीर्घकालिन अवधारणा

आदिवासी/जनजातिहरूको विविधतालाई सम्वर्द्धन गर्दै राष्ट्रिय विकासको मूल प्रवाहमा समान सहभागिताको लागि उनीहरूको आर्थिक, शैक्षिक, सामाजिक र सांस्कृतिक क्षेत्रमा सर्वाङ्गीण विकास र उत्थान गर्ने दीर्घकालीन अवधारणा राखिएको छ ।

उद्देश्य

पछौटेपनमा रहेका र विकास मूलप्रवाहमा सक्रिय सहभागी हुन नसक्ने आदिवासी तथा जनजातिहरूलाई सशक्तिकरणको माध्यमबाट विकास अवसरहरूमा समान पहुँच पुऱ्याउने उद्देश्य रहनेछ ।

रणनीति

- आदिवासी/जनजातिहरूको सामाजिक, शैक्षिक, आर्थिक तथा सांस्कृतिक विकास र उत्थानसंग सम्बन्धित कार्यक्रम तर्जुमा र कार्यान्वयन गरी आदिवासी/जनजातिको सर्वाङ्गीण विकास गरी समतामूलक समाजको निर्माणमा मद्दत पुऱ्याउने ।
- आदिवासी/जनजातिहरूको भाषा, लिपि, संस्कृति/साहित्य, कला, इतिहासको संरक्षण र प्रबर्द्धन गर्ने ।
- आदिवासी/जनजातिहरूको परम्परागत सीप, प्रविधि र विशिष्ट जानकारीको संरक्षण र प्रबर्द्धन गरी त्यसलाई व्यावसायिक प्रयोगमा ल्याउन सहायता पुऱ्याउने ।
- विभिन्न आदिवासी/जनजाति, जातजाति तथा सम्प्रदाय बीच सुमधुर सम्बन्ध, सद्भाव कायम गरी समष्टिगत विकासको मूल प्रवाहमा आदिवासी/जनजातिलाई सहभागी गराउने ।

५. स्थानीय विकास मन्त्रालयको संगठनात्मक व्यवस्था

५.१ संगठनात्मक स्वरुप

५.२ मन्त्रालय अन्तरगतका निकायहरू

स्थानीय विकास मन्त्रालय अन्तरगत रहेका विभाग, जिल्ला विकास समितिको कार्यालय, नगरपालिका कार्यालय तथा गा.वि.स. कार्यालयहरू निम्नानुसार छन्:

- स्थानीय पूर्वाधार विकास तथा कृषि सडक विभाग	१
- जिल्ला विकास समितिको कार्यालय	७५
- नगरपालिका कार्यालय	५८
• महानगरपालिका	१
• उपमहानगरपालिका	४
• नगरपालिका	५३
- गाउँ विकास समितिको कार्यालय	३९१३

५.३ मन्त्रालय अन्तरगतका समिति एवं प्रतिष्ठानहरू

यस मन्त्रालय अन्तरगत समिति, प्रतिष्ठान र आयोग देहाय बमोजिम छन्

१. स्थानीय विकास प्रशिक्षण प्रतिष्ठान
२. आदिवासी तथा जनजाति उत्थान राष्ट्रिय प्रतिष्ठान
३. दुर्गम क्षेत्र विकास समिति
४. गुम्वा व्यवस्था तथा विकास समिति
५. फोहोर मैला प्रवन्ध तथा श्रोत परिचालन केन्द्र
६. उपेक्षित, उत्पीडित, दलित वर्ग उत्थान विकास समिति
७. राष्ट्रिय दलित आयोग
८. स्थानीय निकाय वित्तीय आयोगको सचिवालय

५.४ महाशाखा तथा शाखाहरूको कार्य विवरण

५.४.१ सामान्य प्रशासन महाशाखा

१. मन्त्रालय र अन्तर्गत कार्यालयहरूको संगठनात्मक स्वरुप (दरवन्दी श्रृजना खारेज) सम्वन्धी कार्य ।

२. कर्मचारी प्रशासन सम्वन्धी कार्य ।

३. जनशक्ति विकास सम्वन्धी कार्य ।

४. मन्त्रालय र अन्तर्गत कार्यालयहरूको व्यवस्थापन निरीक्षण सम्वन्धी कार्य ।

५. मन्त्रालयको वार्षिक बजेट तर्जुमा (साधारण) एवं बजेट प्रशासन सम्वन्धी ।

६. लेखा परीक्षण एवं वेरुजु फछ्र्यौट सम्वन्धी कार्य ।

७. मन्त्रालयको आन्तरिक सुरक्षा एवं आन्तरिक व्यवस्थापन सम्वन्धी कार्य ।

८. बस्तुगत सहायताको परिचालन, व्यवस्थापन एवं अनुगमन सम्वन्धी कार्य ।

९. मन्त्रालय र अन्तर्गतका सामाग्रीहरूको खरिद, भण्डारण र व्यवस्थापन सम्वन्धी कार्य ।

१०. महाशाखा/शाखाहरू तथा अन्तर्गत समिति/आयोग/प्रतिष्ठानहरूको वीच समन्वय/सम्पर्कका लागि आन्तरिक कार्यान्वयन निर्देशिका सम्वन्धी कार्यहरू ।

११. कर्मचारी बैठक सम्वन्धी कार्यहरू ।

१२. अन्तर महाशाखा/विभाग र शाखा वीच समन्वय प्रणाली स्थापना सम्वन्धी कार्यहरू ।

१३. महाशाखा अन्तर्गतका कार्यहरूको निर्णयसार बनाउने, संग्रह गर्ने सम्वन्धी कार्य ।

१४. महाशाखा अन्तर्गतका पुराना कागजपत्र धुल्याउने सम्वन्धी कार्य ।

१५. मन्त्रालय र मातहतका सबै निकायहरूको आर्थिक, प्रशासनिक तथा भौतिक स्थितिको व्यवस्थापकीय पक्षहरूको निरीक्षण र कार्यवाही सम्वन्धी ।

१६. शासकीय सुधार/परिवर्तन इकाई सम्बन्धी कार्य ।

५.४.१.१कर्मचारी प्रशासन शाखा

५.४.१.१.१ कर्मचारी प्रशासन शाखा (१)

१. मन्त्रालय र अन्तर्गत कार्यालयहरूमा कर्मचारीहरूको नियुक्ति, पदस्थापना, सरुवा, बढुवा र अनिवार्य अवकाश सम्वन्धी ।

२. मन्त्रालय र अन्तर्गतका कर्मचारीहरूलाई दिइने पुरस्कार एवं विभागीय सजाय सम्वन्धी ।

३. कर्मचारीको सुविधा सम्वन्धी (निवृत्तिभरण, उपदान, औषधि उपचार, संचयकोष, आदि) ।

४. मन्त्रालय र अन्तर्गतका कर्मचारीहरूको कार्य विवरण, त्रैमासिक एवं वार्षिक कार्य सम्पादन मूल्यांङ्कन सम्वन्धी ।

५. मन्त्रालय र अन्तर्गत निकायको संगठनात्मक स्वरुप सम्वन्धी ।

६. मन्त्रालय र अन्तर्गत निकायको लागि आवश्यक जनशक्ति व्यवस्था सम्वन्धी ।

७. कर्मचारीहरूको विवरण अद्यावधिक अभिलेख सम्वन्धी ।

८. मातहतका कार्यालयहरूको व्यवस्थापकीय निरीक्षण एवं निर्देशन दिने सम्वन्धी ।

९. मन्त्रालयसँग सम्वन्धित विषयहरूमा सम्वन्धित निकायमा पर्ने उजुरी तथा निवेदनहरूका विषयमा प्रारम्भिक छानविन एवं कारवाही सम्वन्धी ।

१०. शासकीय सुधार/परिवर्तन इकाई सम्बन्धी कार्य ।

११. प्रशासनिक तथा आर्थिक अनियमितता छानविन एवं दण्ड र पुरस्कार सम्वन्धी कार्य ।

१२. अधिकार प्रत्यायोजन सम्वन्धी कार्यहरू ।

१३. प्रशासनिक अनुशासन सम्वन्धी कार्यहरू ।

५.४.१.१.२ **कर्मचारी प्रशासन शाखा** (२)

१. मन्त्रालयको कार्य संचालनको लागि आवश्यक पर्ने भौतिक पूर्वाधारहरू र सवारी साधन, कम्प्यूटर, फ्याक्स, टेलिफोन, टाईपराईटर, ,फोटोकपी, विजुली, पानी, शौचालय आदिको व्यवस्था गर्ने सम्वन्धी ।

२. मन्त्रालय र अन्तर्गतको निकायका (श्री ५ को सरकारको) चल अचल भौतिक सम्पत्तिको अभिलेख तथा संरक्षण सम्वन्धी ।

३. मन्त्रालयमा आउने एवं जाने चिट्ठी पत्रहरूको एकीकृत अभिलेख राख्ने सम्वन्धी कार्य ।

४. मन्त्रालयको दैनिक कार्य संचालनको लागि आवश्यक सामाग्री (कागज, कलम, मसी आदि) को आपूर्ति सम्वन्धी ।

५. वस्तुगत सहायताका सामानहरूको अभिलेख व्यवस्थापन तथा समुचित वितरणको व्यवस्था सम्वन्धी ।

६. मर्मत संभारको आवश्यक मापदण्ड निर्धारण सम्वन्धी कार्यहरू ।

७. जिन्सी निरीक्षण र व्यवस्थापन सम्वन्धी कार्यहरू ।

८. मन्त्रालयको सरसफाई र सुरक्षा सम्वन्धी कार्यहरू ।

९. दमकल खरिद गर्ने कार्य सम्बन्धी ।

५.४.१.२ **जनशक्ति विकास शाखा**

१. मन्त्रालय र अन्तर्गत कार्यालयहरूमा कार्यरत कर्मचारीहरूको वृत्ति विकासको निम्ति स्वदेशी एवं वैदेशिक तालिमको नीति, योजना एवं कार्यक्रम सम्वन्धी कार्यहरू ।

२. स्थानीय निकायमा निर्वाचित प्रतिनिधिहरूको लागि आवश्यक पर्ने गोष्ठी, कार्याशाला, सेमिनार एवं छोटो अवधिको तालिम सम्वन्धी कार्यहरू ।

३. मन्त्रालय, विभाग र अन्तर्गत कार्यालयहरूले आ-आफ्नो कार्यक्षेत्रको कामहरू सुचारु रुपले कार्यान्वयन गर्ने सम्वन्धमा जनशक्ति विकास कार्यक्रमको तर्जुमा र कार्यान्वयन सम्वन्धी कार्यहरू ।

४. सम्पन्न भएका प्रशिक्षणहरूको अनुगमन एवं सुपरीवेक्षण सम्वन्धी कार्यहरू ।

५. अन्य मन्त्रालय एवं निकायहरूद्धारा तर्जुमा एवं कार्यान्वयन हुने प्रशिक्षण कार्यक्रमसँग समन्वय सम्वन्धी कार्यहरू ।

६. स्थानीय विकास प्रशिक्षण प्रतिष्ठानको सम्पर्क इकाई (Liaison unit) को रुपमा कार्य गर्ने ।

७. गोष्ठी, सेमिनार, प्रदर्शनी, Talk Programme र अन्तरक्रियामा सहभागी गराई कर्मचारीको ज्ञान अभिवृद्धि गराउने एवं उनीहरूलाई नयाँ प्रविधिसँग परिचित गराउने सम्वन्धी कार्यहरू ।

८. जनशक्ति विकास कार्यक्रमको सम्पर्क शाखाको रुपमा काम गर्ने ।

९. वैदेशिक अध्ययन र तालिममा मनोनयनको वस्तुगत मापदण्ड निर्धारण सम्वन्धी कार्यहरू ।

१०. संगठन विकास (OD) सम्वन्धि कार्यहरू ।

११. स्वयंसेवक तथा कार्यक्रमसँग सम्वन्धित विदेशी नागरिकहरूको भिसा सम्वन्धमा सम्वन्धित शाखाबाट निर्णय भै आएपछि पत्राचार सम्बन्धी कार्यहरू ।

१२. मन्त्रालयको मानव श्रोत विकास (HRD Policy) नीति तर्जुमा सम्बन्धी कार्य ।

१३. वैदेशिक प्रशिक्षण प्रतिवेदन संकलन सम्वन्धी कार्य ।

५.४.१.३ आर्थिक प्रशासन शाखा

१. स्थानीय निकायलाई पठाइने अनुदानको अख्तियारी सम्वन्धी कार्य ।

२. अनुदान कार्यक्रमको आर्थिक पक्षको अनुगमन ।

३. स्थानीय निकायको कानून वमोजिम लेखा परीक्षण भए/नभएको अनुगमन गरी सम्वेदनशील वेरुजु उपर मन्त्रालयको निर्देशन पठाउने ।

४. स्थानीय निकायको आर्थिक प्रशासन नियमावलीमा उल्लेखित विषयमा स्पष्ट गर्ने ।

५. स्थानीय निकायमा कार्यरत (आर्थिक प्रशासन सम्वन्धी) कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धि सम्वन्धी ।

६. स्थानीय निकायको आर्थिक कार्य प्रणाली बारे अध्ययन र पुनरावलोकन सम्वन्धी कार्य ।

७. मन्त्रालय अन्तर्गतका निकायलाई बजेट वितरण एवं खर्च गर्ने अख्तियारी सम्वन्धी कार्य गर्ने ।

८. पेश्की र बेरुजुको लगत राख्ने, सम्परीक्षण गराउने एवं फछ्र्यौट गर्ने र अद्यावधिक गराउने सम्वन्धी कार्य ।

९. आयव्ययको आन्तरिक एवं अन्तिम लेखा परीक्षण गराउने ।

१०. मन्त्रालयको वार्षिक बजेट तर्जुमा (साधारण) निकासा एवं खर्चको प्रवन्ध सम्वन्धी कार्य ।

११. मातहतका निकायहरूलाई आर्थिक प्रशासन सम्वन्धी निर्देशन दिने ।

१२. शाखाहरूलाई लजिष्टिक सपोर्टको लागि बजेट व्यवस्था सम्वन्धी कार्य ।

१३. कार्ययोजना तयार गरी स्थानीय निकायको आर्थिक प्रशासन शाखा सुदृढ गर्ने सम्वन्धी कार्य ।

१४. स्थानीय निकाय तथा मन्त्रालयको आर्थिक प्रशासन शाखा वीच कार्यगत सम्वन्ध कायम गर्ने सम्वन्धी ।

१५. सूचना विश्लेषण र स्थलगत निरीक्षण गरी आर्थिक अनियमितता माथि कारवाही गर्ने सम्वन्धी ।

५.४.२. स्वायत्त शासन समन्वय महाशाखा

१. स्थानीय निकायको क्षमता एवं संस्थागत सुदृढीकरण, श्रोत साधनको परिचालन सम्वन्धी नीति, योजना र कार्यान्वयन सम्वन्धी ।

२. स्थानीय निकायको सिमाङ्कन (पुनः संरचना र केन्द्र समेत) सम्वन्धी ।

३. स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन तथा नियमावली कार्यान्वयन, अनुगमन, मूल्याङ्कन एवं आवश्यकतानुसार ऐन कानून संशोधन र तर्जुमा सम्वन्धी ।

४. विकेन्द्रीकरण र स्वायत्त शासन सम्वन्धी स्थानीय, राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय प्रयास र त्यस्ता संघ संस्थाहरूसँगको सम्वन्ध (Linkages), संजाल (Networking), सम्पर्क र समन्वय सम्वन्धी ।

५. स्थानीय निकायको वित्तीय श्रोत (कर राजश्व परिचालन र बाँडफाँड) तथा अनुदान प्रशासन सम्वन्धी कार्यहरू ।

६. मन्त्रालयबाट तोकिएको विभिन्न समिति र कार्यक्रमहरूको सम्पर्क एवं समन्वय ।

७. विकेन्द्रीकरण कार्यान्वयन तथा अनुगमन समिति, अन्तर्गतको कार्य समिति र वित्तीय आयोगको सचिवालय सम्वन्धी कार्य ।

८. जनसंख्या व्यवस्थापन, सामाजिक सुरक्षा र पञ्जिकरण सम्वन्धी ।

९. स्थानीय पदाधिकारीहरू (निर्वाचित/मनोनित) को अभिलेख, रिक्त पद विवरण सम्वन्धी कामहरू र स्थानीय निकायमा निर्वाचित तथा मनोनित आदिवासी, जनजाति, उपेक्षित, उत्पीडित तथा महिला सदस्यहरूको अभिलेख व्यवस्थापन सम्वन्धी विषयमा स्थानीय निकायसँग समन्वय ।

१०. स्थानीय निकायको वर्गीकरण, संगठन र दरवन्दी सम्वन्धी कार्य ।

११. स्थानीय स्वायत्त शासन समन्वय सम्वन्धी अन्य विषयहरू ।

१२. अन्तर महाशाखाहरू र शाखाहरू वीचको समन्वय सम्वन्धी ।

१३. महाशाखा अन्तर्गतका पुराना कागज धुल्याउने सम्वन्धी कार्य ।

१४. महाशाखा अन्तर्गतका कार्यहरूको निर्णयसार बनाउने र संग्रह गर्ने सम्वन्धी कार्य ।

५.४.२.१ स्थानीय निकाय सहयोग शाखा

१. जिल्ला विकास समिति एवं गाउँ विकास समितिको संस्थागत सुदृढीकरण कार्यक्रम संचालन, निरीक्षण र अनुगमन ।

२. जिल्ला विकास समिति एवं जिल्ला परिषदबाट भएका निर्णयहरूको संकलन, विश्लेषण एवं आवश्यक नीतिगत निर्देशन ।

३. स्थानीय निकायको संरचना, सीमा निर्धारण र केन्द्र सम्वन्धी ।

४. विभिन्न कार्यक्रम कार्यान्वयनको सिलसिलामा स्थानीय निकायसँग सम्वन्धित राष्ट्रिय, अन्तर्राष्ट्रिय एवं क्षेत्रीय निकायहरूको सम्पर्क समन्वय सम्वन्धी ।

५. सामुदायिक विकास तथा सामाजिक परिचालन सम्वन्धी नीति योजना एवं कार्यक्रम संचालन ।

६. गैर सरकारी संस्थाहरू (NGOs), सामुदायिक संस्थाहरू (CBOs) र उपभोक्ता समूह (Users' group) हरूको संस्थागत विकास, व्यवस्थापन एवं परिचालन सम्वन्धी ।

७. लक्षित समुदायको उत्थानको लागि संचालन गरिएका कार्यक्रमहरूमा सहयोग पुऱ्याउने र सम्पर्क शाखाको काम गर्ने ।

८. जिल्ला विकास समिति एवं गाउँ विकास समितिहरूलाई श्री ५ को सरकारबाट प्राप्त अनुदान (न्यूनतम तथा थप समेत) रकम बाँडफाँडको मापदण्ड निर्धारण र वितरण गर्ने र निर्वाचन क्षेत्र विकास सम्वन्धी कार्यहरू ।

९. NGO/INGO बाट कार्यान्वयन हुने कार्यक्रम सम्वन्धमा राय प्रतिक्रिया दिने ।

५.४.२.२ विकेन्द्रित कार्य योजना समन्वय शाखा

१. स्थानीय निकायको संस्थागत सुदृढीकरण, श्रोत साधन र परिचालन सम्वन्धी नीति र योजना सम्वन्धी कार्य ।

२. विकेन्द्रीकरण कार्यान्वयन तथा अनुगमन समिति र विकेन्द्रीकरण कार्यान्वयन तथा अनुगमन कार्य समितिको सचिवालय सम्वन्धी कार्य ।

३. श्री ५ को सरकारले स्थानीय निकायलाई स्वायत्त शासन सम्वन्धी निर्देशन दिने नीतिगत विषयहरू ।

४. विशेष कार्यक्रमहरूको सम्पर्क, संचालन र व्यवस्थापन सम्वन्धी कार्यहरू ।

५. स्थानीय निकायलाई निलम्वन र भङ्ग गर्ने कारवाही सम्वन्धी कार्यहरू ।

६. वित्तीय आयोगको सचिवालय सम्वन्धी कार्यहरू ।

७. स्थानीय निकाय र विषयगत मन्त्रालयहरूसँगको सम्पर्क सहयोग तथा समन्वय सम्वन्धी कार्य ।

८. स्थानीय निकायहरू वीच आपसी समन्वय र सामञ्जस्यता सम्वन्धी कार्यमा सहयोग ।

९. श्री ५ को सरकारले कुनै समिति, संस्था वा अधिकारीलाई अधिकार सुम्पने विषयहरू ।

१०. स्थानीय निकायहरूको वर्गीकरण सम्वन्धी कार्य ।

११. स्थानीय निकाय सम्वन्धी ऐन, नियम तर्जुमा र संशोधन, स्थानीय निकाय सेवा गठन, संचालन तथा विषयगत शाखा सम्वन्धी कार्य ।

१२. गाउँ विकास समिति एवं जिल्ला विकास समितिलाई आवश्यक वित्तीय साधन र श्रोत उपलव्ध गराउन सहयोग गर्ने ।

१३. स्थानीय निकायहरूको राजश्व नीति, कार्यान्वयन, अनुगमन र राजश्व बाँडफाँड एवं विवादको समाधान सम्वन्धी कार्यहरू ।

५.४.२.३ जनसंख्या तथा पञ्जिकरण व्यवस्थापन शाखा

१. व्यक्तिगत घटना (जन्म, विवाह, बसाइँसराइ, सम्वन्ध विच्छेद, मृत्यु,) दर्ता सम्वन्धी ।

२. व्यक्तिगत घटना दर्ता सम्वन्धी नीति, कानून र कार्ययोजना तर्जुमा सम्वन्धी ।

३. व्यक्तिगत घटना दर्ता सम्वन्धी विवरण संकलन, विश्लेषण र प्रतिवेदन प्रकाशन ।

४. पञ्जिकरण सम्वन्धी कार्यक्रमको महत्व र अनिवार्यता बारे स्थानीय निकायका पदाधिकारीहरू तथा सम्वन्धित कर्मचारीहरूलाई बोध गराउन सरकारी तथा गैर सरकारी संस्थाहरूको सहभागितामा प्रशिक्षण दिने तथा प्रचार प्रसार गर्ने ।

५. पञ्जिकरण कार्यक्रमलाई प्रभावकारी तुल्याउन योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने ।

६. सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम संचालन गर्ने/गराउने ।

७. स्थानीय पदाधिकारीहरू (निर्वाचित/मनोनित) को अभिलेख, रिक्त पद विवरण सम्वन्धी कामहरू र स्थानीय निकायमा निर्वाचित तथा मनोनित आदिवासी, जनजाति, उपेक्षित, उत्पीडित तथा महिला सदस्यहरूको अभिलेख व्यवस्थापन सम्वन्धी विषयहरूमा स्थानीय निकायहरूसँग समन्वय ।

८. पञ्जिकरण सम्वन्धी अभिलेखलाई वैज्ञानिक बनाउन, तथ्याङ्कीय र कानूनी आधार स्पष्ट पार्न एवं पञ्जिकृत तथ्याङ्कलाई मान्यता दिन ऐन नियममा स्पष्ट पार्ने । साथै चेतना अभिवृद्धि र अभिमुखीकरणको माध्यमबाट मान्यता र सजगता विकास गर्ने, भौतिक साधनको व्यवस्था गर्ने तथा कम्प्युटरीकृत तथ्याङ्क राख्ने ।

५.४.३. नगरपालिका व्यवस्था महाशाखा

१. नगरपालिकाहरूको संस्थागत विकास, आर्थिक तथा प्रशासनिक सुदृढीकरण ।

२. श्रोत परिचालन र समन्वय ।

३. पूर्वाधार तथा सेवा सुविधाको विकासमा सहयोग ।

४. नगरपालिकाको आवधिक योजना तथा वार्षिक कार्यक्रम तर्जुमा सम्बन्धी ।

५. वातावरण र दिगो विकास सम्वन्धी नीति निर्माण, समन्वय, अनुगमन र मूल्याङ्कन ।

६. अन्तर महाशाखा र मातहत शाखाहरू बीच समन्वय ।

७. अनुदान बाँडफाँड सम्वन्धमा उपयुक्त भार प्रणाली निर्धारण, संशोधन, परिमार्जन र कार्यान्वयन ।

८. नगर विकास कोष तथा नगर र वातावरणीय सम्बन्धमा प्रतिनिधित्व ।

९. नीति निर्माणमा सहयोग सम्वन्धी ।

१०. नगरपालिकाहरूको दक्षता मूल्याङ्कन ।

११. शाखाहरूको निर्णयसार बनाउने र कागज धुल्याउने सम्वन्धी ।

५.४.३.१ नगरपालिका व्यवस्था शाखा

१. नगरपालिकाहरूको संस्थागत विकासको लागि नीति, योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन सम्बन्धी ।

२. नगरपालिका अनुदान (राजश्व समेत) को बाँडफाँड तथा अनुगमन सम्वन्धी ।

३. स्थानीय विकास शुल्कको लगत, वितरण, अभिलेख, लेखा परीक्षण तथा जगेडा कोषको रकम सम्वन्धी ।

४. नगरपालिकाको बैठकको निर्णय अध्ययन र विवाद समाधान सम्वन्धी ।

५.	ऐन नियम परिमार्जनको लागि बुँदाहरूको तयारी ।
६.	नगर विकास योजनाको लागि नगरपालिकाले ऋण लिने, नगरपालिका क्षेत्रको जग्गा (ऐलानी पर्ती समेत) सम्वन्धित कारवाही र अचल सम्पत्ति बेच बिखन गर्ने सम्वन्धी ।
७.	सार्क सम्मेलन, अन्य सम्मेलन तथा समारोह सम्बन्धी काम ।
८.	नगरपालिकाहरूले माग गरेको विदेशी स्वयंसेवक प्राविधिकको व्यवस्था र अनुगमन सम्वन्धी
९.	नगरपालिकाको आन्तरिक श्रोत साधनको पहिचान, परिचालन, समन्वय र आर्थिक एवं प्रशासनिक अनुशासन सम्वन्धी ।
१०.	नगरपालिकाको गठन, वर्गीकरण तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी ।
११.	नगरपालिकाको वार्षिक आयव्ययको अभिलेख र वार्षिक प्रतिवेदन प्रकाशन सम्बन्धी ।
१२.	नगरपालिकाद्वारा खरिद गरिने सवारी तथा अन्य साधनमा कर छूट सम्बन्धी ।
१३.	अन्तर्राष्ट्रिय संस्थालाई सदस्यता शुल्क सम्बन्धी ।
१४.	विषयगत मन्त्रालय र नेपाल नगरपालिका संघसँग सम्पर्क र समन्वय सम्वन्धी ।
१५.	दमकल उपलव्ध गराउने सम्वन्धी ।
१६.	Management Improvement सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धि र तत्सम्वन्धी कार्यको अनुगमन
१७.	नगरपालिकाको दक्षता मूल्याङ्कन सम्वन्धी ।

५.४.३.२ नगरपालिका योजना शाखा

१.	नगर विकास सम्वन्धी दूरदृष्टि (Vision), वस्तुगत विवरण, स्रोत नक्सा सम्वन्धी ।
२.	नगरपालिकाको आवधिक र वार्षिक योजना, स्थानीय योजना, जग्गा विकास र तत्सम्वन्धी प्रगति संकलन, अनुगमन र मूल्यांकन सम्वन्धी कार्य ।
३.	शहरी योजना सम्वन्धी ।
४.	नगर उन्मुख बस्ती क्षेत्रको शहरी विकास योजना सम्वन्धी ।
५.	नगर योजना सम्वन्धी मंत्रालयको राय तथा प्रतिक्रिया ।
६.	जनसहभागिताको नीति सम्वन्धी ।
७.	नगर विकास कोष सम्वन्धी ।
८.	ग्रामीण नगर साझेदारी विकास कार्यक्रम, शहरी विकास रणनीति र UDLE संग सम्बन्धित कामहरू ।
९.	नगरपालिका योजना र नगर योजनासँग सम्वन्धित काममा स्वदेशी तथा विदेशी संघ संस्था तथा दातृ राष्ट्रसित सम्पर्क र समन्वय ।
१०.	शहरी विकास योजनाको समीक्षा, मार्गदर्शन र बजेट सिलिङ्ग संवन्धमा समन्वय सम्बन्धी ।

५.४.३.३ वातावरण व्यवस्थापन शाखा

१.	शहरी, ग्रामीण र सामुदायिक वातावरणीय व्यवस्थापन र दिगो विकास सम्वन्धमा मन्त्रालयको नीति निर्धारण तथा योजना, निर्देशिका तर्जुमा, कार्यान्वयन, अध्ययन, अनुगमन र मूल्यांकन सम्वन्धी ।
२.	मन्त्रालय अन्तरगत संचालित कार्यक्रमको वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन सम्वन्धी ।
३.	स्थानीय योजना चक्र (Planning cycle) मा वातावरणीय पक्षहरूको एकीकरण र वातावरणीय मूल्याङ्कन सम्वन्धी ।
४.	सरसफाई तथा फोहरमैला व्यवस्थापन सम्वन्धी नीति, योजना एवं कार्यान्वयन सम्वन्धी।
५.	समुदाय, ग्रामीण र नगर क्षेत्रमा वातावरणीय जनचेतना, वातावरण संरक्षण र उपयोग सम्वन्धी ।
६.	स्थानीय निकायहरू र स्थानीय तहमा कार्यरत गैरसरकारी, सामुदायिक एवम् निजी क्षेत्रका संस्थाहरूको वातावरणीय मैत्री योजना तर्जुमा एवं कार्यान्वयनमा क्षमता अभिवृद्धि सम्वन्धी ।

७. स्थानीय स्तर र केन्द्रमा वातावरणीय तथ्यांक संकलन, वातावरण व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (EMIS) सम्वन्धी ।

८. स्थानीय स्तरमा वातावरण प्रदूषण र व्यवस्थापन सम्बन्धी निर्धारित मापदण्डहरूको कार्यान्वयन र अनुगमन सम्वन्धी ।

९. हरियाली तथा खुला क्षेत्रको विकास तथा वातावरणीय व्यवस्थापन कार्यमा नगरपालिका एवं अन्य स्थानीय निकायहरूलाई सक्रिय गराउने सम्वन्धी ।

१०. स्थानीय, राष्ट्रिय र अन्तराष्ट्रिय वातावरणीय प्रयासहरू र संस्थाहरूसँग सम्वन्ध (Linkage) र समन्वय सम्वन्धी ।

११. वातावरणीय ह्रास, जोखिम र प्रकोप व्यवस्थापन एवं न्यूनीकरण सम्बन्धी ।

१२. फोहरमैला प्रवन्ध तथा श्रोत परिचालन केन्द्र, सार्वजनिक उद्यान तथा सभागृह विकास समिति, पदमपुर स्थानान्तरण कार्यक्रम, पोखरा वातावरण सुधार आयोजना, काठमाडौं उपत्यका म्यापिङ्ग कार्यक्रम, अन्य वातावरण र दिगो विकाससंग सम्बधित आयोजना, केन्द्र र समितिको सम्पर्क सम्बन्धी ।

१३. वातावरण व्यवस्थापनसंग सम्वन्धित ऐन, नियम, विनियम निर्देशिका आदिको संकलन सम्वन्धी ।

५.४.४. योजना तथा वैदेशिक सहयोग समन्वय महाशाखा

१. मन्त्रालय एवं अन्तर्गत निकायको लागि आवधिक तथा वार्षिक बजेट र कार्यक्रम सम्वन्धी ।

२. विकास आयोजना तर्जुमा गर्ने सम्वन्धमा आवश्यक नीति एवं निर्देशन दिने ।

३. ग्रामीण विकास परियोजनाहरूको समन्वय सम्वन्धी ।

४. मन्त्रालयको वैदेशिक सहयोग नीति तर्जुमा सम्वन्धी ।

५. विविध परियोजना प्रस्तावमा मन्त्रालयको राय प्रतिक्रिया दिने ।

६. अन्तर्राष्ट्रिय दातृ संस्थाहरूसँगको समन्वय ।

७. अन्तर महाशाखा/विभाग र शाखावीच समन्वयको प्रणाली स्थापना गर्ने ।

८. वैदेशिक सहयोग सम्वन्धमा नीतिगत अध्ययन अनुसन्धान र विश्लेषण गर्ने ।

९. आयोजना/कार्यक्रमको Project document तयार गर्ने गराउने ।

१०. परियोजना (Project) हरूको प्राथमिकता निर्धारण गर्ने ।

११. महाशाखासँग सम्वन्धित पुराना कागजपत्र धुल्याउने ।

१२. महाशाखासँग सम्वन्धित निर्णयसार बनाउने, सम्वन्धित महाशाखा/शाखालाई अवगत गराउने तथा संग्रह गर्ने ।

५.४.४.१ योजना तथा वैदेशिक सहयोग समन्वय शाखा

१. मन्त्रालय अन्तर्गत विभिन्न योजना, परियोजना एवं संघ संस्थाको वार्षिक योजना कार्यक्रम एवं बजेट तर्जुमा एवं स्वीकृति सम्वन्धी कार्य ।

२. विकास आयोजनाहरू संचालन गर्ने सम्वन्धमा आवश्यक नीति निर्देशनहरू दिने ।

३. मातहतका सम्वन्धित निकायहरूलाई बजेट सिलिङ्ग पठाउने ।

४. आयोजना एवं कार्यक्रम स्वीकृत भएपछि सम्वन्धित निकायलाई जानकारी गराउने ।

५. वैदेशिक सहयोगका लागि दातृ संस्थाको पहिचान र वैदेशिक सहयोग समन्वय र व्यवस्थापन सम्वन्धी ।

६. एकिकृत ग्रामीण विकास परियोजनाहरूको समन्वय एवं संचालन सम्वन्धी कार्य ।

७. वैदेशिक सहयोग सम्वन्धमा नीतिगत अध्ययन, अनुसन्धान र विश्लेषण गर्ने ।

८. वैदेशिक सहायता वा प्राविधिक सहयोगबाट प्राप्त सामानहरूको हस्तान्तरण सम्वन्धी नीति बनाउने ।

९. अर्थ मन्त्रालयसँग समन्वय गरी स्थानीय विकासको लागि वैदेशिक सहयोग नीति र प्राथमिकता तय गर्ने ।

१०. परियोजना (Project) हरूको प्राथमिकता निर्धारण गर्ने ।

११. वैदेशिक सहयोग अन्तर्गत संचालन हुने सबै कार्यक्रम तथा आयोजना तर्जुमा (Planning and programming)

११. वैदेशिक सहयोग अन्तर्गत संचालन हुने सबै कार्यक्रम तथा आयोजना तर्जुमा (Planning and programming) सम्वन्धी कार्य गर्ने ।

१२. कार्यक्रम समन्वयका लागि महाशाखागत बजेट व्यवस्था गर्ने ।

१३. मन्त्रालयको रणनीतिक योजना तयार गर्ने ।

१४. मन्त्रालय अन्तर्गत संचालित कार्यक्रम तथा आयोजनाको Project document तयार गराई सोको आधारमा वार्षिक कार्यक्रम तथा बजेट बनाउने ।

१५. जिल्लामा समयमै बजेट सिलिङ्ग पठाउन विषयगत मन्त्रालय तथा अन्य निकायहरूसँग समन्वय गर्ने ।

५.४.४.२ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखा

१. अनुगमन तथा मूल्याङ्कनका सूचक तयार गर्ने ।

२. अनुगमन तथा मूल्याङ्कनका सूचकहरूको आधारमा आयोजनाहरूको नियमित अनुगमन एवं मूल्याङ्कनको व्यवस्था गर्ने ।

३. प्रगति विवरणहरूको संकलन एवं विश्लेषण सम्वन्धी कार्य ।

४. आयोजना कार्यान्वयनमा देखिएका समस्या समाधान गर्न समस्या समाधान समितिमा पेश गर्ने ।

५. वार्षिक तथा आवधिक आयोजनाहरूको अद्यावधिक अभिलेख राख्ने । वार्षिक एवं चौमासिक समीक्षा गर्ने र देखिएका बाधा अड्चन फुकाउने सम्वन्धमा आवश्यक कारवाही गर्ने । स्थानीय निकायबाट गरिएका समीक्षाको अभिलेख राख्ने र बाधा अड्चन फुकाउन परेमा पेश गर्ने ।

६. शाखाहरूको कार्य विवरण वमोमिज काम भए/नभएको अनुगमन गरी मासिक स्टाफ मिटिङ्गमा पेश गर्ने ।

७. कार्यक्रम तथा आयोजनाहरूमा अनियमितता भए नभएको सम्वन्धमा सूचना तथा तथ्याङ्क श्रृजना गर्ने ।

८. वार्षिक प्रगति विवरण संकलन र विश्लेषण गर्ने ।

५.४.४.३ सूचना, प्रकाशन तथा अभिलेख शाखा

१. सूचना संकलन, संग्रह, अभिलेख सम्वन्धी ।

२. सबै महाशाखा/शाखासंग समन्वय गरी मन्त्रालयका आवश्यक प्रकाशनहरू प्रकाशित गर्ने ।

३. भौगोलिक सूचना प्रणाली सम्वन्धी ।

४. संसद अधिवेशन रिर्पोटिङ्ग सम्वन्धी ।

५. पुस्तकालय स्थापना, संचालन र व्यवस्थापन सम्वन्धी ।

६. मन्त्रालयसँग सम्वन्धित सूचना प्रवाह गर्ने (प्रवक्ता) सम्वन्धी ।

७. स्थानीय निकायको आर्थिक नियमितता तथा कार्य सम्पादन स्थिति झल्कने गरी तुलनात्मक विवरण नियमित रुपमा प्रकाशित गर्ने ।

८. बेरुजु स्थिति, प्रशासनिक खर्च, पूँजीगत निर्माण, अनुपात, आन्तरिक श्रोत आदिको विश्लेषण सहितको प्रतिवेदन तयार गर्ने ।

९. मन्त्रालयमा कम्प्यूटर नेटवर्किङ्ग गर्ने ।

१०. स्थानीय निकाहरूका सफल कार्य (Best Practices) को प्रकाशन तथा प्रसार गर्ने ।

५.४.५. ऐन नियम परामर्श शाखा

१. मन्त्रालयसँग सम्बन्धित ऐन नियममा सुधार गर्ने एवं विधेयक तर्जुमा गर्ने सम्बन्धी कार्य ।

२. मन्त्रालय र स्थानीय निकायहरूलाई कानूनी राय, परामर्श उपलब्ध गराउने सम्बन्धी कार्य

३. नेपाल राजपत्रमा प्रकाशन गरिनु पर्ने सूचना र अन्य यस्तै विषय सम्बन्धी कार्य ।

४. मन्त्रालय विरुद्ध परेका रिट, निवेदन र पुनरावेदन सम्बन्धी कार्य ।

५. स्थानीय निकायका कर्मचारीहरूको सेवा सुविधासम्बन्धी निर्णय उपरको निवेदन, पुनरावेदनसम्वन्धी कार्य ।

६. मन्त्रालय पक्ष हुने सन्धि, सम्झौता, समझदारी पत्रमा राय (Legal opinion) उपलब्ध गराउनेसम्बन्धी कार्य ।

७. मन्त्रालय अन्तर्गतका संस्थान, समितिको नियम, गठन आदेश र विनियम सम्बन्धी कार्य।

८. स्थानीय निकायमा ऐन, नियम, विनियमको पालना भए नभएको अनुगमन गर्ने सम्बन्धी कार्य ।
९. शाखाबाट प्रदान भएका राय एवं शाखासँग सम्बन्धित विषयको निर्णयसार बनाउने कार्य ।
१०. शाखासँग सम्बन्धित पुराना कागजपत्र धुल्याउने सम्बन्धी कार्य ।

५.५ दरवन्दी तेरिज

स्थानीय विकास मन्त्रालयको स्वीकृत दरवन्दी तेरिज

क्र.	पद	श्रेणी	सेवा/समूह	स्वीकृत दरवन्दी	कैफियत
१	सचिव	रा.प. विशिष्ट	प्रशासन	१	
२	सहसचिव	रा.प.प्र.	प्रशासन/सामान्य प्रशासन	४	
३	उपसचिव	रा.प.द्वि.	प्रशासन/सामान्य प्रशासन	१२	
४	उपसचिव	रा.प.द्वि.	प्रशासन/लेखा	१	
५	उपसचिव	रा.प.द्वि.	न्याय	१	
६	शाखा अधिकृत	रा.प.तृ.	प्रशासन/सामान्य प्रशासन	१८	
७	डेमोग्राफर	रा.प.तृ.	आर्थिक योजना तथा तथ्यांङ्क	१	
८	लेखा अधिकृत	रा.प.तृ.	प्रशासन/लेखा	३	
९	नायब सुब्बा	रा.प.अनं.प्र.	प्रशासन/सामान्य प्रशासन	२२	
१०	सुपरभाइजर	रा.प.अनं.प्र.	प्रशासन	५	
११	लेखापाल	रा.प.अनं.प्र.	प्रशासन/लेखा	८	
१२	आर्टिष्ट	रा.प.अनं.प्र.	विविध	१	
१३	कम्प्युटर सहायक	रा.प.अनं.प्र.	विविध	२	
१४	खरिदार	रा.प.अनं.द्वि.	प्रशासन/सामान्य प्रशासन	८	
१५	सहलेखापाल	रा.प.अनं.द्वि.	प्रशासन/लेखा	६	
१६	आ.वा. अपरेटर	रा.प.अनं.द्वि.	प्राविधिक	१	
१७	टेलिफोन अपरेटर	रा.प.अनं.द्वि.	प्राविधिक	२	
१८	गेष्टेनर अपरेटर	रा.प.अनं.द्वि.	प्राविधिक	१	
१९	टाइपिष्ट	वेगअनुसार	प्रशासन/सामान्य प्रशासन	८	
२०	सवारी चालक	श्रेणी विहिन	प्राविधिक	६	
२१	पियन	श्रेणी विहिन	प्रशासन/सामान्य प्रशासन	१६	
		जम्मा		१२७	

फाजिलमा कार्यरत रहेका पदको दरवन्दी

क्र.	पद	श्रेणी	सेवा/समूह	स्वीकृत दरवन्दी	कैफियत
१	सहायक प्रशिक्षक	रा.प.अनं. द्वितीय		९	
२	टा.ना.सु.	वेग अनुसार		२	
३	इलेक्ट्रिसियन	रा.प.अनं. द्वितीय		१	
४	ड्राइभर	श्रेणी विहिन		१	
५	पियन	श्रेणी विहिन		३	
		जम्मा		१६	

स्थानीय पूर्वाधार विकास तथा कृषि सडक विभागको स्वीकृत दरबन्दी तेरिज

क्र.	पद	श्रेणी	सेवा	समूह	पद संख्या
१	महानिर्देशक	रा.प.प्रथम प्रा.	ईन्जि.	सिभिल/जनरल	१
२	उप-महानिर्देशक	रा.प.प्रथम प्रा.	ईन्जि.	सिभिल/जनरल	३
३	सि.डि.ई.	रा.प.द्वितीय प्रा.	ईन्जि.	सिभिल/जनरल	८
४	उप-सचिव	रा.प.द्वि.प्र.	प्रशासन	सा.प्र.	१
५	शाखा अधिकृत	रा.प.तृ.प्र.	प्रशासन	सा.प्र.	१
६	लेखा अधिकृत	रा.प.तृ.प्र.	प्रशासन	लेखा	१
७	इन्जिनियर	रा.प.तृ.प्रा.	ईन्जि.	सिभिल/जनरल	२४
८	स.कृ.अ.विज्ञ	रा.प.तृ.प्रा.	कृषि	एग्रि.इको.	१
९	स.कृ.ईन्जिनियर	रा.प.तृ.प्रा.	कृषि	एग्रि.इन्जि.	१
१०	समाजशास्त्री	रा.प.तृ.प्रा.	विविध		१
११	कानून अधिकृत	रा.प.तृ.	न्याय	कानून समूह	१
१२	नायब सुब्बा	रा.प.अनं.प्रथम प्र.	प्रशासन	सामान्य प्रशासन	५
१३	लेखापाल	रा.प.अनं.प्रथम प्र.	प्रशासन	लेखा	३
१४	कम्प्युटर अपरेटर	रा.प.अनं.प्रथम प्रा.	प्रशासन	विविध	३
१५	ओभरसियर	रा.प.अनं.प्रथम प्रा.	ईन्जि.	सिभिल/जनरल	५
१६	मेकानिक्स	रा.प.अनं.प्रथम प्रा.	ईन्जि.	जनरल मेका.	१
१७	इलेक्ट्रिसियन	रा.प.अनं.प्रथम प्रा.	ईन्जि.	जनरल इले.	१
१८	ड्रा.म्या.	रा.प.अनं.प्रथम प्रा.	ईन्जि.	सिभिल BAR	१
१९	खरिदार	रा.प.अनं.द्वि.प्र.	प्रशासन	सा.प्र.	३
२०	सवारी चालक	श्रेणी विहिन			६
२१	परिचर	श्रेणी विहिन			५
	जम्मा				७६

६. मन्त्रालय अन्तरगत संचालित कार्यक्रम/आयोजना/परियोजनाहरूको संक्षिप्त विवरण

स्थानीय जनताको प्रत्यक्ष संलग्नतामा स्थानीय स्रोतसाधनको परिचालन तथा स्थानीय सीप र प्रविधिको उपयोग गरी स्थानीय जनताका आवश्यकता पूर्तिका लागि सहायक हुने विकास कार्यक्रमहरुको दिगो विकासका निमित्त योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन तथा मर्मत सम्भार गर्नु नै स्थानीय विकास कार्यक्रमको मुख्य उद्देश्य हो । स्थानीय स्तरमा उपलब्ध हुने स्रोतसाधन र विकासका सूचकांकहरुको आधारमा विकासको मूल प्रवाहमा पछि परेका जाति-जनजाति, उपेक्षित, उत्पीडित तथा पिछडिएका समुहको आर्थिक एवं सामाजिक उत्थान गरी भौगोलिक क्षेत्रमा सन्तुलित विकास गर्नु नै स्थानीय विकासका कार्यक्रमहरु परिलक्षित छन् । यसै अनुरुप आ. व. २०६२/०६३ का स्थानीय विकास मन्त्रालय अन्तर्गत साधारण प्रशासन तर्फ ६ वटा र विकास कार्यक्रम तर्फ ३२ वटा (९ वटा केन्द्रस्तर र २३ वटा जिल्लास्तर) गरी जम्मा ३८ वटा कार्यक्रमहरु बजेट पुस्तिकामा समावेश गरिएका छन् ।

साधारण प्रशासन

स्थानीय निकायलाई सुदृढ, सक्षम, प्रभावकारी र उत्तरदायी संस्थाको रुपमा विकास गरी स्वायत्त शासन पद्धतीको विकास गर्ने, सामाजिक परिचालनको माध्यमबाट गरिवी निवारण कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने, आदिवासी जनजाति र दलित वर्गको उत्थान गर्न संस्थागत व्यवस्था गर्ने स्थानीय विकास मन्त्रालयको उद्देश्य रहेको छ । यस मन्त्रालय अन्तर्गत आ. व. २०६२।०६३ मा सञ्चालन हुने साधारण प्रशासन सम्बन्धी कार्यक्रमहरु निम्न बमोजिम रहेका छन् ।

केन्द्रस्तरका कार्यक्रमहरु (साधारण तर्फ)

६.१ स्थानीय विकास मंत्रालय (ब.शी.नं. ६९-३/४-११०)

स्थानीय विकास मंत्रालयका कर्मचारीहरुको तलब, भत्ता, दैनिक भ्रमण भत्ता, दैनिक प्रशासनिक कार्य सञ्चालनको लागि र अति आवश्यक फर्निचर खरीद, हुलाक खर्च, फ्याक्स मेसिन खरीद गर्न आ.व. २०६२/०६३ मा चालु खर्च २१९०५ हजार र पुँजीगत खर्च रु.१७५ हजार गरी जम्मा रु.२२०८० हजार विनियोजन गरिएको छ ।

६.२ अनुगमन समितिको सचिवालय (ब.शी.नं. ६९-३-१११)

आयोजनाको संक्षिप्त विवरण	
आयोजना शुरु मिति :	आयोजना सम्पन्न हुने मिति : सालबसाली
कूल लागत : नखुल्ने	आ.व. २०६१।६२ को बजेटः रु. १४७५ हजार
आ.व. २०६२।६३ को बजेटः १६१० हजार	आयोजनाको प्रकृति : अनुगमन, अनुसन्धानमूलक
प्राथमिकताक्रम : P2	श्रोतः श्री ५ को सरकार

क. परिचय : स्थानीय स्वायत्त शासन ऐनको उद्देश्य, नीति तथा व्यवस्था अनुरुप कार्यहरु सम्पादन भएका छन् छैनन् सोको अनुगमन गर्न तथा स्थानीय स्वायत्त शासन सम्बन्धी मान्यता अनुरुप कार्य गर्न लगाउन सम्माननीय प्रधानमन्त्रीको अध्यक्षतामा ऐनको दफा २४१ बमोजिम विकेन्द्रीकरण कार्यान्वयन तथा अनुगमन समिति गठन हुने व्यवस्था रहेको छ ।

ख. आ.व. २०६१/६२ को प्रगति : विकेन्द्रीकरणको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि अनुगमन गर्न, विकेन्द्रीकरण सम्बन्धी अध्ययन अनुसन्धान गर्न र विज्ञ सदस्यहरुले आ-आफ्नो क्षेत्रको अनुगमन अध्ययन अनुसन्धान गरी श्री ५ को सरकारमा सिफारीश सहित प्रतिवेदन बुझाउने दायित्व रहेकोमा सो आ.व.मा विविध कारणले कार्यसमितिको बैठक बस्न सकेन ।

ग. आ.व. २०६२/६३ का मुख्य-मुख्य कार्यक्रमहरू : अनुगमन समितिको सचिवालयको खर्च, नियुक्त

ग. **आ.व. २०६२/६३ का मुख्य-मुख्य कार्यक्रमहरू :** अनुगमन समितिको सचिवालयको खर्च, नियुक्त पदाधिकारीहरुका लागि भत्ता, बैठक भत्ता, दैनिक भ्रमण भत्ता एवं प्रशासनिक खर्चका लागि रकम व्यवस्था गरिएको छ ।

घ. **अपेक्षित उपलब्धि :** कार्य समितिको क्रियाशिलतामा पूर्ण निक्षेपण र विकेन्द्रीकरणको माध्यमबाट स्थानीय निकायहरु सक्षम र प्रभावकारी हुनसक्ने ।

६.३ राष्ट्रिय दलित आयोग (ब.शी.नं. ६९-३-११५)

आयोजनाको संक्षिप्त विवरण	
आयोजना शुरु मिति : २०५८ साल देखि	आयोजना सम्पन्न मिति :
कूल लागत : नखुल्ने	आ.व.२०६०।६१ को बजेट : रु. १२५०० हजार
आ.व. २०६२।६३ को बजेट : १३४०० हजार	आयोजनाको प्रकृति : उत्थानमुलक
प्राथमिकताक्रम : P1	श्रोत : श्री ५ को सरकार

क. **परिचय :** राष्ट्रिय दलित आयोगले मुख्यतः दलित सम्बन्धी नीति निर्माण गर्ने, दलितहरुको परम्परागत सीपको अध्ययन गर्ने, भूमिहीन दलितहरुको तथ्याङ्क संकलन एवं विश्लेषण गर्ने, सामाजिक जागरण र न्याय सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने उद्देश्य लिएको छ ।

ख. **आ.व. २०६१/०६२ को प्रगति :** आ.व. २०६१/०६२ मा आयोगले निम्न कार्यहरु सम्पादन गरेको थियो :- राष्ट्रिय दलित आयोगको विधेयक मस्यौदा रणनीति तथा कार्ययोजना तयारी, दलितको परिभाषा निर्माण तथा जातीय अनुसूची संकलन, वर्तमान हिन्दू समाजमा जातीय छुवाछुतको अवस्था विषयक राष्ट्रियस्तरका गोष्ठीहरू सम्पन्न, आयोगद्वारा दलित सम्बन्धी विभिन्न पुस्तक/पुस्तिकाहरू प्रकाशन दलित समुदायका लागि आरक्षण कार्ययोजना (मस्यौदा) तयारी, नेपालमा दलित समुदायको नागरिकता प्रमाणपत्र र भूमि स्वामित्वको स्थितीको (Citizenship and Land Ownership Status of Dalit Community in Nepal) प्रतिवेदन तयारी, दलित समुदायको परम्परागत सीप विकाससम्बन्धी आवश्यक अध्ययन प्रतिवेदन तयारी, सबै प्रकारका जातीय भेदभाव उन्मूलन सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धि र नेपालको प्रतिवद्धता, २०६१ नेपाली भाषामा रुपान्तरण र प्रकाशन ।

ग. **आ.व. ०६२।६३ का मुख्य मुख्य कार्यक्रमहरु :** आ.व. २०६२/०६३ मा यस आयोग अन्तर्गत सन्देशमूलक कार्यक्रमहरु निर्माण गरी रेडियो, टिभी, पोष्टर, पम्प्लेट मार्फत प्रसारण गर्ने, दलित अन्तरजातिय वैवाहिक स्थिति अध्ययन विश्लेषण गर्ने, दलित समुदाय उत्थान सम्बन्धी गरिएका कार्यहरुको अनुगमन र मुल्यांकन गर्ने, वार्षिक प्रतिवेदन प्रकाशन गर्ने, आरक्षण कोटाको कार्यान्वयन स्थिति अनुगमन गर्नुका साथै त्यसको प्रतिवेदन तयार गर्ने जस्ता कार्यक्रमहरु राखिएका छन् ।

घ. **अपेक्षित उपलब्धि :** राष्ट्रिय दलित आयोगको स्थापनाको कारणले राष्ट्रमा रहेका समस्त दलित वर्गको हक हितको संरक्षण गर्दै नेपाल अधिराज्यमा सामाजिक, आर्थिक, राजनैतिक एवं शैक्षिक अवस्थामा समस्त दलित वर्गको प्रतिनिधित्व सुनिश्चित गरि राष्ट्र विकासको मूल प्रवाहमा दलित समुदायको सहभागितामा बृद्धि हुने ।

६.४ पञ्जिकरण कार्यक्रम (ब.शी.नं. ६९-३-१४०)

स्थानीय निकाय मार्फत् नेपाल अधिराज्यमा बसोबास गर्ने व्यक्तिहरुको जन्म, मृत्यु, विवाह, बसाईसराई र सम्बन्ध विच्छेद जस्ता घटनाहरुको दर्ता गरी प्रमाणपत्र दिने कार्य हुदै आएको छ । चालु आ.व. २०६२/०६३ मा सोही कार्यलाई निरन्तरता दिन सो कार्यक्रमका लागि रु.१० लाख १० हजार विनियोजन गरिएको छ ।

६.५. जेष्ठनागरिक, अशक्त, अपांग तथा विधुवा सुरक्षाव्यवस्था (ब.शी.नं. ६९-३-१४५) नेपालका ७५ जिल्लाका जेष्ठ नागरीक, अशक्त, अपाङ्ग र विधवाहरुको सामाजिक सुरक्षाको निमित्त मासिक रुपमा अनुदान वितरण गरी तिनीहरुलाई राहत पुऱ्याउने उद्देश्यले यो कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको छ । श्री ५ को सरकारको श्रोतबाट सञ्चालित यस कार्यक्रममा ८० करोड हजार विनियोजन गरिएको छ ।

६.६. स्थानीय पूर्वाधार विकास तथा कृषि सडक विभाग (ब.शी.नं.६९-३/४-१५०) स्थानीय निकायलाई प्राविधिक क्षेत्रमा सहयोग पुऱ्याई विकास निर्माण कार्यमा सहयोग पुऱ्याउने उद्देश्य राखी स्थानीय विकास मन्त्रालय अन्तर्गत रहेको यो स्था.पू.वि. तथा कृषि सडक विभाग तर्फ कार्यरत कर्मचारीको तलब भत्ता, कार्यालय सञ्चालन र सेवातर्फ गरी श्री ५ को सरकारको श्रोत अन्तर्गत रु.१ करोड २४ लाख ४८ हजार विनियोजन भएको छ ।

विकास कार्यक्रमहरु (केन्द्र र जिल्लास्तर)

स्थानीय विकास मन्त्रालय अन्तर्गत आ.व. २०६२/०६३ मा सञ्चालन हुने विकास तर्फका आयोजनाहरु ३२ वटा रहेका छन् । ति मध्ये प्राथमिकता क्रम १ मा २० वटा परेका छन् भने प्राथमिकताक्रम २ र ३ मा पर्ने आयोजना संख्या क्रमशः १० र २ वटा रहेका छन् । आ.व. २०६२/०६३ को लागि कुल विनियोजित रकम मध्ये ८०.८९ प्रतिशत, १८.७४ प्रतिशत र ०.३७ प्रतिशत रकम क्रमशः प्राथमिकताक्रम १, २ र ३ का आयोजनाहरुमा विनियोजित भएको छ ।

६.७ गुम्वा व्यवस्था तथा विकास कार्यक्रम (ब.शी.नं. ६९-३/४-२२०)

आयोजनाको संक्षिप्त विवरण	
आयोजना शुरु मिति : २०४५/०४६	आयोजना सम्पन्न मिति : सालबसाली
कूल लागत : नखुल्ने	आ.व. २०६१।६२ को बजेटः८००० हजार
आ.व. २०६२।६३ को बजेटः १०००० हजार	आयोजनाको प्रकृति : सम्पदा संरक्षणमूलक
प्राथमिकताक्रम : P2	श्रोतः श्री ५ को सरकार

क. **परिचय** : अधिराज्यभर छरिएर रहेका गुम्वा तथा गुम्वामा रहेका महत्वपूर्ण पुरातात्विक सामान तथा सार्वजनिक सम्पत्तिहरूको संरक्षण, सम्वर्द्धन र विस्तार गर्ने उद्देश्य लिई यो कार्यक्रम सञ्चालन भएको हो ।

ख. **आ.व. ०६१।६२ को प्रगति** : आ.व. २०६१/०६२ मा यस कार्यक्रम अन्तर्गत १ वटा गुम्बाको सर्वेक्षण, १५ वटा गुम्बा मर्मत सुधार, देशदर्शन कार्यक्रम १ पटक, धर्मदेशना कार्यक्रम २ पटक, ४५०० प्रति बुलेटिन प्रकाशन तथा पुस्तकालय स्थापना कार्य सम्पन्न भएको छ ।

ग. **आ.व. ०६२।६३ का मुख्य मुख्य कार्यक्रमहरू** :१०० वर्ष भन्दा कमका १७ वटा, १०० वर्ष भन्दा पुरानो १० वटा र ५०० वर्ष भन्दा पुरानो ३ वटा गुम्बा मर्मत सुधार गर्ने, लामा देश दर्शन कार्यक्रम १ पटक गर्ने, अधिराज्य भरीका ७५ जिल्ला मध्ये बाँकी पाँच वटा जिल्लामा रहेका गुम्बाको लगत लिने, डोल्पा र सोलुखुम्बु जिल्लाको गुम्बाहरुको लगत अध्यावधिक गर्ने, धर्मदेशना कार्य सञ्चालन गर्ने, प्राचीन गुम्बाहरुको महत्व सम्बन्धी शोधपत्र तयारीका लागि अनुदान दिने, गुम्बाहरुको संरचना र त्यसका विशेषताहरुको सम्बन्धमा अध्ययन अनसुन्धान गर्ने कार्यक्रमहरु रहेका छन् ।

घ. **अपेक्षित उपलब्धि** : धार्मिक धरोहरहरु र सांस्कृतिक सम्पदाको संरक्षण हुने ।

६.८ स्थानीय विकास प्रशिक्षण प्रतिष्ठान (व.शी.नं. ६९-३-२४०)

आयोजनाको संक्षिप्त विवरण	
आयोजना शुरु मिति : आ.व. २०३८/०३९	आयोजना सम्पन्न मिति : सालबसाली
कूल लागत : नखुल्ने	आ.व. २०६१।६२ को बजेटः १२९०० हजार
आ.व. २०६२।६३ को बजेटः १२९०० हजार	आयोजनाको प्रकृति : क्षमता अभिवृद्धिमूलक
प्राथमिकताक्रम : P3	श्रोतः श्री ५ को सरकार

क. **परिचय** : स्थानीय निकायहरूको संस्थागत क्षमता अभिवृद्धिका लागि तालिम, अनुसन्धान, परामर्श सेवा उपलब्ध गराउने उद्देश्यले यो कार्यक्रमको संचालन स्थानीय विकास प्रशिक्षण प्रतिष्ठानबाट हुँदै आएको छ । कार्यक्रमका प्रमुख गतिविधिहरूमा स्थानीय निकायका निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरू तथा कर्मचारीहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि नेतृत्व विकास, जनप्रतिनिधिहरूको भूमिका तथा दायित्व, विकेन्द्रीकरण नीति, श्रोत परिचालन, लैङ्गिक विकास लगायतका सान्दर्भिक विषयहरूमा प्रशिक्षण कार्यक्रम संचालन गर्ने, स्थानीय स्वशासन, स्थानीय निकायको प्रशिक्षण आवश्यकता, संगठन, योजना व्यवस्थापन लगायतका विषयहरूमा

अनुसन्धान गरी उचित परामर्श उपलब्ध गराउने र स्थानीय निकायसंग सान्दर्भिक सूचनाहरू उपलब्ध गराउने जस्ता कार्यहरु प्रतिष्ठानबाट हुँदै आएका छन् ।

ख. **आ.व. ०६१।०६२ को प्रगति** : आ.व. २०६१/०६२ मा रु.१ करोड २९ लाखको सञ्चालन अनुदान उपलब्ध गराइएको र यसबाट प्रशिक्षण तथा कर्मचारीहरुको तलब भत्ता लगायत अन्य प्रशासनिक कार्यमा खर्च भएको छ ।

ग. **आ.व. २०६२/०६३ को मुख्य मुख्य कार्यक्रमहरू** : आ.व. २०६२/०६३ मा प्रतिष्ठानको स्वआर्जन क्षमता विकास तर्फ संगठन विकास, विकेन्द्रीत सेवा सञ्चालन निर्देशिका तयारी, विकेन्द्रीत सेवा सञ्चालन (TOT) गर्ने, अनुसन्धान तर्फ लैङ्गिक सम्वेदनशील शासन व्यवस्था मामिला अध्ययन, प्रशिक्षण प्रभावकारीता अध्ययन (योजना अधिकृत र गाविस सचिव), आवधिक जिल्ला विकास योजना कार्यान्वयन स्थिती अध्ययन गर्ने, प्रकाशनतर्फ सहभागिता प्रकाशन, वार्षिक प्रतिवेदन प्रकाशन जस्ता कार्यक्रमका साथै कर्मचारीको तलब भत्ता लगायतका प्रशासनिक कार्यमा खर्च गरिने छ ।

घ. **अपेक्षित उपलब्धि** : प्रतिष्ठानको पूनसंरचना भएर प्रतिष्ठान आत्मनिर्भर हुने र कर्मचारीका तालिम कार्यक्रम सक्षम रुपमा सञ्चालन गर्न सक्ने ।

६.९ जनशक्ति, संचार, वातावरण व्यवस्थापन तथा योजना अनुगमन कार्यक्रम (ब.शी.नं. ६९-३/४- २५०)

आयोजनाको संक्षिप्त विवरण	
आयोजना शुरु मिति : आ.व. २०५८/०५९	आयोजना सम्पन्न मिति : सालबसाली
कूल लागत : नखुल्ने	आ.व. २०६१।६२ को बजेट: १६२०० हजार
आ.व. २०६२।६३ को बजेट: १४१९१ हजार	आयोजनाको प्रकृति :जनशक्ति विकासमूलक
प्राथमिकताक्रम : P3	श्रोत: श्री ५ को सरकार

क. **परिचय** : स्थानीय निकायका जनप्रतिनिधिहरू, कर्मचारीहरू र स्थानीय विकास मन्त्रालय अन्तरगत कार्यरत कर्मचारीहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने, स्थानीय निकायहरूको वातावरण व्यवस्थापनमा सहयोग पुऱ्याउने, मन्त्रालय तथा स्थानीय निकायहरूको संचार प्रणालीलाई सुव्यवस्थित र प्रभावकारी बनाउने र मन्त्रालय अन्तरगत संचालित आयोजना तथा कार्यक्रमहरूको प्रभावकारितामा अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यले यो कार्यक्रम संचालनमा रहेको छ ।

ख. **०६१।६२ को प्रगति** : यस कार्यक्रम अन्तरगत योजना तर्जुमा गोष्ठि १ वटा, स्थानीय निकाय अनुगमन तथा मूल्यांकन २३ जिल्ला र २२ न.पा.मा, चौमासिक समिक्षा ३ गोटा, क्षेत्रीय समिक्षा गोष्ठी ४ गोटा, अनुगमन निर्देशिका तयारी १ गोटा, नीति समन्वय बैठक ४ पटक, वार्षिक कार्यक्रम पुस्तिका प्रकाशन १ पटक, स्वशासन पत्रिका प्रकाशन १ पटक, मन्त्रालयको ब्रुसर प्रकाशन अंग्रेजी र नेपाली भाषामा १/१ गोटा, सन् २००४ र सन् २००५ को पहिलो चौमासिक उपलब्धी पुस्तिका प्रकाशन लगायत पुस्तकालय सुदृढीकरण र कम्प्युटर नेटवर्किङ्ग जस्ता कार्यहरू सम्पन्न भएका छन् ।

ग. **आ.व.०६२।६३ को मुख्य मुख्य कार्यक्रमहरू** : स्थानीय विकास मन्त्रालय बसेको भवन मर्मत, जिल्ला र न.पा.को स्थलगत अनुगमन तथा मूल्यांकन, ४ विकासक्षेत्रमा योजना तर्जुमा तथा समिक्षा गोष्ठी, वातावरण व्यवस्थापन कार्यक्रम, पुस्तकालय सुदृढीकरण, पत्रपत्रिका तथा पुस्तक खरीद, स्वशासन पत्रिका प्रकाशन, स्थानीय निकायमा GIS सुदृढीकरण, नगरपालिका र जिविसहरुको अचल सम्पत्ति विवरण र अभिलेख प्रकाशन, जिल्ला यातायात गुरुयोजनासंग सम्बन्धित नक्साहरुलाई डिजिटाइज्ड जस्ता कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिने छन् ।

घ. **अपेक्षित उपलब्धि** : स्थानीय निकाय, डोलिडार र स्थानीय विकास मन्त्रालयको व्यवस्थापन क्षमतामा अभिवृद्धि हुने ।

६.१० गाउं/नगर साझेदारी कार्यक्रम (ब.शी.नं. ६९–३/४–२७१)

आयोजनाको संक्षिप्त विवरण	
आयोजना शुरु मितिः जनवरी २००४ (तेस्रो चरण)	आयोजना सम्पन्न मितिः डिसेम्बर २००७
कूल लागतः १९,१३,६७९ अमेरिकी डलर	आ.व. २०६१।६२ को बजेट रु ५७,२०३ हजार
आ.व. २०६२।६३ को बजेट ५५,५०० हजार	आयोजनाको प्रकृतिः सामाजिक परिचालनमूलक
प्राथमिकता क्रमः P1	श्रोतः यु.एन.डि.पी. (UNDP)

क. **परिचय** : स्थानीय विकास मन्त्रालय र संयुक्त राष्ट्रसंघीय विकास कार्यक्रम (यु.एन.डि.पी.) को संयुक्त प्रयासमा नेपाल अधिराज्यका ३० वटा नगरपालिकाहरुमा यो कार्यक्रम लागु गरिएको छ । यसको लक्ष्य गाउँ नगरको अन्तरसम्बन्धलाई दरिलो पार्दै सामाजिक परिचालनका माध्यमबाट सामाजिक र आर्थिक विकासका अवसरहरुलाई उपयोग गरी गरिबी निवारण गर्नु र जनताको जीवनस्तर उकास्ने रहेको छ । साथै स्थानीय निकायलाई सुदृढ र सक्षम बनाई शहरी सुशासनको लागि सहयोग दिने रहेको छ । टोल विकास संस्था गठन, पूर्वाधार निर्माण, योजना तर्जुमा प्रकृयामा सहयोग, मानव संशाधन विकास, सूचना प्रविधि, शीप प्रविधि विकास तथा हस्तान्तरण, उद्यम विकास लगायतका आन्तरिक रुपमा विस्थापितको तथ्यांक संकलन र सहयोगका गतिविधिहरु संचालन गरिएका छन् ।

ख. **आ.व. २०६१/०६२ को प्रगति** : कार्यक्रम लागु भएको पुरा अवधिमा जम्मा ४,७५१ टोल विकास संस्थाहरु गठन भएकोमा आ.व. २०६१।६२ मा १,८६७ वटा गठन भएका छन । त्यस्तै कार्यक्रमको पुरा अवधिमा बचत परिचालन कुल १० करोड ९० लाख भएकोमा आ.व. २०६१।६२ मा रु ३ कारोड २० लाख परिचालन भएको छ । उद्यम विकास तर्फ कार्यक्रमको पुरै अवधिमा ५,१६५ उद्यमहरु विकास भएकोमा आ.व. २०६१।६२ मा ६४५ उद्यमहरु विकास भएका छन । विउपुंजी अनुदान र सरोकारवालाहरुबाट स्रोत परिचालन बाट पुरै अवधिमा १,४४५ साना स्तरका योजना संचालन भएकोमा आ.ब. २०६१।६२ मा १४२ वटा संचालन भएका छन ।

ग. **आ.व. २०६२/०६३ को मुख्य मुख्य कार्यक्रमहरु** : ३० नगरपालिका र ४८ ग्रामीण बजार केन्द्रहरुमा सामाजिक परिचालन, गाउँ नगर अन्तरसम्बन्ध बढाउने खालका उद्यमको विकास, गाउँ नगर अन्तरसंबन्ध सुदृढीकरण गर्ने खालका पूर्वाधार विकास, B2B e-Commerce, e-Governance, ग्रामीण सूचना केन्द्र, शहरी सुशासन र सेवा प्रवाह, मानव संशाधन विकास केन्द्र र सूचना केन्द्र स्थापना जस्ता क्रियाकलापहरु संचालन गरिने छन् ।

घ. **अपेक्षित उपलब्धि** : गाउँ र नगरको अन्तरसम्बन्ध विस्तार भै रोजगारीका अवसर बढ्ने र अन्तर सम्बन्धमा आधारित उद्यमको विकास, पिछडिएका जाति, जनजाति, दलित आदिलाई विशेष रुपमा कार्यक्रमका गतिविधिले केन्द्रित गरी गरिबी निवारणमा सघाउ पुग्न जाने । साथै शहरी सुशासन र सेवा प्रवाहमा सुधार आउने ।

६.११ शहरी वातावरण सुधारका लागि सरकार निजी क्षेत्र साझेदारी कार्यक्रम (ब.शी.नं. ६९–३/४–२७२)

आयोजनाको संक्षिप्त विवरण	
आयोजना शुरु मिति :अप्रिल २००४,(दोस्रो चरण)	आयोजना सम्पन्न मिति : मार्च २००७
कूल लागत : ४५०,००० अमेरिकी डलर	आ.व. २०६१।६२ को बजेटः ४०००हजार
आ.व. २०६२।६३ को बजेटः १०६१५ हजार	आयोजनाको प्रकृति : वातावरण संरक्षणमूलक
प्राथमिकताक्रम : P1	श्रोतः यू.एन.डि.पी.

क. **परिचय** : श्री ५ को सरकार स्थानीय विकास मन्त्रालय र संयुक्त राष्ट्रसंघीय विकास कार्यक्रम युएनडिपीको सहयोगमा १० वटा नगरपालिकाहरूमा शहरी वातावरणको लागि सार्वजनिक निजी साझेदारी कार्यक्रम संचालन भएको छ । यस कार्यक्रमले सार्वजनिक निजी साझेदारीलाई स्थानीय स्तरमा लागू गर्न विभिन्न क्रियाकलापहरू सञ्चालन गरिरहेको छ । जस अन्तर्गत विभिन्न तालिम, गोष्ठि, सम्मेलन, अवलोकन भ्रमण, विभिन्न सन्दर्भ

भने सार्वजनिक निजी क्षेत्र साझेदारीले बढ्दो शहरीकरण सेवाहरूलाई परिपूर्ति गर्न सरकार, निजी क्षेत्र र नागरिक समाजलाई एकै ठाउँमा भेला गराउन र साझेदारी कार्यलाई अगाडि बढाउन आवश्यक वातावरण तयार गर्न सफल भएको छ ।

ख. **आ.व. ०६१।६२ को प्रगति** : आ.व. ०६१।०६२ मा यस कार्यक्रम अन्तर्गत सार्वजनिक निजी साझेदारी टुलकिट, तालिम कार्ययोजना, परिमार्जन र सार्वजनिक निजी साझेदारी युनिटको स्थापना जस्ता कार्यहरु भएका छन् ।

ग. **आ.व. ०६२।६३ को मुख्य मुख्य कार्यहरू** : स्थानीय स्वायत्त शासनको लागि स्थानीय स्तरको सार्वजनिक निजी साझेदारीलाई सेवा वितरणको ढाँचामा लिने कार्यक्रम रहेको, राष्ट्रिय स्तरका सरोकारवाला संस्थाका पदाधिकारीहरु बीच सार्वजनिक निजी साझेदारी सम्बन्धी सूचना प्रवाह गर्ने, संस्थागत क्षमता अभिवद्धि गर्ने र जनचेतना श्रृजना गर्ने र सार्वजनिक निजी साझेदारी परियोजनाहरुको लागि अर्थ मन्त्रालयसंग समन्वय गरी वित्तिय संस्थाहरुको ऋण लगानी नीतिको अध्ययन सार्वजनिक निजी साझेदारीको सन्दर्भमा गरिने कार्यक्रमहरु रहेका छन् ।

घ. **अपेक्षित उपलब्धि** :साझेदारी पद्धति अनुरुप नगरपालिका र निजी क्षेत्रको साझेदारीमा सेवा व्यवस्थापन गर्न गराउन उपयुक्त वातावरण सिर्जना भै सेवा प्रवाह आरम्भ हुने । नगरपालिका क्षेत्रमा यस्तो पद्धति आन्तरिकीकरण भै सेवा प्रवाहमा प्रभावकारिता आई सेवाग्राही लाभान्वित हुने ।

६.१२. स्थानीय निकाय वित्तीय आयोग (ब.शी.नं. ६९-३-३१०)

आयोजनाको संक्षिप्त विवरण	
आयोजना शुरु मिति : २०५८ चैत्र	आयोजना सम्पन्न मिति : सालबसाली
कूल लागत : नखुल्ने	आ.व. २०६१।६२ को बजेटः रु. ३१५३९ हजार
आ.व. २०६२।६३ को बजेटः १०४६६ हजार	आयोजनाको प्रकृति : स्थानीय श्रोत परिचालनमूलक
प्राथमिकताक्रम : P2	श्रोतः श्री ५ को सरकार/ डानिडा

क. **परिचय** : स्थानीय निकायहरूको वित्तीय सुदृढीकरणमा सहयोग पुऱ्याउन स्थानीय निकाय वित्तीय आयोग २०५७ का सिफारिशहरू विकेन्द्रीकरण कार्यान्वयन कार्ययोजना बमोजिम कार्यान्वयन गर्न, स्थानीय निकायहरूलाई दिइने अनुदान नीति र अनुदान वितरणको आधार तयार गर्न श्री ५ को सरकारलाई सुझाव दिने उद्देश्यले स्थानीय निकाय वित्तीय आयोगको गठन भएको हो । आयोगलाई DASU/DANIDA को सहयोग प्राप्त छ ।

ख. **आ.व. ०६१।६२ को प्रगति** : निक्षेपित क्षेत्रहरुको आवश्यकता र स्थानीय निकायलाई अनुदान वितरण सम्बन्धी अध्ययन, स्थानीय निकायहरुको खर्च प्रभावकारिता सम्बन्धी अध्ययन, जिविसहरुको राजश्व प्रक्षेपण दिग्दर्शन तयारी, स्थानीय तहमा लेखा परीक्षण सम्बन्धी अध्ययन, स्थानीय निकायको आ.व. ०५८/५९ र ०५९/६० वित्तीय विश्लेषण प्रकाशन सम्पन्न भएको छ ।

ग. **आ.व. ०६२।६३ का मुख्य मुख्य कार्यक्रमहरू** : वित्तीय विकेन्द्रीकरण रणनीति अन्तर्गत खर्च व्यवस्था सहित जिम्मेवारी सुम्पने कार्यको कार्ययोजना, विशेषकरको लागि भूमि तथा सम्पत्तिकर कार्यान्वयन स्थिति अध्ययन, छानिएका क्षेत्रहरुको हस्तान्तरण स्थिति तथा आवश्यकता र अन्तर पहिचान गर्ने, स्थानीय निकाय बीच राजश्व बाँडफाँड मेकानिजम् तयार गर्ने, स्थानीय निकायका लागि क्षमता अभिवृद्धि गर्ने, योजना तथा बजेट निर्देशिका तयार, वित्तीय अनुगमन तथा वित्तीय स्थितिको विश्लेषण गर्ने, गाविस र नगरपालिकाका लागि राजस्व प्रक्षेपण सम्बन्धि दिग्दर्शन निर्माण गर्ने, तिनीहरुको आन्तरिक लेखा परीक्षणको प्रभावकारिता बढाउन र स्थानीय निकाय वित्तीय आयोगको क्षमता अभिवृद्धि संगठनात्मक विकास गर्ने कार्य सञ्चालन गरिने छ ।

घ. **अपेक्षित उपलब्धि** : स्थानीय निकायको वित्तीय सुधार हुने तथा अधिकार प्रयोग गर्न सक्षम हुने ।

६.१३. आदिवासी तथा जनजाति उत्थान र प्रजा विकास कार्यक्रम (ब.शी.नं. ६९–३/४–३२०)

आयोजनाको संक्षिप्त विवरण	
आयोजना शुरु मिति :आ.व.०५३/५४	आयोजना सम्पन्न मिति : सालबसाली
कूल लागत : नखुल्ने	आ.व. २०६१।६२ को बजेटः२,१७,०० हजार
आ.व. २०६२।६३ को बजेटः ३,३०,०० हजार	आयोजनाको प्रकृति : उत्थानमूलक
प्राथमिकताक्रम : P1	श्रोतः श्री ५ को सरकार

क. **परिचय :** नेपाल अधिराज्यभित्र रहेका विभिन्न आदिवासी तथा जनजातिहरूको सामाजिक र आर्थिक तथा सांस्कृतिक विकास र उत्थान गरी उनीहरुलाई राष्ट्रिय विकासको मूल प्रवाहमा समान रुपले सहभागी गराउने कार्यमा सहयोग पुऱ्याउने एवं तिनीहरूको रहनसहन तथा भाषा संस्कृतिको सम्वर्द्धन एवं विकास गर्ने उद्देश्यले यो कार्यक्रम संचालनमा रहेको छ ।

ख. **आ.व. ०६१।६२ को प्रगति :** आ.व. ०६१।६२ मा यस कार्यक्रम अन्तरगत चेतना अभिवृद्धि कार्यक्रम ३९ वटा, मानव संसाधन विकास १०३ वटा, संस्थागत विकास १, विभिन्न अनुसन्धान ४०, मातृभाषा संरक्षण र विकास २६ वटा, प्रजा तर्फ पाठ्य सामाग्री विकास १००० वटा, छात्रवृत्ति कार्यक्रम ४००, पोशाक वितरण १०००, क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम ७ वटा कार्यहरु सम्पन्न भएका छन् ।

ग. **आ.व. ०६२।६३ को मुख्य मुख्य कार्यक्रमहरू :** यस कार्यक्रम अन्तरगत आ.व. ०६२/६३ मा संस्थागत विकास तर्फ ३७ वटा, दातृसंस्थाका लागि विषयगत गोष्ठी २ पटक, नीतिगत समन्वय कार्यक्रम १ पटक, केन्द्रीयस्तरको स्रोत केन्द्रको स्थापना र विकास गर्ने, साझेदारी कार्यक्रम पुस्तकालय व्यवस्था, प्रतिष्ठानको जर्नल, चौमासिक बुलेटीन ब्रोसियर, पर्चा, पोष्टर प्रकाशन गर्ने । प्रजाहरुको लागि पाठ्यसामग्री वितरण, छात्रवृत्ति, पोशाक वितरण ५० जना, प्रजा विद्यार्थीका लागि आवासीय छात्रावास सञ्चालन अनुगमन मुल्यांकन गरी प्रतिवेदन तयारी गर्ने आदि कार्यक्रमहरु छन् ।

घ. **अपेक्षित उपलब्धि :** आदिवासी जनजाति एवं प्रजाहरुको सहभागितामा अभिवृद्धि गरी सामाजिक चेतनाको विकास गरी आधारभूत पहिचान र अन्तरक्रिया क्षमताको श्रृजना तथा विकास गर्ने र उनीहरुको आर्थिक, सामाजिकस्तर बढाउन मद्दत पुग्ने ।

६.१४ उपेक्षित, उत्पीडित र दलित वर्ग उत्थान विकास कार्यक्रम (ब.शी.नं. ६९–३/४–३८०)

आयोजनाको संक्षिप्त विवरण	
आयोजना शुरु मिति :आ.व.०५४/५५	आयोजना सम्पन्न मिति : सालबसाली
कूल लागत : नखुल्ने	आ.व. २०६१।६२ को बजेटः २१२५० हजार
आ.व. २०६२।६३ को बजेटः २१७०० हजार	आयोजनाको प्रकृति : उत्थानमूलक
प्राथमिकताक्रम : P1	श्रोतः श्री ५ को सरकार

क. **परिचय :** आर्थिक एवं सामाजिक रुपले अत्यन्तै पिछडिएको अवस्थामा रहेको दलित समुदायको समग्र विकास गरी उनीहरूलाई विकासको मूल प्रवाहमा ल्याउने उद्देश्य अनुरुप यो कार्यक्रम संचालनमा आएको हो । सोही उद्देश्य परिपूर्तिका लागि संस्थागत प्रयास स्वरुप २०५४ सालमा गठित उपेक्षित, उत्पीडित र दलित वर्ग उत्थान विकास समिति क्रियाशिल रहेको छ ।

ख. **आ.व. ०६१।६२ को प्रगति :** आ.व. ०६१।६२ मा यस कार्यक्रम अन्तरगत रेडियो कार्यक्रम ५२ पटक प्रसारित, जेहेन्दार विद्यार्थी पुरस्कार १२ जना विद्यार्थीलाई वितरण गरेको, अनुगमन तथा मुल्यांकन २२ पटक भएको, ४५ जनालाई लोकसेवा आयोग तयारी कक्षा सञ्चालन, १०० वटा खानेपानी आयोजना सञ्चालन जस्ता कार्यहरु भएका छन् ।

ग. **आ.व. ०६२।६३ का मुख्य मुख्य कार्यक्रमहरू :** यस कार्यक्रम अन्तर्गत ३०० जनालाई उच्च शिक्षा छात्रवृत्ति, ५२ पटक रेडियो कार्यक्रम, ७०० जनाको तालिम र सशक्तीकरण कार्यक्रम, १०० वटा खानेपानी योजना सञ्चालन, २२ पटक अनुगमन र मुल्यांकन आदि कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने लक्ष्य रहेको छ ।

घ. **अपेक्षित उपलब्धि :** यो वर्गलाई मूलधारमा सामेल गराई दशौं योजनाको लक्ष्य प्राप्तिमा सघाउ पुऱ्याउने ।

६.१५ फोहर मैला व्यवस्थापन कार्यक्रम (ब.शि.नं. ६९-३/४-८५०)

आयोजनाको संक्षिप्त विवरण	
आयोजना शुरु मिति :आ.व.०५६/५७ कूल लागत : नखुल्ने आ.व. २०६२।६३ को बजेट: ३७५०० हजार प्राथमिकताक्रम : P2	आयोजना सम्पन्न मिति : आ.व. २०६१।६२ को बजेट: ८५००० हजार आयोजनाको प्रकृति : सरसफाईमूलक श्रोत: श्री ५ को सरकार

क. परिचय : काठमाडौं उपत्यकाको फोहरमैलाको दिगो व्यवस्थापन गर्नका लागि जनचेतना अभिवृद्धि गरी वातावरणीय प्रदूषण नियन्त्रण गर्ने, फोहोरलाई श्रोतको रुपमा परिचालन गर्ने र फोहोर मैला व्यवस्थापनमा गैर-सरकारी तथा निजी क्षेत्र समेतलाई सहभागी गराउने उद्देश्यले आ.व. २०५६/०५७ देखि यो कार्यक्रमको शुरुवात भएको हो ।

ख. आ.व. २०६१।६२ को प्रगति : आ.व. ०६१।६२ मा यस कार्यक्रम अन्तर्गत ओखरपौवा प्रवेश मार्ग अन्तर्गत ९.२ कि.मि. मार्ग सम्पन्न भएको १७.५ मिटरको पाइप कल्भर्ट निर्माण, १२५ क्यू. मिटर पर्खाल निर्माण पूरा भएको छ भने नाली निर्माण कार्य ३५% पूरा भएको छ । ओखरपौवाको सिसडोलमा ४५१ रोपनी जग्गा प्रयोगमा ल्याई निर्माण भएको ल्याण्डफिल साइटमा फोहोर खसाली सञ्चालनमा आएको छ ।

ग. आ.व. ०६२।६३ का मुख्य मुख्य कार्यक्रम : सिसडोल अल्पकालिन ल्याण्डफिल्ड साईट 2nd Valley निर्माण अन्तर्गत टोपोग्राफी सर्भे, डिजाइन, लागत इष्टिमेट तयारी, Geological Hydrological अध्ययन, पूर्वाधार विकास तर्फ ल्याण्डफिल्ड एरीया विकास, Waste Boardening Dam, Surface Water Cut Off Dam निर्माण, लिचेट जम्मा गर्ने प्रणाली, लिचेट Retention Road निर्माण, Recirculation System, Control Room निर्माण गर्ने , दीर्घकालिन ल्याण्डफिल्ड साइटको जग्गा खरीद (तैकावु भक्तपुर) साथै स्थानीय विकास निर्माण अन्तर्गत स्थानीय स्तरका विद्यालय भवन, स्वास्थ्य चौकी, ग्रामिण सडक सिंचाई जस्ता कार्य गर्ने कार्यक्रम रहेको छ ।

घ. अपेक्षित उपलब्धि : फोहर मैला व्यवस्थापन सम्बन्धी पूर्वाधार तयार गरी स्थानीय निकायमा हस्तान्तरण हुने र फोहरमैला व्यवस्थापनमा सघाउ पुग्ने ।

६.१६ जिल्ला विकास समिति अनुदान (ब.शी.नं. ६९-३/४-८००)

आयोजनाको संक्षिप्त विवरण	
आयोजना शुरु मिति : कूल लागत : नखुल्ने आ.व. २०६२।६३ को बजेट: १०१००००हजार प्राथमिकताक्रम : P1	आयोजना सम्पन्न मिति : सालबसाली आ.व. २०६१।६२ को बजेट:८१०००० हजार आयोजनाको प्रकृति : स्थानीय विकासमूलक श्रोत: श्री ५ को सरकार

क. परिचय : स्थानीय श्रम, साधन तथा सीपको अधिकतम उपयोग गरी जनसहभागिता जुटाई स्थानीय विकासको कार्यलाई संस्थागत रुपमा विकास गर्न आवश्यक थप श्रोत र साधनका लागि श्री ५ को सरकारले जि.वि.स.हरूलाई अनुदान उपलब्ध गराउंदै आएको छ । यस सम्बन्धमा हाल अवलम्बन गरिएको व्यवस्था अनुसार जिल्ला विकास समिति अनुदानलाई गरिवीमा आधारित बस्तुगत सूत्रका आधारमा उपलब्ध गराउन जनसंख्या, क्षेत्रफल, मानव विकास सूचकांङ्क र मूल्यलाई आधार मानिएको छ । साथै आ.व. २०६२/०६३ देखि पञ्जिकरण, जिल्ला प्राविधिक कार्यालय, अतिथि गृह रहेका जिल्लाहरुको लागि सञ्चालन खर्च समेत समावेश गरिएको छ ।

ख. आ.व. ०६१।६२ को प्रगति : स्थानीय श्रम, साधन तथा सीपको अधिकतम उपयोग गरी स्थानीय जनसहभागिता जुटाई स्थानीय विकासको कार्यलाई संस्थागत रुपमा विकास गर्न श्री ५ को सरकारले जिल्ला विकास समितिहरुलाई अनुदान उपलब्ध गराउने गरेको छ । यसै सिलसिलामा आ.व. २०६१/०६२ मा जिविस अनुदानलाई गरिवीमा आधारित सुत्रका आधारमा वितरण गरिएको थियो ।

ग. आ.व. ०६२।६३ का मुख्य मुख्य कार्यक्रमहरू : आ.व. ०६१।६२ मा जिल्ला विकास समितिलाई दिइने एकमुष्ट पूँजीगत तथा सञ्चालन अनुदान गरिबीको सूचकांकका आधारमा विनियोजन गरिएको छ । जिल्ला प्राविधिक कार्यालय, अतिथि गृह, पञ्जिकरण समेतको रकम समायोजित गरी राखिएको छ ।

घ. अपेक्षित उपलब्धि : ग्रामीण सडक, सिंचाई, कुलो, कुलेसा, झो.पु.हरूको मर्मत संभार र जिल्लाको आवश्यकता अनुसार विकास कार्यक्रमहरू सञ्चालन हुनेछन् ।

६.१७ गाउं विकास समिति अनुदान (ब.शी.नं. ६९-३/४-८०१)

ऋायोजनाको संक्षिप्त विवरण	
आयोजना शुरु मिति :	आयोजना सम्पन्न मिति : सालबसाली
कूल लागत : नखुल्ने	आ.व. २०६१।६२ को बजेटः १९५६५०० हजार
आ.व. २०६२।६३ को बजेटः १९५६५००हजार	आयोजनाको प्रकृति : स्थानीय विकासमूलक
प्राथमिकताक्रम : P1	श्रोतः श्री ५ को सरकार/आइ.डि.ए. (पी.आर.एस.पी.)

क. **परिचय :** गाउं नै गाउँले भरिएको देशमा गाउँको विकास नभई दीगो विकास हुन नसक्ने तथ्यलाई दृष्टिगत गरी श्री ५ को सरकारले अधिराज्यका सम्पूर्ण गाउँ विकास समितिबाटै विकास निर्माण कार्यको थालनी होस् भन्ने उद्देश्य राखी यो कार्यक्रम सञ्चालनमा आएको हो ।

ख. **आ.व. ०६१।६२ को प्रगतिः** विभिन्न गाउँ विकास समितिहरूलाई आ.व. २०६१।०६२ रु.५ लाखका दरले अनुदान उपलब्ध गराइएको थियो ।

ग. **आ.व. ०६२।६३ का मुख्य मुख्य कार्यहरू :** आ.व. ०६१।६२ मा सबै गाउँ विकास समितिहरूलाई रु. ५ लाखका दरले एकमुष्ट पूँजीगत तथा सञ्चालन अनुदान उपलब्ध गराइएको छ ।

घ. **अपेक्षित उपलब्धिः**गाउँ विकास समितिको आवश्यकता अनुसार विकास निर्माण कार्यक्रमहरू सञ्चालन हुने ।

६.१८ नगरपालिका अनुदान (ब.शी.नं. ६९-३/४-८०२)

आयोजनाको संक्षिप्त विवरण	
आयोजना शुरु मिति :	आयोजना सम्पन्न मिति : सालबसाली
कूल लागत : नखुल्ने	आ.व. २०६१।६२ को बजेटः२००००० हजार
आ.व. २०६२।६३ को बजेटः १७६०००हजार	आयोजनाको प्रकृति : स्थानीय विकासमूलक
प्राथमिकताक्रम : P2	श्रोतः श्री ५ को सरकार

क. **परिचय :** नगरपालिकाहरूलाई सार्वजनिक निर्माण सुधार तथा सामाजिक गतिविधिहरू संचालनका लागि श्री ५ को सरकारले अनुदानको रुपमा रकम उपलब्ध गराउँदै आएको छ । चालु आव ०६२।६३ देखि नगरपालिकाहरुलाई जनसंख्या, क्षेत्रफल, आन्तरीक स्रोतको आय र प्रशासनीक खर्चको हदका आधारमा सुत्रवद्ध रुपमा अनुदान उपलब्ध गराउन नीतिगत स्वीकृति भै आगामी आ.व. देखि भएको पूर्ण रुपमा कार्यान्वयन गर्ने निर्णय भैसकेको छ । चालु आ.व.को नपा अनुदान मध्ये रु. २ करोड रकम सुत्र कार्यान्वयनको प्रतिवद्धता तथा प्रोत्साहन स्वरुपमा समपूरक अनुदानको रुपमा र बाँकी रकम म्याचिङ्ग अनुदान तथा साविक बमोजिमको विकास अनुदानमा नघट्ने गरी उपलब्ध गराइएको छ ।

ख. **आ.व. ०६१।६२ को प्रगति :** आ.व. २०६१/०६२ मा नगरपालिकाहरूलाई अनुदान उपलब्ध गराइएको र कम आय भएका १० नपाहरुलाई रु. ५० लाखका दरले थप अनुदान उपलब्ध गराइएको छ । १५ वटा नगरपालिकाहरुलाई फोहोर फाल्ने १५ वटा टिपर पनि उपलब्ध गराइएको छ ।

ग. **आ.व. ०६२।६३ का मुख्य मुख्य कार्यक्रमहरू :** चालु आ.व. ०६२।६३ मा साविक बमोजिमको विकास अनुदान बाहेक न. वि. कोष, गाउँ नगर साझेदारी कार्यक्रम, मानव संशाधन विकास कार्यक्रमका लागि म्याचिङ्ग अनुदान उपलब्ध गराइनुका साथै कमलामाई नगरपालिकालाई ल्याण्डफिल्ड साइट व्यवस्थापनका लागि अनुदान उपलब्ध गराइने छ ।

घ. **अपेक्षित उपलब्धि :** नगरपालिकाको आवश्यकता अनुसार विकास निर्माण कार्यक्रमहरू सञ्चालन हुने ।

६.१९ ग्रामीण खानेपानी तथा सरसफाई आयोजना (ब.शी.नं. ६९-३/४-८०५)

आयोजनाको संक्षिप्त विवरण	
आयोजना शुरु मिति : आ.व. २०५५/०५६	आयोजना सम्पन्न मिति : सालबसाली
कूल लागत : नखुल्ने	आ.व. २०६१।६२ को बजेटः १५२००४हजार
आ.व.२०६२।६३ को बजेटः४२०००० हजार	आयोजनाको प्रकृति : पूर्वाधार विकासमूलक
प्राथमिकताक्रम : P1	श्रोतः श्री ५ को सरकार

क. परिचय : श्री ५ को सरकारको एकल लगानीमा अधिराज्यको ७५ जिल्लामा सञ्चालित यस कार्यक्रमबाट दिगो, भरपर्दो र पर्याप्त मात्रामा स्वच्छ पिउने पानीको सुविधा उपलब्ध गराउने र सम्पूर्ण जनसंख्यालाई खानेपानीको सुविधा र ४० प्रतिशत जनसंख्यालाई सरसफाई सुविधा पुऱ्याउने लक्ष्य भएको यस कार्यक्रम अन्तर्गत ग्राभिटी खानेपानी, टयूववेल जडान, बर्षातको पानी संकलन, चर्पी निर्माण र वातावरणीय सरसफाइका जनचेतनामूलक कार्यक्रमहरू संचालन हुने गर्दछन् । भौतिक योजना तथा निर्माण मन्त्रालयबाट हस्तान्तरण भै आउने खानेपानी कार्यक्रम पनि यसमा समावेश भएको छ ।

ख. आ.व. ०६१।६२ को प्रगति : आ.व. ०६०।६१ मा यस आयोजना अन्तर्गत ग्रामिण खानेपानी आयोजना २७ गोटा, इनार मर्मत २ गोटा, ट्युबवेल मर्मत १४ जिल्लामा, आकाशेपानी ३ गोटा तथा सरसफाई सम्बन्धी विभिन्न तालिम ३० जिल्लामा सम्पन्न भएका छन् ।

ग. आ.व. ०६२।६३ का मुख्य मुख्य कार्यक्रमहरू : आ.व. ०६२।६३ मा क्रमागत ग्राभिटी फ्लो खा.पा. आयोजना (पुरानो) तर्फ ४२ गोटा, क्रमागत तथा नयाँ ग्राभिटी फ्लो खा.पा. आयोजना (पुरानो तथा नयाँ) तर्फ १५२ गोटा, डिप/स्यालो ट्यूववेल/आर्टीजन वेल निर्माण १६ जिल्लामा, आकाशे पानी संकलनका लागि घैंटो निर्माण १८ जिल्लामा, सम्पन्न खा.पा.मर्मत संभार कार्य ६९ जिल्ला संयुक्त सहयोग कार्यक्रम ७५ जिल्ला, सर्भेक्षण कार्यक्रम ५३ जिल्ला, सरसफाई तथा तालिम कार्यक्रम ७२ जिल्ला, आर्सेनिक न्यूनीकरण कार्यक्रम २१ जिल्ला, खा.पा. जिल्ला प्रोफाइल अध्यावधिक/तयारी २९ जिल्लामा गर्ने लक्ष्य रहेको छ ।

घ. अपेक्षित उपलब्धि : खानेपानी उपलब्धतामा वृद्धि हुने ।

६.२० विकेन्द्रीत वित्त तथा विकास कार्यक्रम (ब.शी.नं. ६९-३/४-८०६)

आयोजनाको संक्षिप्त विवरण	
आयोजना शुरु मिति :जनवरी २००३	आयोजना सम्पन्न मिति : डिसेम्बर २००५
कूल लागत : ५०००००० यु एस डलर	आ.व. २०६१।६२ को बजेट: ८५०००हजार
आ.व. २०६२।६३ को बजेट: ८३०००हजार	आयोजनाको प्रकृति : पूर्वाधार विकासमूलक
प्राथमिकताक्रम : P1	श्रोत: यूएनसिडिएफ/डिएफआइडी

क. परिचय : ग्रामीण पूर्वाधार र मानव श्रोत विकासद्वारा गरिबी निवारण गर्ने उद्देश्यले आठवटा जिल्लाहरूमा पाइलट प्रोजेक्टका रुपमा सञ्चालन भएको यो कार्यक्रम हाल २० वटा जिल्लाहरूमा सञ्चालित छ । यसका मुख्य गतिविधिहरूमा स्थानीय निकायको क्षमता अभिवृद्धिका लागि तालिम, अभिमूखिकरण, अध्ययन भ्रमण, सामुदायिक सचेतना, जिल्लालाई पूँजीगत अनुदान, कार्यक्रम, अनुगमन आदि रहेका छन् । यो कार्यक्रम संयुक्त राष्ट्रसंघीय विकास कार्यक्रमको UNCDF को अनुदान सहयोगमा सञ्चालित भैरहेको छ ।

ख. आ.व. ०६१।६२ सम्मको प्रगति : यस अन्तर्गत खानेपानी योजना १४६ वटा, ग्रामिण सडक सम्बन्धी २०५ वटा, सामाजिक सेवा सम्बन्धी ३१७ वटा, उत्पादनमूलक क्रियाकलाप १९७ वातावरण सम्बन्धी २८ वटा र क्षमता अभिवृद्धि २४ वटा गरी ९१७ वटा आयोजना सम्पन्न भएका छन् ।

ग. आ.व.०६२।६३ का मुख्य मुख्य कार्यक्रमहरू : आ.व. २०६२/०६३ मा पनि यस्ता कार्यक्रमहरुलाई नै निरन्तरता दिइने छ । स्थानीय मागमा आधारित स-साना भौतिक पूर्वाधार निर्माण, तालिम, गोष्ठी आदि कार्यक्रम सञ्चालन गर्न जिविसलाई रकम उपलब्ध गराउने कार्यक्रम रहेको छ ।

घ. अपेक्षित उपलब्धि : कूल बजेटको १० प्रतिशत महिला र १० प्रतिशत दलित र जनजातिको लागि विनियोजन भएको हुँदा ती वर्गले लाभ प्राप्त गर्नेछन् ।

६.२१ विकेन्द्रित स्थानीय स्वायत्त शासन सहयोग कार्यक्रम (ब.शी.नं. ६९-३/४-८०७)

आयोजनाको संक्षिप्त विवरण	
आयोजना शुरु मिति :अप्रिल २००४	आयोजना सम्पन्न मिति : जुन २००७
कूल लागत : १२६९०४७६ यु एस डलर	आ.व. २०६१।६२ को बजेट: १०००००हजार
आ.व. २०६२।६३ को बजेट: २७५८९९हजार	आयोजनाको प्रकृति : सामाजिक परिचालन तथा क्षमता अभिवृद्धिमूलक
प्राथमिकताक्रम : P1	श्रोत: यूएनडिपी/नर्वे

क. **परिचय** : स्थानीय स्वायत्त शासनको सुदृढीकरण र जनसहभागितामूलक विकास पद्धतिको संस्थागत विकास गर्ने लक्ष्य लिएर संयुक्त राष्ट्रसंघीय विकास कार्यक्रमको आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोगमा नेपाल अधिराज्यका ६० वटा जिल्लामा संचालित यो कार्यक्रम गत आ.व. देखि ७५ वटै जिल्लामा संचालन गर्ने लक्ष्य लिएर कार्यान्वयन भै रहेको छ । यस कार्यक्रमको उद्देश्यमा सामाजिक परिचालनमा आधारित गाउँ विकास कार्यक्रमलाई अवलम्बन गरी पिछडिएको र सामाजिक रुपले बाहिर परेका समुदायका व्यक्तिहरूको सामाजिक आर्थिक विकासमा टेवा पु¥याउने र गरिब एवं सामाजिक रुपले बञ्चित जनताका सवालहरूमा केन्द्रित हुने सिद्धान्त र तौर तरिकाहरूलाई सकारात्मक विभेदको रुपमा कार्यान्वयन गर्नु रहेको छ ।

ख. **आ.व. ०६१।६२ सम्मको प्रगति** : स्थानीय निकायको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने सन्दर्भमा १० जिविसहरुको संस्थागत क्षमता र कमजोर पहिचान एवं प्राथमिकीकरण कार्य सम्पन्न गर्नुका साथै निक्षेपण निर्देशिका सम्बन्धी अनुशिक्षण कार्य सम्पन्न भएको छ । कार्यक्रम लागू भएका ६० जिल्लाहरुको सामाजिक परिचालन नक्सांकन कार्य एवं वैकल्पिक सेवा प्रवाह संरचना बारे अध्ययन सम्पन्न भएको छ । अति गरिव एवं सकारात्मक विभेद नीति कार्यान्वयन भएको छ ।

ग. **आ.व. ०६२।६३ का मुख्य मुख्य कार्यक्रमहरू** : जिविसको क्षमता अभिवृद्धि गर्न क्षमता एवं विकास रणनीति कार्यान्वयन, गाविस सचिवहरुको क्षमता अभिवृद्धि गर्न अनुशिक्षण र तालिम सञ्चालन गर्न सहयोग, गाउँ विकास कार्यक्रम सञ्चालन भइरहेको गाविसहरुमा सामुदायिक संस्थाहरुलाई सीप विकास, प्रविधि हस्तान्तरण, पूर्वाधार विकास र आय आर्जन कार्यमा सहयोग । जिविस कर्मचारी एवं सामुदायिक संस्थाका सदस्यहरुलाई सीप विकास, नेतृत्व विकास, द्वन्द व्यवस्थापन र परियोजना विकास सम्बन्धी तालिम सञ्चालन गर्न सहयोग, कम्प्युटर लेखा प्रणाली तयार गरी जिविसका कर्मचारीहरुलाई अनुशिक्षण दिने, निक्षेपण क्षेत्रहरुको निर्देशिका अद्यावधिक गर्न सहयोग गर्ने जस्ता कार्यक्रमहरु रहेका छन् ।

घ. **अपेक्षित उपलब्धि** : कार्यक्रम लागू भएका गा.वि.स.हरूमा महिला, गरिब, दलित तथा पिछडिएको वर्ग लाभान्वित हुने ।

६.२२ ग्रामीण सामुदायिक पूर्वाधार विकास कार्यक्रम (RCIW) (ब.शी.नं. ६९-३/४-८१०)

आयोजनाको संक्षिप्त विवरण	
आयोजना शुरु मिति :आ.व.०५९/६० (दोस्रो चरण)	आयोजना सम्पन्न मिति :आ.व.०६३/६४
कूल लागत : ७३५४२५ हजार	आ.व. ०६१।६२ को बजेटः३४७१८०हजार
आ.व. २०६२।६३ को बजेटः ३४३९०७हजार	आयोजनाको प्रकृति : पूर्वाधार विकासमूलक
प्राथमिकताक्रम : P1	श्रोतः श्री ५ को सरकार/विश्व खाद्य कार्यक्रम/जिटिजेड

क. **परिचय** : श्री ५ को सरकार, विश्व खाद्य कार्यक्रम (WFP) र GTZ को संयुक्त सहयोगमा अधिराज्यका २५ जिल्लामा संचालित यो कार्यक्रमको प्रमुख उद्देश्य ग्रामीण क्षेत्रका गरीव परिवारको खाद्य सुरक्षा स्थितिमा सुधार ल्याउनु, त्यस्ता क्षेत्रहरूमा सामुदायिक पूर्वाधारहरूको निर्माण तथा सुधार गर्नु, ग्रामीण समुदायको स्वावलम्बन क्षमताको अभिवृद्धि गर्नु र समुदायको कार्यक्रम कार्यान्वयन क्षमता वृद्धि गर्नु रहेको छ । यस कार्यक्रम अन्तरगत ग्रामीण सडक, साना सिंचाई, घोडेटोबाटो, नदी नियन्त्रण, सामुदायिक वन, कृषि वन, सामुदायिक भवन, कमैयाहरूका लागि आवास निर्माण सहयोग जस्ता कार्यहरू संचालन भैरहेका छन् ।

ख. **आ.व. ०६१।६२ को प्रगति** : आ.व. ०६१।०६२ मा ग्रामीण सडक ४५९ कि.मी., ४.७१ कि.मि. घोडेटो बाटो, १ कि.मि. साना सिंचाई २.८२ किमि नदी नियन्त्रण र ४९ वटा मुक्त कमैया घर निर्माण हुनुका साथै ९९६० मे. टन खाद्यान्न परिचालन साथै १७०० मे. टन खाद्यान्न ढुवानीको कार्य अन्तिम चरणमा रहेको छ ।

ग. **आ.व. ०६२।६३ का मुख्य मुख्य कार्यक्रमहरू** : आ.व. ०६२।०६३ मा यस कार्यक्रम अन्तरगत ६१४.०२१ कि.मी. ग्रामिण सडक, ५ कि.मि. घोडेटो बाटो, ४.२ कि.मि. नदी नियन्त्रण तथा लघु आयोजनाहरु सञ्चालन गरिने छन् ।

घ. **अपेक्षित उपलब्धि** : २५ जिल्लाको पूर्वाधार निर्माण भै जनजीवन सरल हुने, रोजगारीको अवसर प्राप्त हुने र ६१४.०२१ कि.मि. ग्रामीण सडक निर्माणमा सहयोग पुग्ने छ ।

६.२३ ग्रामीण पूर्वाधार विकास कार्यक्रम (RIDP) (ब.शी.नं. ६९–३/४–८११)

आयोजनाको संक्षिप्त विवरण	
आयोजना शुरु मिति :आ.व. २०५३/५४	आयोजना सम्पन्न मिति : २०६२/०६३
कूल लागत : १ करोड ६९ लाख अमेरिकी डलर	आ.व. २०६१।६२ को बजेट:२८३००२ हजार
आ.व. २०६२।६३ को बजेट: ८२००हजार	आयोजनाको प्रकृति : पूर्वाधार विकासमूलक
प्राथमिकताक्रम : P1	श्रोत: श्री ५ को सरकार/एडीबी

क. **परिचय :** जनसहभागितामा आधारित कम खर्चिलो एवं वातावरण अनुकूल श्रममूलक प्रविधिको प्रयोग गरी कृषि क्षेत्रको विकासमा विद्यमान भौतिक व्यवधानहरूलाई हटाई बजार केन्द्रहरूको व्यवस्थित तवरले विकास गर्न ग्रामीण सडक निर्माण गर्ने उद्देश्य अनुरुप एशियाली विकास बैंक (ADB) को सहयोगमा ३ जिल्लाहरू (बाग्लुङ, काभ्रे र तनहुँ) मा यो कार्यक्रम आ.व. ०५३।०५४ देखि संचालित भएको र २०६२/६३ मा समाप्त हुदैछ ।

ख. **आ.व. ०६१।६२ को प्रगति :** आ.व. ०६१।०६२ मा ग्रामीण सडक निर्माण २७ कि.मि., ग्रामीण सडक फिनिसिङ् ५४ कि.मि., निर्माण सामग्री खरिद २ प्याकेज र परामर्शदाता सञ्चालन १२.५ प्रतिशत कार्य सम्पन्न भएका छन् ।

ग. **आ.व. ०६२।६३ को मुख्य मुख्य कार्यक्रमहरू :** आयोजना २०६२ साल पौष सम्म सञ्चालन भई फेज आउट हुने भएको सन्दर्भमा दातृसंस्था तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने, प्रोजेक्ट एकाउन्ट तयार गर्ने, कार्यक्रम आयोजना सम्पन्न प्रतिवेदन तयार गरिने छ ।

घ. **अपेक्षित उपलब्धि :** कृषि तथा ग्रामिण पूर्वाधार निर्माण हुने ।

६.२३ कृषि तथा स्थानीय स्तरका सडक आयोजना (ब.शी.नं. ६९–३/४–८१४)

आयोजनाको संक्षिप्त विवरण	
आयोजना शुरु मिति : आ.व. २०५४/०५५	आयोजना सम्पन्न मिति : सालबसाली
कूल लागत : नखुल्ने	आ.व. २०६१।६२ को बजेट:३०४७५० हजार
आ.व. २०६२।६३ को बजेट: ६२०८५० हजार	आयोजनाको प्रकृति : पूर्वाधार विकासमूलक
प्राथमिकताक्रम : P2	श्रोत: श्री ५ को सरकार/जापान डि.आर.एफ. (एनपीजी), एडिबी (जिआरपी)

क. **परिचय :** यस कार्यक्रम अन्तरगत दीर्घकालिन कृषि योजनामा व्यवस्था भए अनुसार कृषि उत्पादनको दृष्टिले महत्वपूर्ण पकेट क्षेत्रहरूमा उत्पादन र बजार प्रकृयालाई सघाई निजी क्षेत्रको आर्थिक कृयाकलापमा अभिवृद्धि गराउन कृषि उत्पादन हुने थलोलाई मोटर चल्ने मूल सडकमा जोड्ने उद्देश्यले ग्रामीण कृषि सडकको निर्माण गर्ने र ग्रामीणस्तरका सडक तथा गोरेटो घोडेटो बाटोहरू निर्माण तथा मर्मत सुधार गर्ने उद्देश्यले स्थानीय विकास निर्माण कार्यक्रम संचालनमा आएकोमा चालु आव देखि कृषि तथा स्थानीय स्तरका सडक आयोजनाको रुपमा यो कार्यक्रम सञ्चालन हुनेछ । सडक विभागबाट हस्तान्तरण भै आएका स्थानीय स्तरका सडकहरु पनि यस कार्यक्रम अन्तर्गत कार्यान्वयन गरिने छन् ।

ख. **आ.व. २०६१।०६२ को प्रगति :** यस कार्यक्रम अन्तरगत आ.ब. ०६१।०६२ मा ट्रयाक निर्माण ४३० कि.मी., सर्भेक्षण ३१३ कि.मी., ग्राभेल १५७ कि.मी., स्लाव र ह्युम पाईप कल्भर्ट निर्माण ३०५ गोटा, मर्मत तथा संभार ४३८ कि.मी. जस्ता कार्यहरु भएका छन् ।

ग. **आ.व. २०६२।०६३ का मुख्य मुख्य कार्यक्रमहरू :** आ.ब. ०६१।०६२ मा ३०० कि.मी. कच्ची सडक निर्माण, १०० कि.मी. सडक ग्राभेल गर्ने, ५०० कि.मी. सडक मर्मत सुधार, ५०० कि.मी. सडक सर्भेक्षण गर्ने लक्ष्य रहेको छ । अधिराज्यका ७५ जिल्ला विकास समितिहरुलाई सशर्त अनुदानको रुपमा एकमुष्ट बजेट निकाशा पठाइ योजना छनौट र योजनागत बजेट बाँडफाँड लगायत कार्यान्वयनको जिम्मेवारी स्थानीय निकायलाई प्रदान गरिएको छ ।

घ. **अपेक्षित उपलब्धि :** कृषि तथा ग्रामीण पूर्वाधार निर्माण हुने ।

६.२५ बृहत एवं स्थानीयस्तरका झोलुङ्गे पुलहरूको निर्माण तथा मर्मत संभार कार्यक्रम

६.२५ बृहत एवं स्थानीयस्तरका झोलुङ्गे पुलहरूको निर्माण तथा मर्मत संभार कार्यक्रम (ब.शी.नं. ६९-३/४-८१५)

आयोजनाको संक्षिप्त विवरण	
आयोजना शुरु मितिः २०२०/०२१	आयोजना सम्पन्न मितिः सालबसाली
कूल लागतः नखुल्ने	आ.ब. २०६१/६२ को बजेट (हजारमा): २४३०००
आ.ब. २०६२/६३ को बजेट (हजारमा): १८०३००	आयोजनाको प्रकृतिः पूर्वाधार विकासमूलक
प्राथमिकताक्रमः P1	श्रोतः श्री ५ को सरकार/स्वीस (हेल्भेटास)/जापान(एन.पि.जि.)

क. **परिचयः** स्वीस सरकारको सहयोगमा अधिराज्यका ६३ जिल्लाहरु (सुनसरी, मोरङ्ग, सप्तरी, सिरहा, धनुषा, सर्लाही, भक्तपुर, रौतहट, बारा, पर्सा, कपिलबस्तु, कैलाली बाहेक) मा यो कार्यक्रम संचालनमा रहेको छ। मुख्य एवं स्थानीय मार्गमा पर्ने झोलुङ्गे पुलहरुको निर्माण तथा बृहत मर्मत गरी ग्रामीण पहुँचमा सुधार ल्याउने उद्देश्यबाट यो कार्यक्रम सञ्चालित छ।

ख. **आ.ब. २०६१/६२ को प्रगति :** आ.ब. २०६१/६२ मा स्थानीय मार्ग र मुख्य मार्गमा गरी ४६ वटा झोलुङ्गे पुलहरुको निर्माण सम्पन्न भएको छ। साथै राष्ट्रिय प्राथमिकता प्राप्त कन्चनपुर जिल्लाको महाकाली नदीमा निर्मित १४५२.९६ मी. लम्बाईको दोधारा चाँदनी मल्टी स्पान झो.पु.को निर्माण सम्पन्न भई दोधारा र चाँदनी गा.वि.स. तथा महेन्द्रनगर न.पा.का समेत गरी कुल ३५४०३ जनताहरुले यातायातको सुविधा प्राप्त गरी सकेका छन्। यसको अलावा २०४७/४८ भन्दा पहिले निर्मित ५३ वटा झोलुङ्गे पुलहरुमा भएको काठका फलेकहरुलाई स्टील डेकबाट प्रतिस्थापन गरी बृहत मर्मत गर्ने कार्य सम्पन्न गरिएको छ।

ग. **आ.ब. २०६२/६३ का मुख्य मुख्य कार्यहरु :** आ.ब. २०६२/६३ मा मुख्य/स्थानीय मार्गमा पर्ने २० वटा झोलुङ्गे पुलहरुको निर्माण सम्पन्न, ८० वटा झोलुङ्गे पुलहरुको फेब्रिकेशन, ७५ वटा झोलुङ्गे पुलहरुको बृहत मर्मत संभार र ३४०० वटा झोलुङ्गे पुलहरुको नियमित मर्मत संभार गर्ने लक्ष्य रहेको छ।

घ. **अपेक्षित उपलब्धि :** स्थानीय मार्ग एवं मुख्य मार्गमा पर्ने झोलुङ्गे पुलहरुको निर्माण एवं मर्मत कार्य सम्पन्न हुने।

६.२६ ग्रामीण पहुँच कार्यक्रम (ब.शी.नं. ६९-३/४-८१७)

आयोजनाको संक्षिप्त विवरण	
आयोजना शुरु मिति :२०५८ श्रावण	आयोजना सम्पन्न मिति : २०६४ आषाढ
कूल लागत : ३९०३९०० हजार	आ.व. २०६०।६१ को बजेटः४६४२०० हजार
आ.व. २०६१।६२ को बजेटः २९९९९०हजार	आयोजनाको प्रकृति : पूर्वाधार विकासमूलक
प्राथमिकताक्रम : P1	श्रोतः श्री ५ को सरकार/डिफिआईडी

क. **परिचय :** बेलायत सरकारको अनुदान सहयोगमा यो कार्यक्रम भोजपुर, संखुवासभा, खोटाङ, अछाम, डोटी र दैलेख गरी ६ जिल्लामा संचालित छ। ग्रामीण यातायात तथा पूर्वाधार विकासको माध्यमबाट गरीव जनताहरूको जीवनस्तरमा सुधार गर्ने उद्देश्यबाट लागू भएको यो कार्यक्रमले मुख्यतया ग्रामीण सडक निर्माण, स्थानीय निकायको क्षमता सुदृढिकरण र जनचेतना अभिवृद्धिका गतिविधिहरू संचालन गर्ने लक्ष्य लिएको छ।

ख. **आ.व. ०६१।६२ को प्रगति :** आ.व. २०६१।०६२ मा पहिलो र दोस्रो चरण गरी ३३४ कि.मि. सडक सर्वेक्षण, २८१ कि.मि. सडक निर्माण, ८.३ प्रतिशत स्ट्रक्चर तथा फिनिसिङ कार्य, ८.३ प्रतिशत निर्माण सामग्री खरीद, ४.७३ प्रतिशत संस्थागत विकासका कार्यहरु सम्पन्न भएका छन्।

ग. **आ.व. ०६२/६३ का मुख्य मुख्य कार्यक्रमहरू :** आ.व. ०६२।६३ मा ३०० कि.मि. सडकको सर्भेक्षण, डिजाइन तथा लागत अनुमान तयारी (प्रथम र दोस्रो चरण समेत), २०० कि.मि. सडकको ट्र्याक खोल्ने, १५० किमि सडकको चौडाइ विस्तार, ५० किमि सडकको स्ट्रक्चर तथा फिनिसिङ्ग गर्ने कार्य, एकिकृत ग्रामीण योजना तर्जुमा विधिबाट २ जिल्लाहरुको पहुँच योजना तयारी तथा जिल्ला यातायात गुरुयोजना तयारी एवं अध्यावधिक गरिने लगायत सामाजिक परिचालन एवं आर्थिक अभिवृद्धि सम्बन्धी कर्याक्रमहरु सञ्चालन गर्ने लक्ष्य रहेको छ।

घ. **अपेक्षित उपलब्धि** : ३०० कि.मि. सडकको सर्वेक्षण, डिजाइन तथा लागत अनुमान तयारी, ४०० कि.मि. सडक (विभिन्न चरणहरुमा गरी) निर्माण सम्बन्धी कार्य एवं सामाजिक परिचालन तथा आर्थिक अभिवृद्धि हुने ।

६.२७ जिल्ला सडक सहयोग कार्यक्रम (ब.शी.नं. ६९-३/४-८१८)

आयोजनाको संक्षिप्त विवरण	
आयोजना शुरु मिति :२०५९ श्रावण	आयोजना सम्पन्न मिति : २०६३ आषाढ
कूल लागत : ३९५०१५ हजार	आ.व. २०६१।६२ को बजेटः८३०७४ हजार
आ.व. २०६२।६३ को बजेटः ६६५१५हजार	आयोजनाको प्रकृति :पूर्वाधार निर्माण तथा मर्मत संभारमूलक
प्राथमिकताक्रम : P1	श्रोतः श्री ५ को सरकार/स्वीस सरकार

क. **परिचय** : स्वीस सरकारको अनुदान सहयोगमा काभ्रे, सिन्धुपाल्चोक, दोलखा, रामेछाप, सिन्धुली र ओखलढुंगा गरी ६ वटा जिल्लाहरूमा संचालित यो कार्यक्रमको उद्देश्य जिल्लाको यातायात व्यवस्थालाई प्रभावकारी र स्थानीय श्रोतमा आधारित एवं सक्षम बनाउन जिल्ला तथा गाउंस्तरको क्षमता अभिवृद्धि गर्नु रहेको छ ।

ख. **आ.व. ०६१।६२ को प्रगति** : आ.व. ०६१।६२ मा नियमित मर्मत संभार कार्य १८९.७ कि.मि., आवधिक मर्मत संभार कार्य १५७.७ कि.मि., चौडाइ विस्तार तथा मोड सुधार २३.७३ कि.मि. र पुनस्थापना कार्य ३१.६ कि.मि. जस्ता कार्यहरू सम्पन्न भएका छन् ।

ग. **आ.व. ०६२।६३ का मुख्य मुख्य कार्यक्रमहरू** : आ.व. ०६२।६३ मा २३ कि.मि. सडक चौडाई विस्तार र मोड सुधार साथै नयाँ सडक निर्माण गर्ने, नियमित मर्मत सम्भार २४९ कि.मि., आवधिक मर्मत कार्य १७५ कि.मि., बायोइन्जिनियरिङ्ग कार्य ९.७ कि.मि., ५६ कि.मि. सडक पूनस्थापन कार्य मर्मत योग्य बनाउने, ११ कि.मि. ग्रावेलिङ्ग कार्य गर्ने तथा सामाजिक परिचालन सम्बन्धी कार्य र कार्यक्रम अनुगमन कार्य सञ्चालन गरिने छ ।

घ. **अपेक्षित उपलब्धि** : सडक पूर्वाधारको विकास हुने ।

६.२८ पश्चिम तराई गरीवी निवारण आयोजना (ब.शी.नं. ६९-३/४-८२०)

आयोजनाको संक्षिप्त विवरण	
आयोजना शुरु मिति : आ.व. २०५४/०५५	आयोजना सम्पन्न मिति : आ.व. २०६२/०६३
कूल लागत : ९७३0000 अमेरिकी डलर	आ.व. २०६१।६२ को बजेटः ११0000 हजार
आ.व. २०६२।६३ को बजेटः१६५४३ हजार	आयोजनाको प्रकृति : गरिबी न्यूनीकरणमूलक
प्राथमिकताक्रम : P1	श्रोतः श्री ५ को सरकार/IFAD (आइ.एफ.ए.डी.)

क. **परिचय** : कृषि विकासको लागि अन्तर्राष्ट्रिय कोष (IFAD) को ऋण सहयोगमा पश्चिम तराईका ८ जिल्लाहरू (नवलपरासी, रुपन्देही, कपिलबस्तु, दाङ्ग, बाँके, बर्दिया, कैलाली र कञ्चनपुर) मा संचालित यो कार्यक्रमको उद्देश्य साना किसानहरू, भूमिहीन र ग्रामीण महिलाहरूको आयआर्जन र जीवनस्तरमा अभिवृद्धि गर्नु, उनीहरूलाई समूहमा संगठित गरी दिगो विकास तर्फ अग्रसर गराउनु र कर्जा प्रवाह गर्ने वित्तीय संस्थाहरूको क्षमता वृद्धि गर्नु रहेको छ। यो आ.व. देखि यो कार्यक्रम समाप्त हुदैछ ।

ख. **आ.व. ०६१।६२ को प्रगति** : कृषि पशु सेवा तथा सीपमूलक तालिम ४२२, घर निर्माण २०८/२५६, कल्भर्ट निर्माण २१ गोटा, समुह स्यालो ट्युबवेल १९८ गोटा, सामुदायिक ह्याण्ड पम्प निर्माण २५१ जस्ता कार्यहरु भएका छन् ।

ग. **आ.व. ०६२।६३ का मुख्य कार्यक्रमहरू** : समीक्षा गोष्ठी सञ्चालन, परियोजनाको डकुमेन्ट्री तयारी, परियोजना पुस्तक प्रकाशन, परियोजना LDF मा हस्तान्तरण परियोजना लेखा तयारी, परियोजना प्रभावकारिता अध्ययन, सफलताको संकलन तथा प्रकाशन, परियोजना सम्पन्न प्रतिवेदन (PCR) तयारी गरिने छ । परियोजनाको अन्तिम वर्ष भएकोले नयाँ तथा सालबसाली कार्यक्रम नभए पनि प्रथम चौमासिक भित्र उपरोक्त कार्य सम्पन्न गर्ने सम्बन्धित जिल्लामा अनुदान रकम विनियोजन भएको छ ।

घ. **अपेक्षित उपलब्धि** : स्थानीय जनताहरूको जिविकोपार्जन हुने ।

६.२९ ग्रामीण विकास कार्यक्रम (ब.शी.नं. ६९-३/४-८२१)

आयोजनाको संक्षिप्त विवरण	
आयोजना शुरु मिति :आ.व. २०६०/६१	आयोजना सम्पन्न मिति : सालबसाली
कूल लागत : नखुल्ने	आ.व. २०६१।६२ को बजेटः१५००० हजार
आ.व. २०६२।६३ को बजेटः ३५०००हजार	आयोजनाको प्रकृति : सामाजिक परिचालनमूलक
प्राथमिकताक्रम : P2	श्रोतः श्री ५ को सरकार

क. परिचय : ग्रामीण क्षेत्रमा बसोबास गर्ने जनताको आर्थिक सामाजिक विकासको माध्यमद्वारा जीवनस्तरमा सुधार ल्याउने उद्देश्यले देशका विभिन्न जिल्लाहरूमा ग्रामीण विकास परियोजनाहरू संचालनमा रहेका छन् । गरीवसंग विश्वेश्वर कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिन र कर्णालीका ५ जिल्ला, मेचीका ३ पहाडी जिल्ला र गोरखा र लम्जुङ्ग जिल्लामा दातृसंस्थाबाट प्रारम्भ गरिएका सामाजिक परिचालन क्रियाकलापलाई निरन्तरता दिन यो कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको छ ।

ख. आव. ०६१।६२ को प्रगति : आ.व. ०६१।६२ GTZ र SNV बाट सञ्चालन भएका ७ वटा जिल्लाहरूको सामाजिक परिचालनद्वारा गाउँ विकास कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिन र अन्य थप ४ जिल्ला गरी ११ जिल्लाका लागि श्री ५ को सरकारको श्रोतबाट जिल्ला विकास समितिहरूलाई अनुदान उपलब्ध गराई सामाजिक परिचालन भएको छ ।

ग. आ.व. ०६२।६३ का मुख्य मुख्य कार्यक्रमहरू :नेपाल अधिराज्यको ७५ जिल्लामा आ.व. ०६१।६२ मा सञ्चालन भएको गरीवसंग विश्वेश्वर कार्यक्रमलाई ग्रामिण विकास कार्यक्रम अन्तरगत समायोजन गरी निरन्तरता दिईएको छ । यसका साथै मेचीका ३ पहाडी जिल्ला (ताप्लेजुङ्ग, पाँचथर, इलाम,) कर्णालीका ५ जिल्ला (मुगु, डोल्पा, हुम्ला, जुम्ला र कालिकोट) र गोरखा र लमजुङ्गमा समेत थप सामाजिक परिचालनको लागि उक्त १० जिल्ला विकास समितिलाई अनुदान उपलब्ध गराई सामाजिक परिचालनको माध्यमद्वारा जनसहभागितामा वृद्धि गरी ग्रामिण क्षेत्रका जनताको विकासको लागि कार्यक्रम सञ्चालन हुनेछ ।

घ. अपेक्षित उपलब्धि : सामाजिक परिचालन हुने ।

६.३० जनसहभागितामा आधारित विकास कार्यक्रम (ब.शी.नं. ६९-४-८३१)

आयोजनाको संक्षिप्त विवरण	
आयोजना शुरु मिति :आ.व ०६१।६२	आयोजना सम्पन्न मिति : सालबसाली
कूल लागत : नखुल्ने	आ.व. २०६१।६२ को बजेटः ४०००००हजार
आ.व. २०६२।६३ को बजेटः ४०००००हजार	आयोजनाको प्रकृति : सहभागितामूलक
प्राथमिकताक्रम : P1	श्रोतः श्री ५ को सरकार/IDA/PRSC

क. परिचय : स्थानीय स्तरमा सञ्चालन गरिने विकास प्रकृयामा प्रत्यक्ष सरोकार राख्ने जनताको प्रत्यक्ष सहभागिता वृद्धि गरी अत्यावश्यक देखिएका कार्यक्रमहरूको छनोट, व्यवस्थापन एवं स्वामित्व सिर्जनामा उपभोक्ताहरूको प्रत्यक्ष सहभागितालाई बढावा दिने उद्देश्य रहेको छ । जनसहभागिताका आधारमा स्थानीय निकायहरूमार्फत सडक, पुल, सिंचाई, खानेपानी, नदी नियन्त्रण, विद्यालय र स्वास्थ्य चौकी निर्माण, वन विकास, ग्रामीण विद्युतीकरण जस्ता कार्यक्रमहरू अघि बढाई स्थानीय समुदायको मागका आधारमा सञ्चालन गरिने लक्ष्य रहेको छ ।

ख. आ.व. ०६१।६२ सम्मको प्रगति : आ.व. ०६१।६२ मा ४० वटा जिल्ला विकास समितिहरूलाई बजेट उपलब्ध गराई स्थानीय स्तरका आवश्यकता अनुरुपका योजनाहरू सञ्चालन भएका छन् ।

ग. आ.व. ०६२।६३ का मुख्य मुख्य कार्यक्रमहरू :स्थानीय स्तरमा संचालन गरिने विकास निर्माणको प्रक्रियामा जनताको प्रत्यक्ष सहभागिता अभिवृद्धि गरी कार्यक्रमहरुको छनोट, व्यवस्थापन एवं स्वामित्व श्रृजनामा बढावा दिन श्री ५ को सरकार, स्थानीय निकाय एवं उपभोक्ता समितिबाट लागत सहभागिताका आधारमा कार्यक्रमको तर्जुमा र कार्यान्वयन जिल्लास्तरबाटै गरिने व्यवस्था मिलाइएको छ । जिल्लास्तरमा अनुगमन गर्नका साथै केन्द्रबाट पनि अनुगमन गरिने व्यवस्था गरिएको छ । स्थानीय निकायको प्रत्यक्ष सहभागितामा संचालन हुने त्यस्ता कार्यक्रम पारदर्शी रुपमा संचालन गर्न छुट्टै निर्देशिकाको व्यवस्था गरिएको छ । यो कार्यक्रम नेपाल अधिराज्यका ४० वटा जिल्लाहरुमा सञ्चालित हुनेछ ।

घ. अपेक्षित उपलब्धि : रोजगारी वृद्धि भै मानव श्रोतको सदुपयोग हुने ।

६.३१ पश्चिम उच्च पहाडी क्षेत्र गरिवी निवारण आयोजना (ब.शी.नं. ६९-३/४-८३४)

आयोजनाको संक्षिप्त विवरण	
आयोजना शुरु मिति :जनवरी २००३	आयोजना सम्पन्न मिति : मार्च २०१४
कूल लागत : ३२५९४००० यु एस डलर	आ.व. २०६१।६२ को बजेट:रु.६०००० हजार
आ.व. २०६२।६३ को बजेट:रु. ८४१८६हजार	आयोजनाको प्रकृति : गरिबी न्यूनीकरणमूलक
प्राथमिकताक्रम : P1	श्रोत: श्री ५ को सरकार/इफाड

क. परिचय : आ.व. ०५९।०६० को उत्तरार्द्धदेखि संचालित यो आयोजना ४ जिल्लाहरू (जुम्ला, हुम्ला, बझाङ र बाजुरा) वाट संचालन भएर हाल मध्य पश्चिम तथा सुदूर पश्चिमका उच्च पहाडी जिल्लाहरू जुम्ला, हुम्ला, मुगु, कालिकोट, जाजरकोट, डोल्पा, बझाङ र बाजुरा मा बसोबास गर्ने अति विपन्न जनताको गरिवी निवारण कार्यमा सहयोग पुऱ्याउने उद्देश्यले यो आयोजना अन्तर्गतका कार्यक्रमहरू IFAD को सहयोग र निजी क्षेत्र, जि.वि.स., गा.वि.स. र श्री ५ को सरकारका साथै लाभान्वित समूहको संयुक्त लगानीमा संचालित छन् ।

ख. आ.व. २०६१।०६२ को प्रगति : आ.व. ०६१।६२ मा विभिन्न तालिमहरू ६९ जनालाई, आलुमा सहभागितात्मक जातिय छनौट २० सेट, कवुलियत वन उपभोक्ता समितिबाट बिरुवा उत्पादन ११३०० गोटा तथा पशु सेवा तर्फ ३७ जनालाई क्षमता विकास गरिएको छ ।

ग. आ.व. २०६२।०६३ का मुख्य मुख्य कार्यहरू : आ.व. ०६१।६२ मा स-साना भौतिक पूर्वाधार विकासतर्फ कुल २८ वटा योजनाहरु सम्पन्न गरिने छन् भने कबुलियत वन तथा गैर काष्ठ वन पैदावार, कृषि तथा पशु विकास, लघू वित्त तथा बजारीकरण र संस्थागत विकास आदि जस्ता कार्यक्रमहरु प्रमुख संभागको रुपमा सञ्चालन गरिनेछन् ।

घ. अपेक्षित उपलब्धि : पश्चिम उच्च पहाडी क्षेत्रको गरिबी न्यूनीकरण हुने ।

६.३२ जनसंख्या तथा प्रजनन स्वास्थ्य एकीकृत कार्यक्रम (ब.शी.नं. ६९-३-८३५)

आयोजनाको संक्षिप्त विवरण	
आयोजना शुरु मिति :अक्टोवर २००२	आयोजना सम्पन्न मिति : डिसेम्बर २००६
कूल लागत : ७७९४८७२ अमेरिकी डलर	आ.व. २०६१।६२ को बजेट:११०००० हजार
आ.व. २०६२।६३ को बजेट: ८७२३०हजार	आयोजनाको प्रकृति : स्वास्थ्य सेवामूलक
प्राथमिकताक्रम : P2	श्रोत: यू एन एफ पि ए (UNFPA)

क. परिचय : संयुक्त राष्ट्रसंघीय जनसंख्या कोष (UNFPA) को सहयोगमा अधिराज्यका ६ जिल्लाहरू सप्तरी, महोत्तरी, रौतहट, कपिलबस्तु, दाङ र डडेल्धुरामा यो कार्यक्रम संचालित छ । कार्यक्रमको मुख्य उद्देश्यहरूमा स्तरीय स्वास्थ्य सेवामा पहुँच बढाउने, प्रजनन स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धी कार्यक्रमहरूको योजना प्रक्रियामा सुधार ल्याउने, प्रजनन स्वास्थ्य तथा एच.आई.भी. एड्स सम्बन्धमा आवश्यक सूचना तथा जानकारी प्रदान गर्ने, जनसंख्या प्रजनन स्वास्थ्य तथा लैंगिक सवालहरूमा नीतिगत एकीकरण गर्ने, जिल्लाको क्षमता बढाउने, लैंगिक समता, समानता र सशक्तिकरण सम्बन्धी नीति र कार्यनीतिहरू तर्जुमा गर्ने रहेका छन् । यस कार्यक्रम अन्तरगत मातृ शिशु स्याहार, प्रजनन स्वास्थ्य, परिवार नियोजन, किशोर किशोरीहरूका लागि स्वास्थ्य सेवा र जनशक्ति विकासका क्रियाकलापहरू संचालन गर्ने लक्ष्य रहेको छ ।

ख. आ.व. ०६१।६२ को प्रगति : यस कार्यक्रम अन्तरगत आ.व. ०६१।६२ मा जिविस तर्फका ३४६ जना कर्मचारीहरुलाई विभिन्न तालिम, घटना दर्ता सुदृढीकरण ८ गाविसमा, शिक्षा तर्फ विभिन्न तालिम २४६ जना, महिला विकास तर्फ विभिन्न तालिम २६५ जना, आवधिक योजनामा लैङ्गिक सम्बन्धी समायोजना ४ गाविसमा सम्पन्न गरिएका छन् ।

ग. आ.व. ०६२।६३ का मुख्य मुख्य कार्यहरू : आ.व. २०६२।०६३ मा यस कार्यक्रम अन्तर्गत मातृ शिशु स्याहार, परिवार नियोजन, किशोर किशोरीहरूको लागि स्वास्थ्य सेवा, प्रजनन् स्वास्थ्य, जनशक्ति विकास आदि क्रियाकलापहरू जिल्ला कार्यान्वयन योजना अनुसार सञ्चालन हुनेछन् जसको लागि आ.व. २०६२।०६३ को लागि UNFPA बाट कार्यक्रम सञ्चालन भएका ६ जिल्लाको जिल्ला विकास समिति कोष मार्फत् र आफै UNFPA ले सोझै खर्च गर्ने गरी जिल्लाको प्रजनन् स्वास्थ्य कार्यक्रम जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयबाट, जनसंख्या

व्यवस्थापन कार्यक्रम जिल्ला विकास समितिबाट, प्रजनन् शिक्षा कार्यक्रम जिल्ला शिक्षा कार्यालयबाट, प्रजनन् तथा लैङ्गिक कार्यक्रम महिला विकास कार्यालयबाट सञ्चालन गरिने छन् ।

घ. **अपेक्षित उपलब्धि** : जनसंख्या र प्रजनन् स्वास्थ्यमा सुधार हुनुका साथै लैङ्गिक न्याय कायम हुने ।

६.३३ दुर्गम एवं विशेष क्षेत्र विकास कार्यक्रम (ब.शी.नं. ६९-३/४-८४०)

आयोजनाको संक्षिप्त विवरण	
आयोजना शुरु मिति :- आ.व. ०३४/०३५	आयोजना सम्पन्न मिति :- सालवसाली
कुल लागत :- नखुल्ने	आ.व.०६१/०६२ को वजेट १४५००० हजार
आ.व.०६२/०६३ को वजेट १३८७०० हजार	आयोजनाको प्रकृती :- पूर्वाधार बिकास र आयवृद्धी कार्यक्रम
प्राथमिकताक्रम :- P2	श्रोत :- श्री ५ को सरकार/केयर नेपाल

क. **परिचय** : नेपाल अधिराज्यको उत्तरी भू-भागका सिमावर्ती जिल्लाहरु र भौगोलिक दृष्टिकोणले अत्यन्त विकट एवं आर्थिक दृष्टिकोणले पिछडिएका जिल्लाहरु गरी कुल २२ जिल्लामा गरिवी निवारणलाई सघाउ पुर्‍याउने गरी लक्षित कार्यक्रमको रुपमा दुर्गम क्षेत्र विकास कार्यक्रम संचालनमा रहेको छ । शुरुमा २०२२ सालमा ४ हिमाली जिल्ला हुम्ला, मुस्ताङ, सोलुखुम्वु (नाम्चेवजार) र ताप्लेजुङको भौतिक पूर्वाधार तयार गर्ने कार्यवाट प्रारम्भ भएको यो कार्यक्रमले २०३३ सालमा ती जिल्लाहरुको अतिरिक्त भौगोलिक, आर्थिक एवं सामाजिक रुपवाट विकट अवस्थामा रहेका थप १४ जिल्लाहरु समावेश गरी १८ जिल्लामा आफ्नो कार्यक्षेत्र विस्तार गरेको र त्यसपछि पुन: २०४७ सालमा गरिएको पुनरावलोकन अनुसार २२ जिल्लाका ४७५ वटा गाउँ बिकास समितिहरुमा यो कार्यक्रम संचालन भैरहेको छ । कार्यक्रमको उचित व्यवस्थापन र समन्वय गर्न संस्थागत रुपमै दुर्गम क्षेत्र बिकास समिति क्रियाशिल रहेको छ ।

ख. **आ.व.०६१/०६२ को प्रगति** : आ.व. ०६१/०६२ मा ६० वटा आयोजना सर्भेक्षण, चौमासिक वुलेटिन प्रकाशन ३ पटक, स्थानीय रुपमा कार्यरत विविध क्षेत्रका व्यवसायीलाई रोजगारको हकदार वनाउने उद्देश्य सहित जनशक्ति बिकास, आयमूलक एवं शिपमूलक कार्यक्रमवाट ३५९जनालाइ तालिम दिने लक्ष रहेकोमा ३१५ जना लाइ तालिम दिइएको र जसमध्ये १८१ जना दलित एवं जनजाति समावेश रहेका छन । साथै भ्रोलुङ्गेपुल ११ वटा, खानेपानी १० वटा, सिंचाई ४ वटा, समूदायमा आधारित साना जलविद्युत ८ वटा, ३७ कि.मि घोडेटोवाटो निर्माण तथा अन्य विविध कार्यक्रम कृषि तथा सामुदायिक वन, संस्थागत बिकास, परिवार स्वास्थ्य, उपभोक्ता समुह, समुदायमा आधारित कार्यक्रम, आपतकालिन स्वास्थ्य सेवा, आधुनिक घट्ट, आयमूलक कार्यक्रम, कुवा मर्मत तथा मुहान संरक्षण, पशुपालन ईत्यादि ४१ वटा सम्पन्न भएका छन् । उल्लेखित विविध आयोजनावाट करिव ७८ हजार २ सय जनसंख्या लाभान्वित भएका छन । त्यसैगरी ७९ वटा परिवार स्वास्थ्य कार्यक्रम, १४१ वटा विद्यालयलाई फर्निचर सहयोग, १५३५ विद्यार्थीलाई छात्रबृति प्रदान गर्ने कार्य समेत सम्पन्न भएका छन ।

ग. **आ.व.०६२/०६३ मूख्य मूख्य कार्यक्रमहरु** : चालू आ.व.मा आयमूलक एवं शिपमूलक कार्यक्रम अर्न्तगत जुत्ता सिलाई तालिम २० जना, पर्यटकीय क्षेत्रमा होटल ब्यबसाय गरी बसेका व्यक्तिहरुका लागि होटल ब्यबस्थापन तालिम २५ जना, रेडियो टि.भी. मर्मत तालिम २० जना, सिलाइ (सुचिकार) सम्वन्धी तालिम २५ जना, प्रिन्टिङ प्रेस सम्वन्धी तालिम २० जना, आम्चीहरुको जडिबुटी स्तरबृद्धि तालिम २० जना, वेमौसमी तरकारी खेती सम्वन्धी तालिम २० जना, डकर्मी तालिम २५ जना, सिकर्मी तालिम २५ जना, प्राविधिक शिप प्रवर्द्धन तालिम १५ जना, ४० वटा आयोजना सर्भेक्षण, प्लम्बर तालिम २० जना, चौमासिक वुलेटिन प्रकाशन ३ पटक, अपरेटर तालिम २५ जना, लेखा तथा बेरुजु संपरीक्षण सम्वन्धी तालिम २५ जना, दुर्गम जिल्लाका महिलाहरुको लागि स्वास्थ्य सम्वन्धी (VHW \ MCHW) तालिम २० जना गरी जम्मा ३०५ जनालाई तालिम दिने लक्ष रहेको छ । साथै भ्रोलुङ्गेपुल ५२ वटा, खानेपानी ९ वटा, सिंचाई ७ वटा, समूदायमा आधारित साना जलविद्युत ४५ वटा, ४४ कि.मि घोडेटोवाटो निर्माण तथा अन्य विविध कार्यक्रम आधुनिक घट्ट, आयमुलक कार्यक्रम, विद्यालय छाना र फर्निचर र छात्रावास गरी ९ वटा संचालन गर्ने लक्ष रहेको छ ।

घ. **अपेक्षित उपलब्धि** : दुर्गम जिल्लाहरुको भौतिक संरचनामा सुधार हुनुका साथै ३०५ व्यक्तिहरुले शिपमूलक र आय आर्जन सम्वन्धी तालिम प्राप्त गरी रोजगारमूलक अवस्थामा पुग्ने ।

६.३४ समुदायद्वारा संचालित प्राथमिक शिक्षा कार्यक्रम (ब.शी.नं. ६९-३/४-८४८)

आयोजनाको संक्षिप्त विवरण	
आयोजना शुरु मिति :अप्रिल २०००	आयोजना सम्पन्न मिति : जुन २००७
कूल लागत : १९३७८९० यु एस डलर	आ.व. २०६१।६२ को बजेटः २०००हजार
आ.व. २०६२।६३ को बजेटः ४३९०३हजार	आयोजनाको प्रकृति : सामुदायिक शिक्षामूलक
प्राथमिकताक्रम : P1	श्रोतः यूएनडिपी

क. परिचय : प्राथमिक शिक्षाको योजना तथा व्यवस्थापन सम्बन्धमा स्थानीय निकायहरू र सामुदायिक संस्थाहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने, गुणस्तरीय शिक्षामा समान पहुँचको प्रत्याभूति दिने, विद्यार्थीहरूको सिकाइको गुणस्तर वृद्धि गर्ने र सरकारलाई तत्सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय लक्ष्य प्राप्त गर्न सहयोग गर्ने उद्देश्यले यो कार्यक्रम लागू भएको हो । युएनडिपी, डब्लुएफपी, युनिसेफ, युनेस्को र प्लान इन्टरनेशनलको आर्थिक सहयोगमा अधिराज्यका ६ जिल्लाका ८३ गा.वि.स.हरूमा सञ्चालित यो कार्यक्रम अन्तर्गत शिक्षक तालिम, लैङ्गिक समता केन्द्रित तालिम, प्राथमिक शिक्षा व्यवस्थापन तालिम, महिला शिक्षिकाको व्यवस्था, विद्यालय भवन निर्माण, पिछडिएका वर्गका बालबालिकाहरूको शैक्षिक विकासमा सहयोग गर्ने जस्ता क्रियाकलापहरू सञ्चालन हुने अवस्थामा रहेका छन् ।

ख. आ.व. ०६१।६२ सम्मको प्रगति : अधिराज्यका ६ जिल्लामा लागू भएको यस कार्यक्रम अन्तर्गत अक्षय कोष स्थापना ३४ वटा, शिक्षिका तालिम १५० जना, न.पा.मा शिक्षा इकाई स्थापना ३ गोटा, स्थानीय निकायलाई अभिमूखिकरण ८ पटक तथा विद्यालय व्यवस्थापन समितिका ३०० पदाधिकारीहरुलाई अध्ययन भ्रमण गराउने जस्ता कार्यहरु सम्पन्न भएका छन् ।

ग. आ.व. ०६२।६३ का मुख्य मुख्य कार्यक्रमहरू : १९ वटा विद्यालयको कक्षोन्नति गर्ने, अक्षयकोष र प्रारम्भिक अनुदान रकम दिने, निरन्तर विद्यालय मुल्यांकनको लागि तालिम गर्ने, सामाग्री तयार गर्नुको साथै शिक्षिकाहरुको लागि तालिम कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने, सामुदायिक विद्यालयको व्यवस्थापन गुरुप्रशिक्षक तयार गर्ने, वृत्ति विकासका कार्य गर्ने, श्रोत परिचालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने, प्राथमिक शिक्षा बारे जिविस र न.पा.मा फोकल इकाइ तथा व्यक्तिको व्यवस्था गर्ने, विद्यालयको लेखा परीक्षण गर्ने आदि कार्य रेडियो कार्यक्रम, सूचना सामग्री, प्रतिवेदन र प्रकाशन गर्ने ।

घ. अपेक्षित उपलब्धि : शैक्षिक स्तरमा सुधार हुने ।

६.३५ ग्रामीण सडक मर्मत संभार कोष (ब.शी.नं. ६९-३/४-८५२)

आयोजनाको संक्षिप्त विवरण	
आयोजना शुरु मिति :आ.व. ०५७/५८	आयोजना सम्पन्न मिति : सालबसाली
कूल लागत : नखुल्ने	आ.व. २०६२।६३ को बजेटः४०००० हजार
आ.व. २०६१।६२ को बजेटः ४००००हजार	आयोजनाको प्रकृति : पूर्वाधार मर्मत सम्भारमूलक
प्राथमिकताक्रम :	श्रोतः श्री ५ को सरकार/एडिबी (जिआर पी)

क. परिचय : जिल्लाहरूमा प्रत्येक वर्ष ठूलो परिमाणमा निर्माण गरिने ग्रामीण सडकहरूको मर्मत संभारको लागि केन्द्र तथा जिल्लाहरूमा नै कोष खडा गर्ने र जिल्लाले तयार गर्ने सडक मर्मत योजनामा म्याचिङ फण्ड जुटाउनु पर्ने गरी मर्मत संभार कोषलाई नै कार्यक्रमको रुपमा आ.व. ०५७।०५८ देखि संचालन गरिँदै आएको छ ।

ख. आ.व. ०६१।६२ को प्रगति : आ.व. ०६१।६२ मा नियमित मर्मत ११९.५ कि.मि., आवधिक मर्मत ३०.२ कि.मि., माटोको काम ३१३.६८ कि.मि., सडक पुनस्थापना कार्य ३८.८८ कि.मि. र ग्याबियन तार खरीद ६२.८१ क्वीन्टल सम्पन्न भएको छ ।

ग. आ.व. ०६२।६३ का मुख्य मुख्य कार्यहरू : आ.व. ०६२।६३ मा यस कार्यक्रम अन्तर्गत ग्रामीण सडकहरू भएका जिल्लाहरुबाट लागत सहभागिताको लागि प्रतिबद्धता सहित माग भएअनुसार ग्रामीण सडकहरुको नियमित मर्मत सम्भार, आवधिक मर्मत सम्भार तथा पुनस्थापनाका साथै सडक मर्मत संभारको लागि क्षमता अभिवृद्धि सम्बन्धी कार्यहरु गर्ने लक्ष्य रहेको छ ।

घ. अपेक्षित उपलब्धि : सडक पूर्वाधारहरूको विकास हुने ।

६.३६ बालबालिका तथा महिलाको लागि विकेन्द्रित कार्ययोजना (ब.शी.नं. ६९–३/४–८५५)

आयोजनाको संक्षिप्त विवरण	
आयोजना शुरु मिति :सन् २००२	आयोजना सम्पन्न मिति : सन् २००६
कूल लागत : ३५५००००० यु एस डलर	आ.व. २०६१।६२ को बजेटः२१५७१७ हजार
आ.व. २०६२।६३ को बजेटः २१५७१७हजार	आयोजनाको प्रकृति : उत्थानमूलक
प्राथमिकताक्रम : P2	श्रोतः युनिसेफ

क. **परिचय** : युनिसेफ (UNICEF) को अनुदान सहयोगमा अधिराज्यका १५ जिल्लाहरू (पाँचथर, सुनसरी, उदयपुर, सप्तरी, काभ्रे, चितवन, पर्सा, नवलपरासी, तनहुँ, कास्की, कपिलबस्तु, दाङ, हुम्ला, डडेल्धुरा र अछाम) मा यो कार्यक्रम संचालनमा रहेको छ । कार्यक्रमको मुख्य उद्देश्य महिला तथा पिछडिएका वर्गका बालबालिकाहरूलाई आधारभूत शिक्षामा पहुँच बढाउन सहयोग पुऱ्याउने, बाल तथा मातृ मृत्युदर घटाउन सहयोग गर्ने, महिला तथा बालबालिकाको पोषण स्थितिमा सुधार ल्याउने, एच.आई.भि./एड्स सम्बन्धी चेतना जगाउने एवं बालबालिकाको मनोबैज्ञानिक तथा सामाजिक विकास गर्ने रहेको छ । यस कार्यक्रम अन्तर्गत जिल्लामा जाने रकमहरू एकद्वार प्रणाली अन्तर्गत जिल्ला विकास कोषमा पठाइने र जिल्ला परिषद्को निर्णयानुसार जि.वि.स. ले रकम प्रवाह गर्ने व्यवस्था मिलाइएको छ ।

ख. **आ.व. ०६१।६२ को प्रगति** : बालकक्षा, विद्यालय सरसफाई, प्रसुति सेवा, प्रचार प्रसार तालिम, जन्मदर्ता, खोप, बालतौल, अभिभावक कक्षा आदि कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिएका छन् । १५ जिल्लामा सञ्चालित कार्यक्रमबाट ४६०३ सामुदायिक संस्थाहरु गठन भएको, जसमध्ये अति पिछडिएको वर्गका सामुदायिक संस्था १०४८ रहेको छ । गाउँ सहजकर्ता २५२ र सामुदायिक परिचालक संख्या ६८९५ पुगेको छ ।

ग. **आ.व. ०६२।६३ का मुख्य मुख्य कार्यक्रमहरू** : आ.व. ०६२।६३ मा गुणस्तरीय आधारभुत शिक्षा, प्रारम्भिक बाल स्याहार र बौद्धिक विकास, बाल स्वास्थ्य, प्रारम्भिक बालकोष, मातृ स्वास्थ्य, सरसफाई, एचआइभी एड्स रोकथाम, महिला र बालबालिकाको अधिकार संरक्षण, सामुदायिक कार्य प्रकृया (क्याप) आदि नतिजा क्षेत्रहरुमा कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।

घ. **अपेक्षित उपलब्धि** : बालबालिकाको पोषण तथा महिलाहरूको शिक्षा र स्वास्थ्यमा वृद्धि गर्नमा स्थानीय निकायहरू परिचालन हुने ।

६.३७ विकेन्द्रित ग्रामीण पूर्वाधार तथा जिविकोपार्जन आयोजना (DRILP)

आयोजनाको संक्षिप्त विवरण	
आयोजना शुरु मिति : २३ डिसम्बर २००४	आयोजना सम्पन्न मिति : सन् २०१०
कूल लागत :	आ.व. २०६१।६२ को बजेटः
आ.व. २०६२।६३ को बजेटः ३०१००० हजार	आयोजनाको प्रकृति : स्थानीय पूर्वाधारमूलक
प्राथमिकताक्रम : P1	श्रोतः ADB

क. **परिचय** : ग्रामीण क्षेत्रको आर्थिक, सामाजिक पूर्वाधार निर्माण गर्ने, यातायात सञ्जाल विस्तार गर्ने, ग्रामीण रोजगारीका क्रियाकलाप सञ्चालन गर्ने, स्थानीयस्तरको संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि गर्नु यस कार्यक्रमको मुख्य उद्देश्य रहेको छ ।

ख. **आ.व. ०६२।६३ का लक्ष्यहरु** : यस कार्यक्रमको कार्यान्वयनका लागि आवश्यक परामर्शदातृ संस्था तथा गै.स.संस्थाहरुको सेवा खरिद तथा परिचालन, आवश्यक भौतिक पूर्वाधार तथा सवारी साधनहरुको खरिद व्यवस्था एवं जिल्लाहरुमा कार्यक्रम सञ्चालनको लागि सशर्त अनुदानका रुपमा रकम उपलब्ध गराइने ।

ग. **अपेक्षित उपलब्धि** : स्थानीय पूर्वाधार सुधार भएको हुने ।

६.३८ ग्रामीण पहुंच सुधार तथा विकेन्द्रीकरण परियोजना (RAIDP)

आयोजनाको संक्षिप्त विवरण	
आयोजना शुरु मिति : सन् २००४	आयोजना सम्पन्न मिति : सन् २००९
कूल लागत :	आ.व. २०६१।६२ को बजेटः
आ.व. २०६२।६३ को बजेटः ३१०००० हजार	आयोजनाको प्रकृति : स्थानीय पूर्वाधारमूलक
प्राथमिकताक्रम : P1	श्रोतः World Bank

क. **परिचय** : बाऱ्है महिना सञ्चालन हुने सडक, ग्रामीण सडक मर्मत सम्भार, सामाजिक सामुदायिक पूर्वाधार तथा यातायात सेवा निर्माण र सुधार गर्ने ।

ख. **आ.व. ०६२।६३ को कार्यक्रम** : ग्रामीण यातायात पूर्वाधार सुधार विकास अन्तर्गत १३४ कि.मि. सडकलाई बाह्रै महिना सञ्चालन हुने अवस्थामा पुऱ्याउने, २ कि.मि. मौसमी कच्ची सडक निर्माण, ३९० कि.मि. ग्रामीण सडकको मर्मत संभार, ८० वटा झो.पु. निर्माणको लागि तयारीका कार्यहरुका साथै सामुदायिक पूर्वाधार एवं यातायात सेवा र क्षमता अभिवृद्धि सम्बन्धी कार्यहरु गरिने ।

ग. **अपेक्षित उपलब्धि** : स्थानीय पूर्वाधारको विकासमा सहयोग पुग्ने ।

७. अन्तर्राष्ट्रिय दातृसंस्थाहरूको प्राविधिक सहयोगमा सञ्चालित कार्यक्रम/आयोजनाहरू

७.१ **Local Intiatives Support Programme (LISP):** Helvetas को सहयोगमा यो कार्यक्रम सन् १९९६ देखि पाल्पा जिल्लामा संचालित छ । स्थानीय निकायको सुदृढीकरण, स्थानीय संघ संस्थाहरूको प्रबर्द्धन र आर्थिक गतिविधिको प्रबर्द्धनद्वारा पाल्पा जिल्लाका बासिन्दाहरूलाई आत्मनिर्भर बनाउने र उनीहरूको आर्थिक एवं सामाजिक जीवनस्तरमा सुधार ल्याउने उद्देश्यले यो कार्यक्रम संचालन भएको हो । यसका प्रमुख गतिविधिहरूमा जिल्ला विकास समिति तथा गाउँ विकास समितिको योजना तर्जुमामा सहयोग, प्रशिक्षण कार्यक्रमहरू, संस्थागत विकासका क्रियाकलापहरू, आयमूलक कृषि तथा पशु विकासका कार्यक्रम, बचत तथा ऋण परिचालन आदि रहेका छन् ।

७.२ **Linking Local Initiatives to New Know - How (LLINK):** अछाम, दैलेख, डोटी र जाजरकोटका सीमान्त कृषकहरू (९ महिना भन्दा कम समय खाद्यान्नमा आत्मनिर्भर), भूमिहिन, पेशागत जाति र महिलाको सामाजिक तथा आर्थिक अवस्थामा सुधार ल्याउनका लागि वनजन्य तथा कृषि उत्पादनद्वारा नगद आय वृद्धि गर्ने तथा युवायुवतीलाई सीपमूलक तालिम एवं रोजगारीद्वारा आयवृद्धि गर्ने, पिछडिएका दलित तथा महिलाको सशक्तिकरण गर्ने प्रमुख उद्देश्य सहित Helvetas को सहयोगमा सन् १९९७ को मध्यबाट यो कार्यक्रमको शुरुवात भएको हो । यसका लागि कार्यक्रम अन्तरगत गैरकाष्ठ वन पैदावर र कृषि तथा फलफूल उत्पादन, फलफूल नर्सरी, कृषि उत्पादन र बजारीकरणको तालिम, सिंचाई, सीप विकास तालिम, स्वावलम्बन समूहहरू र सहकारीको गठन, बचत तथा ऋण परिचालन तथा सामान्य ग्रामीण पूर्वाधार विकास लगायतका कार्यहरू संचालनमा रहेका छन् ।

७.३ **Community Environmental Awareness and Management Project (CEAMP):** स्थानीयस्तरमा विकास कार्यक्रमहरूको योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र अनुगमनमा वातावरणीय व्यवस्थापनलाई दिगो रुपमा समावेश गर्न प्रोत्साहन गर्ने लक्ष्य लिएर अप्रिल, २००३ बाट यो आयोजना शुरु भएको हो । छानिएका जिल्लाहरूको जिल्ला विकास समितिहरू, स्थानीय सामुदायिक संस्थाहरू, गैर सरकारी संस्था र निजी क्षेत्रहरूको सुदृढीकरण गर्ने र केन्द्रीयस्तरको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने विषय आयोजनाको कार्य क्षेत्र भित्र पर्दछ ।

८. स्थानीय विकास मन्त्रालय अन्तर्गत संचालित आयोजना/परियोजनाहरुको विवरण

सि. नं	आयोजना/ कार्यक्रमको नाम	उद्देश्यहरू	कार्यक्रम संचालन भएका जिल्लाहरू	संचालन अवधि	संलग्न दातृ संस्था
१	स्थानीय विकास प्रशिक्षण प्रतिष्ठान	तालिम/प्रशिक्षणको माध्यमबाट स्थानीयनिकायका पदाधिकारीहरूलाई सक्षम बनाउने	केन्द्रीयस्तर	आ.व. २०३८/०३९ देखि	
२	जनशक्ति, संचार, वातावरण व्यवस्थापन तथा योजना अनुगमन	स्थानीय विकास मन्त्रालयलाई सक्षम र सबल बनाउने ।	केन्द्रीयस्तर	आ.व. २०५८/०५९ देखि	
३	स्थानीय निकाय वित्तीय आयोग	स्थानीय निकायहरूको वित्तीय सुदृढीकरणमा सहयोग पुऱ्याउने ।	केन्द्रीयस्तर	२०५८ साल देखि	
४	गुम्बा व्यवस्था तथा विकास कार्यक्रम	धार्मिक धरोहरको संरक्षण गर्ने ।	अधिराज्यभर	आ.व. २०४५/०४६ देखि	
५	आदिवासी/ जनजाति उत्थान राष्ट्रिय प्रतिष्ठान (प्रजा समेत)	विभिन्न जनजातिहरूको सामाजिक र आर्थिकस्तरको अध्ययन गरी तिनको रहनसहन र संस्कृतिको सम्वर्धन र विकास गर्ने ।	अधिराज्यभर	आ.व. २०५३/०५४ देखि	
६	उपेक्षित, उत्पीडित र दलित वर्ग उत्थान विकास समिति	उक्त वर्गको आर्थिक एवं सामाजिक स्तर वृद्धि गरी देश विकासको मूल प्रवाहमा सहभागी गराउने ।	अधिराज्यभर	आ.व. २०५४/०५५ देखि	
७	फोहोरमैला व्यवस्थापन कार्यक्रम	काठमाडौं उपत्यकाको फोहोरमैलाको दिगो व्यवस्थापन गर्ने	काठमाडौं उपत्यका	आ.व. २०५६/०५७ देखि	जापान सरकार
८	शहरी वातावरण सुधारका लागि सरकार निजी क्षेत्र साझेदारी कार्यक्रम PPPUE	शहरी क्षेत्रको जीवनस्तर तथा वातावरण सुधार गर्ने ।	१० वटा नगरपालिका (बुटवल, भरतपुर, हेटौडा, विराटनगर र पोखरा, मेचिनगर न.पा., धुलिखेल, भक्तपुर, काठमाण्डौ म.न.पा,, सिद्धार्थनगर ।	अप्रिल २००४ देखि मार्च २००७ सम्म (तेस्रो चरण)	United Nation Development Program (UNDP)
९	गाउँ शहर साझेदारी कार्यक्रम RUPP	जनताको आर्थिक सामाजिकस्तर सुधार गरी गरिवी निवारण गर्न स्थानीय निकायलाई सक्षम बनाउने ।	विराटनगर, धनकुटा, हेटौडा, भरतपुर, व्यास, पोखरा, पाल्पा, बुटबल, त्रिभुवननगर, तुलसीपुर, नेपालगंज ,सुर्खेत, इटहरी , इनरुवा, रत्ननगर, पृथ्वीनारायण, लेखनाथ,ईलाम,दमक,खादबारी, धनगढी,टिकापुर,गुलरिया, ,महेन्दनगर, मेचीनगर, पुतलीबजार, कलैया, रामग्राम, अमरगढी र दिपायल-सिलगढी	जनवरी २००४ देखि डिसम्बर २००७ सम्म (तेस्रो चरण)	United Nation Development Program (UNDP)
१०	दुर्गम एवं विशेष क्षेत्र विकास कार्यक्रम	दुर्गम क्षेत्रको विकासका लागि ग्रामीण आधारशिला, आयमूलक तथा सिपमूलक र जनशक्ति विकास सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।	ताप्लेजुङ्ग, संखुवासभा, सोलुखुम्वु, दोलखा, रसुवा, मनाङ, मुस्ताङ, रोल्पा, डोल्पा, मुगु, हुम्ला, जुम्ला, दार्चुला, अछाम,कालिकोट, रुकुम, बझाङ, बाजुरा, धादिङ, सिन्धुपाल्चोक, जाजरकोट र गोरखा जिल्लाहरू ।	आ.व. २०३४/०३५ देखि	Co-operative For American Relief in Everywhere (CARE Nepal (अछाम बझाङ, बाजुरा बाहेक अन्य जिल्ला श्री ५ को सरकारको श्रोतमा सञ्चालित)

११	ग्रामीण सामुदायिक पूर्वाधार विकास कार्यक्रम	स्थानीय पूर्वाधार निर्माणका माध्यमबाट ग्रामीण विपन्न परिवारको खाद्यान्न सुरक्षा सुदृढ गर्ने ।	२५ जिल्लाहरू दार्चुला, बैतडी, डडेल्धुरा, डोटी, अछाम, बझाङ्ग, बाजुरा, दैलेख, कालिकोट, जुम्ला, हुम्ला, मुगु, जाजरकोट, डोल्पा, सल्यान, प्यूठान काभ्रे, सिन्धुपाल्चोक, दोलखा, रामेछाप, मकवानपुर, धनुषा, सप्तरी, सिराहा, उदयपुर	आ.व. २०५९।०६० देखि २०६३।६४ सम्म (दोस्रो चरण)	World Food Program (WFP) / German Technical Cooperation (GTZ) SDC, DFID, DRSP, SNV
१२	ग्रामीण खानेपानी तथा सरसफाइ कार्यक्रम	जिल्लामा खानेपानी तथा सरसफाई सम्बन्धी कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने	७५ जिल्ला	आ.व. २०५५/०५६ देखि	
१३	जनसंख्या तथा प्रजनन स्वास्थ्य एकीकृत कार्यक्रम	जनसंख्या तथा प्रजनन् स्वास्थ्य कार्यक्रममा संलग्न विभिन्न निकायहरूको स्थानीयस्तरमा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	सप्तरी, रौतहट, महोत्तरी, कपिलबस्तु, दाङ र डडेल्धुरा	सन् २००२ बाट २००६ सम्म (पाँचौ चरण)	United Nation Fund For Population Activities (UNFPA)
१४	पश्चिम तराई गरीवी निवारण परियोजना	साना किसान, भूमिहीन व्यक्ति र ग्रामीण महिलाहरूको आय बृद्धि एवं रोजगारीमा सुधार गर्ने ।	बाँके, कैलाली, नवलपरासी, दाङ कञ्चनपुर, बर्दिया, रुपन्देही र कपिलवस्तु ।	आ.व. २०५४।०५५ देखि २०६२।०६३सम्म	International Fund For Agriculture Development (IFAD)
१५	ग्रामीण विकास कार्यक्रम	ग्रामीण क्षेत्रका बासिन्दाको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउने ।	अधिराज्यभर	आ.व. २०६०/०६१ देखि	
१६	जिल्ला विकास समिति अनुदान	जिल्लाको आवश्यकता अनुसारका विकास कार्यक्रमहरु सञ्चालन हुने ।	अधिराज्यभर		
१७	नगरपालिका अनुदान	नगरको आवश्यकता अनुसारका विकास कार्यक्रमहरु सञ्चालन हुने ।	१ महानगर, ४ उप महानगर र ५३ नगरपालिकाहरु	सालवसाली	
१८	गाउँ विकास समिति अनुदान	गाउको आवश्यकता अनुसारका विकास कार्यक्रमहरु सञ्चालन हुने ।	सबै गाउँ विकास समितिहरु		
१९	कृषि तथा स्थानीय स्तरका सडक आयोजना	ग्रामीण क्षेत्रमा यातायातको विकास गरी ग्रामीण जनजीवनलाई यातायात सुविधा पुऱ्याउने ।	अधिराज्यभर	आ.व. २०५४/०५५ देखि	
२०	बृहत एवं स्थानीयस्तरका झोलुङ्गे पुलहरूको निर्माण तथा मर्मत सम्भार कार्यक्रम	मुख्य मार्गमा पर्ने झोलुङ्गेपुलहरूको निर्माण तथा मर्मत गरी ग्रामीण पहुँचमा सुधार ल्याउने ।	(सुनसरी, मोरङ्ग, सप्तरी, सिराहा, धनुषा, सर्लाही, भक्तपुर, रौतहट, बारा, पर्सा, कपिलवस्तु र कैलाली बाहेकका सवै ६२ जिल्लाहरू)	आ.व. २०२०/०२१ देखि	Swiss Agency For Development & Co-operation (SDC)
२१	ग्रामीण पहुँच कार्यक्रम	पहाडी ग्रामीण क्षेत्रका गरीव जनताहरूको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउन भौतिक पूर्वाधारको विकास गर्ने ।	भोजपुर, डोटी, संखुवासभा, अछाम, दैलेख र खोटाङ्ग	आ.व. २०५७।०५८ देखि २०६४ सम्म	Department For International Development (DFID)
२२	ग्रामीण सडक मर्मत संभार कोष	ग्रामीण सडक मर्मत संभारको लागि उपयुक्त कोषको व्यवस्था गर्ने ।	माग भइ आएका सवै जिल्ला	आ.व. २०५७/०५८ देखि	

२३	जिल्ला सडक सहयोग कार्यक्रम	यातायात क्षेत्रलाई प्रभावकारी, स्थानीय श्रोतमा आधारित एवं सक्षम बनाउन जिल्ला तथा गाउँस्तरमा क्षमताको अभिवृद्धि गर्ने ।	काभ्रे, दोलखा सिन्धुपाल्चोक, रामेछाप, सिन्धुली र ओखलढुंगा	आ.व. २०५९ देखि २०६३ सम्म	स्वीस सरकार
२४	बालबालिका एवं महिलाका लागि विकेन्द्रित कार्यान्वयन कार्यक्रम (DACAW)	DLGSP लागू भएका जिल्लाहरूमा बालबालिकाहरू एवं महिलाहरूका लागि विकेन्द्रीत कार्यक्रम ।	१५ जिल्लाहरू (चितवन, डडेल्धुरा, दाङ, कास्की, काभ्रे, पर्सा, सुनसरी, उदयपुर, कपिलबस्तु, हुम्ला, अछाम, नवलपरासी, तनहुँ, सप्तरी र पाँचथर)	२००२ देखि २००६ सम्म	United Nation International Children's Emergency Fund (UNICEF)
२५	पश्चिम उच्च पहाडी क्षेत्र गरिवी निवारण आयोजना	सो भेगका अति विपन्न परिवारको गरिवी निवारण कार्यमा सहयोग पुऱ्याउने	बझाङ, बाजुरा, हुम्ला, जुम्ला, जाजरकोट, कालिकोट, मुगु र डोल्पा	जनवरी २००३ देखि मार्च २०१४ सम्म	International Fund for Agriculture Development (IFAD)
२६	DFDP (विकेन्द्रित वित्त विकास कार्यक्रम)	ग्रामीण पूर्वाधार र मानव संशाधन विकासको माध्यमबाट गरिवी निवारण गर्ने ।	अछाम, कास्की, रुपन्देही, दोलखा, काभ्रे, धनुषा, उदयपुर र तेह्रथुम, दार्चुला, वैतडी, बझाङ्ग, कैलाली, हुम्ला, मुगु, जुम्ला, जाजरकोट, रुकुम, सल्यान, सोलुखुम्वु र ताप्लेजुङ्ग ।	सन् २००० देखि २००५ डिसेम्बर सम्म	UNCDF/ DFID
२७	विकेन्द्रित स्थानीय निकाय स्वायत्त शासन सहयोग कार्यक्रम	१. स्थानीय निकायहरू (गा.वि.स., जि.वि.स.) को क्षमता अभिवृद्धि गर्ने । २. जनतालाई विकेन्द्रीकरणको अवधारणा अनुरुप आफ्नो विकासको लागि सवल र सक्षम बनाई गरीवी निवारणका लागि आवश्यक स्थानीय श्रोत र साधनको समुचित प्रयोग गर्दै दिगो विकास गराउने ।	६० जिल्ला (मोरङ्ग, संखुवासभा, उदयपुर, सिराहा, सुनसरी, तेह्रथुम, मोजपुर, धनकुटा, झापा, सोलुखुम्वु, खोटाङ, ओखलढुंगा, सप्तरी, ललितपुर, धनुषा, दोलखा, सिन्धुपाल्चोक, पर्सा, सिन्धुली, काठमाण्डौ, महोत्तरी, रसुवा, रामेछाप, बारा, रौतहट, सर्लाही, धादिङ, मकवानपुर, बझाङ, बाजुरा, दार्चुला, बर्दिया, काभ्रे, चितवन, नुवाकोट, भक्तपुर, काश्की, तनहूँ, पर्वत, बाग्लुङ्ग, स्याग्दी, स्याङ्गजा, नवलपरासी, रुपन्देही, कपिलबस्तु, मुस्ताङ, मनाङ, गोरखा, लमजुङ्ग, दाङ्ग, बाँके, प्यूठान,गुल्मी, अर्घखाची, रोल्पा, रुकुम, दैलेख, जाजरकोट, सल्यान, अछाम, डडेल्धुरा, बैतडी, कैलाली, कञ्चनपुर, पाल्पा र निकट भविष्यमै अधिराज्यका ७५ वटै जिल्लामा सञ्चालन हुने)	२००४ अप्रिल देखि २००७ सम्म	United Nation Development Program (UNDP) DfID / NoRAD
२८	जनसहभागितामा आधारित विकास कार्यक्रम	जनसहभागिताको आधारमा रोजगारी वृद्धि भै मानव स्रोतको सदुपयोग हुने	नेपाल अधिराज्यका ४० वटा जिल्लाहरु मुगु, बाजुरा, कालिकोट, बझांग, जाजरकोट, जुम्ला, अछाम, हुम्ला, दैलेख, डोल्पा, बैतडी, रोल्पा, रुकुम, डोटी, रसुवा, सल्यान, महोत्तरी, सर्लाही, रौतहट, धादिंग, सिराहा, सिन्धुपाल्चोक, प्युठान, धनुषा, दार्चुला, डडेल्धुरा, कैलाली, कपिलवस्तु, सप्तरी, रामेछाप, दोलखा, खोटांग, नुवाकोट, पर्सा, सिन्धुली, बारा, अर्घाखाची, उदयपुर, ओखलढुंगा, नवलपरासी ।	आ.व. २०६०/०६१ देखि	

२९	समुदायद्वारा सञ्चालित प्राथमिक शिक्षा कार्यक्रम COPE	प्राथमिक शिक्षाको योजना तथा व्यवस्थापन सम्बन्धमा स्थानीय निकायहरू र सामुदायिक संस्थाहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने	ओखलढुंगा, बझाङ, अछाम, रौतहट, कपिलबस्तु र बैतडीका ८३ गा.वि.स.हरू	अप्रिल २००० देखि जुन २००७	UNDP, UNICEF, WFP, UNESCO / Plan International
३०	स्थानीय विकास मन्त्रालय	स्थानीय स्तरमा प्रदान गरिने सेवा, सुविधामा स्थानीय बासिन्दा भै विशेष गरेर सामाजिक एवं आर्थिक रुपले पिछडीएका क्षेत्र, जाति, जनजाति र वर्गको सहज पहुँच भई गरिवी न्यूनिकरण गर्ने ।	केन्द्रस्तर		
३१	अनुगमन समितिको सचिवालय		केन्द्रस्तर		श्री ५ को सरकार
३२	राष्ट्रिय दलित आयोग	दलित समुदायको हक हित एवं मानवाधिकारको संरक्षण गरी दलित उत्थानको लागि श्री ५ को सरकारलाई सहयोग पुऱ्याउने ।	७५ जिल्ला	२०५८ साल देखि	श्री ५ को सरकार
३३	पञ्जिकरण शाखा	नेपाल अधिराज्यका नागरीकको जन्म मृत्यु विविह अघि अध्यावधिक राख्ने ।	७५ जिल्ला		
३४	ज्येष्ठ नागरीक, अशक्त, अपाङ्ग तथा विधवा सुरक्षा व्यवस्था	ज्येष्ठ नागरीक अशक्त, अपाङ्ग तथा विधवा सुरक्षा राहत उपलब्ध गराउने ।	७५ जिल्ला		श्री ५ को सरकार
३५	स्थानीय पूर्वाधार विकास तथा कृषि सडक विभाग	स्थानीय निकायहरुसंग आवद्ध भई प्राविधिक कार्यमा सहयोग समन्वय गरी मन्त्रालयको उद्देश्य प्राप्तिमा सहयोग दिन ।	केन्द्रस्तर		श्री ५ को सरकार
३६	ग्रामिण पूर्वाधार विकास कार्यक्रम	जनसहभागितामा आधारीत कम खर्चिला् श्रममूलक ग्रामिण सडकको निर्माण गर्ने ।	काभ्रे, तनहुँ र बाग्लुङ्ग		
३७	ग्रामिण पहुँच सुधार तथा विकेन्द्रीकरण कार्यक्रम RAIDP	बाहै महिना सञ्चालन हुने सडक, ग्रामिण सडक मर्मत सम्भार, सामुदायिक पूर्वाधार तथा यातायात सेवा	बाँके, बर्दिया, कैलाली, सल्यान, नवलपरासी, रुपन्देही, पाल्पा, कपिलवस्तु, स्याङजा, कास्की, धादिङ्ग, नुवाकोट, मकवानपुर, रौतहट, सर्लाही, सिराहा, उदयपुर, महोत्तरी, धनुषा र रसुवामा प्रस्तावित	सन् २००४ देखि सन् २००९ सम्म	विश्व बैंक (IDA)
३८	विकेन्द्रीत ग्रामिण पूर्वाधार तथा जिविकोपार्जन सुधार कार्यक्रम DRILP	ग्रामिण गरिवी हटाउन सहयोग पुऱ्याउने ।	डोल्पा, जुम्ला, हुम्ला, कालिकोट, मुगु, जाजरकोट, बझाङ्ग, बैतडी, दार्चुला, बाजुरा, गोरखा, लम्जुङ, बाग्लुङ, म्याग्दी, सोलु, ओखलढुङ्गा, रामेछाप र ताप्लेजुङ्ग ।	सन् २००४ देखि सन् २०१० सम्म	ADB, SDC (Loan effective भैनसकेको)

९. भारतीय राजदुतावासको सहयोगमा सञ्चालित कार्यक्रमहरुको विवरण (आ.व. २०६१/०६२)

S. No.	Project Title	GOI assistance sanctioned		Letter No. and Date of receipt of concurrence from HMG/N
1	Construction of school building, boundary wall and provision of water supply for the Shree Sharda Madhyamik Vidyalaya, Khanar, Sunsari	NRs.	11332248.00	No. Nil dated April 21, 2004
2	Strom water drainage improvement project in Lazimpat-Samakhushi-Ranibari area of Kathmandu Phase I and Phase II	NRs.	8800000	No. Nil dated 3.8.04
3	Assistance for holding of Eye-Surgery Camps in Nepal by NNJS	NRs.	11300000	No. Nil dated August 12, 2004
4	Construction of 1st floor of the building for the Mahendra Library, Tribhuvan Chowk, Nepalgunj 10, Banke	NRs.	1219431	No. Nil dated November 19 2004
5	Construction of building, development of play ground and lawn, drainage system and provision of furniture for Shree Sankat Mochan Dev Sharan Ramrati Secondary School, Janakpurdham, District Dhanusha	NRs.	18033770	No Nil dated November 19, 2004
6	Construction of class room block, hosten and boundary wall for the KSHSB Higher Secondary School, Khajuri Mahuwa, Dhanusha	NRs.	288811944	No Nil dated November 19, 2004
7	Construction of building of Blood Transfusion Service Centre, Nepal Red Cross Society, Lahan, District Siraha	NRs.	1374557	No. Nil dated December 31, 2004
8	Construction of library building for Birendra Multiple Campus, Bharatpur, Chitwan	NRs.	14442828.58	No. Nil dated March 29, 2005
9	Rehabilitation of Fatehpur-Kunauli Road (Phase II)	NRs.	29722397	No. Nil dated March 29, 2005
10	Construction of Hostel Building and canteen building with compound wall for Shree Juddha Secondary School,Gaur, Rautahat	NRs.	29784298	No. Nil dated March 29, 2005
11	Construction of building with boundary wall for Shree Secondary School, Nepalgunj-Dhamboji, Banke	NRs.	23600938	No. Nil dated March 29, 2005
12	Construction of school building, science lab, library building and meeting hall for the Ambebar Janata Secondary School, Rajbas, Trihyga Municipality, Udayapur	NRs.	12807803	No. Nil dated March 29, 2005
13	Gifting of one Mobile Dental van for Kantipur School of Dentistry and Dental Hospital, Maharajgunj, Kathmandu	NRs.	1867200	No. Nil dated February 24, 2005
14	Construction of an auditorium at Kathmandu University, Dhulikhel, Kavre	NRs.	28986300	No. Nil dated March 29, 2003
	TOTAL	**NRs.**	**48,20,83,714.58**	

१०. दशौं योजनाको कार्यक्रम बर्गीकरण अनुसार मन्त्रालय अन्तरगत संचालित कार्यक्रमहरू

सि.नं.	दशौं योजनामा स्थानीय विकास सम्बन्धी कार्यक्रमहरू	मन्त्रालय अन्तरगत संचालित कार्यक्रम
१	नीतिगत तथा संस्थागत सुधार कार्यक्रम	१. जनशक्ति, संचार, बाताबरण व्यवस्थापन तथा योजना अनुगमन २. DLGSP ३. DACAW
२	स्थानीय निकाय सुदृढीकरण कार्यक्रम	१. बालवालिका तथा महिला विकासका लागि विकेन्द्रीत कार्यक्रम (DACAW) २. DLGSP ३. गाउँ नगर साझेदारी कार्यक्रम (RUPP) ४. सामुदायिक बाताबरण सचेतता तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम ५. स्थानीय प्रयासमा सहयोग कार्यक्रम (LISP) ६. Decentralized Financing & Development Programme ७. COPE ८. PPPUE
३.	वित्तिय श्रोत व्यवस्थापन कार्यक्रम	• स्थानीय निकाय वित्तीय आयोग • जिल्ला विकास समिति अनुदान • नगरपालिका अनुदान • गाउँ विकास समिति अनुदान
४.	जनशक्ति विकास कार्यक्रम	• स्थानीय विकास प्रशिक्षण प्रतिष्ठान
५.	एकीकृत प्रजनन स्वास्थ्य तथा जनसंख्या शिक्षा कार्यक्रम	• जनसंख्या तथा प्रजनन स्वास्थ्य एकीकृत कार्यक्रम
६	स्थानीय पूर्वाधार विकास कार्यक्रम	• ग्रामीण सामुदायिक पूर्वाधार विकास कार्यक्रम (RCIW) • ग्रामिण पूर्वाधार विकास कार्यक्रम • ग्रामिण पहुँच पूर्वाधार विकेन्द्रीकृत कार्यक्रम (RAIDP) • जिल्ला सडक सहयोग कार्यक्रम (DRSP) • ग्रामीण पहुंच कार्यक्रम (RAP) • कृषि तथा स्थानीय स्तरका सडक आयोजना • बृहत एवं स्थानीयस्तरका झोलुङेपुलहरूको निर्माण तथा मर्मत संभार • ग्रामीण खानेपानी तथा सरसफाई आयोजना • ग्रामीण सडक मर्मत सम्भार कोष • RUPP
७.	आर्थिक रुपले पिछडिएको क्षेत्र र वर्गको उत्थान तथा विकास कार्यक्रम	• दुर्गम एवं विशेष क्षेत्र विकास कार्यक्रम • आदिबासी जनजाति उत्थान प्रतिष्ठान (गुम्वा र प्रजा समेत) • उपेक्षित, उत्पीडित र दलित वर्ग उत्थान विकास समिति
८.	सामाजिक परिचालन तथा स्वरोजगार कार्यक्रम	• पश्चिम तराई गरिवी निवारण आयोजना • पश्चिम उच्च पहाडी गरिवी निवारण आयोजना • ग्रामीण विकास कार्यक्रम • DLGSP • Linking Local Initiatives to New Know-How (LLINK) • Rural -Urban Partnership Programme (RUPP)
९.	विविध कार्यक्रम	• फोहोर मैला व्यवस्थापन कार्यक्रम • Community Owned Primary Education Programme (COPE)

११. स्थानीय विकास मन्त्रालय अन्तर्गत सञ्चालित कार्यक्रमहरुले आ.व. २०६२/०६३ को बजेटबाट प्राप्त गर्ने सूचकहरू

१. आयोजनाको नाम : स्थानीय विकास प्रशिक्षण प्रतिष्ठान

- स्थानीय विकास प्रशिक्षण प्रतिष्ठान र अन्तर्गतका प्रशिक्षण केन्द्रहरुको सुदृढीकरण गर्ने ।

२. आयोजनाको नाम : जनशक्ति, सञ्चार, वातावरण व्यवस्थापन तथा योजना अनुगमन

- योजना तर्जुमा एवं समीक्षा गोष्ठी (४ क्षेत्रमा)
- योजना अनुगमन मुल्यांकन - २५ जिविस र १५ नपा
- वातावरण व्यवस्थापनमा स्थानीय निकायलाई अनुदान सहयोग - ७ वटा
- Library Digital Cataloging गरिने ।
- कम्प्युटराईज्ड एकाउण्ट सिस्टमको स्थापना ।

३. आयोजनाको नाम : स्थानीय निकाय वित्तीय आयोग

- नेपालमा वित्तीय विकेन्द्रीकरणको उद्देश्य र रणनीति सम्बन्धी अध्ययन प्रतिवेदन : १
- खर्च व्यवस्था सहित जिम्मेवारी सुम्पने कार्यको कार्यान्वयन कार्ययोजना : १
- स्थानीय निकायको भूमि तथा सम्पत्ति कर कार्यान्वयन स्थिति बारे अध्ययन : १
- छानिएका क्षेत्रहरुको हस्तान्तरण स्थिति तथा आवश्यकता र वित्तीय अन्तर पहिचान गरिएको अध्ययन प्रतिवेदन : १
- स्थानीय निकायहरुको लागि राजस्व बाँडफाँड गर्ने मेकानिजम्को तयारी : १
- स्थानीय निकायको वित्तिय व्यवस्थापन, योजना तर्जुमा तथा अनुगमन र आन्तरिक व्यवस्थापन क्षमता अभिवृद्धि : ३
- जिविस तथा नपाहरुमा आन्तरिक लेखा परीक्षण पद्दतिको प्रभावकारी अध्ययन : १
- स्थानीय निकाय वित्तीय आयोगको संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि : १

४. आयोजनाको नाम : गुम्बा व्यवस्था तथा विकास समिति

- गुम्बा मर्मत - ३० वटा
- लामा देशदर्शन - १ पटक
- सिपमुलक तालिम - २ पटक
- धर्मदेशना - २ जिल्ला
- गुम्बा अध्यावधिक गर्ने - डोल्पा र सोलुखुम्बु

५. आयोजनाको नाम : आदिवासी जनजाति उत्थान राष्ट्रिय प्रतिष्ठान

- आदिवासी जनजाति संस्थाहरुको संस्थागत विकास : ३७ संस्थाहरु
- दातृसंस्थाहरुका लागि विषयगत गोष्ठी : २ पटक
- नीतिगत समन्वय कार्यक्रम : १ पटक
- श्रोत केन्द्रको स्थापना तथा विकास : केन्द्रीय स्तर
- फोकल प्वाइन्टसंग समन्वय : १ वटा
- साझेदारी कार्यक्रम : १ वटा
- पुस्तकालयको व्यवस्थापन
- परिषद् वैठक सञ्चालन : २ पटक
- प्रतिष्ठानको जर्नल प्रकाशन : ३००० प्रति
- प्रतिष्ठानको चौमासिक बुलेटिन प्रकाशन : ६००० प्रति
- प्रतिष्ठानको ब्रोसियर/पर्चा/पोष्टर प्रकाशन : ६००० प्रति
- प्रतिष्ठानको अंग्रेजीमा बुलेटिन प्रकाशन : २००० प्रति
- मातृभाषाको संरक्षण तथा विकास : ६ वटा भाषा

- मातृभाषा साक्षरता कार्यक्रम/कक्षा सञ्चालन : २ वटा
- शिक्षक प्रशिक्षण तथा सहयोग : २ वटा
- भाषा विज्ञहरुको गोष्ठी : १ पटक
- मातृभाषा शब्दकोष, व्याकरण निर्माण तथा प्रकाशन : १० वटा शब्दकोष
- आदिवासी जनजाति जातिय संस्थाका महिलाहरुलाई उत्प्रेरक तथा सशक्तिकरण कार्यक्रम : ३ वटा
- परम्परागत तथा आधुनिक रोजगारमूलक व्यावसायिक प्रशिक्षण : ५ वटा
- उच्च शिक्षा छात्रवृत्ति : १०० जना
- पिएचडी छात्रवृत्ति : ३ जना
- विभिन्न प्राविधिक शिक्षामा छात्रवृत्ति : २० जना
- शोधपत्र (स्नातकोत्तर विद्यार्थी) : २० जना
- विद्यालयस्तरका लोपोन्मुख विद्यार्थीलाई छात्रवृत्ति : ६०० जना
- चेतना अभिवृद्धि तथा सशक्तिकरण कार्यक्रम : ५ वटा
- कानुनी साक्षरता/सामुदायिक मध्यस्थता कार्यक्रम : ३ वटा
- जनजाति परिप्रेक्षमा मानव अधिकार संरक्षण र प्रवर्द्धन : १ वटा
- समसामयिक विषयहरुमा गोष्ठी, सेमिनार, तथा अन्तरक्रिया कार्यक्रम : ३ पटक
- रेडियो, टिभीमा कार्यक्रम सञ्चालन : ३ वटा
- पत्रपत्रिका तथा विद्युतीय सञ्चार माध्यमबाट सूचना प्रवाहमा सहयोग : ४० वटा
- साँस्कृतिक महोत्सव तथा कार्यक्रम (विश्व आदिवासी दिवस समेत) : ३ वटा
- चाडपर्व, उत्सव, धार्मिक स्थल तथा सांस्कृतिक सम्पदा संरक्षण तथा सचेतना कार्यक्रम : ५ वटा
- सांस्कृतिक समुहहरुलाई सहयोग : ७ वटा
- वृत्तचित्र निर्माण : २ वटा
- आदिवासी जनजाति संग्रहालयको व्यवस्था र नमुना गाउँ निर्माणमा सहयोग : ३ जिल्ला
- लोपोन्मुख जनजातिहरुको आर्थिक तथा सामाजिक विकास : ५ कार्यक्रम
- लोपोन्मुख आदिवासी जनजातिहरुलाई अवलोकन भ्रमण : १ पटक
- जनजातिहरुका आर्थिक, सामाजिक, भाषिक, सांस्कृतिक तथा विविध पक्षहरुको अध्ययन अनुसन्धान : ४ वटा सर्वेक्षण
- उत्कृष्ट अध्ययन सामग्रीहरुको प्रकाशन : ८ वटा प्रकाशन
- छात्रवृत्ति कार्यक्रम : ४८० जना
- पाठ्यसामग्री वितरण : ५०० जना
- पोशाक वितरण : ५०० जना
- प्रजा विद्यार्थी आवासीय छात्रावास सञ्चालन : ५० जना
- अन्त्योदय विद्यालय सञ्चालन : १ विद्यालय
- उच्च शिक्षा छात्रवृत्ति कार्यक्रम : २० जना
- शिपमूलक, आयमूलक तथा क्षमता अभिवृद्धि प्रशिक्षण कार्यक्रम तथा कार्यक्रम सञ्चालन : ४ वटा कार्यक्रम
- अनुगमन मूल्यांकन तथा प्रतिवेदन तयारी : ४ जिल्ला

६. **आयोजनाको नाम : उपेक्षित, उत्पीडित र दलित उत्थान कार्यक्रम**

- उच्च शिक्षा छात्रवृत्ति - १६५ जिल्ला
- रेडियो कार्यक्रम - ५२ पटक
- जेहेन्दार विद्यार्थी पुरस्कार - १२ जना
- व्यवसायिक कम्प्युटर तालिम - १५ जना
- व्यवसायिक मोटरचालक तालिम - १५ जना
- लोकसेवा आयोग परीक्षा तयारी कक्षा - ५० जना
- आयमूलक कार्यक्रम - २२ वटा
- सिपमूलक कार्यक्रम - २२ वटा
- साक्षरता तथा चेतना जागरण कार्यक्रम - २२ वटा

- साक्षरता तथा चेतना जागरण कार्यक्रम - २२ वटा
- स्वास्थ्य, सेवा (घुम्ती टोली) - २२ वटा
- विद्यालय जाने बालबालिका (विशेष अपांग) लाई शैक्षिक सामग्री सहयोग - २२ जना

७. आयोजनाको नाम : फोहरमैला प्रबन्ध तथा श्रोत परिचालन केन्द्र
- सिसडोल अल्पकालिन ल्याण्डफिल साइट 2nd Valley निर्माण :
- स्थानीय विकास निर्माणका कार्यहरु (विद्यालय भवन, स्वास्थ्य चौकी, ग्रामीण सडक, सिंचाई आदि)
- दीर्घकालिन ल्याण्डफिल साइटको लागि जग्गा खरीद (तैकापु, भक्तपुर)

८. आयोजनाको नाम : शहरी वातावरणका लागि सार्वजनिक निजी साझेदारी कार्यक्रम
- स्थानीय स्वायत्त शासनको लागि स्थानीय स्तरको सानिसालाई सेवा वितरण ढाँचाको रुपमा लिने
- राष्ट्रिय स्तरका सरोकारवाला संस्थाका पदाधिकारीहरु बीच सानिसा सम्बन्धी सूचना प्रवाह गर्न संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि गर्ने र जनचेतना सृजना गर्ने ।

९. आयोजनाको नाम : गाउँ नगर साझेदारी विकास कार्यक्रम
- आवधिक योजना : ४ नपा
- सूचना प्रणालीको स्थापना र सञ्चालन : ८ नपा
- सामाजिक परिचालकद्वारा गाउँ नगर साझेदारी विकास कार्यक्रम तथा अन्य लक्षित कार्यक्रमहरु सञ्चालन : १७ ग्रामीण बजार केन्द्र, २५ नपा
- स्थानीय निकायका पदाधिकारीहरु प्रशिक्षण, अध्ययन भ्रमण तथा अभिमुखीकरण तालिम : ३०० वटा
- सामाजिक परिचालन तथा स्वरोजगार कार्यक्रम : २५ नपा
- स्थानीय स्तरमा स्वरोजगारका अवसर : २०००
- आयस्तरमा अभिवृद्धि : ६००० घरपरिवार
- सामुदायिक संस्थाहरुबाट गरिएको वचत परिचालन : २५ नपा

१०. आयोजनाको नाम : दुर्गम एवं विशेष क्षेत्र विकास कार्यक्रम
- आयोजना सर्वेक्षण - ४० वटा
- प्राविधिक कर्मचारी तालिम - २० जना
- सिप प्रवर्द्धन तालिम - २० जना
- जिल्ला प्रोफायल पुनरावलोकन - २२ जना
- आम्चीहरुको जडीबुटीस्तर वृद्धि तालिम - २० जना
- झोलुंगेपुल - ५२ वटा
- खानेपानी - ९ वटा
- सिंचाई - ७ वटा
- समुदायमा आधारित साना जलविद्युत - ४५ वटा
- ४४ कि.मि. घोडेटो बाटो निर्माण

११. आयोजनाको नाम : ग्रामिण सामुदायिक पूर्वाधार विकास कार्यक्रम
- ग्रामीण सडक निर्माण - ६१४.०२१ कि.मि.
- २५ कि.मि. घोडेटो बाटो
- नदी नियन्त्रण - ४.२ कि.मि.

१२. आयोजनाको नाम : ग्रामीण पुर्वाधार विकास कार्यक्रम
- आयोजना सम्पन्न प्रतिवेदन : १
- आयोजना लेखा प्रतिवेदन : १

- कन्सल्टेण्ट नियुक्ति : २ जना

१३. आयोजनाको नाम : ग्रामीण खानपानी तथा सरसफाई आयोजना

- क्रमागत ग्राभिटी फ्लो खा.पा. आयोजना : ४२ गोटा
- क्रमागत तथा नया खा.पा. आयोजना (नयाँ र पुरानो) : १५२ गोटा
- डिप/स्यालो ट्युवबेल/आर्टीजन वेल निर्माण सालबसाली : १६ जिल्ला
- आकाशे पानी संकलनका लागि घैटो निर्माण : १८ जिल्ला
- सम्पन्न खा.पा. मर्मत सम्भार कार्य : ६९ जिल्ला
- संयुक्त सहयोग कार्यक्रम (सालबसाली) : ७५ जिल्ला
- सर्भेक्षण कार्यक्रम (सालबसाली) : ५३ जिल्ला
- सरसफाई तथा तालिम कार्यक्रम (सालबसाली) : ७२ जिल्ला
- आर्सेनिक न्यूनीकरण कार्यक्रम (सालबसाली) : २१ जिल्ला
- खा.पा. जिल्ला प्रोफाईल अध्यावधिक : २९ जिल्ला

१४. आयोजनाको नाम : जनसंख्या तथा प्रजनन् स्वास्थ्य एकिकृत परियोजना

- जनसंख्या व्यवस्थापनमा सक्रियता :
- प्रजनन् स्वास्थ्यको स्तरमा सुधार आउनु :

१५. आयोजनाको नाम : पश्चिम तराई गरिवी निवारण परियोजना

- समिक्षा गोष्ठी : १ पटक
- परियोजनाको डकुमेन्ट्री तयारी (भिडियो आदि) : १ वटा
- परियोजना सम्बन्धी पुस्तिका प्रकाशन (अंग्रेजी, नेपाली) : ८ वटा
- परियोजना LDF मा हस्तान्तरण : १ पटक
- परियोजना लेखा तयारी : १ पटक
- परियोजना प्रभावकारिता अध्ययन : ८ पटक
- सफलताको कथा संकलन तथा प्रकाशन (अंग्रजी, नेपाली) : १ पटक

१६. आयोजनाको नाम : ग्रामीण विकास कार्यक्रम

- समायोजन भई आएका गरीवसँग विश्वेश्वर कार्यक्रमका सामाजिक परिचालकहरुलाई जिविसमा आन्तरिकीकरण गर्ने ।
- थप १० जिल्लामा सामाजिक परिचालन हुने ।

१७. आयोजनाको नाम : जिल्ला विकास समिति अनुदान

- जिल्लास्तरका आवश्यकता अनुरुपका सूचक प्राप्त हुने ।

१८. आयोजनाको नाम : गाउँ विकास समिति अनुदान

- गाउँस्तरका आवश्यकता अनुरुपका सूचक प्राप्त हुने ।

१९. आयोजनाको नाम : नगरपालिका अनुदान

- नगरस्तरका आवश्यकता अनुरुपका सूचक प्राप्त हुने ।

२०. आयोजनाको नाम : कृषि तथा स्थानीय स्तरका सडक आयोजना

- कच्चि सडक निर्माण : ३०० कि.मि.
- सडक ग्राभेल कार्य : २०० कि.मि.
- सडक सर्वेक्षण कार्य : ५०० कि.मि.

- सडक मर्मत सुधार : ५०० कि.मि.
- ट्रस बृज निर्माण : ६ गोटा

२१. **आयोजनाको नाम : बृहत् एवं स्थानीय स्तरका झो.पु.हरुको निर्माण एवं मर्मतसम्भार**
- झो.पु. निर्माण सम्पन्न गर्ने : २० गोटा
- फेब्रिकेसन सम्पन्न गर्ने : ८० गोटा
- बृहत्तर मर्मत सम्भार : ७५ गोटा
- साधारण मर्मत सम्भार : ३४०० गोटा

२२. **आयोजनाको नाम : ग्रामीण पहुँच कार्यक्रम**
- सडक सर्वेक्षण डिजाइन - ३०० कि.मि.
- ट्र्याक खोल्ने - २०० कि.मि.
- सडक चौडाई विस्तार - १५०
- सडक स्ट्रक्चर तथा फिनिसिंग कार्य - ५० कि.मि.
- जिल्ला पहुँच योजन तयारी तथा जिल्ला यातायात गुरुयोजना तयारी

२३. **आयोजनाको नाम : ग्रामीण सडक मर्मत सम्भार कोष**
- ग्रामिण सडकहरु भएका जिल्लाहरुबाट लागत सहभागिताको आधारमा नियमित, अध्यावधिक मर्मतसम्भार तथा पूनस्थापना र सडक मर्मत सम्भार क्षमता अभिवृद्धि ।

२४. **आयोजनाको नाम : जिल्ला सडक सहयोग कार्यक्रम**
- चौडाई विस्तार तथा मोड सुधार : २३.०० किमि
- बायो इन्जिनियरीङ्ग : १०.०० किमि
- ग्राभेलिङ्ग : ११.६८ किमि
- सडक पुनःस्थापना : ४७.१० किमि
- आवधिक मर्मत : २१३.१२ किमि
- नियमित मर्मत : २४९.१२ किमि
- सामाजिक परिचालन : १०६० घरधुरी
- पूनस्थापना : १९.६५ किमि

२५. **आयोजनाको नाम : महिला तथा बालबालिकाका लागि विकेन्द्रित कार्ययोजना कार्यक्रम**
- शिक्षा : विशेषत महिला तथा पिछडिएका वर्गको गुणस्तरीय आधारभूत शिक्षाको पहुँचमा सुधार भएको हुनेछ ।
- संरक्षण : हिंसा, शोषण र दुरुपयोगबाट बालबालिका तथा महिलाहरुको अधिकार संरक्षण गरिएको हुनेछ ।
- मातृ स्वास्थ्य सुधार : समुदायस्तरमा गुणस्तरीय मातृशिशु स्याहार सुविधा र स्वास्थ्य सुविधामा पहुँच, उपलब्धता तथा उपयोग भएको हुनेछ ।
- बाल स्वास्थ्य : ARI, डायरिया र खोपको उचित व्यवस्थापनबाट नियन्त्रण गर्न सकिने रोगहरुमा कमी आएको हुनेछ ।
- पोषण : मातृ तथा शिशु कुपोषणमा कमी ल्याउन गरिने प्रयासमा सुधार आएको हुनेछ ।
- बाल विकास : पाँच वर्ष मुनिका बालबालिकाहरुको मनोसामाजिक तथा बौद्धिक विकासमा सुधार आएको हुनेछ ।
- खानेपानी तथा सरसफाई : सरुवा रोगहरुबाट हुने घटनाहरुलाई घटाउन खानेपानी तथा सरसफाइमा ध्यान दिइनेछ ।
- एचआइभी/जीवनपयोगी शिक्षा : एचआइभी/एड्स बारेको चेतनामा वृद्धि भएको हुनेछ ।
- स्वशासन : विकेन्द्रित स्थानीय स्वायत्त शासनको सुदृढीकरण भएको हुनेछ ।

- सामुदायिक कार्य प्रक्रिया : सामुदायिक कार्यप्रक्रियाको सुदृढीकरण र विस्तार भएको हुनेछ ।

२६. **आयोजनाको नाम : पश्चिम उच्च पहाडी गरिवी निवारण आयोजना**

- ४ जिल्लाका स्थानीय विकास कोष अन्तर्गत कार्यरत ओभरसियर र सवओभरसियरहरुको साना सिंचाई प्रविधि तथा व्यवस्थापन तालिम : १२ जना
- विगत वर्षहरुमा सबै जिल्लाहरुमा सञ्चालित सिंचाई आयोजनाहरुको सहभागितात्मक प्रभावकारिता मूल्यांकनको नीतिगत पृष्ठपोषण : ४ पटक
- ४ वटा उच्च पहाडी कबुलियती जग्गा सुहाउँदो गै.का.व.पै. खता सम्बन्धी सहभागितामुलक अनुसन्धान :
- डाबर नेपालद्वारा सिफारीश भएका प्रजातिका विरुवाहरु क.ब.उ.स. तथा सामुदायिक संस्थाहरुलाई NTFP घरेलुकरणका लागि विरण : ३२००० गोटा
- जिल्ला वन कार्यालयहरुमा कार्यरत रेञ्जर तथा ग्रामीणस्तरका नर्सरी नाइकेहरुको क्षमता विकास : ४० जना
- ग्रामिण पशु स्वास्थ्य कार्यकर्ताहरु पुनर्ताजगी तालिम : १६ जना
- ४ जिल्लाका स्थानीय विकास कोष मार्फत् विभिन्न जातका जडिबुटी तथा गैरकाष्ठ वन पैदावारहरु सामुदायिक संस्थाका सदस्यहरुलाई वितरण : २० पटक
- जडिबुटी तथा गैरकाष्ठ वन पैदावारको बजार प्रवर्द्धनका लागि बजारीकरण समुह गठन (बाजुरा र जुम्ला) : २ वटा
- बजारीकरण समुहलाई भौतिक सामग्रीहरु वितरण : २ समुह
- जडिबुटी तथा गैरकाष्ठ वन पैदावारको व्यापारमा संलग्न नेपालगञ्जका व्यापारीहरु, उद्योग वाणिज्य संघ र अन्य संघसंस्थाहरुका प्रतिनिधिहरु सम्मिलित समन्वय बैठक सञ्चालन : २ पटक
- चारै जिल्लाका जडिबुटी उत्पादक तथा संकलक र व्यापारीहरु बीच नेपालगंजमा अन्तरक्रिया : १ पटक
- जिल्लामा उपलब्ध NTFPs/Maps को स्रोत सर्भेक्षण तथा अध्ययन भै ती वस्तुहरुको inventory तयार भएको हुनेछ र भविष्यमा बजारीकरण तथा भ्यालुएडेड प्रशिक्षण केन्द्र स्थापनाको लागि आवश्यक मार्गदर्शन : १ पटक
- जिविस, कार्यक्रमसंग सम्बन्धित विषयगत निकाय, कोलेनिका प्रमुख तथा आ.स.ई. अधिकृतहरुले सचेतना तथा अधिकारमुखी अवधारणा सम्बन्धी तालिम : २५ जना
- आयोजना क्षेत्रमा कार्यरत कृषि, पशु, वन कार्यालयका प्रा.स., ना.प्रा.स., रेन्जरहरुले लैंगिक सचेतना तथा अधिकारमुखी अवधारणा सम्बन्धी तालिम : २४ जना
- स्थानीय विकास कोषका सामाजिक परिचालकहरुलाई CRC, CESAW तथा कानुनी सचेतना तालिम : ५० जना
- जिल्लाका सवओभरसियरहरुको अन्य जिल्लामा भए गरेका पूर्वाधार निर्माण सम्बन्धी काम कारवाहीको स्थलगत अवलोकन : ८ जना
- सरोकारवाला कार्यालयका कर्मचारीहरुद्वारा कबुलियती वन कार्यक्रम लागू भएका अन्य जिल्लाहरुको स्थलगत अवलोकन : २२ जना
- कार्यक्रम सञ्चालन भैरहेका जिल्ला तथा आयोजना समन्वय इकाइका कर्मचारीहरुबाट अध्ययन भ्रमण (देश बाहिर) : २० जना
- आयोजना निर्देशक समितिबाट कार्य प्रगति समीक्षा : २ पटक
- भए गरेका कामहरुको समीक्षा हुनुका साथै आगामी वर्षको कार्यक्रम तथा बजेट तर्जुमा : १ पटक
- आयोजना बुलेटिन प्रकाशन : २ पटक
- आयोजनाको लेखा परीक्षण र प्रतिवेदन तयारी : २

२७. **आयोजनाको नाम : विकेन्द्रित वित्त व्यवस्था तथा विकास कार्यक्रम**

- कार्यक्रम लागू भएका जिल्ला विकास समितिलाई जिविस महासंघ मार्फत क्षमता विकासमा सहयोग : २० जिल्ला
- जिल्लाको लागि अनुदान : रु.६०८२५ हजार
- उपलब्ध भएको अनुदानबाट साना ग्रामीण भौतिक पूर्वाधार निर्माण तथा मर्मत सुधार भएको : २५० वटा
- कार्यक्रम लागू भएको जिल्लाको लेखासँग सम्बन्धित कर्मचारीहरुले तालिम प्राप्त गरेको : ४० जना

- कार्यक्रमको दोस्रो अवधिको दस्तावेज तयार भएको : १ दस्तावेज
- कार्यक्रमको वार्षिक समीक्षा : २ गोष्ठी
- कार्यक्रम लागू भएका सबे जिल्लामा आन्तरिक लेखा परीक्षण शाखाको स्थापना तथा सञ्चालन : २० जिल्ला

२८. आयोजनाको नाम : विकेन्द्रित स्थानीय निकाय स्वायत्त शासन सहयोग कार्यक्रम

- क्षमता विकास रणनीति कार्यान्वयन गर्ने - २० जिल्लालाई सहयोग
- जिविसका कर्मचारी क्षमता अभिवृद्धि - १९५ जना
- गाविस अनुशिक्षण तालिम - ८०० जना
- निक्षेपण सम्बन्धी अनुशिक्षण - २६० जना

२९. आयोजनाको नाम : जनसहभागितामा आधारित विकास कार्यक्रम

- स्थानीय जनताको प्रत्यक्ष सहभागितामा जिल्ला, नगर, गाउँका आवश्यकता अनुसारका सूचक प्राप्त हुने ।

३०. आयोजनाको नाम : समुदायद्वारा सञ्चालित प्राथमिक शिक्षा कार्यक्रम

- विद्यालय जादै नजाने ६ देखि १४ वर्षका बालबालिका विद्यालय जाने दरमा अभिवृद्धि
- महिला र पुरुषको साक्षरतामा वृद्धि
- समुदायद्वारा व्यवस्थापन गरिएका विद्यालय संख्यामा वृद्धि
- प्रशिक्षण कार्यक्रम सञ्चालन

१२. आ.व. ०६१।६२ को बजेट अन्तर्गत जापान सरकारको NPG (वस्तुगत अनुदान) सहयोग अन्तर्गत आ.व. ०६२।६३ मा प्राप्त वस्तुगत अनुदान विवरण

क. फोहरमैला व्यवस्थापन सवारी साधनहरु

काठमाण्डौ महानगरपालिकालाई

- Waste Management Vehicle 17 Pcs
- Container 15 Pcs
- Spare Part 17 sets

ललितपुर उप-महानगरपालिकालाई

- Waste Management Vehicle 4 Pcs
- Container 3 Pcs
- Spare Part 4 sets

ख. झो.पु. अन्तर्गतका लट्ठाहरू

- १३ एमएम को लट्टा ६०००० मिटर
- २६ एमएम को लट्टा ३५००० मिटर
- ३२ एमएम को लट्टा ३०००० मिटर
- ३६ एमएम को लट्टा २५००० मिटर
- ४० एमएम को लट्टा ३०००० मिटर

१३. आ.व. ०६२/६३ मा सञ्चालन गरिने कार्यक्रमको तयारी, अनुगमन र प्रतिवेदन गर्ने जिम्मेवार शाखा/निकाय/पदाधिकारीको विवरण

क्र.सं.	कार्यक्रमको नाम	प्रा.सं.	ब.उ.शि.नं.	जिम्मेवार शाखा/पदाधिकारी	पदाधिकारीको नाम	सम्पर्क नं.		
						कार्यालय	निवास	आन्तरीक
१.	स्थानीय विकास मन्त्रालय	P1	६९-३/४-११०	आर्थिक प्रशासन शाखा	उ.स. श्री ध्रुव दाहाल	५५२१०६३	४४३२३३५	२३२
२.	अनुगमन समितिको सचिवालय	P2	६९-३-१११	विकेन्द्रीत कार्ययोजना समन्वय शाखा	उ.स. श्री महेश दाहाल	५५२४२८०	४४७९८३४	२२१
३.	राष्ट्रिय दलित आयोग	P1	६९-३/४-११५	सदस्य सचिव, राष्ट्रिय दलित आयोग		४२४५३२५		
४.	पञ्जिकरण शाखा	P1	६९-३-१४०	जनसंख्या तथा पञ्जिकरण व्यवस्थापन शाखा	उ.स. श्री लोकनाथ दहाल	५५४१०५८	४३५१०८५	२५०
५.	ज्येष्ठ नागरीक, अशक्त, अपांग तथा विधवा सुरक्षा व्यवस्था	P1	६९-३-१४५	जनसंख्या तथा पञ्जिकरण व्यवस्थापन शाखा	उ.स. श्री लोकनाथ दहाल	५५४१०५८	४३५१०८५	२५०
६.	गुम्बा व्यवस्था तथा विकास समिति	P2	६९-३/४-२२०	सदस्य सचिव, गुम्बा व्यवस्था तथा विकास समिति	श्री डिमा तेन्डुप शेर्पा	५५२३१०१	४४२१४९४	२६२
७.	स्थानीय विकास प्रशिक्षण प्रतिष्ठान	P3	६९-३-२४०	कार्यकारी निर्देशक, स्थानीय विकास प्रशिक्षण प्रतिष्ठान	श्री गोविन्द ढकाल	५५२२००४		
८.	जनशक्ति, सञ्चार, वातावरण व्यवस्थापन तथा योजना अनुगमन कार्यक्रम	P3	६९-३/४-२५०	योजना तथा वै.स.स. शाखा	उ.स. भरत कुमार रेग्मी	५५३२१७२		
९.	नगरपालिका अनुदान	P2	६९-३/४-८०२	नगरपालिका योजना शाखा	उ.स. श्री नारायण बहादुर थापा	५५३७६९१	६६३०७१९	२३७
१०.	गाउँ शहर साझेदारी कार्यक्रम	P1	६९-३/४-२७१	राष्ट्रिय कार्यक्रम निर्देशक, गाउँ शहर साझेदारी कार्यक्रम	उ.स. श्री नारायण बहादुर थापा	५५३७६९१	६६३०७१९	२३७
११.	शहरी वातावरण सुधारका लागि सरकार निजी क्षेत्र साझेदारी कार्यक्रम	P1	६९-३/४-२७२	राष्ट्रिय कार्यक्रम निर्देशक, शहरी वातावरण सुधारका लागि सरकार निजी क्षेत्र साझेदारी कार्यक्रम	उ.स. श्री बाबुराम गौतम	५५४८५१४	४२८४०७५	२३१

१२.	फोहरमैला व्यवस्थापन कार्यक्रम	P2	६९-३/४-४००	महाप्रबन्धक, फोहरमैला स्रोत परिचालन केन्द्र	नि.महाप्रवन्धक अशोक कुमार शाही			
१३.	स्थानीय निकाय वित्तिय आयोग	P2	६९-३-३१०	सदस्य सचिव, स्थानीय निकाय वित्तिय आयोगको सचिवालय		५५२६२०७		२२३
१४.	आदिवासी जनजाति उत्थान प्रजा समेत	P1	६९-३/४-३२०	कार्यकारी निर्देशक, आदिवासी जनजाति उत्थान राष्ट्रिय प्रतिष्ठान				
१५.	उपेक्षित, उत्पीडित र दलित वर्ग विकास समिति	P1	६९-३/४-३८०	कार्यकारी निर्देशक, उपेक्षित, उत्पीडित र दलित वर्ग विकास समिति	श्री ढालबहादुर विश्वकर्मा	४४७३९५७	४४९९३८१	
१६.	स्थानीय पूर्वाधार विकास तथा कृषि सडक विभाग	P1	६९-३/४-१५०	महानिर्देशक, डोलिडार	श्री सोहन सुन्दर श्रेष्ठ	५५५३९९३	५५०४८२	
१७.	ग्रामिण खानेपानी तथा सरसफाई आयोजना	P1	६९-३/-८०५	महानिर्देशक, डोलिडार	श्री सोहन सुन्दर श्रेष्ठ	५५५३९९३	५५०४८२	
१८.	ग्रामिण पूर्वाधार विकास कार्यक्रम	P1	६९-३/४-८११	महानिर्देशक, डोलिडार	श्री सोहन सुन्दर श्रेष्ठ	५५५३९९३	५५०४८२	
१९.	कृषि तथा स्थानीय स्तरका सडक आयोजना	P2	६९-३/४-८१४	महानिर्देशक, डोलिडार	श्री सोहन सुन्दर श्रेष्ठ	५५५३९९३	५५०४८२	
२०.	बृहत् एवं स्थानीय स्तरमा झो.पु.हरुको निर्माण एवं मर्मत सम्भार	P1	६९-३/४-८१५	महानिर्देशक, डोलिडार	श्री सोहन सुन्दर श्रेष्ठ	५५५३९९३	५५०४८२	
२१	ग्रामिण पहुँच कार्यक्रम	P1	६९-३/४-८१७	महानिर्देशक, डोलिडार	श्री सोहन सुन्दर श्रेष्ठ	५५५३९९३	५५०४८२	
२२.	जिल्ला सडक सहयोग कार्यक्रम	P1	६९-३/४-८१८	महानिर्देशक, डोलिडार	श्री सोहन सुन्दर श्रेष्ठ	५५५३९९३	५५०४८२	
२३.	ग्रामिण सडक मर्मत सम्भार कोष	P2	६९-३/४-८५२	महानिर्देशक, डोलिडार	श्री सोहन सुन्दर श्रेष्ठ	५५५३९९३	५५०४८२	
२४.	ग्रामिण पहुँच सुधार तथा विकेन्द्रीकरण कार्यक्रम	P1	६९-३/४-८३७	महानिर्देशक, डोलिडार	श्री सोहन सुन्दर श्रेष्ठ	५५५३९९३	५५०४८२	
२५.	विकेन्द्रित ग्रामिण पूर्वाधार तथा जिविकोपार्जन सुधार कार्यक्रम	P1	६९-३/४-८४०	महानिर्देशक, डोलिडार	श्री सोहन सुन्दर श्रेष्ठ	५५५३९९३	५५०४८२	

स समिति अनुदान	P1	६९-३/४-८००	स्थानीय निकाय सहयोग शाखा	उ.स. सुर्य प्रसाद आचार्य	५५२२०१५		२४२
समिति अनुदान	P1	६९-३/४-८०१	स्थानीय निकाय सहयोग शाखा	उ.स. सुर्य प्रसाद आचार्य	५५२२०१५		२४२
ानीय स्वायत्त शासन ्क्रम	P1	६९-३/४-८१०	राष्ट्रिय कार्यक्रम निर्देशक, विकेन्द्रित स्थानीय स्वायत्त शासन सहयोग कार्यक्रम	स.स. विष्णुनाथ शर्मा	५५२४२८०	४३५२१५१	२१०
तथा महिलाको लागि ार्ययोजना	P2	६९-३/४-८५५	कार्यक्रम डेस्क (स्थानीय निकाय सहयोग शाखा)	उ.स. सुर्य प्रसाद आचार्य	५५२२०१५		२४२
त्त तथा विकास	P1	६९-३/४-८०६	राष्ट्रिय कार्यक्रम निर्देशक, विकेन्द्रीत वित्त तथा विकास कार्यक्रम	उ.स. श्री महेश दाहाल	५५२४२८०	४४८९८३४	२२१
ई गरिवी निवारण	P1	६९-३/४-८२०	परियोजना व्यवस्थापक, पश्चिम तराई गरिवी निवारण आयोजना	आ.स. श्री सुर्यमणी पौडेल			
च पहाडी क्षेत्र गरिवी ोजना	P1	६९-३/४-८३४	आयोजना समन्वयकर्ता, पश्चिम उच्च पहाडी क्षेत्र गरिवी निवारण आयोजना	आ.स. श्री धनबहादुर श्रेष्ठ	५५५२२४७		
दायिक पूर्वाधार विकास	P1	६९-३/४-८१०	कार्यक्रम व्यवस्थापक, ग्रामिण सामुदायिक पूर्वाधार विकास कार्यक्रम	उ.स. दिलिप कुमार चापागाई	५५२५९९२		२३५
ास कार्यक्रम	P2	६९-३/४-८२१	योजना तथा वै.स.स. शाखा	उ.स. भरत कुमार रेग्मी	५५३२१७२		२४५
ामा आधारित विकास	P1	६९-३/४-८३१	योजना तथा वै.स.स. शाखा	उ.स. भरत कुमार रेग्मी	५५३२१७२		२४५
ाक्षा तथा प्रजनन् ्क्रम	P2	६९-३-८३५	कार्यक्रम डेस्क, जनसंख्या तथा पञ्जिकरण व्यवस्थापन शाखा	उ.स. श्री लोकनाथ दहाल	५५४१०५८	४३५१०८५	२५०
शेष क्षेत्र विकास	P2	६९-३/४-८४०	सदस्य सचिव, दुर्गम क्षेत्र विकास समिति	श्री हेमन्त खरेल	५५२२०१४	४३७१२४१	२६५
सञ्चालित प्राथमिक	P1	६९-३/४-८४८	राष्ट्रिय कार्यक्रम निर्देशक, समुदायद्वारा सञ्चालित प्राथमिक शिक्षा	नरहरि वराल	५५४१०५७	४३५४४८९	२०६

१४. आ. व. ०६२/६३ मा सञ्चालन गरिने कार्यक्रमको वार्षिक बजेट, ब.उ.शि.नं. र प्राथमिकता संकेत

	कार्यक्रमको नाम	ब.उ.शि.नं.	वार्षिक बजेट ०६२/०६३	प्राथमिकता संकेत
१.	स्थानीय विकास मन्त्रालय	६९-३/४-११०	२२०८०	P1
२.	अनुगमन समितिको सचिवालय	६९-३-१११	१६१०	P2
३.	राष्ट्रिय दलित आयोग	६९-३/४-११५	१३४००	P1
४.	पञ्जिकरण शाखा	६९-३-१४०	१०१०	P1
५.	ज्येष्ठ नागरीक, अशक्त, अपांग तथा विधवा सुरक्षा व्यवस्था	६९-३-१४५	८०००००	P1
६.	गुम्बा व्यवस्था तथा विकास समिति	६९-३/४-२२०	१००००	P2
७.	स्थानीय विकास प्रशिक्षण प्रतिष्ठान	६९-३-२४०	१२९००	P3
८.	जनशक्ति, सञ्चार, वातावरण व्यवस्थापन तथा योजना अनुगमन कार्यक्रम	६९-३/४-२५०	१४१९१	P3
९.	नगरपालिका अनुदान	६९-३/४-८०२	१७६०००	P2
१०.	गाउँ शहर साझेदारी कार्यक्रम	६९-३/४-२७१	५५५००	P1
११.	शहरी वातावरण सुधारका लागि सरकार निजी क्षेत्र साझेदारी कार्यक्रम	६९-३/४-२७२	१०६१५	P1
१२.	फोहरमैला व्यवस्थापन कार्यक्रम	६९-३/४-४००	३७५००	P2
१३.	स्थानीय निकाय वित्तिय आयोग	६९-३-३१०	१०४६६	P2
१४.	आदिवासी जनजाति उत्थान प्रजा समेत	६९-३/४-३२०	३३०००	P1
१५.	उपेक्षित, उत्पीडित र दलित वर्ग विकास समिति	६९-३/४-३८०	२१७००	P1
१६.	स्थानीय पूर्वाधार विकास तथा कृषि सडक विभाग	६९-३/४-१५०	१२४४८	P1
१७.	ग्रामिण खानेपानी तथा सरसफाई आयोजना	६९-३/४-८०५	४२००००	P1
१८.	ग्रामिण पूर्वाधार विकास कार्यक्रम	६९-३/४-८११	८२००	P1
१९.	कृषि तथा स्थानीय स्तरका सडक आयोजना	६९-३/४-८१४	६२०८५०	P2
२०.	बृहत् एवं स्थानीय स्तरमा झो.पु.हरुको निर्माण एवं मर्मत सम्भार	६९-३/४-८१५	१८०३००	P1
२१	ग्रामिण पहुँच कार्यक्रम	६९-३/४-८१७	२९९९९०	P1
२२.	जिल्ला सडक सहयोग कार्यक्रम	६९-३/४-८१८	६६५१५	P1
२३.	ग्रामिण सडक मर्मत सम्भार कोष	६९-३/४-८५२	४००००	P2
२४.	ग्रामिण पहुँच सुधार तथा विकेन्द्रीकरण कार्यक्रम	६९-३/४-८३७	३१००००	P1
२५.	विकेन्द्रीत ग्रामिण पूर्वाधार तथा जिविकोपार्जन सुधार कार्यक्रम	६९-३/४-८४०	३०१०००	P1
२६.	जिल्ला विकास समिति अनुदान	६९-३/४-८००	१०१००००	P1
	(जिल्ला प्राविधिक कार्यालयहरु, जिल्ला अतिथि गृह, पञ्जिकरण जिल्ला, स्थानीय स्तरमा वातावरणीय व्यवस्थापन कार्यक्रम समेतको)			
२७.	गाउँ विकास समिति अनुदान	६९-३/४-८०१	१९५६५००	P1

२८.	विकेन्द्रीत स्थानीय स्वायत्त शासन सहयोग कार्यक्रम	६९-३/४-८१०	२७५८९९	P1
२९.	बालबालिका तथा महिलाको लागि विकेन्द्रीत कार्ययोजना	६९-३/४-८५५	२१५७१७	P2
३०.	विकेन्द्रीत वित्त तथा विकास कार्यक्रम	६९-३/४-८०६	८३०००	P1
३१.	पश्चिम तराई गरिवी निवारण आयोजना	६९-३/४-८२०	१६५४३	P1
३२.	पश्चिमी उच्च पहाडी क्षेत्र गरिवी निवारण आयोजना	६९-३/४-८३४	८४१८६	P1
३३	ग्रामिण सामुदायिक पूर्वाधार विकास कार्यक्रम	६९-३/४-८१०	३४३९०७	P1
३४.	ग्रामिण विकास कार्यक्रम	६९-३/४-८२१	३५०००	P2
३५.	जनसहभागितामा आधारित विकास कार्यक्रम	६९-३/४-८३१	४०००००	P1
३६.	जनसंख्या, शिक्षा तथा प्रजनन् स्वास्थ्य कार्यक्रम	६९-३-८३५	८७२३०	P2
३७.	दुर्गम एवं विशेष क्षेत्र विकास कार्यक्रम	६९-३/४-८४०	१३८७००	P2
३८.	समुदायद्वारा सञ्चालित प्राथमिक शिक्षा	६९-३/४-८४८	४३९०३	P1
	जिल्ला स्तरीय जम्मा		७११३४४०	
	विकास तर्फको जम्मा		७३१९३१२	
	कूल जम्मा		८१६९८६०	

१५. जिविस र गाविस अनुदान बाँडफाँड तालिका (आ.व. २०६२/०६३)

(रकम रु. हजारमा)

क स	जिल्लाको नाम	गाविस सं.	३.०२ गाविस सञ्चालन खर्च	८.०२ (VDC) HMG १०।०४३४	F_AID ८९।९५६६	८.०२ गाविस पुजीगत खर्च	३.०२+८.०२ गाविस कूल जम्मा	३.०२ जिविस सञ्चालन खर्च	३.०२ जिविस सञ्चालन खर्च	८.०२ जिविस पुजीगत खर्च	HMG २२।८९२	F_AID ७७।१०८	८.०२ जिविस पुजीगत खर्च	३.०२+८.०२ जिविस कूल जम्मा	३.०२ पञ्जिकरण सञ्चालन खर्च	८.०२ पञ्जिकरण पुजीगत खर्च	३.०२+८.०२ पञ्जिकरण कूल जम्मा	३.०२ जिप्राका सञ्चालन खर्च	८.०२ जिप्राका पुजीगत खर्च	३.०२+८.०२ जिप्राका कूल जम्मा	३.०२ अतिथि गृह सञ्चालन खर्च	३.०२ जिविस खुद सञ्चालन खर्च	८.०२ जिविस खुद पुजीगत खर्च	जिविस अनुदान जम्मा
१	ताप्लेजुङ	५०	६२५0	१८८३	१६८६७	१८७५0	२५000	७४२२	७४७८	५२८१	१२0३	४0५१	५२५४	१२७0३	२५	४	२९	१२३0	0	१२३0		८७३३	५२८५	१४0१८
२	पाँचथर	४१	५१२५	१५४४	१३८३१	१५३७५	२0५00	६0५५	६१0१	४८९४	१११५	३७५४	४८६९	१0९४९	२५	४	२९	१३३0	0	१३३0		७४५६	४८९८	१२३५४
३	इलाम	४८	६000	१८0८	१६१९२	१८000	२४000	६५५४	६६0४	४२९४	९७८	३२९४	४२७२	१0८४८	२६४	४	२६८	१३३0	0	१३३0		८१९८	४२९८	१२४९५
४	झापा	४७	५८७५	१७७0	१५८५५	१७६२५	२३५00	६५२0	६५६९	४१३३	९४१	३१७१	४११२	१0६५३	३४४	४	३४८	१८८0	0	१८८0		८७९३	४१३७	१२९३0
५	संखुवासभा	३३	४१२५	१२४३	१११३२	१२३७५	१६५००	६००५	६०५०	५०१८	११४३	३८५०	४९९३	११०२३	२५	४	२९	१३८०	०	१३८०		७४५५	५०२२	१२४७८
६	भोजपुर	६३	७८७५	२३७३	२१२५२	२३६२५	३१५००	९११८	९१८७	४४८०	१०२२	३४३५	४४५७	१३५९७	२५	५	३०	१२८०	०	१२८०	२८५	१०७७७	४४८५	१५२६१
७	तेह्रथुम	३२	४०००	१२०५	१०७९५	१२०००	१६०००	५६४४	५६८७	३७६०	८५६	२८८५	३७४१	९४०४	२०	४	२४	१३८०	०	१३८०		७०८७	३७६४	१०८५१
८	धनकुटा	३५	४३७५	१३१८	११८०७	१३१२५	१७५००	५९०६	५९५१	४९१३	१११९	३७६९	४८८८	१०८१९	२७०	४	२७४	१५८०	०	१५८०		७८०१	४९१७	१२७१८
९	मोरङ	६५	८१२५	२४४८	२१९२७	२४३७५	३२५००	७५६५	७६२२	३५९६	८१९	२७५९	३५७८	१११६१	२६४	३	२६७	१७३०	०	१७३०		९६१६	३५९९	१३२१५
१०	सुनसरी	४९	६१२५	१८४५	१६५३०	१८३७५	२४५००	६५५२	६६०२	३७५८	८५६	२८८३	३७३९	१०३१०	३४४	४	३४८	१७३०	०	१७३०		८६७५	३७६२	१२४३७
११	सोलुखुम्बु	३४	४२५०	१२८१	११४६९	१२७५०	१७०००	५८३१	५८७५	३६८६	८३९	२८२८	३६६७	९५१६	२०	५	२५	१०८०	०	१०८०		६९७५	३६९१	१०६६५
१२	खोटाङ	७६	९५००	२८६२	२५६३८	२८५००	३८०००	१००४७	१०१२३	४९२९	११२३	३७८१	४९०४	१४९७६	३०	५	३५	११८०	०	११८०	२८३	११६१६	४९३४	१६५५०
१३	ओखलढुंगा	५६	७०००	२१०९	१८८९१	२१०००	२८०००	७८९२	७९५२	४१८१	९५२	३२०८	४१६०	१२०७३	३०	४	३४	१३८०	०	१३८०	२५५	९६१७	४१८५	१३८०२
१४	उदयपुर	४४	५५००	१६५७	१४८४३	१६५००	२२०००	६०८२	६१२८	४०८१	९३०	३१३०	४०६०	१०१६३	१७९	३	१८२	१७३०	०	१७३०		८०३७	४०८४	१२१२०
१५	सप्तरी	११४	१४२५०	४२९४	३८४५६	४२७५०	५७०००	११७३७	११८२६	४५३४	१०३३	३४७८	४५११	१६२७१	२६४	३	२६७	१७८०	०	१७८०		१३८६९	४५३७	१८४०६
१६	सिराहा	१०६	१३२५०	३९९३	३५७५७	३९७५०	५३०००	११५६५	११६५३	४५०६	१०२६	३४५७	४४८३	१६०७१	२६९	३	२७२	१७८०	०	१७८०		१३७०१	४५०९	१८२१०
१७	दोलखा	५१	६३७५	१९२१	१७२०४	१९१२५	२५५००	७१२९	७१८३	४५६३	१०३९	३५०१	४५४०	११६९२	२५	३	२८	१२८०	०	१२८०		८४८८	४५६६	१३०५४
१८	रामेछाप	५५	६८७५	२०७१	१८५५४	२०६२५	२७५००	७१८६	७२४१	४६७९	१०६६	३५८९	४६५५	११८६५	२५	४	२९	१३८०	०	१३८०		८६४६	४६८३	१३३२८
१९	सिन्धुली	५३	६६२५	१९९६	१७८७९	१९८७५	२६५००	६८०३	६८५४	४३२९	९८६	३३२१	४३०७	१११३२	१८४	३	१८७	१५८०	०	१५८०		८६१८	४३३२	१२९५०
२०	धनुषा	१०१	१२६२५	३८०४	३४०७१	३७८७५	५०५००	१०७१६	१०७९७	४७४७	१०८१	३६४२	४७२३	१५४६३	२६९	३	२७२	१७८०	०	१७८०		१२८४६	४७५०	१७५९६
२१	महोत्तरी	७६	९५००	२८६२	२५६३८	२८५००	३८०००	९१०७	९१७६	४५५३	१०३७	३४९३	४५३०	१३६६०	२६४	३	२६७	१७८०	६००	२३८०		११२२०	५१५६	१६३७६
२२	सर्लाही	९९	१२३७५	३७२९	३३३९६	३७१२५	४९५००	१०९८९	११०७२	४४८९	१०२२	३४४४	४४६६	१५४७८	२६९	३	२७२	१६८०	०	१६८०		१३०२१	४४९२	१७५१३
२३	रौतहट	९६	१२०००	३६१६	३२३८४	३६०००	४८०००	१०७३६	१०८१७	३९३४	८९७	३०१७	३९१४	१४६७०	१७९	३	१८२	१५८०	०	१५८०		१२५७६	३९३७	१६५१३
२४	बारा	९८	१२२५०	३६९१	३३०५९	३६७५०	४९०००	१०४५८	१०५३७	४०७३	९२७	३१२५	४०५२	१४५३०	२५९	३	२६२	१५८०	०	१५८०		१२३७५	४०७६	१६४५१
२५	पर्सा	८२	१०२५०	३०८८	२७६६२	३०७५०	४१०००	९१७८	९२४८	३६५५	८३२	२८०४	३६३६	१२८३३	२५९	३	२६२	१५८०	०	१५८०		११०८६	३६५८	१४७४४
२६	मकवानपुर	४३	५३७५	१६२०	१४५०५	१६१२५	२१५००	६०४५	६०९१	१५०८	३४३	११५७	१५००	७५५२	२५४	३	२५७	१६८०	०	१६८०		८०२४	१५११	९५३५
२७	चितवन	३६	४५००	१३५६	१२१४४	१३५००	१८०००	५६५१	५६९३	३२३५	७३७	२४८२	३२१९	८८८६	२५९	३	२६२	१५८०	०	१५८०		७५३२	३२३८	१०७७०
२८	सिन्धुपाल्चोक	७९	९८७५	२९७५	२६६५०	२९६२५	३९५००	९५३९	९६१२	४५३९	१०३४	३४८२	४५१६	१४०७९	१८५	३	१८८	१४८०	०	१४८०		११२७७	४५४२	१५८१९
२९	काभ्रेपलान्चोक	८७	१०८७५	३२७७	२९३४८	३२६२५	४३५००	९१९७	९२६७	४७११	१०७३	३६१४	४६८७	१३९०८	३३९	३	३४२	१९८०	०	१९८०		११५८५	४७१४	१६२९९
३०	भक्तपुर	१६	२०००	६०३	५३९७	६०००	८०००	३६३५	३६६३	२६४२	६०२	२०२७	२६२९	६२७८	२५४	२	२५६	१८८०	०	१८८०		५७९६	२६४४	८४४१
३१	ललितपुर	४१	५१२५	१५४४	१३८३१	१५३७५	२०५००	६०५१	६०९६	१७६७	४०२	१३५६	१७५८	७८१८	२५४	२	२५६	२०८०	०	२०८०		८४३०	१७६९	१०१९९
३२	काठमाडौं	५७	७१२५	२१४७	१९२२८	२१३७५	२८५००	६९२५	६९७७	२६७२	६०९	२०४९	२६५८	९५९७	२५४	२	२५६	२१८०	०	२१८०		९४११	२६७४	१२०८४
३३	नुवाकोट	६१	७६२५	२२९७	२०५७८	२२८७५	३०५००	७४७९	७५३५	२१९८	५०१	१६८६	२१८७	९६७७	२५९	३	२६२	१४८०	०	१४८०		९२७४	२२०१	११४७५
३४	रसुवा	१८	२२५०	६७८	६०७२	६७५०	९०००	४००३	४०३४	४५७४	१०४२	३५०९	४५५१	८५७७	१८२	३	१८५	१३८०	०	१३८०		५५९६	४५७७	१०१७३
३५	धादिङ	५०	६२५०	१८८३	१६८६७	१८७५०	२५०००	६७०३	६७५४	३९३३	८९६	३०१७	३९१३	१०६३६	१९०	३	१९३	१६८०	०	१६८०		८६२४	३९३६	१२५६०

३६	गोरखा	६६	८२५०	२४८६	२२२६४	२४७५०	३३०००	८६५१	८७१७	५१३९	११७१	३९४२	५११३	१३७९०	२००	३	२०३	१६८०	०	१६८०		१०५९७	५१४२	१५७३९
३७	लमजुङ	६१	७६२५	२२९७	२०५७८	२२८७५	३०५००	८०७६	८१३७	५८४४	१३३१	४४८३	५८१४	१३९२०	२५	४	२९	१३८०	०	१३८०		९५४२	५८४८	१५३९०
३८	तनहु	४६	५७५०	१७३२	१५५१८	१७२५०	२३०००	६०५३	६०९८	४३३१	९८६	३३२३	४३०९	१०३८४	१७९	३	१८२	१४८०	८००	२२८०		७७५७	५१३४	१२८९१
३९	कास्की	४३	५३७५	१६२०	१४५०५	१६१२५	२१५००	६१८६	६२३२	३१६८	७२२	२४३०	३१५२	९३५४	२५९	३	२६२	१९३०	०	१९३०		८४२१	३१७१	११५९२
४०	स्याङ्जा	६०	७५००	२२६०	२०२४०	२२५००	३००००	७५१५	७५७१	२१५४	४९१	१६५२	२१४३	९६६८	३०	४	३४	१६८०	०	१६८०		९२८१	२१५८	११४३९
४१	मनाङ	१२	१५००	४५२	४०४८	४५००	६०००	४७२९	४७६५	३१००	७०६	२३७८	३०८४	७८२९	१०	४	१४	१७३०	०	१७३०		६५०५	३१०४	९६०९
४२	नवलपरासी	७३	९१२५	२७४९	२४६२६	२७३७५	३६५००	८४५८	८५२२	३९२५	८९३	३०१२	३९०५	१२३८२	१८४	३	१८७	१५८०	०	१५८०		१०२८५	३९२८	१४२१३
४३	कपिलवस्तु	७७	९६२५	२९००	२५९७५	२८८७५	३८५००	८७७८	८८४४	३९३५	८९७	३०१८	३९१५	१२७१३	२५९	३	२६२	१५८०	५००	२०८०		१०६८३	४४३८	१५१२१
४४	पाल्पा	६५	८१२५	२४४८	२१९२७	२४३७५	३२५००	७८१९	७८७९	४००९	९१३	३०७६	३९८९	११८२९	२५९	३	२६२	१६८०	०	१६८०		९८१७	४०१२	१३८२९
४५	रुपन्देही	६९	८६२५	२५९९	२३२७६	२५८७५	३४५००	७७१८	७७७७	१५०८	३४४	११५६	१५००	९२२६	३४४	३	३४७	१६८०	०	१६८०		९८००	१५११	११३११
४६	गुल्मी	७९	९८७५	२९७५	२६६५०	२९६२५	३९५००	९५३३	९६०५	६००७	१३६८	४६०९	५९७७	१५५४१	२५	४	२९	१४८०	०	१४८०		११११०	६०११	१७१२२
४७	अर्घाखांची	४२	५२५०	१५८२	१४१६८	१५७५०	२१०००	६०९९	६१४५	५२८२	१२०३	४०५२	५२५५	११३८१	२५	४	२९	१४८०	०	१४८०		७६५०	५२८६	१२९३६
४८	पर्वत	५५	६८७५	२०७१	१८५५४	२०६२५	२७५००	७३८२	७४३८	३४०३	७७५	२६११	३३८६	१०७८५	२०	४	२४	१५८०	०	१५८०		९०३८	३४०७	१२४४५
४९	वाग्लुङ	५९	७३७५	२२२२	१९९०३	२२१२५	२९५००	७७८४	७८४३	६०९३	१३८८	४६७४	६०६२	१३८७७	२५	४	२९	१५८०	०	१५८०		९४४८	६०९७	१५५४५
५०	म्याग्दी	४०	५०००	१५०७	१३४९३	१५०००	२००००	६३९१	६४३९	४४६३	१०१६	३४२४	४४४०	१०८५३	२५	४	२९	१४८०	०	१४८०		७९४४	४४६७	१२४११
५१	मुस्ताङ	१६	२०००	६०३	५३९७	६०००	८०००	४८७५	४९१२	३६२५	८२६	२७८१	३६०७	८५००	१५	५	२०	१५००	०	१५००		६४२७	३६३०	१००५७
५२	दाङ	३९	४८७५	१४६९	१३१५६	१४६२५	१९५००	६१७६	६२२३	४११६	९३७	३१५८	४०९५	१०२९२	२५४	४	२५८	१६५०	०	१६५०		८१२६	४१२०	१२२४६
५३	सल्यान	४७	५८७५	१७७०	१५८५५	१७६२५	२३५००	७०४४	७०९७	४८०७	१०९६	३६८७	४७८३	११८५१	२५	४	२९	१५३०	०	१५३०		८६५२	४८११	१३४६३
५४	प्यूठान	४९	६१२५	१८४५	१६५३०	१८३७५	२४५००	७२२९	७२८४	४६९४	१०६९	३६०१	४६७०	११९२३	२५	४	२९	१४००	०	१४००		८७०९	४६९८	१३४०७
५५	रोल्पा	५१	६३७५	१९२१	१७२०४	१९१२५	२५५००	७३८३	७४३९	४९५१	११२७	३७९९	४९२६	१२३३४	२५	४	२९	१४००	०	१४००		८८६४	४९५५	१३८१९
५६	रुकुम	४३	५३७५	१६२०	१४५०५	१६१२५	२१५००	७३०२	७३५७	५०९८	११६१	३९११	५०७२	१२४००	२५	४	२९	१४००	०	१४००		८७८२	५१०२	१३८८४
५७	डोल्पा	२३	२८७५	८६६	७७५९	८६२५	११५००	६१०१	६१४८	६४१२	१४६०	४९२०	६३८०	१२५१४	१५	५	२०	१५००	०	१५००		७६६३	६४१७	१४०८०
५८	जुम्ला	३०	३७५०	११३०	१०१२०	११२५०	१५०००	६५११	६५६०	५४६३	१२४४	४१९१	५४३५	११९७४	२३१	५	२३६	१५००	०	१५००	३१९	८६१०	५४६८	१४०७८
५९	हुम्ला	२७	३३७५	१०१७	९१०८	१०१२५	१३५००	६५११	६५६०	५९३८	१३५२	४५५६	५९०८	१२४४९	१५	५	२०	१५००	०	१५००		८०७५	५९४३	१४०१८
६०	मुगु	२४	३०००	९०४	८०९६	९०००	१२०००	६१७६	६२२३	५७२३	१३०३	४३९१	५६९४	११८९९	१५	५	२०	१५००	०	१५००		७७३८	५७२८	१३४६६
६१	कालिकोट	३०	३७५०	११३०	१०१२०	११२५०	१५०००	६९५४	७००७	५६६७	१२९१	४३४७	५६३८	१२६२१	१५	५	२०	१५००	०	१५००		८५२२	५६७२	१४१९३
६२	बाँके	४६	५७५०	१७३२	१५५१८	१७२५०	२३०००	६३३१	६३७९	३२९३	७५१	२५२५	३२७६	९६२४	२५९	३	२६२	१४८०	०	१४८०		८११७	३२९६	११४१३
६३	बर्दिया	३१	३८७५	११६८	१०४५७	११६२५	१५५००	५०३१	५०६९	४५१५	१०२७	३४६५	४४९२	९५४६	१८४	३	१८७	१४८०	०	१४८०		६७३३	४५१८	११२५०
६४	सुर्खेत	५०	६२५०	१८८३	१६८६७	१८७५०	२५०००	६५५६	६६०५	४४००	१००३	३३७५	४३७८	१०९५६	२६४	४	२६८	१६३०	०	१६३०		८४९९	४४०४	१२९०३
६५	दैलेख	५५	६८७५	२०७१	१८५५४	२०६२५	२७५००	८७९१	८८५८	४९११	१११८	३७६८	४८८६	१३७०२	२५	४	२९	१४८०	०	१४८०		१०३६३	४९१५	१५२७७
६६	जाजरकोट	३०	३७५०	११३०	१०१२०	११२५०	१५०००	५९७५	६०२१	४९४४	११२६	३७९३	४९१९	१०९१९	१५	४	१९	१४८०	०	१४८०		७५१६	४९४८	१२४६४
६७	कैलाली	४२	५२५०	१५८२	१४१६८	१५७५०	२१०००	५९९६	६०४१	४४५१	१०१२	३४१६	४४२८	१०४४६	२५९	४	२६३	१४८०	०	१४८०		७७७९	४४५५	१२२३४
६८	दोटी	५०	६२५०	१८८३	१६८६७	१८७५०	२५०००	७६२३	७६८०	४८६६	११०८	३७३३	४८४१	१२४८८	२५	४	२९	१५८०	०	१५८०		९२८५	४८७०	१४१५५
६९	अछाम	७५	९३७५	२८२५	२५३००	२८१२५	३७५००	१०८८८	१०९७०	५४३७	१२३७	४१७२	५४०९	१६३२४	२५	५	३०	१४८०	०	१४८०		१२४७५	५४४२	१७९१७
७०	बझाङ	४७	५८७५	१७७०	१५८५५	१७६२५	२३५००	८३३७	८४००	५३८३	१२२६	४१३०	५३५६	१३७२०	१५	५	२०	१६३०	०	१६३०		१००४५	५३८८	१५४३३
७१	बाजुरा	२७	३३७५	१०१७	९१०८	१०१२५	१३५००	६५३३	६५८२	५२९२	१२०५	४०६०	५२६५	११८२५	१५	५	२०	१७३०	६००	२३३०		८३२७	५८९७	१४२२४
७२	कंचनपुर	१९	२३७५	७१६	६४०९	७१२५	९५००	३७०९	३७३७	२७१४	६१८	२०८२	२७००	६४२३	२५९	५	२६४	१५८०	०	१५८०		५५७६	२७१९	८२९४
७३	डडेल्धुरा	२०	२५००	७५३	६७४७	७५००	१००००	४४९३	४५२७	४७७७	१०८८	३६६५	४७५३	९२७०	१५	५	२०	१५८०	०	१५८०		६१२२	४७८२	१०९०४
७४	बैतडी	६२	७७५०	२३३५	२०९१५	२३२५०	३१०००	८६९२	८७५८	६२९६	१४३४	४८३०	६२६४	१४९८८	२०	५	२५	१४८०	०	१४८०		१०२५८	६३०१	१६५५९
७५	दार्चुला	४१	५१२५	१५४४	१३८३१	१५३७५	२०५००	७६७०	७७२८	४८९८	१११७	३७५६	४८७३	१२५६७	२०	५	२५	१६३०	०	१६३०		९३७८	४९०३	१४२८०
		३९१३	४८९१२५	१४७३७५	१३२००००	१४६७३७५	१९५६५००	५४८०८६	५५२२३२	३२५८७१	७४२२१	२५००००	३२४२२१	८७३९५७	१०४७४	२८२	१०७५६	११७५००	२५००	१२००००	११४२	६८१३४७	३२८६५३	१०१००००

१६. आ.व. २०६२/०६३ को नगरपालिका अनुदान वितरण तालिका

(रु.०००)

पालिका	चालु खर्च अनुदान					पूजिगत खर्च अनुदान								जम्मा अनुदान
										विकास अनुदान				
	प्रशासन	वारुण यन्त्र	पंजिका धिकारी	अतिथिगृह	जम्मा	न.वि.कोष	गाउ नगर साझेदारी	मानव संशाधन	ल्याण्डफिल साइट	साविक	समपूरक	जम्मा	जम्मा	
	७००	४००	०	०	११००	०	०	०		३०००	२५०	३२५०	३२५०	४३५०
	६००	४०९	०	२९४	१३०३	१२००		२००		१०००	२००	१२००	२६००	३९०३
गर	५००	४००	८८	०	९८८	०	५००	१००		०	६८५	६८५	१२८५	२२७३
	७००	४००	०	०	११००	०	०	०		०	२००	२००	२००	१३००
री	८००	०	१०३	०	९०३	०	०	०		२९००	२५०	३१५०	३१५०	४०५३
ा	७००	०	०	२९०	९९०	२२००	०	०		३०००	२५०	३२५०	५४५०	६४४०
	४००	४००	०	२७९	१०७९	०	०	०		०	२००	२००	२००	१२७९
	६००	४००	८८	०	१०८८	९००	७००	०		०	२००	२००	१८००	२८८८
ा	७००	४००	०	०	११००	०	७००	०		२३००	२००	२५००	३२००	४३००
नगर	४००	४००	०	२५३	१०५३	०	०	०		०	८५७	८५७	८५७	१९१०
	७००	०	८८	०	७८८	०		०		३७००	२५०	३९५०	३९५०	४७३८
राज	७००	४००	०	३३६	१४३६	०	०	०		२४००	२००	२६००	२६००	४०३६
	६००	४००	०	०	१०००	०	०	१५०		०	२००	२००	३५०	१३५०
	८००	०	८८	०	८८८	०	०	०		२१००	२००	२३००	२३००	३१८८
ुर	४००	४००	०	२६६	१०६६	०	०	७५		०	२००	२००	२७५	१३४१
ार	७००	४००	०	२९१	१३९१	०	०	०		२३००	२००	२५००	२५००	३८९१
ा	७००	४००	०	२१३	१३१३	७००	०	०		२४००	२००	२६००	३३००	४६१३
माई	८००	०	८८	०	८८८	०	०	०	८२५	३९००	२५०	४१५०	४९७५	५८६३
ग्र	८००	०	८८	०	८८८	०	०	०		२९००	२५०	३१५०	३१५०	४०३८
	७००	४००	०	०	११००	०	०	०		२०००	२५०	२२५०	२२५०	३३५०
ाडौं	५००	०	०	०	५००	०	०	०		०	८४२	८४२	८४२	१३४२
ुर	५००	०	८८	०	५८८	०	०	१००		०	२००	२००	३००	८८८
पुर	४००	०	०	०	४००	६००	०	०		०	५२६	५२६	११२६	१५२६
र	४००	०	०	०	४००	०	०	०		०	२००	२००	२००	६००
र-ठमी	५००	०	८८	०	५८८	०	०	१००		०	२००	२००	३००	८८८
ल	४००	०	०	०	४००	०	०	०		०	१०००	१०००	१०००	१४००
	४००	०	०	०	४००	०	०	०		०	१३६३	१३६३	१३६३	१७६३
	७००	०	८८	०	७८८	०	०	०		२६००	२५०	२८५०	२८५०	३६३८

	७००	०	८८	०	७८८	०	०	०		२६००	२५०	२८५०	२८५०	३६३८
	४००	४००	०	०	८००	०	०	०		०	२००	२००	२००	१०००
	४००	४००	८८	०	८८८	०	०	१५०		०	७२९	७२९	८७९	१७६७
	७००	४००	०	०	११००	१६५०	५००	०		१९००	२००	२१००	४२५०	५३५०
त	४००	४००	०	२२१	१०२१	०	०	०		०	१६७०	१६७०	१६७०	२६९१
र	४००	४००	०	०	८००	०	०	०		०	३९	३९	३९	८३९
ार	८००	०	८८	०	८८८	०	७००	१००		१०००	२००	१२००	२०००	२८८८
म	८००	४००	८८	०	१२८८	०	५००	०		२९००	२००	३१००	३६००	४८८८
	४००	४००	०	०	८००	०	०	०		०	६३२	६३२	६३२	१४३२
नगर	४००	४००	०	२७२	१०७२	०	०	०		०	७२९	७२९	७२९	१८०१
वस्तु	७००	४००	०	१६९	१२६९	०	०	१००		२९००	२००	३१००	३२००	४४६९
न	७००	०	०	०	७००	०	०	०		२९००	२५०	३१५०	३१५०	३८५०
	७००	०	८८	०	७८८	०	०	०		२५००	२५०	२७५०	२७५०	३५३८
बजार	७००	०	८८	०	७८८	०	५००	०		२९००	२५०	३१५०	३६५०	४४३८
	७००	०	८८	०	७८८	०	०	०		०	२५०	२५०	२५०	१०३८
ारायण	७००	०	८८	०	७८८	०	७००	०		२५००	२५०	२७५०	३४५०	४२३८
	४००	४००	०	२९५	१०९५	०	०	०		०	२५०	२५०	२५०	१३४५
थ	७००	०	८८	०	७८८	०	७००	०		२५००	२५०	२७५०	३४५०	४२३८
	८००	०	८८	०	८८८	०	०	०		२०००	२५०	२२५०	२२५०	३१३८
ननगर	७००	४००	०	०	११००	०	०	०		१९००	२५०	२१५०	२१५०	३२५०
पुर	७००	४००	८८	०	११८८	५५०	०	२००		१९००	२५०	२१५०	२९००	४०८८
ांज	४००	४००	०	२१२	१०१२	०	०	०		०	५२८	५२८	५२८	१५४०
ा	७००	४००	८८	०	११८८	९००	०	०		३१००	२००	३३००	४२००	५३८८
नगर	७००	०	०	०	७००	०	०	०		१९००	३००	२२००	२२००	२९००
ग	८००	०	११३	०	९१३	०	०	०		२८००	२५०	३०५०	३०५०	३९६३
र	७००	४००	८८	०	११८८	०	०	०		२१००	२००	२३००	२३००	३४८८
ो	४००	४००	०	०	८००	०	०	०		०	२००	२००	२००	१०००
लगढी	८००	४००	१०३	०	१३०३	०	०	०		३३००	२५०	३५५०	३५५०	४८५३
चन्द	८००	०	१०३	०	९०३	०	०	०		३८००	२५०	४०५०	४०५०	४९५३
ढी	८००	०	१०३	०	९०३	०	५००	०		३४००	२५०	३६५०	४१५०	५०५३
नगर	६००	४००	०	२२७	१२२७	०	०	०		०	२००	२००	२००	१४२७
	३५७००	१२८०९	२३७३	३६१८	५४५००	८७००	६०००	१२७५	८२५	८४७००	२००००	१०४७००	१२१५००	१७६०००

१७. स्थानीय विकास मन्त्रालय अन्तर्गत सञ्चालित कार्यक्रमहरुको जिल्लागत रकम बाँडफाँड (आ.व. २०६२/०६३)

			१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	
			जिल्ला विकास समिति अनुदान	गाउँ विकास समिति अनुदान	नगरपालिका अनुदान	ग्रामिण खानेपानी तथा सरसफाई आयोजना	विकेन्द्रीत वित्त तथा विकास कार्यक्रम	विकेन्द्रीत स्थानीय स्वायत्त शासन सहयोग कार्यक्रम	ग्रामिण सामुदायिक पूर्वाधार विकास कार्यक्रम	ग्रामिण पूर्वाधार विकास कार्यक्रम	बृहत् एवं स्थानीय स्तरका झो.पु.हरुको निर्माण	ग्रामिण पहुँच कार्यक्रम	जिल्ला सडक सहयोग कार्यक्रम	पश्चिम तराई गरिवी निवारण आयोजना	ग्रामिण विकास कार्यक्रम	जनसहभागितामा आधारीत विकास कार्यक्रम	पश्चिम उच्च पहाडी क्षेत्र गरिवी निवारण आयोजना	जनसंख्या शिक्षा तथा प्रजनन् स्वास्थ्य परियोजना	दुर्गम एवं विशेष क्षेत्र विकास कार्यक्रम	समुदायद्वारा सञ्चालित प्राथमिक शिक्षा	ग्रामिण सडक मर्मत सम्भार कोष	बालबालिका तथा महिलाको लागि विकेन्द्रीत कार्ययोजना	विकेन्द्रीत ग्रामिण पूर्वाधार तथा जीविकोपार्जन सुधार कार्यक्रम	ग्रामिण पहुँच सुधार तथा विकेन्द्रीकरण कार्यक्रम	कृषि तथा स्थानीय स्तरका सडक आयोजना	जम्मा
१	ताप्लेजुङ	चालु	८६२१	६२५०											१७६				३४८				२०००			१७३९५
		पूँजी	५३५३	१८७५०		५०००	२८११				५००				१५००				१६००				६६०९		३०००	४५१२३
		जम्मा	१३९७४	२५०००		५०००	२८११				५००				१६७६				१९४८				८६०९		३०००	६२५१८
२	पाँचथर	चालु	७४१०	५१२५											१७६											१२७११
		पूँजी	४९६१	१५३७५		२२२५					५००				१५००							८२७८			५०००	३७८३९
		जम्मा	१२३७१	२०५००		२२२५					५००				१६७६							८२७८			५०००	५०५५०
३	इलाम	चालु	८१४८	६०००											२७१											१४४१९
		पूँजी	४३५३	१८०००	४३५०	३३२५					५००				१५००										८०००	४००२८
		जम्मा	१२५०१	२४०००	४३५०	३३२५					५००				१७७१										८०००	५४४४७
४	झापा	चालु	८७४३	५८७५											५६६											१५१८४
		पूँजी	४१९०	१७६२५	७४७६	३८२५		२४५०			६००														१७७००	५३८६६
		जम्मा	१२९३३	२३५००	७४७६	३८२५		२४५०			६००				५६६										१७७००	६९०५०
५	संखुवासभा	चालु	७४१०	४१२५								६००			१८६				४७३							१२७९४
		पूँजी	५०८७	१२३७५	४०५३	३०००		२७५०			५००	३००००							२१००						५०००	६४८६५
		जम्मा	१२४९७	१६५००	४०५३	३०००		२७५०			५००	३०६००			१८६				२५७३						५०००	७७६५९
६	तेह्रथुम	चालु	७०४४	७८७५											९१											१५०१०
		पूँजी	३८१३	२३६२५		४१७५	२०५७	२६५०			८००														६०००	४३१२०
		जम्मा	१०८५७	३१५००		४१७५	२०५७	२६५०			८००				९१										६०००	५८१३०
७	भोजपुर	चालु	१०७०८	४०००								६००			१८६											१५४९४
		पूँजी	४५४२	१२०००		५७७५		४५००			३०००	९२८००													१२००	१२३८१७
		जम्मा	१५२५०	१६०००		५७७५		४५००			३०००	९३४००			१८६										१२००	१३९३११
८	धनकुटा	चालु	७७५६	४३७५											१८६											१२३१७
		पूँजी	४९८०	१३१२५	६४४०	२८२५		२८५०			२०००														७२००	३९४२०
		जम्मा	१२७३६	१७५००	६४४०	२८२५		२८५०			२०००				१८६										७२००	५१७३७
९	सुनसरी	चालु	८६२६	८१२५											४७१											१७२२२
		पूँजी	३८१०	२४३७५	८४६७	१५२५		२६००														१४५९७			४८००	६०१७४
		जम्मा	१२४३६	३२५००	८४६७	१५२५		२६००							४७१							१४५९७			४८००	७७३९६
१०	मोरङ	चालु	९५५८	६१२५											६६१											१६३४४
		पूँजी	३६४६	१८३७५	१९१०	२४७५		२८५०																	८५००	३७७५६
		जम्मा	१३२०४	२४५००	१९१०	२४७५		२८५०							६६१										८५००	५४१००
११	सोलुखुम्बु	चालु	६९३१	४२५०											९१				५७२				२०००			१३८४४
		पूँजी	३७३८	१२७५०		३८५०	२८३९	२१००			४००								२३००				१००००		१५००	३९४७७
		जम्मा	१०६६९	१७०००		३८५०	२८३९	२१००			४००				९१				२८७२				१२०००		१५००	५३३२१
१२	खोटाङ	चालु	११५४०	९५००								६००			१८६											२१८२६
		पूँजी	४९९८	२८५००		३१२५		१९००			२०००	६००००				९३४८									४५००	११४३७१
		जम्मा	१६५३८	३८०००		३१२५		१९००			२०००	६०६००			१८६	९३४८									४५००	१३६१९७
१३	उदयपुर	चालु	७९९१	७०००					१०७५						१८६											१६२५२
		पूँजी	४१३६	२१०००	४७३८	२१००	२४९४	२६५०	१७४५०		५००					८७४४						१२६४४		११०००	३८००	९१२५६
		जम्मा	१२१२७	२८०००	४७३८	२१००	२४९४	२६५०	१८५२५		५००				१८६	८७४४						१२६४४		११०००	३८००	१०७५०८
१४	ओखलढुंगा	चालु	९५५७	५५००											१८६								२०००			१७२४३
		पूँजी	४२३९	१६५००		५४८०		२१००			२७००		८८४१			८७११				२८६०			९०००		३८००	६४२३१
		जम्मा	१३७९६	२२०००		५४८०		२१००			२७००		८८४१		१८६	८७११				२८६०			११०००		३८००	८१४७४
१५	सप्तरी	चालु	१३७८१	१४२५०					६३२						४७१											२९१३४
		पूँजी	४५९५	४२७५०	४०३६	१५००		२०५०	५९५०							९५१६		७४००				११४९०			६१००	९५३८७
		जम्मा	१८३७६	५७०००	४०३६	१५००		२०५०	६५८२						४७१	९५१६		७४००				११४९०			६१००	१२४५२१
१६	सिराहा	चालु	१३६१४	१३२५०					१११२						४७१											२८४४७
		पूँजी	४५६७	३९७५०	४५३८	१५००		२४५०	१०३९९							९८३५								१००००	५०००	८८०३९

		पूँजी	४५६७	३९७५०	४५३८	१५००		२४५०	१०३९९							९८३५								१००००	५०००	८८०३९
		जम्मा	१८१८१	५३०००	४५३८	१५००		२४५०	११५११						४७१	९८३५								१००००	५०००	११६४८६
१७	धनुषा	चालु	१२७६५	१२६२५					११६८						४७१											२७०२९
		पूँजी	४८११	३७८७५	१३४१	१५००	३२६२	२०५०	११३५०							९७५१								५०००	३८००	८०७४०
		जम्मा	१७५७६	५०५००	१३४१	१५००	३२६२	२०५०	१२५१८						४७१	९७५१								५०००	३८००	१०७७६९
१८	महोत्तरी	चालु	१११५१	९५००											३७६											२१०२७
		पूँजी	५२१५	२८५००	३८९१	१५००		२०००			१४००					१००५३		६५३०						११०००	३०००	७३०८९
		जम्मा	१६३६६	३८०००	३८९१	१५००		२०००			१४००				३७६	१००५३		६५३०						११०००	३०००	९४११६
१९	सर्लाही	चालु	१२९३८	१२३७५											४७१											२५७८४
		पूँजी	४५५०	३७१२५	४६१३	१५००		२०५०								१००५३								११०००	५०००	७५८९१
		जम्मा	१७४८८	४९५००	४६१३	१५००		२०५०							४७१	१००५३								११०००	५०००	१०१६७५
२०	सिन्धुली	चालु	८५६६	६६२५											२८१											१५४७२
		पूँजी	४३८८	१९८७५	५८६३	१७७५		२६५०			२४००		११७९२			९१९७									३०००	६०९४०
		जम्मा	१२९५४	२६५००	५८६३	१७७५		२६५०			२४००		११७९२		२८१	९१९७									३०००	७६४१२
२१	रामेछाप	चालु	८५९१	६८७५					१००६						१८६								२०००			१८६५८
		पूँजी	४७४३	२०६२५		२७२५		२१००	१२८५०		१०००		१०२७०			९४९९							१००००		११५००	८५३१२
		जम्मा	१३३३४	२७५००		२७२५		२१००	१३८५६		१०००		१०२७०		१८६	९४९९							१२०००		११५००	१०३९७०
२२	दोलखा	चालु	८४३४	६३७५					१०९१						१८६				३२९							१६४१५
		पूँजी	४६२५	१९१२५	४०३८	२०००	२७६४	२६५०	१३२००		५००		९८६८			९४१५			१०००						७०००	७६१८५
		जम्मा	१३०५९	२५५००	४०३८	२०००	२७६४	२६५०	१४२९१		५००		९८६८		१८६	९४१५			१३२९						७०००	९२६००
२३	सिन्धुपाल्चोक	चालु	११२०४	९८७५					१११८						२८१				३२९							२२८०७
		पूँजी	४६०१	२९६२५		२३००		२७५०	१३५००		७००		१३४९७			९८१८			७००						६५००	८३९९१
		जम्मा	१५८०५	३९५००		२३००		२७५०	१४६१८		७००		१३४९७		२८१	९८१८			१०२९						६५००	१०६७९८
२४	रसुवा	चालु	५५६५	२२५०											९१				४५६							८३६२
		पूँजी	४६३६	६७५०		१२७५		२२००			५००					१०१७१			१६००					५०००	२५००	३४६३२
		जम्मा	१०२०१	९०००		१२७५		२२००			५००				९१	१०१७१			२०५६					५०००	२५००	४२९९४
२५	धादिङ	चालु	८५७३	६२५०											२८१				३२९							१५४३३
		पूँजी	३९८७	१८७५०		२५२५		२३५०			३०००					९९०२			१०५०					११०००	६५००	५९०६४
		जम्मा	१२५६०	२५०००		२५२५		२३५०			३०००				२८१	९९०२			१३७९					११०००	६५००	७४४९७
२६	नुवाकोट	चालु	९२१७	७६२५											२८१											१७१२३
		पूँजी	२२२९	२२८७५	३३५०	१६३५		१९५०			१५००					९३१५								५०००	७७५०	५५६०४
		जम्मा	११४४६	३०५००	३३५०	१६३५		१९५०			१५००				२८१	९३१५								५०००	७७५०	७२७२७
२७	काठमाडौं	चालु	९३५९	७१२५											६६१											१७१४५
		पूँजी	२७०८	२१३७५	२२३०	२१००		४५००			१२००									२५१६५					४२८००	१०२०७८
		जम्मा	१२०६७	२८५००	२२३०	२१००		४५००			१२००				६६१					२५१६५					४२८००	११९२२३
२८	ललितपुर	चालु	८३८४	५१२५											२८१				९७२४							२३५१४
		पूँजी	१७९२	१५३७५	१५२६	१४००		२४५०			५००								८३०२						१५०००	४६३४५
		जम्मा	१०१७६	२०५००	१५२६	१४००		२४५०			५००				२८१				१८०२६						१५०००	६९८५९
२९	भक्तपुर	चालु	५७६९	२०००											१८६											७९५५
		पूँजी	२६७८	६०००	१४८८	२४५०		२३००																	१९०००	३३९१६
		जम्मा	८४४७	८०००	१४८८	२४५०		२३००							१८६										१९०००	४१८७१
३०	काभ्रेपलान्चोक	चालु	११५१६	१०८७५					१०८९						२८१											२३७६१
		पूँजी	४७७५	३२६२५	६८०१	२१००	२६४५	१९५०	१३३५०		५००		११४४७									१८४५२			७६००	१०२२४५
		जम्मा	१६२९१	४३५००	६८०१	२१००	२६४५	१९५०	१४४३९		५००		११४४७		२८१							१८४५२			७६००	१२६००६
३१	मकवानपुर	चालु	७९७९	५३७५					११०४						४२४											१४८८२
		पूँजी	१५३०	१६१२५	१०००	३५००		२३००	१०७००		२०००													१००००	३०००	५०१५५
		जम्मा	९५०९	२१५००	१०००	३५००		२३००	११८०४		२०००				४२४									१००००	३०००	६५०३७
३२	रौतहट	चालु	१२४९४	१२०००											३७६											२४८७०
		पूँजी	३९८८	३६०००	१७६७	१३००		२१००								१००३७		९९००		२३०९				१००००	५०००	८२४०१
		जम्मा	१६४८२	४८०००	१७६७	१३००		२१००							३७६	१००३७		९९००		२३०९				१००००	५०००	१०७२७१
३३	बारा	चालु	१२२९६	१२२५०											३७६											२४९२२
		पूँजी	४१२८	३६७५०	५३५०	१५००		२३५०								९१८१									५३००	६४५५९
		जम्मा	१६४२४	४९०००	५३५०	१५००		२३५०							३७६	९१८१									५३००	८९४८१
३४	पर्सा	चालु	११०१७	१०२५०											३७६											२१६४३
		पूँजी	३७०५	३०७५०	२६९१	८२५		२०००								९२४८						२२१५२			६०००	७७३७१
		जम्मा	१४७२२	४१०००	२६९१	८२५		२०००							३७६	९२४८						२२१५२			६०००	९९०१४
३५	चितवन	चालु	७४८९	४५००											३७६											१२३६५

		पूंजी	३२८०	१३५००	३७२७	१५००		१९५०			२५००											१५६३२			६५००	४८५८९
		जम्मा	१०७६९	१८०००	३७२७	१५००		१९५०			२५००				३७६							१५६३२			६५००	६०९५४
३६	नवलपरासी	चालु	१०२२१	९१२५											३७६											१९७२२
		पूंजी	३९७८	२७३७५	४८८८	१०००		२३००			५००			९०९		८६९४						१५१५६		११०००	५८००	८१६००
		जम्मा	१४१९९	३६५००	४८८८	१०००		२३००			५००			९०९	३७६	८६९४						१५१५६		११०००	५८००	१०१३२२
३७	रुपन्देही	चालु	९७४२	८६२५											४७१											१८८३८
		पूंजी	१५३०	२५८७५	३२३३	१२००	३४३४	१९५०			२९००			९०९										११०००	८०००	६००३१
		जम्मा	११२७२	३४५००	३२३३	१२००	३४३४	१९५०			२९००			९०९	४७१									११०००	८०००	७८८६९
३८	कपिलवस्तु	चालु	१०६१६	९६२५											३७६											२०६१७
		पूंजी	४४८९	२८८७५	४४६९	१०५०		२३००						९०९		९५५०		९९००		२३८५		२१३६२		१३०००	२६००	१००८८९
		जम्मा	१५१०५	३८५००	४४६९	१०५०		२३००						९०९	३७६	९५५०		९९००		२३८५		२१३६२		१३०००	२६००	१२१५०६
३९	अर्घाखाँची	चालु	७६०४	५२५०											२८१											१३१३५
		पूंजी	५३५४	१५७५०		१८००		४५००			६००					८८६२									९१००	४५९६६
		जम्मा	१२९५८	२१०००		१८००		४५००			६००				२८१	८८६२									९१००	५९१०१
४०	पाल्पा	चालु	९७५८	८१२५											२८१											१८१६४
		पूंजी	४०६४	२४३७५	३८५०	१७००		२३००			२८००													११०००	५५००	५५५८९
		जम्मा	१३८२२	३२५००	३८५०	१७००		२३००			२८००				२८१									११०००	५५००	७३७५३
४१	गुल्मी	चालु	११०३८	९८७५											२८१											२११९४
		पूंजी	६०८९	२९६२५		१७००		४५००			१५००														६९००	५०३१४
		जम्मा	१७१२७	३९५००		१७००		४५००			१५००				२८१										६९००	७१५०८
४२	स्याङ्जा	चालु	९२२५	७५००											२८१											१७००६
		पूंजी	२१८६	२२५००	७९७६	२२२५		२८५०			१८००													११०००	८१००	५८६३७
		जम्मा	११४११	३००००	७९७६	२२२५		२८५०			१८००				२८१									११०००	८१००	७५६४३
४३	तनहुँ	चालु	७७११	५७५०											२८१											१३७४२
		पूंजी	५१९०	१७२५०	१०३८	२२५०		२२००			२४००											१२०२३			१४०१२	५६३६३
		जम्मा	१२९०१	२३०००	१०३८	२२५०		२२००			२४००				२८१							१२०२३			१४०१२	७०१०५
४४	गोरखा	चालु	१०५३१	८२५०											२७१				५४०				२०००			२१५९२
		पूंजी	५२०८	२४७५०	४२३८	३०५०		२३००			२५००				१५००				२७००				९०००		६०००	६१२४६
		जम्मा	१५७३९	३३०००	४२३८	३०५०		२३००			२५००				१७७१				३२४०				११०००		६०००	८२८३८
४५	मनाङ	चालु	६४६९	१५००											९१				८२५							८८८५
		पूंजी	३१४४	४५००		८००		१२५०			२००								१९००						२०००	१३७९४
		जम्मा	९६१३	६०००		८००		१२५०			२००				९१				२७२५						२०००	२२६७९
४६	लमजुङ	चालु	९४८१	७६२५											१७६								२०००			१९२८२
		पूंजी	५९२३	२२८७५		३६००		२३००			१३००				१५००								१००००		६०००	५३४९८
		जम्मा	१५४०४	३०५००		३६००		२३००			१३००				१६७६								१२०००		६०००	७२७८०
४७	कास्की	चालु	८३७४	५३७५											२८१											१४०३०
		पूंजी	३२१२	१६१२५	५५८३	३५५०	२७६४	१९५०			१३००											१२११५		११०००	११५००	६९०९९
		जम्मा	११५८६	२१५००	५५८३	३५५०	२७६४	१९५०			१३००				२८१							१२११५		११०००	११५००	८३१२९
४८	पर्वत	चालु	८९८२	६८७५											१८६											१६०४३
		पूंजी	३४५१	२०६२५		२१००		१९५०			२०००														१२५००	४२६२६
		जम्मा	१२४३३	२७५००		२१००		१९५०			२०००				१८६										१२५००	५८६६९
४९	बाग्लुङ	चालु	९३८९	७३७५											२८१								२०००			१९०४५
		पूंजी	६१७५	२२१२५	३१३८	२३२५		२१००			८००												१००००		५०००	५१६६३
		जम्मा	१५५६४	२९५००	३१३८	२३२५		२१००			८००				२८१								१२०००		५०००	७०७०८
५०	म्याग्दी	चालु	७८९६	५०००											९१								२०००			१४९८७
		पूंजी	४५२४	१५०००		२३२५		२१००			५००												९०००		५५००	३८९४९
		जम्मा	१२४२०	२००००		२३२५		२१००			५००				९१								११०००		५५००	५३९३६
५१	मुस्ताङ	चालु	६३९०	२०००											९१				६४४							९१२५
		पूंजी	३६७७	६०००		८००		१०५०			४००								२९००						२५००	१७३२७
		जम्मा	१००६७	८०००		८००		१०५०			४००				९१				३५४४						२५००	२६४५२
५२	मुगु	चालु	७६९१	३०००					११६७						८१		१७०		८३४				२०००			१४९४३
		पूंजी	५८००	९०००		३३५०	२९७१		१३३००		६००				१५००	११६९८	२८०		३०००				९०००		२०००	६२४९९
		जम्मा	१३४९१	१२०००		३३५०	२९७१		१४४६७		६००				१५८१	११६९८	४५०		३८३४				११०००		२०००	७७४४२
५३	डोल्पा	चालु	७६१६	२८७५					१३८६						८१		१७०		८०४				२०००			१४९३२
		पूंजी	६५००	८६२५		८००			१४१००		२२००				१५००	१०५७४	३७०		२२००				९०००		१७००	५७५६९
		जम्मा	१४११६	११५००		८००			१५४८६		२२००				१५८१	१०५७४	५४०		३००४				११०००		१७००	७२५०१
५४	हुम्ला	चालु	८०२६	३३७५					१२२५						८१		१९९८		८२९				२०००			१७५३४

५४	हुम्ला	चालु	८०२६	३३७५					१२२५						८१		१९९८		८२९				२०००			१७५३४
		पूँजी	६०२०	१०१२५		२८५०	३२१८		११९५०		१८००				१५००	१०६०७	९८८२		२२५०			८८५९	१००००		३०००	८२०६१
		जम्मा	१४०४६	१३५००		२८५०	३२१८		१३१७५		१८००				१५८१	१०६०७	११८८०		३०७९			८८५९	१२०००		३०००	९९५९५
५५	जुम्ला	चालु	८५६१	३७५०					१२८५						८१		१९९८		७७०				२०००			१८४४५
		पूँजी	५५३८	११२५०		१०२५	२९५५		१४३००		५००				१५००	१०९६०	१००८२		२२८५				९०००		१८००	७११९५
		जम्मा	१४०९९	१५०००		१०२५	२९५५		१५५८५		५००				१५८१	१०९६०	१२०८०		३०५५				११०००		१८००	८९६४०
५६	कालिकोट	चालु	८४६९	३७५०					१२७४						८१		१७०		८१९				२०००			१६५६३
		पूँजी	५७४५	११२५०		११५०			९९५०		५००				१५००	११४४६	३७०		२८००				९०००		१२००	५४९११
		जम्मा	१४२१४	१५०००		११५०			११२२४		५००				१५८१	११४४६	५४०		३६१९				११०००		१२००	७१४७४
५७	रुकुम	चालु	८७२७	५३७५											१८६				६१८							१४९०६
		पूँजी	५१६८	१६१२५		३१००	२८२०	२७५०			२२००					१०२७१			३७००						३१००	४९२३४
		जम्मा	१३८९५	२१५००		३१००	२८२०	२७५०			२२००				१८६	१०२७१			४३१८						३१००	६४१४०
५८	रोल्पा	चालु	८८०८	६३७५											१८६				५५०							१५९१९
		पूँजी	५०१९	१९१२५		१४००		४५००			५००					१०३२२			२६५०						३०००	४६५१६
		जम्मा	१३८२७	२५५००		१४००		४५००			५००				१८६	१०३२२			३२००						३०००	६२४३५
५९	प्यूठान	चालु	८६५४	६१२५					११२१						१८६											१६०८६
		पूँजी	४७५८	१८३७५		१८२५		३२५०	१०७५०		४२००					९७८५									६४००	५९३४३
		जम्मा	१३४१२	२४५००		१८२५		३२५०	११८७१		४२००				१८६	९७८५									६४००	७५४२९
६०	दाङ	चालु	८०८०	४८७५											३७६											१३३३१
		पूँजी	४१७३	१४६२५	७३३८	६५००		१९५०			१०००			९०९				६८००				१५७४५			८८००	६७८४०
		जम्मा	१२२५३	१९५००	७३३८	६५००		१९५०			१०००			९०९	३७६			६८००				१५७४५			८८००	८११७१
६१	सल्यान	चालु	८५९९	५८७५					१०९०						१८६											१५७५०
		पूँजी	४८७३	१७६२५		१५००	२७०७	२७५०	११५५०		६००					१००८७								५०००	३५००	६०१९२
		जम्मा	१३४७२	२३५००		१५००	२७०७	२७५०	१२६४०		६००				१८६	१००८७								५०००	३५००	७५९४२
६२	बाँके	चालु	८०६९	५७५०											२८१											१४१००
		पूँजी	३३३८	१७२५०	१५४०	११००		१९५०			१५००			९०९										११०००	४०००	४२५८७
		जम्मा	११४०७	२३०००	१५४०	११००		१९५०			१५००			९०९	२८१									११०००	४०००	५६६८७
६३	बर्दिया	चालु	६६९५	३८७५											२८१											१०८५१
		पूँजी	४५७६	११६२५	५३८८	१३००		१३५०			१०००			९१०										७५००	२९००	३६५४९
		जम्मा	११२७१	१५५००	५३८८	१३००		१३५०			१०००			९१०	२८१									७५००	२९००	४७४००
६४	सुर्खेत	चालु	८४४९	६२५०											४२४											१५१२३
		पूँजी	४४६१	१८७५०	२९००	३५२५					३०००														११६००	४४२३६
		जम्मा	१२९१०	२५०००	२९००	३५२५					३०००				४२४										११६००	५९३५९
६५	जाजरकोट	चालु	७४७०	३७५०					११९८						१८६		१७०		६१५				२०००			१५३८९
		पूँजी	५०१२	११२५०		९००	२७४८	३०५०	११२००		८००					११०१०	२७०		२६००				९०००		२५००	६०३४०
		जम्मा	१२४८२	१५०००		९००	२७४८	३०५०	१२३९८		८००				१८६	११०१०	४४०		३२१५				११०००		२५००	७५७२९
६६	दैलेख	चालु	१०२९६	६८७५					११५५			६००			१८६											१९११२
		पूँजी	४९७८	२०६२५	३९६३	३१५०		३२५०	११७५०		४००	३८०००				१०५७४									२५००	९९१९०
		जम्मा	१५२७४	२७५००	३९६३	३१५०		३२५०	१२९०५		४००	३८६००			१८६	१०५७४									२५००	११८३०२
६७	कैलाली	चालु	७७३४	५२५०											३७६											१३३६०
		पूँजी	४५१२	१५७५०	४४८८	१५५०	२९९४	२३००						९१०		९६३४								५०००	५५००	५२६३८
		जम्मा	१२२४६	२१०००	४४८८	१५५०	२९९४	२३००						९१०	३७६	९६३४								५०००	५५००	६५९९८
६८	डोटी	चालु	९२२८	६२५०					१०४४			६००			२८१											१७४०३
		पूँजी	४९३२	१८७५०	४८५३	२१२५			१००००		३०००	४००००				१०१८८									२९००	९६७४८
		जम्मा	१४१६०	२५०००	४८५३	२१२५			११०४४		३०००	४०६००			२८१	१०१८८									२९००	११४१५१
६९	अछाम	चालु	१२३९३	९३७५					११०९			६००			१८६				५९२							२४२५५
		पूँजी	५५१२	२८१२५		१८००	२७४४	१२५०	२२०००		२२००	३५०००				१०८९३			३९०२१	२२९७		१५५४४			४५००	१७०८८६
		जम्मा	१७९०५	३७५००		१८००	२७४४	१२५०	२३१०९		२२००	३५६००			१८६	१०८९३			३९६१३	२२९७		१५५४४			४५००	१९५१४१
७०	बाजुरा	चालु	८२७८	३३७५					१२७४						९१		१९०६		७१८				२०००			१७६४२
		पूँजी	५९६५	१०१२५		१६५०		३०५०	१४०५०		४००					११५६४	१०३५४		४३५०				९०००		२५००	७३००८
		जम्मा	१४२४३	१३५००		१६५०		३०५०	१५३२४		४००				९१	११५६४	१२२६०		५०६८				११०००		२५००	९०६५०
७१	बझाङ	चालु	९९८२	५८७५					१२०२						१८६		१९२१		७८३				२०००			२१९४९
		पूँजी	५४५८	१७६२५		१०५०	३३२८	३०५०	१०५५०		५००					११२११	९९२९		१८८८५	२६३०			९०००		४०००	९७२१६
		जम्मा	१५४४०	२३५००		१०५०	३३२८	३०५०	११७५२		५००				१८६	११२११	११८५०		१९६६८	२६३०			११०००		४०००	११९१६५
७२	दार्चुला	चालु	९३२०	५१२५					१२१४						१३९				६७६				२०००			१८४७४
		पूँजी	४९६६	१५३७५		२८००	३०३९	२६५०	१६७००		५००					९६६७			२३५०				९०००		४४००	७१४४७
		जम्मा	१४२८६	२०५००		२८००	३०३९	२६५०	१७९१४		५००				१३९	९६६७			३०२६				११०००		४४००	८९९२१
७३	बैतडी	चालु	१०१९२	७७५०					११६७						१८६								२०००			२१२९५

७३	बैतडी	चालु	१०१९२	७७५०					११६७						१८६								२०००			२१२९५
		पूँजी	६३८२	२३२५०	४९५३	१७००	२८६०	१९५०	८५५०		४००					१०४३९				२४७७			९०००		५४००	७७३६१
		जम्मा	१६५७४	३१०००	४९५३	१७००	२८६०	१९५०	९७१७		४००				१८६	१०४३९				२४७७			११०००		५४००	९८६५६
७४	डडेल्धुरा	चालु	६०८८	२५००					१०१८						९१											९६९७
		पूँजी	४८४४	७५००	५०५३	२८००		२४५०	१४१००		४००					९६५०		७४००				११६६८			९०००	७४८६५
		जम्मा	१०९३२	१००००	५०५३	२८००		२४५०	१५११८		४००				९१	९६५०		७४००				११६६८			९०००	८४५६२
७५	कञ्चनपुर	चालु	५५४८	२३७५											२८२											८२०५
		पूँजी	२७५४	७१२५	१४२७	१३२५		२४५०			६००			९१०											६०००	२२५९१
		जम्मा	८३०२	९५००	१४२७	१३२५		२४५०			६००			९१०	२८२										६०००	३०७९६
	कार्यक्रम सहयोग इकाई उपभोग खर्च					११३५	२५५४६	११५४९९	२०३४	८२००	९८३००	५९०	८००	९२६८	४००	५२०	२४१४६	३९३००	३२८०	३७८०			१००३९१	१२४५००	१५४७८८	७१२४७७
	जिल्ला छुट्टिएका तर रकम एकमुष्ठ रहेका आयोजनाहरु					२५००००											१००००				४००००					३०००००
	एकमुष्ठ छुट्याइएको रकमबाट विभिन्न जिल्लाहरुमा संचालन हुने आयोजनाहरु																									०
	कुल जम्मा		१०१००००	१९५६५००	१७६०००	४२००००	८३०००	२७५८९९	३४३९०७	८२००	१८०३००	२९९९९०	६६५१५	१६५४३	३५०००	४०००००	८४१८६	८७२३०	१३८७००	४३९०३	४००००	२१५७१७	३०१०००	३१००००	६२५८५०	७११८४४०

१८. स्थानीय विकास मन्त्रालयको आ.व. २०६२/०६३ को बजेट कार्यान्वयन गर्दा पालना गर्नुपर्ने निर्देशनहरु (समष्टिगत)

आ.व. २०६२/०६३ का लागि त्यस कार्यालयलाई बजेट खर्च गर्न प्राप्त अख्तियारी अनुसार बजेट कार्यान्वयन गर्दा देहायका निर्देशनहरु अनुरुप गर्नु गराउनु होला ।

१. स्थानीय निकायमा जाने खर्च शीर्षक ३.०२ वा ८.०२ को रकम जिल्ला विकास समितिबाट बाँडफाँड स्वीकृत गराई सोको जानकारी कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालयलाई दिने व्यवस्था मिलाउनु हुनेछ ।
२. सशर्त अनुदानमा राखिएको रकम (चालु र पुँजीगत दुवै) स्वीकृत कार्यक्रमका आधारमा मात्र खर्च गर्नुपर्नेछ ।
३. खर्च शिर्षक ६.०५, ८.०१, ८.०३, ८.०५ र ८.०६ मा एकमुष्ठ विनियोजन भएको रकम पनि बाँडफाँड नगरी खर्च गर्नुहुदैन ।
४. खर्च शिर्षक ९.०१ र ९.०२ को बाँडफाँडको स्वीकृती अर्थ मन्त्रालयबाट गराउनु पर्ने हुादा आवश्यक कार्यक्रम सहित यथासमयमा नै पेश गर्नुपर्नेछ ।
५. विकास कार्यक्रमका पहिलो प्राथमिकता प्राप्त आयोजनालाई भौतिक प्रगतिका आधारमा निकासा दिने व्यवस्था यस वर्ष पनि कायमै गरिएको छ । गत वर्षको प्रगति समेतको आधारमा पहिलो प्राथमिकता प्राप्त आयोजनालाई एक चौमासिक बराबर वा प्रथम चौमासिक कार्यक्रममा उल्लिखित रकम म्धय जुन बढी हुन आउँछ, सोही रकम निकासा दिने व्यवस्था मिलाइएको छ । तत् पश्चात् मासिक कोष पूर्तिको आधारमा निकासा दिने र दोस्रो चौमासिक र तेस्रो चौमासिक अवधीका प्रारम्भमा निकासा लिँदा भौतिक प्रगतिको आधारमा निकासा दिने व्यवस्था मिलाइएको छ ।
६. विकेन्द्रीत व्यवस्था अनुसार स्थानीय निकायलाई एकमुष्ट अनुदान जाने शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि प्रसार तथा पशु सेवा र अन्य कार्यक्रमको जिल्ला विकास समिति मार्फत निकासा लिई खर्च गर्ने सम्बन्धमा गत वर्ष गरिएको व्यवस्थालाई कायमै गरिएको छ । सो अनुसार जिल्ला विकास परिषदबाट कार्यक्रम स्वीकृत गराई खर्च शिर्षकगत आधारमा निकास तथा खर्च गर्ने व्यवस्था मिलाउनु होला ।
७. पुँजीगत खर्चबाट चालु खर्चमा रकमान्तर गर्न नसकिने व्यवस्था विनियोजना अध्यादेश, २०६२ मा भएको व्यहोरा जानकारीको लागि अवगत गराउँदछु ।
८. तलब, भत्ता, खाद्यान्न, पानी तथा बिजुली, सञ्चार महसुल र भाडाबाट अर्थ मन्त्रालयको स्विकृति नलिई अन्यत्र रकमान्तर गर्न सकिनेछैन ।
९. बजेटमा परेको भए पनि साईकल र घोडा बाहकका सवारी साधन खरीद गर्न र विदेश भ्रमणमा पठाउनुपर्दा यस मन्त्रालय मार्फत् अर्थ मन्त्रालयको पूर्व सहमती लिनुपर्नेछ ।
१०. वैदेशक सहायता नीति, २०५९ विपरीत वैदेशिक ऋणबाट व्यहोर्ने गरी विदेश तालिम, अवलोकन भ्रमण, अध्ययन, सेमिनार गोष्ठीमा पठाउन पाइने छैन ।
११. कर्णाली अञ्चलमा जाने विकास कार्यक्रमको खर्च बाहेक अन्य निकायको बजेट खर्च नभै आर्थिक वर्षको अन्त्यमा बाँकी रहेको रकम फ्रिज गर्ने नीति कायमै राखिएको छ ।
१२. श्री ५ को सरकारबाट प्राप्त अनुदान लगायत सम्पूर्ण आम्दानी खर्चको विवरण मासिक रुपमा प्रकाशित गर्ने व्यवस्था मिलाउनु हुनेछ । स्थानीय विकास कोषको आम्दानी, खर्च र भौतिक प्रगतिको विवरण चौमासिक रुपमा स्थानीय निकायले सार्वजनिक गर्नुपर्नेछ ।
१३. प्रथम प्राथमिकता प्राप्त आयोजनाको वित्तिय र भौतिक प्रगति चौमासिक रुपमा सार्वजनिक गर्नुपर्नेछ ।
१४. सरकारी तथा स्थानीय स्तरबाट गरिने निर्माण कार्यस्थलमा सो कामसँग सम्बन्धित विवरणहरु जस्तै आयोजनाको नाम, लागत, कार्य शुरु भएको मिति, कार्य सम्पन्न हुने मिति, ठेक्का अंक, ठेक्का लिनेको नाम तथा ठेगाना, काम सम्पन्न भएपछि हुने अपेक्षित उपलब्धी वा परिमाण देखिने गरी काम सम्पन्न नभएसम्म सर्वसाधारणले देख्न सक्ने गरी विवरण सार्वजनिक गरी राख्नुपर्नेछ । यस्तो कार्य रु.१० लाख भन्दा बढीको निर्माणसँग सम्बन्धित ठेक्कामा अनिवार्य रुपले गर्ने गरी बोलपत्रको कागजातमा शर्तको रुपमा संलग्न हुने व्यवस्था गरिएको छ । तर पहिलो प्राथमिकतामा परेको भए पछि ऋण सम्झौता प्रभावकारी नभए समम त्यस्ता दाताबाट व्यहोरीने बजेट निकासा नहुने व्यवस्था गरिएको छ ।

१५. भौतिक प्रगतिका आधारमा निकासा दिइने हुँदा ५० प्रतिशत भन्दा न्यून प्रगति हुनेहरुका हकमा प्रगति हुन नसकेको कुनै ठोस कारण भए सो उल्लेख गरी आएमा मात्र मन्त्रालयबाट निकासा फुकुवा सम्बन्धी कारवाही हुनसक्ने व्यहोरा जानकारी गराउँछु ।

१६. कार्यक्रम र अख्तियारी नपुगेको अवस्थामा चालु खर्चको १/६ मात्र निकासा दिने व्यवस्था गरिएको छ । पुँजीगत खर्चको हकमा भने स्वीकृत कार्यक्रम र अख्तियारी प्राप्त नभए सम्म निकासा लिनसकिने छैन ।

१७. प्रथम, दोस्रो तथा तेस्रो प्राथमिकता आयोजनाको हकमा ऋण सम्झौता प्रभावकारी भएको रहनेछ भने त्यसको निकासा रोक्का रहनेछ । तसर्थ सम्झौता सम्पन्न गरी प्रभावकारी (Effectiveness) समेत गराई निकासा लिने व्यवस्था गर्नुहुनेछ ।

१८. नगद अनुदान वा ऋणको हकमा दातृसंस्थाको खातामा अग्रिम रकम जम्मा भएको आधारमा महालेखा नियन्त्रक कार्यालयबाट निकासा दिने व्यवस्था मिलाइएको हुँदा नगद सहायता दिने दातृ निकायबाट अग्रिम रुपमा जम्मा गराई निकासा लिने व्यवस्था मिलाउनुहुनेछ ।

१९. सोझै भुक्तानी वा वस्तुगत सहायताबाट भएको खर्चको मासिक प्रगति अनिवार्य रुपमा कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालयमा र यस मन्त्रालयमा पठाउने व्यवस्था गर्नुपर्नेछ । खर्चको प्रतिवेदन नदिने आयोजना व्यवस्थापन कार्यालय वा त्यस्तो जिम्मेवारी तोकिएको निकायको सम्बन्धित बजेट उपशिर्षक वा अन्य उपशिर्षक समेत यस मन्त्रालय र महालेखा नियन्त्रक कार्यालयले रोक्का गर्न सक्ने व्यवस्था गरिएको छ ।

२०. वस्तुगत सहायताको जापान-एनपीजी स्रोतबाट उपलब्ध गराउने वस्तुहरु खरीद गरी सम्बन्धित निकायलाई उपलब्ध गराउने कार्य अर्थ मन्त्रालय वैदेशिक सहायता समन्वय महाशाखाले गर्ने हुँदा सो प्राप्त भएपछि नियमानुसार आम्दानी जनाउने र प्रतिवेदन गर्ने व्यवस्थ मिलाउनु हुनेछ ।

२१. दोस्रो तथा तेस्रो प्राथमिकता प्राप्त विकास कार्यक्रमहरुको श्री ५ को सरकारको श्रोत, जापान डिआरएफ, एडिबी, पिएसएम, जिआरपी र पिआरएससी तर्फको तेस्रो चौमासिक निकासा अर्थ मन्त्रालयबाटै रोक्का राखिएको छ ।

२२. विकास कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा कार्यक्रमबाट थपघट वा संशोधन गर्नु परेमा वैशाख मसान्तभित्रै त्यस्तो कार्यक्रम संशोधन गर्नुपर्नेछ । सो अवधिपछि विशेष परिस्थिती गरी कार्यक्रम संशोधन गर्नुपरेको अवस्थामा विशेष परिस्थितीको कारण स्पष्ट उल्लेख गरी राष्ट्रिय योजना आयोगको सहमती लिनुपर्ने व्यहोरा जानकारी गराइन्छ ।

२३. आन्तरीक लेखा परिक्षण इकाई स्थापना भै नसकेको जिल्ला विकास समितिहरुका लाथिग आ.व. २०६१/०६२ भित्र अनिवार्य रुपमा आ.ले.प. इकाई स्थापना गरी जिल्ला विकास समिति, निक्षेपित कार्यक्रम र गाउँ विकास समिति समेतको आन्तरीक लेखा परीक्षण अनिवार्य रुपमा गर्ने व्यवस्थाका निम्ती गत आर्थिक वर्षमा नै निर्देशन भै सकेकाले सोही अनुसार गर्नु गराउनु पर्नेछ ।

२४. बेरुजु फछ्र्यौट कार्यलाई गत आर्थिक वर्षमा झै अग्र प्राथमिकता दिई यथाशक्य महालेखा परिक्षकको विभागबाट कार्यस्थलमा नै डोर आएको बखत समपरीक्षण गराई कुल बेरुजुको कम्तिमापनि ३० प्रतिशत फछ्र्यौट गर्ने गराउने गरी कार्य गर्नुपर्नेछ । बेरुजु फछ्र्यौट कार्य सन्तोषजनक रुपमा नभएमा जुनसुकै बखत पनि दिइएको अख्तियारी रोक्क गर्न सकिनेछ ।

२५. स्थानीय निकायको आर्थिक कारोबारलाई व्यवस्थित पारदर्शी र एकरुपता कायम गर्नका लागि चालु आर्थिक वर्षको श्रावण १ गते देखि नै 'ग' समुहको खाता खोली आर्थिक कारोवार गर्ने सम्बन्धमा गत आर्थिक वर्षमा नै निर्देशन पठाई सकिएको छ । निर्देशिकामा उल्लेख भए अनुसार 'ग' समुहको खाता खोली आर्थिक कारोवार नगरेम्म स्थानीय निकायको लागि अख्तियारी अनुसारको रकम निकासा नहुने व्यहोरा पुनः स्मरण गराइन्छ ।

२६. पेश्की दिने कार्यलाई नियन्त्रित गर्नुपर्ने भएकोले नभै नहुने कार्यका लागि नभै नहुने रकम मात्र पेश्की दिने । यसरी पेश्की दिँदा म्याद किटेर दिने र सो म्याद भित्रै अनिवार्य रुपमा फछ्र्यौट गर्ने गराउने व्यवस्था गर्ने ।

२७. श्री ५ को सरकारको बजेट पुस्तिकामा नपरेपनि सोझै भुक्तानी श्रोतबाट सहायता एजेन्सीले सोझै जिल्लामा पठाएको रकमको समेत निकासा खर्चको विवरण मासिक र वार्षिक रुपमा प्रतिवेदन गर्नुपर्नेछ ।

२८. स्थानीय निकायहरुले बजेट कार्यान्वयन गर्दा स्थानीय निकाय (आर्थिक प्रशासन) नियमावली २०५६ अनुसार गर्ने ।

२९. यस आर्थिक वर्षमा बेरुजु नै हुन नदिने गरी आर्थिक कारोवार सञ्चालन गर्ने ।

१९. कार्यक्रमगत निर्देशन

अ. जिल्ला विकास समिति अनुदान खर्च गर्ने निर्देशिका आ.व. २०६२/०६३

क. बजेट निर्माणका आधारहरु

१. जिविस सञ्चालन अनुदान तर्फ गत वर्षमा विनियोजन भएको रकममा बढेको २० प्रतिशत तलब थप गरी समायोजन गरिएको । यसरी हुन आउने रकमको ०.७६% का दरले दामासाही सम्पूर्ण जिल्लाहरुमा थप विनियोजना गरिएको ।

२. पञ्जिकरण, जिल्ला प्राविधिक कार्यालय र अतिथी गृह तर्फको सञ्चालन र पुँजीगत खर्च समेत जिविस अनुदानमै समावेश गरिएको ।

३. चालु आ.व.मा जिविस पुँजीगत तर्फ ०.५१ प्रतिशता दरले दामासाहीले सम्पूर्ण जिल्लाहरुमा थप विनियोजना गरिएको ।

४. पञ्जिकरण अन्तर्गत विनियोजित सञ्चालन अनुदानको बजेट पञ्जिकरण तर्फका दरबन्दी भएका जिल्लामा कर्मचारीको तलब भत्ता लगायत सूचना फारमहरुको छपाइ व्यवस्था र गाविसबाट प्राप्त सूचना फारमको बुक बाइन्डिङ्ग खर्च समेत समावेश भएको ।

५. अन्य व्यवस्था गत वर्षको बजेट बमोजिम नै गरिएको ।

ख. ध्यान दिनुपर्ने बुँदाहरु

१. पुँजीगत खर्च बापतको रकम चालु खर्चमा रकमान्तर गर्न नपाइने ।

२. पुँजीगत खर्चलाई कार्यक्रम बजेटमा बाँडफाँड गरी मात्र खर्च गर्ने र हचुवाको भरमा खर्च नगर्ने । यसरी कार्यक्रम बाँडफाँड गर्दा :

क. काम शुरु भएका अधुरा योजनाहरुलाई प्राथमिकता दिई सञ्चालन गर्ने ।

ख. दशौ योजना, आवधिक जिल्ला विकास योजना तथा आवधिक योजना नभए विषयगत आवधिक योजना वा जिल्ला विकास योजनाले निर्दिष्ट गरेको र प्राथमिकतामा राखेको उद्देश्य, कार्यक्रम र परिणाम हासिल गर्ने गरी लगानी गर्ने ।

ग. वैदेशिक दातृसंस्था, गैरसरकारी संस्था, वित्तिय निकाय, सरकारी/निजी साझेदारी तथा विषयगत क्षेत्रका योजनाहरुमा साझेदारी खर्च ९:बतअजस्प्लन ँगलम० गर्न सकिने ।

घ. जिविसको क्षमता अभिवृद्धि (पद्धति/प्रक्रिया विकास, मानव संशाधन विकास तथा भौतिक सामग्री, उपकरणको प्रवर्द्धन) मा कार्यक्रम स्वीकृत गरी लगानी गर्न सकिने ।

ङ. स्थानीय स्वायत्त शासन ऐनले परिलक्षित गरेका न्यूनतम शर्त (सहभागितात्मक योजना तर्जुमा र बजेट निर्माण, आर्थिक व्यवस्थापन, लेखा एवम् लेखापरीक्षण, मानव संशाधन विकास, जिल्ला सूचना केन्द्रको स्थापना र सञ्चालन, कार्यक्रम मूल्यांकन, समिक्षा र प्रतिवेदन, आन्तरीक आयका स्रोतमा वृद्धि र परिचालन व्यवस्थापन, बेरुजु फछ्र्यौट, सामाजिक परीक्षण, गुनासो सुनुवाई, पारदर्शिता जस्ता) कार्यक्रममा लगानी गर्न सकिने ।

३. सामाजिक परिचालन, लक्षित समुह कार्यक्रममा सञ्चालन वा साझेदारी गर्न सकिने ।

४. बहु विषयसँग सरोकार राख्ने (Cross-cutting) विषयहरुमा कार्यक्रम स्वीकृत गरी खर्च गर्न सकिने ।

५. बजेट बाँडफाँड र कार्यक्रम स्वीकृत गर्दा लैङ्गिक समानताको दृष्टिले महिला सशक्तिकरण,, महिला विकास, महिला रोजगारजन्य, आयआर्जन जस्ता महिलालाई प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने र महिला सहभागिता वृद्धि हुने खालका कार्यक्रम स्वीकृत गरी सञ्चालन गर्न सकिने ।

६. प्रकोप जोखिम न्यूनीकरण र उद्दार एवं पुनस्थापना कार्यक्रम स्वीकृत गरी खर्च गर्न सकिने ।

७. जिल्ला विकास समितिले स-साना गाउँस्तरीय योजनाहरु आफै कार्यान्वयन नगरी स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५ को दफा १८९(२) बमोजिम स्वीकृत बजेटको परिधीभित्र रही सम्बन्धित गाविस वा कुनै संघसंस्था वा निकायलाई कार्यक्रम सञ्चालन गर्न अनुदान दिन सक्नेछ ।

८. यस कार्यक्रमको आ.ले.प. र म.ले.प. स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५ र तत्सम्बन्धी नियमावलीहरुको परिधीभित्र रही गराउने ।

आ. नगरपालिका अनुदान वितरण तथा खर्च प्रक्रिया व्यवस्थित गर्ने निर्देशिका २०६२।६३

श्री ५ को सरकारको चालु आर्थिक वर्ष २०६२।०६३ को वजेट तथा कार्यक्रममा समावेस भएको नगरपालिका अनुदान तर्फको व.शि.नं. ६९-३-८०२ चालु खर्च र व.शि.नं ६९-४-८०२ पुजिगत खर्चको अनुदान वितरण तथा नगरपालिकाहरुलाई विनयोजित रकम खर्च गर्ने प्रक्रिया देहाय वमोजिम हुने छ।

१. **सञ्चालन अनुदानः**

यस शिर्षकमा नगरपालिका सचिव, स्थानीय पंजिकाधिकारी, अतिथि गृह तर्फका कर्मचारी र श्री ५ को सरकारबाट खटिएका अन्य कर्मचारीको तलव भत्ता तथा वारुणयन्त्र संचालन अनुदान समावेस गरी निकाशा गरिएको छ। यस शिर्षकमा तोकिएको कार्यको लागि खर्चभई वजेट रकम वचत हुन गएमा नगरपालिकाको अन्य प्रशासनिक कार्यमा उपयोग गर्न सकिनेछ।

२. **विकास अनुदानः**

आर्थिक वर्ष २०६२।६३ देखि नगरपालिकाको पूँजिगत अनुदानलाई सुत्रमा आवद्धगरी वितरण गर्ने प्रक्रियाको थालनी गरिएको छ। यसरी नगरपालिकामा उपलव्ध गराइने अनुदानलाई सुत्रमा आवद्ध गर्दा श्री ५ को सरकारबाट उपलव्ध हुने अनुदान र स्थानीय विकास शुल्क वापत उपलव्ध गराइने रकमलाई एकिकृत गरी सुत्र अनुसार प्रत्येक नगरपालिकाले प्राप्त गर्न सक्ने रकम निर्धारण गरिएको छ। यसको निमित्त अन्तरिम सुत्र र भार प्रणाली देहाय वमोजिम कायम गरिएको छ।

जनसंख्या-	६० %
क्षेत्रफल-	१५ %
प्रशासनिक खर्चको सिमा-	१५ %
जम्मा आन्तरिक आयमा आफनै श्रोतको आयको अंश-	१० %

चालु आर्थिक वर्षमा स्थानीय विकास शुल्क र श्री ५ को सरकारबाट प्राप्त नगरपालिकाको पूजिगत अनुदान हिसाव गरी सुत्रमा आधारित अनुदान प्रणाली कायम गर्दा केही नगरपालिकाहरुले गत आर्थिक वर्षमा पाए सरहको रकम पाउन सक्ने अवस्था नरहेको र समपुरक अनुदानको लागि वजेट पर्याप्त नभएको हुनाले आगामी वर्षदेखि सुत्र प्रणालीलाई पूर्ण रुपमा लागू गर्दै जाने गरी चालु आर्थिक वर्षमा आंशिक रुपमा यसको पालना गरिएको छ। जस अनुसार माथि उल्लिखित सुत्रको आधारमा हिसाव गरी नगरपालिकाहरुले वास्तविक रुपमा प्राप्त गर्ने स्थानीय विकास शुल्क र अनुदानको निर्धारण गरिएको छ। यस अनुसारको विवरण नगरपालिकाहरुमा पठाई नगरपालिकाहरुलाई आन्तरिक श्रोत अभिवृद्धि गर्न प्रेरित गरी सुत्रको आधारमा स्थानीय विकास शुल्क र अन्य अनुदान पठाउदा वित्तिय श्रोतमा कमी नआउने स्थिति तयार गर्न सहयोग पुऱ्याउने उद्देश्यले सुत्र अनुसार हिसाव गर्दा अनुदान कम हुने नगरपालिकाहरुलाई वित्तिय श्रोत व्यवस्थापन तथा अभिवृद्धि गर्न केही अनुदान उपलव्ध गराइएको छ। यस सम्वन्धी विस्तृत विवरण सुत्रमा आधारित अनुदान प्रंणालीको स्वीकृत निर्देशिकामा समावेश गरिएको छ।

३. **म्याचिङ्ग अनुदान**

चालु आर्थिक वर्षमा नगरपालिकाको पूजिगत अनुदानबाट रु १ करोड ६० लाख छुट्याई नगरपालिकाहरुलाई म्याचिङ अनुदान उपलव्ध गराइएको छ। म्याचिङ अनुदान सम्बन्धी सर्तहरु देहाय वमोजिम रहने छन् :-

३.१ **गाउं नगर साझेदारी विकास कार्यक्रम :-** गाउं नगर साझेदारी विकास कार्यक्रमलाई नगरपालिकाहरुमा अनुकरण गर्दै जाने नीति अनुसार आर्थिक वर्ष ०५९।६० मा कार्यक्रम सुरु गरिएका इटहरी, इनरुवा, रत्ननगर, पृथ्वीनारायण र लेखनाथ नगरपालिकाहरुको अनुभव समेतको आधारमा आर्थिक वर्ष ०६२।६३ देखि थप ५ नगरपालिकाहरु मेचिनगर, कलैया, रामग्राम, पुतलिवजार र अमरगढी नगरपालिकाहरुमा यो कार्यक्रम सुरु गरिनेछ। यसको निमित्त आ.व.०५९।६० देखि कार्यक्रम सुरु भएका नगरपालिकाहरुलाई रु ७ लाखका दरले र चालु आ.व.देखि कार्यक्रम सुरु हुने नगरपालिकाहरुमा रु. ५ लाखका दरले म्याचिङ अनुदान उपलव्ध गराइएको छ। यसरी म्याचिङ अनुदान प्राप्त गरी कार्यक्रम संचालन गर्ने नगरपालिकाहरुले तपसिल वमोजिम गर्नु गराउनु पर्नेछ :

(क) यस्तो अनुदान कार्यक्रम सुरु भएको ५ वर्ष सम्म मात्र उपलव्ध गराइने छ । यस अनुसार आ.व.०५९।६० देखि कार्यक्रम सुरु भएका नगरपालिकाहरुले यो कार्यक्रमलाई आगामी आ.व.०६३।६४ भित्र पूर्ण आन्तरिकीकरण गरी आफ्नै श्रोत र क्षमताबाट संचालन गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

(ख) आ.व.०६२।६३ देखि कार्यक्रम सुरु हुने नया नगरपालिकाले कार्यक्रमको लागि आवश्यक जनशक्ति मौजुदा दरवन्दिबाटै मिलाउनु पर्नेछ । थप जनशक्ति आवश्यक परेमा कारण र औचित्य खोलि स्थानीय विकास मंत्रालयबाट स्वीकृत कर्मचारी व्यवस्था निर्देशिका २०६१ बमोजिम गर्न सकिने छ ।

(ग) कार्यक्रम संचालन गर्न आवश्यक वित्तिय तथा प्राविधिक सहयोग स्थानीय विकास मंत्रालयबाट युएनडिपीको सहयोगमा संचालित गाउं नगर साझेदारी विकास कार्यक्रमबाट लिन सकिने छ ।

(घ) गाउं नगर साझेदारी विकास कार्यक्रमको लागि उपलव्ध गराइएको अनुदान मंत्रालयबाट पठाइएको नमूना समेतको आधारमा नगरपरिषद्बाट स्वीकृत नगरपालिका साझेदारी विकास कोष विनियमावली, अनुरुप मात्र खर्च गर्न सकिनेछ ।

(ङ) नगरपालिका साझेदारी विकास कोषमा नगरपालिका अन्तरगत नगरपालिका क्षेत्र भित्र संचालन हुने सामाजिक परिचालन तथा गरिबी निवारण सम्बन्धी संपूर्ण आयोजना तथा कार्यक्रमहरुको बजेट एकीकृत गरी कार्यान्वयन गर्नु पर्नेछ ।

३.२. **नगर विकास कोष म्याचिङ अनुदान :–** नगरपालिकाहरुले नगर विकास कोषबाट उपलव्ध हुने ऋण तथा अनुदानमा संचालित योजनाहरुको लागि चालु आर्थिक वर्षको वजेटबाट रु. ७९ लाख छुट्टाई नगर विकास कोषको सिफारिश अनुसार ऋण तथा अनुदानमा योजना संचालन भैरहेका नगरपालिकाहरुमा उपलव्ध गराइएको छ । यस सम्वन्धमा चालु तथा आगामी वर्षको नीति देहाय वमोजिम हुनेछ :

(क) सुत्रमा आधारित अनुदान प्रणालीको अवलम्बन गरेपछि सुत्रको आधारमा प्राप्त रकमबाट नगरपालिकाहरुले आफ्नो संपूर्ण बित्तिय व्यवस्थापन गर्नु पर्ने छ ।

(ख) नगरपालिकाहरुले नगर विकास कोषबाट ऋण तथा अनुदानमा कार्यक्रम संचालन गर्दा व्यहोर्नु पर्ने म्याचिङ अनुदान आगामी आ.व.०६३।६४ देखि सम्वन्धित नगरपालिकाबाटै व्यहोर्ने गरी आवश्यक व्यवस्था मिलाउनु पर्ने छ । खण्ड (क) वमोजिम सूत्र अनुदान प्रणाली अवलम्वन गर्ने गराउने सन्दर्भमा म्याचिङ अनुदानले व्यवधान ९म्ष्कतयचतष्यल० ल्याउने हुंदा आगामी आ.व.०६२।६३ देखि यस्तो म्याचिङ अनुदान मंत्रालयबाट उपलव्ध गराइने छैन । यस सम्बन्धी जानकारी नगरपालिका र नगर विकास कोषलाई उपलव्ध गराइने छ ।

(ग) चालु आ.व.मा उपलव्ध गराइएको म्याचिङ अनुदान योजनाको सम्झौता तथा भौतिक प्रगतिको आधारमा सम्वन्धित योजनामा मात्र भुक्तानी गर्न सकिने छ ।

(घ) यस बमोजिम भए गरेका कार्यको प्रगति र म्याचिङ अनुदानको खर्च सम्बन्धी विवरण नगरपालिका व्यवस्था शाखामा पठाउनु पर्नेछ ।

३.३. **मानव संशाधन विकास कार्यक्रम :–** नगरपालिकाबाट प्राप्त प्रस्तावको आधारमा लागत सहभागितामा कार्यक्रम संचालन गर्ने गरी मानव संशाधन विकास कार्यक्रम अन्तरगत म्याचिङ अनुदान उपलव्ध गराइएको छ । यो अनुदान प्राप्त गर्ने नगरपालिकाहरुले प्रस्ताबमा तोकिएअनुसारको कार्यक्रम २०६२ चैत्र मसान्त भित्र सम्पन्न गरी कार्यमा भए गरेको प्रगति विवरण नगरपालिका व्यवस्था शाखामा पठाउनु पर्नेछ ।

३.४. **ल्याण्ड फिल साइट व्यवस्थापन :–** ल्याण्ड फिल साइट नभएका नगरपालिकासंग लागत सहभागिताको आधारमा जग्गा खरीद, विकास तथा व्यवस्थापन गर्नका लागि अनुदान उपलव्ध गराउदै आएकोमा आ.व.०६२।६३ मा कमलामाई नगरपालिकाको प्रस्ताव अनुसार रु.८ लाख २५ हजार रकम उपलव्ध गराइएको छ । सो रकमबाट नगरपालिकाले कुल रकमको ३० देखि ५० प्रतिशतसम्म लागत व्यहोरी प्रस्तावमा उल्लेख भएअनुसारको तत्काल गर्नु पर्ने कार्यमा खर्च गरी सोको प्रगति मंत्रालयको नगरपालिका व्यवस्था शाखामा पठाउनु पर्नेछ ।

४. **योजना तर्जुमा कार्यविधि:**

नगरपालिकाको योजना तर्जुमा गर्ने विषयमा स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन , २०५५ को दफा १११ ले मार्ग दर्शन गरेको छ। नियमावलीले तोकेको प्रक्रिया र समयावधि पालना हुने गरी योजना तर्जुमा गर्नु पर्नेछ । ऐन र नियमावली बमोजिम वार्षिक योजना तर्जुमा गर्दा दशौं योजनाले उल्लेख गरेका सूचकहरु हासिल हुने गरी देहाय वमोजिम गर्नु पर्नेछ ।

४.१. आयोजना/कार्यक्रमको वार्षिक कार्यक्रम तयार गर्दा राष्ट्रिय योजना आयोगबाट निर्दिष्ट गरिएको वजेट तर्जुमासंग सम्वन्धित आर्थिक प्रशासन नियम २०५६ को २१(१) बमोजिमको फाराममा गर्नु पर्नेछ।

४.२. आयोजना/कार्यक्रमको विभाजन फाराम भर्दा देहायका वजेट शिर्षकलाई आयोजना वा कार्यक्रम मानी प्रत्येकको निम्ति छुट्टा छुट्टै फाराम भर्नु पर्नेछ।

- प्रशासन अनुदान
- विकास अनुदान
- स्थानीय विकास शुल्क
- आन्तरिक आय
- जगेडा कोष
- नगरपालिका साझेदारी विकास कोष
- सडक बोर्ड
- सार्वजनिक नीति साझेदारी
- अन्य अनुदान

४.३. आयोजना/कार्यक्रमको चौमासिक विभाजन फाराम भर्दा प्रत्येक वजेट शिर्षकको संचालन खर्च (प्रशासनिक) र पूजिगत खर्च (विकास) छुट्याउनु पर्छ। संचालन खर्चमा स्थानीय निकाय -आर्थिक प्रशासन) नियमावली, २०५६ को व्यवस्था समेतको आधारमा विश्लेषण गरी सालवसाली चालु खर्च, कर्मचारी कल्याणकोष, सडकबत्ती महसुल, आर्थिक सहायता, विविध खर्च, कर्मचारीहरुलाई दिइने तलव भत्ता र सुविधा आदि देखिने गरी व्यय विवरण फाराममा देखाउनु पर्छ।

४.४. आयोजना/कार्यक्रमको चौमासिक विभाजन फाराममा वजेट शिर्षकलाई आयोजना वा कार्यक्रमको रुपमा उल्लेख गरेपछि सो शिर्षक अन्तरगत संचालन गरिने विभिन्न कार्यक्रम तथा क्रियाकलापहरुलाई फारामको महल नं.२ मा उल्लेख गर्नुपर्छ। यसरी कार्यक्रम तथा कृयाकलापहरु उल्लेख गर्दा देहायका मूख्य विषयहरुलाई कृयाकलाप खण्डमा राख्नु उपयुक्त हुन्छ।

क. भौतिक तथा पूर्वाधार विकास

- सडक यातायात तथा ढल निर्माण
- सूचना प्रविधि तथा दूर संचार
- वैकल्पिक उर्जा
- आवास तथा शहरी विकास
- विद्युत विकास र विस्तार
- जग्गा विकास र जग्गा एकिकरण
- वस्ती विकास
- प्रविधि विकास र हस्तान्तरण

ख. संस्थागत विकास

- शहरी सुशासन
- संगठनात्मक क्षमता र दक्षता
- मानव संसाधन व्यवस्थापन
- जनसहभागिता परिचालन
- संस्थागत समन्वय र संजाल
- सेवा प्रवाहमा निजी तथा सामुदायिक संलग्नता
- जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको क्षमता विकास
- सार्वजनिक श्रोतको व्यवस्थापन

ग. आर्थिक विकास

- कृषि तथा सहकारी
- उद्योग, वाणिज्य र आपूर्ति व्यवस्था
- श्रम तथा रोजगारी
- सिंचाई तथा जल उत्पन्न प्रकोप
- गाउं नगर सम्वन्ध
- विप्रेषित रकम (रेमिटयान्स)
- भूमी व्यवस्था
- कर्जा तथा बैकिङ्ग
- पर्यटन प्रवर्द्धन

घ. वातावरणीय व्यवस्थापन

- जनसंख्या
- फोहरमैला व्यवस्थापन
- प्रदुषण नियन्त्रण
- प्राकृतिक प्रकोप व्यवस्थापन
- हरियाली क्षेत्र, पार्क, उद्यान

ङ. सामाजिक विकास

- शिक्षा र खेलकूद
- स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई
- महिला तथा वाल विकास
- दलित तथा उपेक्षित समुदायको विकास
- समाज परिचालन
- आदिवासी जनजातिको विकास
- गैरसरकारी संस्था र नागरिक समाज
- सामाजिक सुरक्षा र समाज कल्याण

च. सार्वजनिक निजी साझेदारी विकास

- साझेदारीका क्षेत्रहरुको पहिचान र प्रवर्धन
- व्यवस्थापन करार
- सेवा करार
- लिज (पट्टा)
- निर्माण, संचालन र हस्तान्तरण
- संयुक्त लगानी
- उत्तरदायित्व हस्तान्तरण
- स्वयंसेवी तथा अनौपचारिक सहकार्य
- प्रतिस्पर्धात्मक वातावरणको सिर्जना

छ. वित्तीय व्यवस्थापन

- आन्तरिक श्रोत परिचालन
- लागत सहभागिता
- खर्च व्यवस्थापन

छ. वित्तीय व्यवस्थापन

- आन्तरिक श्रोत परिचालन
- लागत सहभागिता
- खर्च व्यवस्थापन
- सरकारी अनुदान
- राजश्व वांडफांड
- ऋण व्यवस्था

४.५. यसरी चौमासिक विभाजन फाराम तयार भएपछि सोको आधारमा प्रत्येक बजेट शिर्षकको संचालन खर्च र पूंजिगत खर्च छुट्याई सारांश विवरण तयार गर्नु पर्छ । संचालन खर्च सामान्यतः स्थानीय विकास शुल्क, आन्तरिक आय र प्रशासन अनुदान वाहेकका अन्य वजेट शिर्षकमा राख्न पाइने छैन । संचालन खर्च आन्तरिक आय (स्थानीय विकास शुल्क समेत) को ४० % भन्दा बढी हुन नसक्ने भएकोले अघिल्लो आर्थिक वर्षको यथार्थ आन्तरिक आय (स्थानीय विकास शुल्क र नगरपालिकाले उठाएको कर, शुल्क दस्तुर आदि मात्र) लाई आधार मानी संचालन खर्च छुटयाउनु पर्छ । चालु आ.व. को अनुमान वा आगामी आर्थिक वर्षको प्रक्षेपित आय तथा न्यून वजेट समेत जोडी संचालन खर्च छुट्याउन पाइने छैन ।

४.६. नगरपालिकाको वार्षिक वजेट र कार्यक्रम तर्जूमा सम्बन्धी अन्य कार्यविधि तथा प्रक्रिया नगरपालिका योजना शाखाबाट उपलव्ध निर्देशन वमोजिम हुनेछ ।

५. योजना कार्यान्वयन तथा अनुगमन

स्वीकृत आयोजना समयका कार्य गर्दा जिम्मेवारी समेत स्पष्ट गरिएको तालिका वनाई सो अनुरुप कार्यान्वयन गर्नु गराउनु पर्नेछ । कार्यान्वयन भएका योजना तथा कार्यक्रमहरुको नियमित अनुगमन गरी कार्ययोजना अनुसार संपन्न गर्ने दायित्व सम्वन्धित नगरपालिकाको हुनेछ ।

६. प्रगति प्रतिवेदनः

चौमासिक एवं वार्षिक प्रतिवेदन स्थानीय विकास मंत्रालयको नगरपालिका योजना शाखा र अनुगमन तथा मूल्यांकन शाखा तथा सम्वन्धित जिल्ला विकास समितिको कार्यालयमा पठाउनु पर्नेछ ।

७. वजेट तथा कार्यक्रमको स्वीकृति :

स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५ बमोजिम नगरपरिषद्को वैठक द्वारा बजेट तथा कार्यक्रम पारित नगरेमा वा वर्षको अन्त्यमा पनि रकम खर्च हुन नसकेमा सो रकम फ्रिज हुनेछ।

८. राजश्व परिचालन :

नगरपालिकाको आफ्नो आन्तरीक राजश्व परिचालनलाई स्थानीय विकास शुल्क तथा अन्य अनुदान वितरण गर्ने आधारको रुपमा स्थापित गरिएकोले आन्तरिक आयश्रोत वृद्धि गर्ने उपायहरु अवलम्वन गरी राजश्व परिचालन र वृद्धि मा जोड दिनु पर्नेछ ।स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन २०५५ वमोजिम नगरपालिकाले लगाउने घर जग्गा कर र एकीकृत सम्पत्ती कर को सम्वन्धमा स्थानीय स्वायत्त शासन नियमावली २०५६ (संसोधन सहित) को व्यवस्था र यस मंत्रालयवाट पटक पटक दिईएका निर्देशन अनुसार आ.व.२०६१।०६२ भित्र कार्य सम्पन्न नगर्ने नगरपालिकहरुले घर जग्गा कर वा एकीकृत सम्पत्ती करको पुर्ण कार्ययोजना स्वीकृत गरी पहिलो चौमाशिक भित्र स्थानीय विकास मंत्रालयमा पठाई आर्थिक वर्ष २०६२।०६३ भित्र कार्यान्वयन गरि सक्नु पर्नेछ साथै राजश्व वृद्धिका लागि अन्य संभाव्यताका क्षेत्रहरु पहिल्याई त्यसको कार्ययोजना तयार गरी कार्यान्वयन गर्नु पर्नेछ।

९. पेश्की तथा बेरुजु फछ्र्यौटमा प्राथमिकताः

दोस्रो चौमासिक निकासा लिदा कम्तीमा २५ प्रतिशत पेश्की र तेस्रो चौमासिक निकासा लिदा कम्तीमा ४० प्रतिशत पेश्की फछ्र्यौट गरेको हुनु पर्ने र पेश्की सम्वन्धी जवाफ र विवरण समयमै उपलव्ध गराउनु पर्नेछ ।

१०. प्रगति समीक्षाः

ऐनको दफा २११ बमोजिम नगरस्तरीय आयोजनाको प्रगति समिक्षा प्रत्येक ४/४ महिनामा गरी सोको प्रतिवेदन मन्त्रालयको नगरपालिका योजना शाखामा पठाउनु पर्नेछ ।

नगरपालिका अनुदान अन्तर्गत निकासा भएको रकम निर्देशिका अनुरुप खर्च भए नभएको विषयमा मन्त्रालयबाट अनुगमन गरिने व्यवस्था हुनेछ । अनुगमन गर्दा दशौं योजनाद्वारा लक्षित सूचकहरु प्राप्त भए नभएको संवन्धमा सघनरुपमा अनुगमन गरिने छ।

१२. **दशौं योजनाद्वारा लक्षित सूचक हासिल गर्ने**

नगरपालिकाले योजना तथा कार्यक्रमहरु तर्जुमा गरी संचालन गर्दा दशौं योजनाद्वारा परिलक्षित सूचकहरु हासिल हुने खालका कार्यक्रमहरुको तर्जुमा र संचालन गर्नु पर्नेछ । मंत्रालयबाट नगरपालिकाको अनुगमन गर्दा र नगरपालिकाले प्रगति विवरण प्रस्तुत गर्दा देहाय वमोजिमका सूचकहरु के कति परिमाणमा हासिल हुन सके सोको विवरण समेत उल्लेख गर्नु पर्नेछ । यस्तो विवरण पठाउदा नगरपालिका योजना शाखाबाट उपलव्ध गराइएको फाराममा तयार गरी सम्वन्धित जि.वि.स. तथा सो शाखामा पठाउनु पर्नेछ ।

सूचक	आर्थिक वर्ष आ.व. ०६२।६३ मा हासिल हुने	आ.व. ०६३।६४ मा हासिल हुने
(क) क्षेत्रगत उद्देश्य सम्वन्धी		
(१) नगरपालिकाको आन्तरिक श्रोत कम्तीमा ....प्रतिशतले वृद्धि हुने		
(२) कार्यक्रमबाट लाभान्वितमध्ये ....प्रतिशत पिछडिएका जाति जनजाति हुने		
(३) कार्यक्रममा महिला सहभागिता .... प्रतिशत हुने		
(४) ...... लाख स्वरोजगार श्रृजना हुने		
(५) .... करोड कार्यदिन रोजागरी श्रृजना हुने		
(ख) उपलव्धीहरु सम्वन्धी		
(१) संस्थागत सुधार		
- नगरपालिकाहरुको आवधिक योजना तयारी एवं लागु		
- नगरपालिकामा न्क्ष्व समेतको सूचना केन्द्र स्थापना		
- नगरपालिकामा गरिबी नक्सांकन गरिने		
- कम्प्यूटराइज्ड लेखा प्रणाली लागू हुने		
- नगरपालिकामा सडक यातायात गुरु योजना तयार हुने		
- नगरपालिमा स्थानीय विकास कोष स्थापना हुने		
- नागरिक वडापत्र जारी र पालना भएको हुने		
- आचारसंहिता जारी र पालना भएको हुने		
- मानव संशाधन विकास इकाई स्थापना र संचालन हुने		
- अनुगमन निर्देशिका तयारी र कार्यान्वयन हुने		
- जनसहभागिता निर्देशिका तयारी र कार्यान्वयन हुने		
- गैसस तथा सामुदायिक संस्था संचालन निर्देशिका तयारी हुने		
- कर्मचारी कल्याण कोष संचालन निर्देशिका तयारी हुने		
- संगठन संरचना र कार्यविवरण तयार हुने		
(२) सामाजिक परिचालन		
- बचत परिचालन तथा श्रृण लगानी हुने		
- गरिवी निवारण, सामाजिक परिचालन र स्वरोजगार कार्यक्रम संचालन हुने		
- ...... वटा सामुदायिक संगठन गठन हुने		
- ..... रुपैया सामुदायिक संगठनबाट वचत परिचालन हुने		
(३) पूर्वाधार		
- .... कि.मी कच्ची सडक निर्माण हुने		
- .... कि.मी. ग्राभेल सडक निर्माण हुने		
- .....कि.मी.प्रतिवर्ष सडक पुन:स्थापना गरीने		
- ....कि.मी.सडक आवधिक मर्मत संभार र संचालन हुने		
- ......कि.मी.कालो पत्रे सडक निर्माण हुने		
- ......कि.मी. विद्युतिकरण हुने		
- ..... कि.मीं ढल निर्माण हुने		

- ..... वटा नयां झोलुङगे पुल निर्माण हुने
- ..... वटा पूलको वृहत मर्मत संभार हुने
- ...... वटा झोलुङगे पुलको मर्मत संभार हुने
- ..... हेक्टर थप जग्गामा सिंचाई सेवा उपलब्ध हुने
- ...... प्रतिशत जनतालाई खानेपानी सुविधा पुग्ने
- ....स्थानमा बस्ती विकास तथा जग्गा एकिकरण कार्यक्रम लागु हुने
- .... कि.मी. घोडेटो बाटो निर्माण हुने
- फोहरमैला व्यवस्थापनको लागि ल्याण्डफिलसाइट व्यवस्था हुने
- ......सामुदायिक भवनहरु निर्माण हुने
- ..... प्रतिशत जनतामा सरसफाई सेवा उपलब्ध हुने
- प्रविधिक प्रशिक्षण केन्द्रको स्थापना र संचालन हुने

(४) प्रशिक्षण

- ..... जना नगरपालिका पदाधिकारीहरुलाई प्रशिक्षण
- ...... जनालाई अध्ययन भ्रमण तथा अभिमुखिकरण तालिम
- ......जना सहायकस्तर कर्मचारीलाई तालिम
- ...... जना अधिकृतस्तरका कर्मचारीलाई तालिम
- ..... जना प्राविधिक कर्मचारीलाई तालीम
- ...... जना कर्मचारीहरुलाई आधारभूत कम्प्युटर तालिम

१३. **प्रतिवेदन गर्ने जिम्मेवारी :**

अनुदान रकमबाट प्राप्त उपलब्धिहरुको चौमासिक तथा वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन गर्ने मुख्य जिम्मेवारी तथा उत्तरदायित्व सम्बन्धित नगरपालिकाको कार्यकारी अधिकृतको हुनेछ । कार्यकारी अधिकृतको कार्यसम्पादन मूल्यांकन गर्दा प्रतिवेदनको नियमिततालाई पनि आधार बनाइने छ ।

१४ **विवरण सार्वजनिक गर्ने**

नगरपालिकाले प्रत्येक महिनाको सात गते भित्र अधिल्लो महिना भए गरेका मुख्य मुख्य काम तथा आम्दानी खर्चको विवरण सार्वजनिक गर्नु पर्ने छ ।

१५ **आर्थिक सहायतालाई पारदर्शि वनाउने**

स्थानीय निकाय (आर्थिक प्रशासन) नियामावली २०५६ ले निर्दिष्ट गरेको नगरपालिकाको स्वीकृत वजेटको परिधी भित्र रही ऐन वमोजिम कर, शुल्क, सेवा शुल्क, दस्तुर र भाडावाट उठाएको कूल रकमको वार्षिक अधिकतम एक प्रतिशत वा पचास हजार रुपैया सम्म आर्थिक सहायतामा खर्च गर्न सक्ने व्यवस्था अनुसार आर्थिक साहायतामा यसै वमोजिमको रकम मात्र विनियोजन गर्न सकिने छ । आर्थिक सहायता वितरण गर्दा निश्चित आधार र मापदण्ड निर्धारण गरी आर्थिक सहायता प्राप्त गर्नेको नाम नामेसी सहितको वि वरण प्रत्येक महिना भुक्तान भएको मितिले सात दिन भित्र सार्वजनिक गर्ने र आर्थिक सहायता वितरण गर्दा सकेसम्म व्यक्ति वा पदाधिकारीको आदेशवाट नभई नगरपालिकाको वोर्ड वैठकवाट दिने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

१६. **खर्च प्रकृया व्यवस्थित गर्ने**

नगरपालिकालाई प्राप्त अनुदानको खर्च प्रकृया स्थानीय निकाय (आ.प्र.) नियमावली, २०५६ (संशोधन सहित) वमोजिम व्यवस्थित गर्नु पर्नेछ ।

१७. **प्रशासनिक खर्चलाई व्यवस्थित गर्ने**

स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन २०५५ को दफा १२६ उपदफा (६) र स्थानीय निकाय (आर्थिक प्रशासन) नियमावली २०५६ को नियम २७ वमोजिम प्रशासनि खर्चको हिसाव राख्दा देहाय वमोजिम गर्नु पर्ने छ :-

(क) प्रशासनिक खर्चको हिसाव गर्दा अघिल्लो आ.व.को स्थानीय विकास शुल्क र ऐन नियम बमोजिम नगरपालिकाले कर, शुल्क, दस्तुर, सेवा शुल्क र भाडा वापत उठाएको कुल यथार्थ रकमलाई आधार मानी गर्नु पर्नेछ ।

(ख) यस्तो प्रशासनिक खर्च गर्दा स्थानीय विकास शुल्क र ऐन नियम बमोजिम नगरपालिकाले कर, शुल्क, दस्तुर, सेवा शुल्क र भाडा वापत उठाएको कुल रकमको बढीमा ४० प्रतिशतको सीमा भित्र रहेर गर्नु पर्नेछ ।

(ग) प्रशासनिक खर्चको हिसाव राख्दा कर्मचारी तथा पदाधिकारीको तलव भत्ता, पारिश्रमिक तथा अन्य सुविधा, सेवा तथा कार्य संचालन खर्च, भाडा, भैपरी आउने खर्च, सदस्यता शुल्क, पुरस्कार, बैठक संचालन खर्च, कर्मचारी कल्याण कोष, इन्धन, मर्मत संभार खर्च, मसलन्द, फर्निचर, विविध खर्च, आर्थिक सहायता, सडक वत्ती महशुल लगायतका सालवसाली रुपमा हुने संचालन खर्चहरुलाई समावेश गर्नु पर्नेछ ।

(घ) प्रशासनिक खर्चको हिसाव गर्ने प्रयोजनका लागि सरसफाई, दमकल र एम्वुलेन्स सम्बन्धी खर्चलाई छुट्याई पूजीगत खर्चमा समावेश गर्न सकिनेछ । तर नगरपालिकाको स्वीकृत दरवन्दीमा स्थायी नियुक्ती पाई सरसफाई, दमकल र एम्वुलेन्स जस्ता कार्यमा कार्यरत कर्मचारीको तलव भत्ता लगायतको खर्चलाई पूजीगत खर्चमा समावेश गर्न पाइने छैन ।

१८. लेखापरीक्षण प्रतिवेदन पेश गर्ने :-

प्रत्येक वर्षको अन्तिम लेखापरिक्षण गराई १ प्रति प्रतिवेदन नियमित रुपमा मंत्रालयको नगरपालिका योजना शाखामा पठाउनु पर्नेछ । अघिल्लो आ.व.को अन्तिम लेखापरिक्षण चालु आ.व.को फागुन मसान्त भित्र अनिवार्य रुपमा संपन्न गरि सक्नु पर्नेछ । समयमा लेखापरीक्षण नगराउने नगरपालिकाहरुको स्थानीय विकास शुल्क तथा अन्य अनुदान रोक्का गर्न सकिनेछ ।

१९. बेरुजु फछ्र्यौटमा ध्यान दिनु पर्ने

(क) अन्तिम लेखापरीक्षणबाट कायम हुन आएको बेरुजुको अद्यावधिक लगत मंत्रालयको नगरपालिका व्यवस्था शाखा र आर्थिक प्रशासन शाखामा पठाउने ।

(ख) बेरुजु लगतमा कायम भएको कूल बेरुजु रकममा प्रत्येक आर्थिक वर्षमा न्युनतम ४० % बेरुजु फछ्र्यौट गर्ने लक्ष्य निर्धारण गरिएको छ। सो अनुसार बेरुजु फछ्र्यौटको लक्ष्य पुरा गर्ने र वार्षिक प्रगति विवरण मंत्रालयको नगरपालिका योजना शाखा र आर्थिक प्रशासन शाखामा पठाउने ।

(ग) आर्थिक कारोवार गर्दा बेरुजु नहुने गरी गर्नु पर्ने तर्फ सचेत रही कारोबार गर्ने तथा अन्तिम लेखापरक्षिणबाट बेरुजु कायम हुन आएमा त्यस्तो बेरुजु रकम कूल आर्थिक कारोवारको ५ % भन्दा बढी हुन आएमा बढी बेरुजु आउनाको कारण सहित यथाशिघ्र मंत्रालयमा नगरपालिका योजना शाखा लेखि पठाउने ।

(घ) अन्तिम लेखापरीक्षणबाट औंल्याइएका बेरुजु रकमहरु बेरुजु विवरण प्राप्त भएको आर्थिक वर्षभित्रै असुल फछ्र्यौट गराई सक्नु पर्नेछ । यसरी असुल फछ्र्यौट हुन नसकेमा कारण सहित मंत्रालयको नगरपालिका योजना शाखामा लेखि पठाउने ।

इ. ग्रामिण खानेपानी तथा सरसफाई आयोजना सञ्चालन गर्दा पालना गर्नुपर्ने निर्देशनहरु

ग्रामिण खानेपानी तथा सरसफाई कार्यक्रमको लागि अधिराज्यका ७५ वटै जिल्लाहरुमा आ.व. ०६२/६३ को लागि आर्थिक कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा निम्न बुँदाहरुमा उल्लेखभ भए बमोजिमका कुराहरुलाई ध्यान दिई कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुहुन अनुरोध छ ।

१. कुनै पनि नयाँ आयोजना कार्यान्यवनमा ल्याउनुपूर्व सम्भाव्यता अध्ययन गराई सम्भव भएका आयोजनाहरु मात्र कार्यान्वयनका लागि प्राथमिकता दिने ।

२. खानेपानी विभागबाट हस्तान्तरण भै आएका क्रमागत ग्राभिटी फलोका खानेपानी आयोजनामध्ये आ.व. ०६२/६३ मा सम्पन्न गर्नभनी निश्चित आयोजनाकालागि आवश्यक बजेट रकम छुट्याई पठाइएको छ, उपरोक्त रकम सोही आयोजना सम्पन्न गर्नकालागि खर्च गर्ने र बाँकी भएमामात्र अन्य योजनामा लगानी गर्ने ।

३. जिल्लामा हरेक वर्ष धेरै संख्यामा नयाँ आयोजना शुरु गर्ने गरीएको देखिन्छ, यसले धेरै पुराना आयोजना अधुरै रहन गएको देखिएकाले पुराना क्रमागत आयोजनालाई प्राथमिकता दिई सञ्चालन गर्ने र तत्पश्चात् मात्र नयाँ आयोजना सञ्चालन गर्ने ।

४. जिल्लामा खानेपानी आयोजनाहरु सञ्चालन गर्दा उपलब्ध बजेटको सिमामा रही यथासम्भव छिटो (एक वा दुई वर्षमा) सम्पन्न हुनसक्ने खालका आयोजनाहरु सञ्चालनका लागि प्राथमिकता दिने ।

५. आ. व. ०६१/६२ देखि सञ्चालनमा आएका आयोजनाहरु आ.व. २०६३/०६४ सम्ममा सम्पन्न हुने गरी

५. आ. व. ०६१/६२ देखि सञ्चालनमा आएका आयोजनाहरु आ.व. २०६३/०६४ सम्ममा सम्पन्न हुने गरी बजेट रकम छुट्याउने बजेट नपुग हुने भएमा यकिन गरी विवरण पठाउने ।

६. अधिराज्यका पहाडी क्षेत्र, उपत्यका, भित्री मधेश तथा तराई क्षेत्रमा पनि सम्भव भएसम्म आकाशे पानी संकलनका लागि घैटो निर्माण कार्यलाई प्राथमिकता दिई कार्य सञ्चालन गर्ने ।

७. तराईका विभिन्न जिल्लाहरुको ट्युबवेल/इनारका पानीमा आर्सेनिक तथा केही पहाडी जिल्लाहरुमा सञ्चालित खानेपानी आयोजनाहरुमा Lime Incrustation को समस्या पाइएकाले सोको न्यूनिकरण सम्बन्धी कार्यक्रम बनाई आयोजना सञ्चालन गर्ने ।

८. खानेपानी आयोजना र सरसफाई तथा तालिम कार्यक्रम वार्षिक रुपमा निरन्तर सञ्चालन भै आएकाले सोबाट हाल सम्म के कति जनसंख्या लाभान्वित भए सोको यथार्थ विवरण अनिवार्य रुपले विभाग/मन्त्रालयमा पठाउने ।

९. जिल्लामा सञ्चालन भएका योजनाहरुको प्रगती विवरण हरेक महिनाको ५ गते भित्र विभाग/मन्त्रालयमा अनिवार्य रुपले पठाउने ।

१०. यस आ. व.को स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम र नियमित प्रगति विवरण प्राप्त नभएमा चालु वर्ष आगामी वर्षको समेत बजेट रोक्का हुनसक्ने भएकाले त्यसतर्फ विशेष सतर्कता अपनाउने ।

ई. कृषि तथा स्थानीय स्तरका सडक आयोजनाको कार्यक्रम सञ्चालन सम्बन्धमा मन्त्रालयको थप निर्देशन (शर्तहरु)

१. सम्पन्न भै सकेका चालु आयोजनाहरुलाई प्राथमिकता साथ सञ्चालन गर्नुपर्दछ ।

२. सम्बन्धित कार्यक्रमले तयार गरेको कार्यक्रम कार्यान्वयन निर्देशिकाको पूर्ण पालना गर्नुपर्नेछ ।

३. कृषि सडक कार्यक्रमको कार्यान्वयन कृषि सडक कार्यान्वयन मार्ग दर्शन २०५५ अनुसार गर्नुपर्नेछ ।

४. जिल्ला यातायात गुरुयोजना ९म्त्ए० मा समावेश भएका योजनाहरु (भौतिक योजना तथा निर्माण मन्त्रालयबाट हस्तान्तरीत योजनाहरु समेत) लाई प्राथमिकता दिई सञ्चालन गर्ने र म्त्ए मा नपरेका योजनाहरुलाई उपलब्ध श्रोत साधन र आवश्यकता हेरी जिविस/नपाको निर्णयानुसार सञ्चालन गर्ने ।

५. अन्य कार्यक्रममा समावेश भएका योजनाहरुलाई यस कार्यक्रममा समावेश नगर्ने ।

६. उपलब्ध साधन श्रोतको सिमिततालाई ध्यानमा राखी नयाँ योजनाहरु छनौट नगर्ने ।

७. कार्यक्रम/आयोजनाको प्रगति प्रतिवेदन जिल्लाहरुले स्थानीय विकास निर्माण एवं कृषि सडक आयोजनालाई र स्थानीय पूर्वाधार विकास तथा कृषि सडक विभागमा निम्नानुसारको समय भित्र पठाउनुपर्नेछ ।

क. चौमासिक प्रगति प्रतिवेदन चौमासिक अवधी समाप्त भएको मिति ७ दिन भित्र ।

ख. आर्थिक वर्ष समाप्त भएपछि कार्यक्रम सञ्चालनमा आई परेका समस्या र सुझाव सहित वार्षिक कार्यक्रम अनुरुप भएको वित्तिय तथा भौतिक प्रगति प्रतिवेदन श्रावणको १५ गते भित्र ।

८. आर्थिक वर्ष समाप्त भएपछि को.ले.नि.का.बाट प्रमाणित गरिएको आर्थिक विवरण म.ले.प.फा.नं. २०८ श्रावण २० गते र निकासा खर्चको विवरण (श्रोत अनुसार) श्रावण ७ गते भित्र स्थानीय पूर्वाधार विकास तथा कृषि सडक विभाग र स्थानीय विकास निर्माण एवं कृषि सडक आयोजनामा अनिवार्य रुपले पठाउने । आर्थिक विवरण प्राप्त नभए सम्म आगामी आर्थिक वर्षको अख्तियारी पठाइने छैन ।

९. चालु आ.व.को वार्षिक कार्यक्रम (लक्ष्य विवरण) तयार गरी एक प्रति मन्त्रालय विभाग र स्थानीय विकास निर्माण एवं कृषि सडक आयोजनामा मंसिर महिना भित्र पठाईसक्नुपर्नेछ । कार्यक्रम तयार गर्दा सूचकहरु अनिवार्य रुपमा खुलाउनु पर्नेछ । स्विकृत वार्षिक कार्यक्रममा पछि कुनै संशोधन गरिएमा सोको जानकारी समेत १५ दिन भित्र प्राप्त हुने गरी मन्त्रालय विभाग र आयोजनामा पठाउनुपर्नेछ ।

१०. कृषि तथा स्थानीय स्तरका सडक आयोजना अन्तर्गतका विभिन्न कार्यक्रमहरुको कार्यान्वयनका सन्दर्भमा सम्बन्धित आयोजना कार्यालय (केन्द्र) बाट दिइएका प्राविधिक, आर्थिक प्रशासनिक आदि निर्देशन पालना गर्नुपर्नेछ ।

११. जिल्लालाई प्रदान भएको शर्त अनुसारका भएको नपाइएमा दोस्रो/तेस्रो किस्ता रकम रोक्का अनुदान घटाउने तथा आगामी आ. व.को अनुदान घटाउने वा रोक्का गर्न सकिनेछ ।

१२. यस कार्यक्रमको गत विगत वर्षका बाँकी बेरुजु फछ्र्यौट गर्ने कार्यमा विशेष ध्यान दिनुपर्नेछ ।

उ. ग्रामिण पहुँच सुधार तथा विकेन्द्रीकरण कार्यक्रमको सञ्चालन सम्बन्धमा मन्त्रालयको थप निर्देशन (शर्तहरु)

१. जिविसले श्री ५ को सरकारसँग हुने समझदारी पत्र (MoU) तथा ग्रामिण पहुँच सुधार तथा विकेन्द्रीकरण परियोजनाको सन्दर्भमा श्री ५ को सरकार तथा विश्व बैंक बीच भएको विकास अनुदान सम्झौता (Development Grant Agreement) मा भएको व्यवस्था एवं अन्य प्रचतित कानुन अनुसारको व्यवस्था अनुरुप परियोजना कार्यान्वयन गर्नुपर्नेछ ।

२. कार्यक्रम/आयोजनाको प्रगति प्रतिवेदन जिल्लाहरुले स्थानीय पूर्वाधार विकास तथा कृषि सडक विभाग र ग्रामिण पहुँच सुधार तथा विकेन्द्रीकरण परियोजना, परियोना समन्वय इकाईमा निम्नानुसारका समय भित्र पठाउनुपर्नेछ :-

क. चौमासिक प्रगति प्रतिवेदन चौमासिक अवधी समाप्त भएको मितिले ७ दिन भित्र ।

ख. आर्थिक वर्ष समाप्त भएपछि कार्यक्रम सञ्चालनमा आईपरेका समस्या र सुझाव सहित वार्षिक कार्यक्रम अनुरुप भएको वित्तिय तथा भौतिक प्रगति प्रतिवेदन श्रावणको १५ गते भित्र ।

३. आर्थिक वर्ष समाप्त भएपछि कोलेनिकाबाट प्रमाणित गरिएको निकासा विवरण र जिविसको आलेप शाखाबाट प्रमाणित गरिएको खर्चको विवरण सहितको आर्थिक विवरण मलेपफानं. २०८ श्रावण २० गते र निकासा खर्चको विवरण (स्रोत अनुसार) श्रावण ७ गते भित्र स्थानीय विकास मन्त्रालय, स्थानीय पूर्वाधार विकास तथा कृषि सडक विभाग र ग्रामिण पहुँच सुधार तथा विकेन्द्रीकरण परियोजना, परियोजना समन्वय इकाईमा अनिवार्य रुपले पठाउने ।

ऊ. बृहत एवं स्थानीय स्तरका झोलुंगे पुलहरुको निर्माण तथा मर्मत सम्भार कार्यक्रमको बजेट सञ्चालन गर्दा पालना गर्नुपर्ने कार्यक्रम सम्बन्धी निर्देशनहरू (शर्तहरू)

१. वैदेशिक अनुदान एनपीजी श्रोत तर्फ व्यवस्थित रकमबाट झो.पु.को Steel Deck र Accessories (Bulldog Grips, Fittings, Nuts and Bolts) फेर्ने काममा मात्र खर्च गर्नुपर्ने र अन्य कार्यमा खर्च गर्न पाइने छैन । यसको कार्यक्रम पहिलो चौमासिक भित्र बनाई पठाउने तथा यसको प्रगति छुट्टै पठाउनुपर्नेछ ।

२. गत विगत वर्षहरुमा निर्माण भैसकेका झोलुङ्गे पुलहरुलाई बढी मजबुत र टिकाउ बनाई राख्न आवश्यक पर्ने नियमित वा बृहत् मर्मत कार्यलाई पहिलो प्राथमिकता दिई बजेट व्यवस्था गर्न गराउनुपर्नेछ ।

३. गत विगत वर्षहरुमा शुरु भएर सम्पन्न हुन नसकी क्रमागत रुपमा रहेका झो.पु. योजनाहरुलाई प्रमुख प्राथमिकता दिई योजना सम्पन्न हुने गरी बजेट बाँडफाँड गर्नुपर्नेछ ।

४. वैदेशिक सहयोगमा सञ्चालन भईरहेका झो.पु.हरुको लागि विनियोजित बजेट रकम मध्ये वैदेशिक श्रोत तर्फको ४० प्रतिशत रकम खर्चको आधारमा शोधभर्नाको रुपमा निकासा हुने भएकोले सोको लागि समय मै आवश्यक कारवाहीको लागि सस्पेन्सन् वृज डिभिजनमा पठाउनुपर्नेछ ।

५. नयाँ योजना छनौट गर्दा आवधिक जिल्ला विकास योजना वा जिल्ला यातायात गुरु योजनामा समावेश भएको योजनालाई मात्र प्राथमिकता क्रममा छनौट गर्नुपर्नेछ ।

६. सम्भाव्यता अध्ययन पश्चात् सम्भाव्य देखिएका योजनाहरुको मात्र विस्तृत सर्भेक्षण, डिजाईन, लागत अनुमान तयार गरी निर्माण गर्ने ।

७. योजनाको विस्तृत सर्वेक्षण, डिजाईन, लागत अनुमान DoLIDAR/TBS द्वारा तयार पारिएको Trail Bridge Standard बमोजिम तयार गर्नुपर्नेछ ।

८. प्राथमिकताको क्रममा परेका योजनाहरुको निर्माण कार्य सम्भाव्यता अध्ययन र विस्तृत सर्वेक्षण पश्चात बढीमा तीन आ.व. भित्र अनिवार्य रुपमा सम्पन्न गर्ने गरी आर्थिक स्रोत व्यवस्थापन गर्नुपर्नेछ ।

९. योजनाको सम्भाव्यता अध्ययन, विस्तृत सर्वेक्षण, डिजाईन, लागत अनुमान तयार गर्ने साथै निर्माण कार्यको अनुगमन एवं मूल्यांकन सम्बन्धी सम्पूर्ण प्राविधिक कार्यहरु जिल्ला प्राविधिक कार्यालय मार्फत गर्नु गराउनुपर्नेछ ।

१०. योजनाको प्रगति विवरण पठाउँदा आर्थिक एवं भौतिक प्रगति विवरण योजनागत रुपमा स्पष्ट खुल्ने गरी

१०. योजनाको प्रगति विवरण पठाउँदा आर्थिक एवं भौतिक प्रगति विवरण योजनागत रुपमा स्पष्ट खुल्ने गरी निर्धारीत ढाँचामा प्रत्येक चौमासिक र वार्षिक विवरण अवधि पुरा भएको सात दिन भित्र मन्त्रालय, विभाग र सस्पेन्सन् वृज डिभिजनमा अनिवार्य रुपमा पठाउनुपर्नेछ । साथै कोलेनिकाबाट प्रमाणित वार्षिक आर्थिक विवरण श्रावण २० गते भित्र सस्पेन्सन् वृज डिभिजनमा अनिवार्य रुपले पठाउनुपर्नेछ । आर्थिक तथा भौतिक विवरण प्राप्त नभएका आगामी आ.व.को अख्तियारी रोक्का गरिनेछ । यो कार्यक्रम P1 मा परेको हुँदा कार्यक्रमको मासिक प्रगति विवरण BBLL तथा अन्य निकायबाट झो.पु.हरुको समेत प्रत्येक महिनाको ७ गते भित्र पठाउनुपर्नेछ ।

११. कार्यक्रमको आवश्यकता अनुसार केन्द्रीयस्तरबाट गर्नुपर्ने अनुगमन तथा मूल्यांकनको जिम्मेवारी मन्त्रालय, विभाग र सस्पेन्सन् वृज डिभिजनको हुनेछ ।

१२. Cofinance District Coordinance झो.पु.हरुमा स्विस सरकार, स.बृ.डि. र जिविसले लगानी गर्ने प्रावधान रहेको हँदा झो.पु. योजना छनौट समेत त्रिपक्षिय सहमतिको आधारमा गर्नुपनेछ ।

१३. Fully HMG Finance District Coordinate झो.पु.हरुमा स.वृ.डि. र जिविसको लगानी रहने हुँदा योजना छनौट स.वृ.डि. र जिविसको संयुक्त सहमतिको आधारमा गर्नुपर्नेछ ।

१४. झो.पु. निर्माण गर्दा स्थानीय तहमा उपलब्ध हुने सामग्री तथा अदक्ष श्रमिक जस्ता कुरामा यथासम्भव जनसहभागिता जुटाउनुपर्नेछ ।

ए. ग्रामिण पहुँच कार्यक्रमको बजेट सञ्चालन गर्दा पालना गर्नुपर्ने कार्यक्रम सम्बन्धी निर्देशनहरू (शर्तहरू)

१. आ.व. २०६१/०६२ मा सम्पन्न भई नसकेका चालु आयोजनाहरुलाई प्राथमिकताका साथ सञ्चालन गर्नुपर्ने ।

२. वार्षिक कार्यक्रमहरु यथाशिघ्र स्वीकृत गरी कार्यक्रम व्यवस्थापन इकाईलाई जानकारी गराउनुपर्नेछ ।

३. सम्बन्धित कार्यक्रमले तयार गरेको कार्यक्रम कार्यान्वयन निर्देशिकाको पूर्णपालना गर्नुपर्नेछ ।

४. कार्यक्रम सञ्चालन स्थानीय स्वायत्त शासन नियमावली (आ.प्र.) २०५६ अनुसार सञ्चालन गर्नुपर्नेछ ।

५. कार्यक्रम/आयोजनाको प्रगति प्रतिवेदन जिल्लाहरुले निम्नानुसार उल्लेखित समय भित्र कार्यक्रम व्यवस्थापन इकाई, स्थानीय पूर्वाधार विकास तथा कृषि सडक विभाग, जावलाखेलमा पठाउनुपर्नेछ ।

   क. मासिक प्रगति प्रतिवेदन प्रत्येक महिनाको ७ गते भित्र ।

   ख. चौमासिक प्रतिवेदन चौमासिक समाप्त भएको मितिले ७ दिन भित्र ।

   ग. वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन श्रावण महिनाको १५ गते भित्र ।

६. दातृसंस्थाबाट जिल्लालाई प्राप्त हुने नगद अनुदान रकमलाई मध्यनजर गरी कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्नेछ ।

७. दशौ योजना र आवधिक जिल्ला विकास योजनाका आधारमा आयोजनाहरु/कार्यक्रमहरुले जिल्लागत सुचकहरु निर्धारण गरी कार्यक्रम/प्रगतिसँग पठाउनुपर्नेछ ।

८. यस कार्यक्रमको सञ्चालन तथा कार्यान्वयन सम्बन्धमा कार्यक्रमको लागि दातृ राष्ट्र (संयुक्त अधिराज्य) र श्री ५ को सरकार बीच भएको समझदारी तथा सम्बन्धित जिल्ला विकास समितिहरुसँग भएको उपसम्झौताहरु समेतको आधारमा कार्यक्रम अन्तर्गत सञ्चालन हुने क्रियाकलापहरु र अनुमानित बजेट समेत निर्धारण भएकोले । सोही अनुसार कार्यक्रम तयारी तथा कार्यान्वयन सम्बन्धमा गरिएको व्यवस्था तथा मार्गदर्शन अनुसार कार्यक्रमहरुको सञ्चालन गर्ने गराउने ।

ऐ. जिल्ला सडक सहयोग कार्यक्रमको बजेट सञ्चालन गर्दा पालना गर्नुपर्ने कार्यक्रम सम्बन्धी निर्देशनहरू (शर्तहरू)

१. कार्यक्रम बनाउँदा उपलब्ध भएको रकम Project Document बमोजिम Project Document को दफा ७ को उपदफा ७.१ बमोजिमको Cost Sharing Arrangement अनुसार हुनुपर्नेछ । निर्धारीत सुचकहरु अनुरुपको

स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम तुरुन्त स्थानीय विकास मन्त्रालय तथा स्थानीय पूर्वाधार विकास तथा कृषि सडक विभागमा पठाउनुपर्नेछ ।

२. जिल्ला विकास समिति, स्थानीय पूर्वाधार विकास तथा कृषि सडक विभाग तथा जिल्ला सडक सहयोग कार्यक्रम सहयोग इकाई कार्यालय बीचको उपसम्झौता बमोजिमका शर्तहरु पालना गरी योजना सञ्चालन गर्नुपर्नेछ ।

३. जिल्ला सडक सहयोग कार्यक्रम (DRSP) प्रथम प्राथमिकता प्राप्त आयोजनामा परेको हुनाले मासिक प्रगति प्रतिवेदन प्रत्येक महिनाको ७ गते भित्र स्थानीय पूर्वाधार विकास तथा कृषि सडक विभागमा अनिवार्य रुपमा आईपुग्ने गरी पठाउनुपर्नेछ ।

४. चौमासिक तथा वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन क्रमशः चौमासिक समाप्त भएको ७ गते भित्र र श्रावण १५ गते भित्र अनिवार्य रुपमा स्थानीय पूर्वाधार विकास तथा कृषि सडक विभागमा आईपुग्ने गरी पठाउनुपर्ने छ ।

ओ. विकेन्द्रीत वित्त तथा विकास कार्यक्रमको बजेट सञ्चालन गर्दा पालना गर्नुपर्ने कार्यक्रम सम्बन्धी निर्देशनहरू (शर्तहरू)

१. विनियोजित रकममा न्यूनतम शर्तहरु पुरा नगरेको जिल्लालाई पठाउन कार्यक्रम बाध्य हुनेछैन । साथै जिल्लाहरुको कार्य सम्पादन मूल्यांकनको आधारमा विनियोजित रकम मध्ये पनि केही थपघट हुनसक्नेछ ।

२. स्थानीय निकाय वित्तिय आयोगको सुत्रको आधारमा रु.१२ करोड ७१ लाख ६९ हजार जिल्लाहरुमा विनियोजन हुनुपर्नेमा स्थानीय विकास मन्त्रालय, विकेन्द्रीत कार्ययोजना समन्वय शाखाको पत्र अनुसार हाललाई कुल रकम घट्न आई रु.६०,८२५ हजार कायम भएको । सोही रकम हाललाई दामासाहीले उपलब्ध गराउने लक्ष्य राखिएको छ । आगामी अध्यादेशमा यसलाई परिमार्जन गर्न पहल गरिनेछ ।

३. विनियोजित रकम आयोजना बजेट तालिका स्विकृत गराई कार्यक्रमको सञ्चालन कार्यविधि अनुसार मात्र खर्च गर्न सकिनेछ । साथै यस कार्यक्रमको लागि छुट्टै वार्षिक समिक्षा गर्नुपर्नेछ ।

औं ग्रामिण सामुदायिक पूर्वाधार विकास कार्यक्रमको बजेट सञ्चालन गर्दा पालना गर्नुपर्ने कार्यक्रम सम्बन्धी निर्देशनहरू (शर्तहरू)

आ.व. २०६२/०६३ का लागि त्यस कार्यालयलाई बजेट खर्च प्राप्त अख्तियारी अनुसार बजेट कार्यान्वयन गर्दा देहायका निर्देशनहरु अनुरुप गर्नु गराउनुहोला ।

१. स्थानीय निकायमा जाने खर्च शिर्षक ३.०६ वा ८.०६ को रकम जिल्ला विकास समितिबाट बाँडफाँड स्वीकृत गराई सोको जानकारी सम्बन्धित कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालय र कार्यक्रम सहयोग इकाईलाई दिने व्यवस्था मिलाउनुहुनेछ ।

२. सशर्त अनुदानमा राखिएको रकम (चालु र पुँजीगत दुबै) स्वीकृत कार्यक्रमका आधारमा मात्र खर्च गर्नुपर्नेछ ।

३. बजेट रकम नं. ८.०६ को श्री ५ को सरकारको र WFP को स्रोत तर्फको रकमबाट ५०/५०% का हिसाबले आन्तरीक ढुवानी, गोदाम तथा खाद्यान्न परिचालन लगायतका सञ्चालन खर्चको रकम (ITSH) निम्नलिखित खर्चहरु मात्र व्यहोर्ने गरी खर्च गर्ने :-

क. खाद्यान्न राख्ने गोदाम घर, भाडा, पानी, बिजुली, टेलिफोन महसुल समेत ।

ख. आन्तरीक ढुवानीको लागि लाग्ने सबै प्रकारको खर्च ।

ग. गोदाममा र भण्डारण गर्ने क्रममा खाद्यान्न बचावको लागि गरिने कार्यहरु बापतको खर्च ।

घ. किटनासक औषधी, तौलने मेसिन, पाल, त्रिपाल सम्बन्धी खर्च ।

ङ. गोदामहरुमा राखिएका चौकिदारको ज्याला बापतको खर्च ।

च. खाद्यान्न सम्बन्धी काम गर्ने स्टोर खरिदार, खाद्यान्न वितरक सहायकहरुको पारिश्रमीकज्याला बापतको खर्च ।

छ. बेला-बेलामा प्याकिङ्गको लागि चाहिने बोरा तथा तौल गरेको ज्याला र सामान खरिद बापतको खर्च ।

ज. बेला-बेलामा पल्टी गरी चौकाई गरी चाङ मिलाए बापतको खर्च ।

४. खर्च शिर्षक ३.०६ र ८.०६ को रकम स्वीकृत कार्यक्रम बाहेक अन्य कार्यक्रममा खर्च गर्न पाइने छैन ।

५. खर्च शिर्षक ८.०६ को श्री ५ को सरकारको स्रोतमा छुट्याइएको रकमबाट सर्वेक्षण, दक्ष श्रमिकको ज्याला र निर्माण सामग्रीमा श्री ५ को सरकारको स्रोतमा मात्र खर्च देखाउनुपर्नेछ ।

६. जिल्लाले योजनाहरु सञ्चालन गर्दा क्रमागत योजनालाई पहिलो प्राथमिकता दिनुपर्नेछ ।

७. नयाँ योजनाको छनौट गर्दा RCIW को कार्यविधी अनुसार खाद्यान्न अभाव क्षेत्रमा सञ्चालन सम्भाव्य योजना मात्र छनौट गर्न सकिनेछ ।

८. जिल्लाले गरेको विनियोजन/बाँडफाँड स्वीकृती र योजनाहरुको जानकारी आश्विन महिना भित्र अनिवार्य रुपमा यस के.का.स. इकाईमा पठाउनुपर्नेछ । साथै संशोधित योजनाहरुको विवरण समेत जानकारी गराउनुपर्नेछ ।

९. नं. ८ मा उल्लेखित विवरण प्राप्त भए पश्चात् मात्र दोस्रो किस्ताको रकम निकासा हुनेछ ।

१०. दातृसंस्थासँग भएका सहमति, सम्झौताको हकमा सोही अनुसार हुनेछ ।

११. जिल्ला भूसंरक्षण कार्यक्रमसँग संयुक्त रुपमा काम भएका जिल्लाहरुको हकमा ITSH, निर्माण सामग्री, दक्ष कामदार ज्याला बापतको बजेट जिविसबाट सोझै जिल्ला भुसंरक्षण कार्यालयलाई उपलब्ध हुनेछ ।

१२. खर्च शिर्षक ३.०६ को रकम उपभोग खर्च तलब, भत्तामा कर्मचारीहरुको पदपूर्ति अनुसार वर्ष दिनलाई पुग्ने गरी बाँडफाँड गरी सकेपछि मात्र कार्यक्रम सञ्चालन गर्न आवश्यक अन्य प्रशासनिक खर्चहरुमा बाँडफाँड गर्नुपर्नेछ ।

१३. यसमा परेका बाहेक अरुको हकमा स्थानीय विकास मन्त्रालय (आ.प्र. शाखा) प.सं. बजेट निर्देशन २०६२/०६३ च.नं. ६५ मिति २०६२।०४।२७ को निर्देशनहरु अनुसार गर्नु गराउनुहोला ।

२०. श्री ५ महाराजाधिराज सरकारको अध्यक्षतामा मिति २०६१।१०।२० मा बसेको मन्त्रिपरिषद्ले जारी गरेको कार्यक्रम

१. अधिकार दुरुपयोग गरेर, तस्करी वा राजस्व छलीमा संलग्न भएर वा अनियमित ठेक्कापट्टा र कमिशनमा संलग्न भएर कानून विपरित जम्मा गरेको धन सम्पति जफत गर्ने कानूनी व्यवस्था सहितको विशेष कार्यक्रम बनाई मुलकमा व्याप्त भ्रष्टाचारको तत्काल थलोमै छानविन गरी नाजायज ढंगबाट आर्जित सम्पति कानून बमोजिम राष्ट्रियकरण गरी दोषि उपर कडा कारवाही गरिनेछ । यसका लागि प्रथम चरणमा अधिकार सम्पन्न शाही आयोग १५ दिन भित्र गठन गरिने छ । अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगलाई अधिकार, स्रोत, साधन सम्पन्न तुल्याई दक्ष एवं निष्पक्ष संरचना परिणत गरी क्रियाशील तल्याईने छ ।

२. श्री ५ का सरकारकोतर्फबाट आम नेपाली जनतालाई पुऱ्याउने सेवा सुविधा पारदर्शी ढंगले निर्धारीत समय भित्र उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाई त्यसको सुपरिवेक्षण र अनुगमनका निमित्त प्रभावकारी संयन्त्र पन्ध्र दिन भित्र निर्माण गरिनेछ । ढिलासुस्ती, पक्षपात, नातावाद, कृपावाद र सर्वसाधारणबाट पैसा नलिई काम नगर्ने भन्ने जनताको धेरै बर्ष देखिको दुःखेसो र गुनासो तत्काल निराकरण गर्न प्रभावकारी दण्ड सजायको व्यवस्था गरिने छ ।

३. सुकुम्वासी, भूमिहिन किसान र मुक्तकमैयाको गांसवासको व्यवस्था गर्न भूमि बैङ्कको व्यवस्था गरी न्यायोचित ढंगबाट भूमि वितरण गरिने छ ।

४. गरिबी निवारणका लागि राष्ट्रिय आय बृद्धि गर्न अनिवार्य भएकोले देश सुहांउदो आधुनिक एवं बैज्ञानिक कृषिप्रणाली, व्यापक रुपमा साना तथा ठूला सिंचाई आयोजना, भौगोलिक संभाव्यताका आधारमा वागवानी र विशेष नगदेवाली, पशुपंछी पालन आदिको योजनावद्ध कार्यक्रम १ महिना भित्र लागु गरिने छ ।

५. घरेलु उद्योगको प्रवर्द्धन र विकासमा राज्यले विशेष टेवा पुऱ्याउनुका साथै अन्य उद्योग, कलकारखानाको स्थापना, विकास एवं विस्तारका निमित्त जलस्रोतको अधिकतम उपयोग गरी जलविद्युत्को विकास गर्न निजी क्षेत्रलाई प्रोत्साहित गरिनेछ । साथै, आन्तरिक र बाह्य अर्थिक स्रोत जुटाई विभिन्न संभाव्य जलविद्युत् परियोजनाहरु प्राथमिकता अनुसार संचालन गरिने छ ।

६. पर्यटन उद्योगको बृहत्तर संभावना रहेकोले राष्ट्रिय आम्दानी बृद्धि गर्न, धार्मिक पर्यटनलाई प्रवर्द्धन गर्न साना ठूला होटेल व्यवसाय, रिसोर्ट, पर्यटकीय स्थल, पर्यटन उद्यान आदिलाई श्री ५ को सरकारले आवश्यक सहयोग र सुविधा प्रदान गर्न अविलम्व गुरुयोजना तयार गरी कार्यान्वयन गर्नेछ । साथै सुरक्षित पर्यटन व्यवसायका निमित्त पर्यटकीय सुरक्षा प्रहरीको आवश्यक जनशक्ति तयार गरिने छ ।

७. सरकारी विद्यालयहरुमा माध्यमिक स्तरसम्मको पठन पाठन गर्ने अपाङ्ग, पिछिडिएका तथा दलित समुदायका छात्रछात्राहरुलाई निःशुल्क पाठ्यपुस्तकहरु उपलब्ध गराउनुका साथै छात्रवृतिको समेत व्यवस्था गरी निःशुल्क शिक्षा उपलब्ध गराईनेछ । साथै, निजी क्षेत्रका विद्यालय, महाविद्यालयहरुले पिछिडिएको वर्ग, दलित, अल्पसंख्यक तथा अपाङ्गहरुलाई निश्चित प्रतिशतको संख्यामा निःशुल्क पठन पाठन गराउनु पर्ने छ ।

८. राष्ट्रवादी जनशक्तिको उत्पादन र रोजगारीमूलक शिक्षा प्रदान गर्न शैक्षिक पाठ्यक्रममा सुधार गरिनेछ । सबै स्तरका छात्रछात्रालाई पाठ्यपुस्तक एवं शैक्षिक सामाग्री सुपथ मुल्यमा सुलभ तरिकाले उपलब्ध गराइने छ ।

९. परिचयपत्रबाहक प्रत्येक विद्यार्थीलाई सार्वजनिक यातायातका साधानमा यात्रा गर्दा र सरकारी अस्पतालमा स्वास्थ्य उपचार गराउंदा सहुलियतको व्यवस्था गरिने छ ।

१०. राजधानी र ठूला शहर एवं शहर उन्मुख क्षेत्रमा गरीब र धनीको विभेद हटाउन घरघडेरी एवं कम्पाउण्डका लागि जग्गाको निश्चित मापदण्ड तोक्नुका साथै भुकम्प निरोधक सरकारी नापनक्शा अनुसार मात्र घर निर्माण गर्न पाउने कानूनी व्यवस्था अविलम्व गरिने छ ।

११. बढ्दो जनसंख्या, घट्दो समथर जमीन, खानेपानी, विजुली, ढल, टेलिफोन आदिको सुविधालाई दृष्टिगत गरी स्थानीय निकाय एवं निजी क्षेत्र र श्री ५ को सरकारको समेत सहभागितामा अपार्टमेण्ट प्रणालीको विकास गरी उत्पादनयोग्य जमीन उपरको अतिक्रमण घटाउदै लगिने छ ।

१२. आर्थिक वृद्धिको गतिलाई तीव्रता दिन र यातायात व्यवस्थालाई अझ सुगम बनाउन पूर्व पश्चिम विद्युतीय रेलमार्गको निर्माण दीर्घकालिन योजनाको रुपमा गरिने छ । साथै, संभाव्य स्थानहरुमा छोटा मार्ग, सुरुङ्ग मार्ग, जलमार्ग र रज्जु मार्ग (रोप वे) को समेत विकास र विस्तार गर्ने कार्यको थालनी गरिने छ ।

१३. विकेन्द्रीकरणको सिद्धान्त अनुसार स्थानीय निकायहरुलाई अधिकतम स्वायत्तता प्रदान गर्ने उद्देश्यले क्रमिक रुपले राजनितिक, आर्थिक, सामाजिक, प्रशासनिक एवं अर्धन्यायिक अधिकारहरु केन्द्रबाट गाउंसम्म विकेन्द्रित गरिने छ ।

१४. बेरोजगारीको बढ्दो समस्या समाधान गर्न स्वेदशमा अवसरहरुको खोज गर्नुका साथै वैदेशिक रोजगारीका अवसरहरु पहिल्याएर आवश्यक तालिम र ऋण सुविधा उपलब्ध गराई रोजगारीको व्यवस्था अविलम्व मिलाईने छ ।

१५. आतङ्कबाट पीडित तथा बाटो विराएर गएका तर स्वेच्छाले फर्केका र फर्कन चाहनेहरुको निम्ति आवश्यक तालीम दिई स्वदेश वा विदेशमा रोजगारीको व्यवस्था अविलम्व मिलाईने छ ।

१६. तराई क्षेत्रमा फैलिएर बहने नदीहरुमा तटबन्ध बनाई नियन्त्रण गर्ने विशेष कार्यक्रम ल्याइनेछ । यसबाट यातायात विकास, बाढी नियन्त्रण र सिंचाईको विकास हुनुका साथै नदी नियन्त्रणबाट प्राप्त हुने अतिरिक्त जमिन भूमिहीनहरुको पुनर्स्थापना र विकासमा लगाइने छ ।

१७. कर्णाली अञ्चलको समग्र विकासका लागि विशेष कर्णाली विकास कार्यक्रमू अविलम्व ल्याइने छ । सुर्खेत जुम्ला सडक २०६२ साल फागुण महिना भित्रै सम्पन्न गर्नुका साथै कर्णाली अञ्चलका अरु जिल्ला सदरमुकामहरु जोड्ने सडक निर्माणको कार्य थालिने छ । कृषि, स्वास्थ्य, शिक्षा जस्ता क्षेत्रहरुमा पनि स्थानीय जनतालाई आत्मनिर्भर बनाउन विशेष कार्यक्रमहरु संचालन गरिने छन् ।

१८. शासकीय सुधार, सार्वजनिक क्षेत्र व्यवस्थापन, गरिबी न्यूनीकरण सहयोग लगायतका कार्यक्रमहरुमा गरिएका सुधार प्रतिका प्रतिबद्धताहरु समयमै पुरा गरिनेछ । द्विपक्षीय दातृ राष्ट? एवं संस्थाहरु र बहुपक्षीय दातृ संस्थाहरुको सहयोगमा संचालित परियोजनाहरुको अनुगमनको विशेष व्यवस्था मिलाईने छ । द्विपक्षीय एवं बहुपक्षीय दातृ राष्ट? एवं संस्थाहरुसंगको सम्बन्धलाई अझ प्रगाढ बनाई गरिबी न्यूनीकरणका कार्यक्रमको कार्यान्वयनलाई प्रभावकारी तुल्याइने छ ।

१९. राज्य संचालनको संरचनाहरुमा महिला, दलित र जनजातिको उचित प्रतिनिधित्व गराउन निजामती सेवामा निश्चित अवधिका निम्ति सकारात्मक विभेद (एयकष्तष्खभ बाष्कबतष्यल) को नीति अवलम्वन गरिने छ ।

२०. नीजि क्षेत्रको विकासका निम्ति नीतिगत सुधार र प्रवर्द्धनका कार्यक्रमहरु अविलम्व ल्याइने छ । भौतिक आधारशीला निर्माणका लागि लगानी गर्न उत्प्रेरित गर्ने गरी सरल कानूनी व्यवस्था मिलाउनुका साथै विभिन्न सहुलियतहरु प्रदान गर्ने व्यवस्थाहरु गरिनेछन् ।

२१. विकास कार्यक्रमहरु जनताले नै रोज्ने र जनताले नै कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था गरिने छ । यसका लागि ठेक्का पट्टाको साटो उपभोक्ता मार्फत् विकास कार्यक्रमहरु कार्यान्वयन गर्नमा विशेष जोड दिइने छ ।

२१. स्थानीय निकायहरुबाट प्रवाह गरिने सेवा प्रभावकारी बनाउन स्थानीय विकास मन्त्रालयबाट जारी गरिएको कार्ययोजना

(क) स्थानीय विकास मन्त्रालयबाट हुने सेवा प्रवाहका सम्बन्धमाः

१. हाल प्रारम्भ गरिएका विषयगत निक्षेपण अन्तर्गतको कृषि प्रसार र पशु सेवा, प्राथमिक शिक्षा, प्राथमिक स्वास्थ्य र स्थानीय पूर्वाधार विकास चालू आर्थिक वर्ष भित्रै पूर्ण र समष्टिगत निक्षेपण गरी जिल्ला विकास समितिमा आन्तरिकीकरण गर्ने । विकेन्द्रीकरण कार्यान्वयन कार्ययोजनालाई पुनरावलोकन गर्ने । आगामी बर्ष भित्र ५ जिल्लामा परीक्षणको रुपमा पूर्ण निक्षेपण गर्ने कार्यको थालनी गर्ने ।

२. विकेन्द्रीकरणको मर्म अनुरुप स्थानीय निकायको संरचना, सङ्ख्या र प्रतिनिधित्व व्यवस्थालाई समावेशी प्रजातन्त्र (inclusive democracy)को अवधारणा समेतको आधारमा सम्भाव्य एकाइ (Viable Unit) को रूपमा विकास गर्न पुनःसंरचनाको अध्ययन कार्य प्रारम्भ गर्ने ।

३. स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन नियम र सो संग बाझिएका अन्य ऐन नियमहरुको संशोधन गर्ने तथा स्थानीय सेवा ऐन लगायत अन्य सम्बद्ध नयाँ ऐन नियमहरुको तर्जुमागरी मन्त्रिपरिषद्मा सैद्धान्तिक सहमतिका लागि पेश गर्ने ।

४. काठमाण्डौं उपत्यकाको फोहरमैला व्यवस्थापनको लागि स्यानीटरी ल्याण्डफील साइटको व्यवस्थाको लागि नगरपालिकाहरुको श्रोत र केन्द्रीय श्रोत परिचालन गर्ने र क्रमशः उपत्यका बाहिरका सबै नगरपालिकाले पनि स्यानीटरी ल्याण्डफिलको व्यवस्था गरी फोहोरमैला व्यवस्थापन गर्ने ।

५. सबै दलितहरुको जातिगत समुह पहिचान गरी सो को विवरण यसै आर्थिक बर्ष भित्र प्रकाशन गर्ने ।

६. नगरपालिका बनाउन उपयुक्त देखिएका क्षेत्रमा आवश्यकता अनुसार सीमाना हेरफेर समेत गरी नयाँ नगरपालिका घोषणा गर्ने व्यवस्था गर्ने ।

७. मन्त्रालयसंग सम्बन्धित विषयको पीरमर्का/गुनासो सुनुवाइको लागि हटलाइन टेलिफोन र फ्याक्सको व्यवस्था गर्ने र यस्ता गुनासोलाई तत्काल समाधान गर्ने ।

८. स्थानीय पूर्वाधार विकास सम्बन्धी रणनीतिक कार्ययोजना र स्थानीय स्तरको सार्वजनिक निर्माण निर्देशिका बनाई चालू बर्ष भित्रै स्थानीय पूर्वाधार विकास तथा कृषि सडक विभागद्धारा कार्यान्वयनमा ल्याउने ।

९. जिल्ला विकास समितिहरुमा उपलब्ध गराइने विकास अनुदानलाई प्रभावकारी पार्ने सम्बन्धमा स्थानीय विकास मन्त्रालयबाट तयार गरिएको न्यूनतम शर्तहरु (योजना तर्जुमा र स्वीकृति, धरौटी खाता, आन्तरिक तथा अन्तिम लेखा परीक्षण, बेरुजु फछ्र्यौट, आय व्ययको विवरण लगायतका वित्तीय व्यवस्थापन, भए गरेका कार्यक्रम र बजेटको पारदर्शिता र अनुगमन सम्बन्धी समिति उप समितिहरुको व्यवस्था) लाई क्रमश लागू तथा कार्यान्वयन गर्ने ।

१०. केन्द्रबाट स्थानीय निकायमा खटाउने कर्मचारी (स्थानीय विकास अधिकारी, कार्यकारी अधिकृत, योजना तथा प्रशासकीय अधिकृत, ईन्जीनियर, लेखा अधिकृत, ओभरसियर, लेखापाल) को रिक्त पद पूर्ति गर्ने व्यवस्था गर्ने । तत्काल रिक्त पदपूर्ति गर्न नसकिने अवस्थामा वैकल्पिक व्यवस्था मिलाउने ।

११. पेश्की तथा बेरुजु फछ्र्यौट सम्वन्धमा तोकिएको लक्ष्य अनुरुप प्रगति हासिल गर्न नियमित अनुगमन गर्ने ।

१२. चालु आर्थिक बर्ष भित्र ३५० कि.मी ग्रामीण सडक, ७४ साना खानोपानी आयोजना, २२ झोलुङ्गेपुल र दोधारा-चाँदनी मल्टीस्पान झोलुङ्गेपुलको निर्माण सम्पन्न गरी सन्चालनमा ल्याउने ।

१३. स्थानीय निकाय, समिति तथा प्रतिष्ठानहरुबाट भए गरेका कार्यहरु तथा नागरिक बडापत्रले निर्दिष्ट गरेको सेवाहरु, ऐन नियमले तोकेका कार्यहरु, मन्त्रालयबाट जारी गरिएका निर्देशनहरु, श्री ५ को सरकारबाट जारी भएको सरकारी सेवा तथा सुविधा प्रभावकारी तुल्याउने निर्देशिका, २०६१ एवं यस कार्ययोजनाले तोकेका कार्य तथा सेवाहरुका सम्बन्धमा सुपरिबेक्षण तथा अनुगमन कार्य गर्नका लागि मन्त्रालयका सह सचिवको संयोजकत्वमा एक केन्द्रीय अनुगमन समितिको गठन गरी सुपरिबेक्षण तथा अनुगमन कार्यलाई प्रभावकारी पार्ने ।

१४. स्थानीय निकायद्वारा सम्पादन गरेका विकास क्रियाकलापहरुलाई नियमित प्रचार प्रसार गर्ने गराउने व्यवस्था मिलाउने। त्यस्ता उत्कृष्ट र सफल कार्य (Best Practices) हरुलाई अन्य स्थानीय निकायहरुमा अनुशरणका गर्ने प्रबन्ध मिलाउने।

१५. मन्त्रालयको आन्तरिक कार्य सन्चालन कार्यविधि तयार गरी एक महिना भित्र लागू गर्ने।

(ख) जिल्ला विकास समितिबाट प्रवाह हुने सेवाका सम्बन्धमाः

१. जिल्ला विकास समितिले स्थानीय स्तरको नीति निर्माण, समन्वय, अनुगमन, मूल्यांकन, सहजीकरण गरी काम गर्न सकिने अनुकूल वातावरण (Conducive Environment) सिर्जना गर्ने जस्ता कार्यमा ध्यान केन्द्रित गर्ने। जनतालाई प्रत्यक्ष प्रभावपार्ने सेवाहरुको संचालन गर्दा जिल्लाको परिस्थिति अनुसार यथासम्भव उपभोक्ता समूह, सामुदायिक संस्था, स्थानीय स्तरको गैर सरकारी संस्था, नागरिक समाज, सहकारी संस्था तथा निजी क्षेत्र मध्ये उपयुक्त निकायबाट गर्ने गराउने व्यवस्था मिलाउने र कार्यान्वयनको सुनिश्चितता गर्न प्राविधिक परीक्षण र सार्वजनिक सुनुवाई समेतको व्यवस्था मिलाउने।

२. स्थानीय स्तरमा योजना तथा कार्यक्रमहरु संचालन गर्दा उत्पादनमूलक, आयमूलक, सीपमूलक र रोजगारीमूलक कार्यक्रमहरुलाई प्राथमिकता दिई द्वन्द पीडित व्यक्ति र समूह, महिला, दलित, उपेक्षित, उत्पिडीत र विपन्न बर्गलाई लक्षित गरी संचालन गर्ने व्यवस्था गर्ने।

३. स्थानीय निकायहरुले आफ्नो आन्तरिक श्रोत बृद्धि गर्न लगाएका ठेक्का पट्टा तथा कर व्यवस्थालाई स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन नियमको परिधिभित्र रहेर मात्र संकलन गर्ने गराउने व्यवस्था मिलाउने। गैर कानूनी रुपमा कर उठाइएको पाइएमा त्यस्ता ठेकेदार र व्यक्ति उपर कडा कानूनी कारबाही गर्ने।

४. स्थानीय विकास अधिकारीले गाँउ विकास समितिका सचिवहरु परिचालन गरी गाँउ विकास समितिहरुमा जनताका दैनिक कार्यहरु नरोकिने व्यवस्था मिलाउने। द्वन्दका कारण गाउँ विकास समितिमा बसी सेवा प्रवाह गर्ने स्थिति नभएका ठाउँका गाउँ विकास समिति सचिवहरुलाई नजिकको पायक पर्ने स्थानमा वा जिल्ला विकास समितिमा हाजिर गराएरै भएपनि जनतालाई सेवा पुर्‍याउने व्यवस्था सुनिश्चित गर्ने। गाँउ विकास समिति सचिव नभएका ठाउँमा पायक पर्ने गाँउ विकास समितिका सचिवहरुलाई थप जिम्मेवारी दिएर जनतामा प्रवाह गरिने सेवा अवरुद्ध नहुने व्यवस्था मिलाउने। स्थानीय विकास अधिकारीले गाँउ विकास समिति सचिवहरुबाट भएको सेवा प्रवाहको नियमित अनुगमन गरी सो को व्यहोरा मासिक रुपमा मन्त्रालयमा लेखि पठाउने।

५. जिल्लामा संचालन हुने दलित तथा आदिवासी/जनजाति उत्थान सम्वन्धी कार्यमा समन्वय, सहजीकरण तथा अनुगमन एवं मूल्यांकन गर्नका लागि जिल्ला विकास समितिका सामाजिक विकास हेर्ने अधिकृतलाई १५ दिन भित्र सम्पर्क व्यक्ति (Focal Point) तोक्ने। जिल्ला विकास समितिका सभापतिको संयोजकत्वमा निजी क्षेत्र सहित सरोकारवालाहरु रहने गरी जिल्लामा संचालन हुने दलित तथा आदिवासी/जनजाति उत्थान र विकास सम्वन्धी कार्यहरुको सुपरिवेक्षण र निगरानीको कार्य गर्न स्थानीय स्तरमा समन्वय समिति एक महिना भित्र गठन गर्ने।

६. जिल्ला विकास समितिले आफ्नो कार्यसम्पादनका सम्बन्धमा कुन काम कस्ले, कसरी र कति समयभित्र सम्पादन गर्ने हो सो सम्बन्धमा विस्तृत कार्यविधि तयार गरी दुई महिना भित्र लागू गर्ने।

७. स्थानीय विकास अधिकारीले सरकारी कामको सिलसिलामा वा विदामा जिल्ला छाडनु पर्दा मन्त्रालयको पूर्व स्वीकृतिमा मात्र जिल्ला छाडने र त्यसरी जिल्ला छाडनु पर्दा सेवा प्रवाह सम्बन्धी कार्य नरोकिने व्यवस्था मिलाउने।

८. व्यक्तिगत घटनादर्ता सम्बन्धी कार्य गाँउ विकास समिति, नगरपालिका र जिल्ला विकास समिति तीनवटै निकायहरुबाट गर्न सकिने ब्यवस्था गरिएकोले जिल्ला विकास समितिले समन्वय गरी घटना दर्ता कार्यलाई प्रभावकारी पार्ने।

(= ;fdflhs ;'/Iff cGtu{t h]i7 gful/s / c;xfo ljwjfnfO{ lbOg] eQf tyf czQmx?nfO{ lbOg] a[lQ lgwf{l/t ;dodf pknAw u/fpg] . ljz]if sf/0fa; ufpF:t/af6 eQf ljt/0f ug{ g;lsg] kl/l:ylt ePdf lhNnf ;b/d'sfdaf6} jf glhssf] cGo pko'Qm :yfgaf6

वितरण गर्ने व्यवस्था मिलाउने र यसरी वितरण गरिएको सामाजिक सुरक्षा भत्ता तथा असक्त बृत्तिको विवरण गा.वि.स अनुसार अनिवार्य रुपमा सार्वजनिक गर्ने ।

१०. जिल्ला विकास समितिले जारी गरेको नागरिक बडापत्र बमोजिम सेवा उपलब्ध गराउने । सो अनुसार भए नभएको नियमित अनुगमन गरी सुनिश्चित गर्ने । यस्तो सेवा प्रवाह गर्ने व्यवस्था गर्दा श्री ५ को सरकारबाट जारी भएको सरकारी सेवा तथा सुविधा प्रभावकारी तुल्याउने निर्देशिका, २०६१ को व्यवस्था समेत पालना गर्ने गराउने ।

११. जिल्ला सूचना तथा अभिलेख केन्द्र (District Information and Documentation Center - DIDC) लाई व्यवस्थित र प्रभावकारी पारी जिल्ला विकास समितिका विकास गतिविधिहरुको नियमित रुपमा सर्वसाधारणलाई सूचना प्रवाह गर्ने व्यवस्था मिलाउने। स्थानीय निकायहरुद्वारा संचालित महत्वपूर्ण र जनचासोका आयोजना तथा कार्यक्रमहरु सामाजिक परीक्षण समेतको व्यवस्था मिलाई त्यस्तो परीक्षणको नतिजालाई सार्वजनिक गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।

१२. पहिलो प्राथमिकतामा परेका आयोजनाको प्रगती मासिक रूपमा मन्त्रालयमा पठाउने । अन्य आयोजना र कार्यक्रमको हकमा वित्तीय प्रगतीको विवरण मासिक एवं कार्यक्रम, बजेट र आम्दानी खर्चको प्रगतिको विवरण चौमासिक रुपमा तयार गरी सम्बन्धित कार्यालय र सार्वजनिक स्थानमा अनिवार्य रुपमा प्रकाशन/टाँस गर्ने र सो को विवरण मन्त्रालयमा पठाउने।

१३. जिल्लाको विकास गतिविधी, संचालन गरिएका कार्यहरु तथा व्यवस्थापकीय कार्यहरुको प्रतिवेदन मासिक रुपमा तोकिएको ढाँचामा मन्त्रालयमा पठाउने ।

१४. जिल्ला विकास समितिमा जनसम्पर्क र सोधपुछ कक्षको अनिवार्य व्यवस्था गर्ने र गुनासा सुन्ने प्रणालीमा प्रभावकारीता ल्याउने ।

१५. जिल्ला विकास समितिले जिल्ला स्तरीय कार्यक्रमहरुको अनुगमन गर्न टोली गठन गरी कार्यक्रम र बजेट अनुरुप काम भए नभएको नियमित रुपमा अनुगमन गरी बाधा अडचन देखिएमा तत्काल फुकाउने व्यवस्था मिलाउने ।

(ग) नगरपालिकाबाट प्रवाह हुने सेवाका सम्बन्धमाः

१. नगरपालिकाले दिने सेवाहरूको बारेमा नागरिक बडापत्र जारी भइसकेका नगरपालिकामा सोही बडापत्र बमोजिम अनिवार्य रुपले सेवा उपलब्ध गराउने र जारी नभएका नगरपालिकाले एक महिना भित्र नागरिक बडापत्र जारी गरी तदअनुरुप सेवा प्रवाह गर्ने । यस्तो सेवा प्रवाह गर्दा श्री ५ को सरकारबाट जारी भएको सरकारी सेवा तथा सुविधा प्रभावकारी तुल्याउने निर्देशिका, २०६१ बमोजिम समेत गर्ने गराउने व्यवस्था मिलाउने ।

२. नगरपालिकाले आफ्नो आन्तरिक श्रोत बृद्धि गर्न विशेष प्रयास गर्ने र ठेक्का पट्टा तथा राजस्व/कर व्यवस्थालाई स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, नियमको परिधिभित्र रहेर कार्यान्वयन गर्ने गराउने व्यवस्था मिलाउने । गैर कानूनी रुपमा कर उठाइएको पाइएमा त्यस्ता ठेकेदार र व्यक्तिउपर कडा कानूनी कारबाही गर्ने ।

३. नगरपालिकाले महिला, दलित, जनजाति, आदीबासीका लागि सेवा सर्वसुलभ तुल्याउने कार्यमा सहजता ल्याउन सम्पर्क विन्दू (Focal Point) १५ दिनभित्र तोक्ने ।

४. नगरपालिकाले आफ्नो कार्यसम्पादनका सम्बन्धमा कुन काम कस्ले, कसरी र कति समयभित्र सम्पादन गर्ने हो सो सम्बन्धमा विस्तृत कार्यविधि तयार गरी दुई महिना भित्र लागू गर्ने ।

५. नगरपालिकाले सम्पादन गरेका सम्पुर्ण कामहरुको आम्दानी खर्च तथा मासिक प्रगति विवरण (भौतिक तथा वित्तीय) अनिवार्य रुपमा सार्बजनिक गर्ने र सो को व्यहोरा स्थानीय विकास मन्त्रालयमा पठाउने ।

६. नगरको विकास गतिविधी, संचालन गरिने कार्यहरु तथा व्यवस्थापकीय कार्यहरुको विस्तृत विवरण मासिक रुपमा तोकिएको ढाँचामा मन्त्रालयमा पठाउने ।

७. नगरपालिकामा जनसम्पर्क र सोधपुछ कक्षको अनिवार्य व्यवस्था गर्ने र गुनासा सुन्ने प्रणालीमा प्रभावकारीता ल्याउने ।

८. नगरपालिका स्तरमा अनुगमन टोली गठन गरी काम कारवाही भए नभएको नियमित रुपमा अनुगमन गरी बाधा अडकाउ फुकाउने व्यवस्था मिलाउने ।

वार्षिक प्रगति समीक्षा एवं अनुगमन गोष्ठी
२०६२

प्रारम्भिक प्रतिवेदन

स्थानीय विकास मन्त्रालय
श्रीमहल

बार्षिक प्रगति समीक्षा एवं अनुगमन गोष्ठी, २०६२ को प्रतिवेदन

१. **पृष्ठभूमि :**

स्थानीयस्तरको विकास निर्माणको प्रक्रियालाई सुदृढ र व्यवस्थित ढंगबाट सन्चालन गरी विकेन्द्रीकरणको भावना अनुरुप सेवा सुविधामा स्थानीय जनताको पहुंच अभिबृद्धि गर्ने उद्देश्य सरकारले राखेको छ । सोही उद्देश्यलाई मूर्तरुप दिन स्थानीय निकायहरुलाई श्री ५ को सरकारले सशर्त र निशर्त अनुदानका रुपमा रकम उपलव्ध गराउने गर्दछ । त्यस्ता श्रोतहरु र स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन र नियमावली अनुसार स्थानीय निकायहरुले संकलन गरेका आन्तरिक श्रोतहरुको परिचालन र सदुपयोग, वित्तीय एवं भौतिक प्रगतिको स्थिति र विद्यमान समस्या एवं समस्या समाधानका लागि गरिएका प्रयासहरुको लेखाजोखा गरिनु सान्दर्भिक रहन्छ ।

यसै अनुरुप गत आ.व. ०६१।६२ मा जिल्लास्तरमा संचालित कार्यक्रमहरुको प्रगति समीक्षा गर्ने उद्देश्यले अधिराज्यका ४ स्थानमा क्षेत्रीयस्तर बार्षिक प्रगति समीक्षा एवं अनुगमन गोष्ठी र केन्द्रस्तरीय कार्यक्रमहरु सहित मन्त्रालय अन्तर्गत संचालित सम्पूर्ण कार्यक्रमहरुको समग्र प्रगति समीक्षा गर्ने उद्देश्यले मन्त्रालयको सभाकक्षमा केन्द्रस्तरीय बार्षिक प्रगति समीक्षा एवं मन्त्रालयस्तरीय समस्या समाधान समितिको बैठक मिति ०६२ भाद्र ९ गते सम्पन्न भयो ।

२. **उद्देश्य**

गोष्ठीबाट निम्न उद्देश्यहरु हासिल गर्ने लक्ष्य राखिएको थियो ।

क) स्थानीय निकायहरुको श्रोत परिचालन स्थिति एवं भौतिक प्रगतिको यथार्थ अवस्थाको अनुगमन गर्ने,

ख) दशौं योजनाले निर्दिष्ट गरेका सूचकहरुमा स्थानीय निकायहरुले हासिल गरेका उपलव्धिहरुको मापन गर्ने,

ग) कठिनाईका क्षेत्रहरुको पहिचान गरी उपयुक्त निकासको बाटो पहिल्याउने एवं स्थानीय निकायहरुले गरेका अनुकरणीय कार्यहरुका बारेमा सहभागीहरुबीच अनुभवको आदानप्रदान गर्ने ।

घ) गोष्ठीका निष्कर्षहरुलाई पृष्ठपोषण गरी आगामी दिनमा नीति निर्माण एवं निर्णयका सन्दर्भमा उपयोग गर्ने ।

३. **गोष्ठी संचालन भएको स्थान र समयः**

क्षेत्रीयस्तरका बार्षिक प्रगति समीक्षा एवं अनुगमन गोष्ठी देहायको स्थान र मितिमा संचालन भएको थियो ।

गोष्ठी संचालन भएका स्थान र समय

विकास क्षेत्र	संचालन अवधि	स्थान
मध्यमाञ्चल	०६२।४।१२,१३ र १४	शंकर होटल, लाजिम्पाट, काठमाडौ ।
पूर्वाञ्चल	०६२।४।१६,१७ र १८	इष्टर्न स्टार होटल, विराटनगर ।
पश्चिमाञ्चल	२०६२।४।२४,२५ र २६	नगर विकास प्रशिक्षण केन्द्र, पोखरा ।
मध्य तथा सुदूर पश्चिमाञ्चल	०६२।४।३०, ३१ र ३२	भेरी प्राविधिक शिक्षालय, नेपालगञ्ज ।

४. **सहभागिता :**

क्षेत्रीयस्तर बार्षिक प्रगति समीक्षा एवं अनुगमन गोष्ठीमा सहभागिताका लागि जिल्ला विकास समितिहरुबाट स्थानीय विकास अधिकारी, योजना अनुगमन तथा प्रशासकीय अधिकृत (निज नभए कार्यक्रम अधिकृत) र जिल्ला प्राविधिक कार्यालय प्रमुख एवं नगरपालिकाका तर्फबाट कार्यकारी अधिकृतलाई आमन्त्रण गरिएकोमा गोष्ठीमा अधिकांशको उपस्थिति रहेको थियो । कार्यक्रममा २ जिल्ला विकास समिति (ताप्लेजुङ्ग र पाँचथर)

तथा २ नगरपालिकाहरु (अमरगढी र दशरथचन्द) बाहेक सम्पूर्ण जिल्ला विकास समिति र नगरपालिकाहरुको प्रगति विवरण प्रस्तुति भएको थियो ।

उक्त गोष्ठीहरुमा मन्त्रालयका तर्फबाट माननीय मन्त्रीज्यू, माननीय सहायक मन्त्रीज्यू, श्रीमान सचिवज्यू लगायत मन्त्रालयका सबै महाशाखा एवं शाखाहरुको तर्फबाट सहभागिता भएको थियो । त्यसैगरी राष्ट्रिय योजना आयोग एवं विभिन्न कार्यक्रम/परियोजना तथा दातृसंस्थाका प्रतिनिधिहरुको समेत गोष्ठीमा सहभागिता रह्यो । निकट भविष्यमा हुन गइरहेको नगरपालिका निर्वाचन सन्दर्भमा आवश्यक निर्देशनका लागि काठमाडौं र नेपालगन्जको गोष्ठीमा पाल्नु भएका सम्माननीय प्रमुख निर्वाचन आयुक्त श्री केशवराज राजभण्डारीज्यूको समुपस्थितिले गोष्ठीलाई थप गरिमामय बनाएको थियो ।

त्यसैगरी यही भाद्र ९ गते माननीय सहायकमन्त्री छक्क बहादुर लामाज्यूको सभापतित्वमा आयोजित केन्द्रस्तरीय बार्षिक प्रगति समीक्षा तथा मन्त्रालयस्तरीय समस्या समाधान समितिको बैठकमा रा.यो.आ.का माननीय सदस्य प्रा. डा. राम प्रसाद चौधरीज्यू, श्रीमान् सचिवज्यू, मन्त्रालय मातहतका विभिन्न समिति तथा प्रतिष्ठानहरुका प्रमुख तथा प्रतिनिधिहरु, सबै महाशाखा प्रमुखज्यूहरु, कार्यक्रम तथा आयोजना परियोजनाका प्रमुख तथा प्रतिनिधि एवं अर्थमन्त्रालय र राष्ट्रिय योजना आयोगका प्रतिनिधिज्यूहरुको उपस्थिति थियो । उक्त अवसरमा मन्त्रालय अन्तर्गत संचालित कार्यक्रमहरुको तर्फबाट आ.व. ०६१।६२ को वित्तिय तथा भौतिक प्रगति विवरणको प्रस्तुति भएको थियो भने अनुगमन शाखाको तर्फबाट समष्टिगत प्रगति विवरण प्रस्तुति भएको थियो ।

५. गोष्ठीका मुख्य मुख्य गतिविधिहरु :

(क) जिल्ला विकास समिति र नगरपालिकाको प्रस्तुति र उपलब्धि सारांश :

अधिराज्यका ४ वटा क्षेत्रमा आयोजित गोष्ठीहरुमा सबै विकास क्षेत्रका जि.वि.स.हरु र नगरपालिकाहरुको आ.व. ०६१।६२ को वित्तीय र भौतिक प्रगति विवरणको प्रस्तुति भएको थियो । साथै स्थानीय निकायहरुले कार्यक्रम कार्यान्वयनका दौरानमा भोगेका प्रमुख समस्याहरु एवं यस अवधिमा हासिल भएका मुख्य उपलब्धिहरुको समेत प्रस्तुति उक्त अवसरमा भएको थियो ।

(क.१) वित्तीय प्रगति : सहभागीहरुबाट प्रस्तुत विवरणहरुका आधारमा स्थानीय निकायहरुको आ.व. ०६१।६२ को समग्र वित्तीय प्रगतिको स्थिति संक्षिप्तमा तपसील अनुसार रहेको देखिन्छ । यहाँ उल्लेखित वित्तीय विवरणहरु स्थानीय निकायहरुले श्री ५ को सरकारबाट प्राप्त गर्ने अनुदानका अतिरिक्त उनीहरुको आन्तरिक स्रोत र राजस्व बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने आय समेतको कूल योगलाई आधार मानेर प्रस्तुत गरिएको छ ।

स्थानीय निकायहरुको समष्टिगत वित्तीय स्थितिको तुलनात्मक विवरण

विवरण	पूर्वाञ्चल		मध्यमाञ्चल		पश्चिमाञ्चल		मध्य पश्चिमाञ्चल		सुदूर पश्चिमाञ्चल		समग्र	
	न.पा.	जि.वि.स	न.पा.	जि.वि.स	न.पा.	जि.वि.स	न.पा.	जि.वि.स	न.पा.	जि.वि.स	न.पा.	जि.वि.स
बजेटको तुलनामा यथार्थ आय/निकासा	७०.%	८०.८%	८१.५९%	९१.०४%	७७.५३%	९०.१३%	८६.३ %	८५.८%	८२.५%	८१.७%	७९.७%	८५.९%
खर्च प्रतिशत (वित्तीय)	८९%	८०.५%	८२.०६	८८%	९३.३७%	८८.४२%	८८.७%	८८.५%	९२%	८७.८%	८९%	८६.६%
आन्तरिक आय परिचालन रु. हजारमा (स्था.विकास शुल्क समेत)	१८३९९२	१७७९७२	७६१९९६	५६२२२५	२५१६६४	३१७७८४	५७७३२	६६२९०	४७४९७	६५६१५	१३०२८८१	११८९८८६
कूल आयमा आन्तरिक आयको हिस्सा	४०.%	२२.५%	७७%	२९%	६४.५७ %	१७.९ %	५७.६ %	६.८%	५३.६%	९.३%	५८.६%	१७.१%
पेश्की तथा बेरुजुको फछ्यौट प्रतिशत	३४.%	२७% %	३५.७९%	३१.६३%	२५.५९ %	३५.४६%	१९.४%	१६.६%	५०%	२१.३ %	३३%	२६.४%
गा.वि.स. अनुदानको निकासा स्थिति	-	९६.४% (पू.) ९७.७% (चा.)	-	९३.७% (पू.) ९६.९% (चा.)	-	८४.८% (पू.) ८८.९% (चा.)	-	७५.८% (पू.) ८१.९% (चा.)	-	८०.२% (पू.) ८९.४ % (चा.)	-	८६.२% (पू.) ९१% (चा.)

(नोटः पू.-पूँजी, चा.-चालु)

(स्थानीय निकायगत र कार्यक्रमगत विस्तृत विवरण अनुसूची -१मा संलग्न छ)।

(क.२) भौतिक प्रगति : आर्थिक बर्ष २०६१।६२ मा जिल्लास्तरमा संचालित कार्यक्रमबाट हासिल भएका केही प्रमुख भौतिक प्रगतिको विवरण देहाय अनुसार रहेको देखिन्छः

▪	ग्रामीण, कच्ची (मौसमी) सडक निर्माण	- १४८४ कि.मी.
▪	सडक ग्राभेल	- ६५३ कि.मी.
▪	घोडेटो बाटो	- २२२ कि.मी.
▪	ग्रामीण सडक आवधिक मर्मत	- ६५७ कि.मी
▪	ग्रामीण सडक नियमित मर्मत	- २५१२ कि.मी.
▪	खानेपानी कार्यक्रमहरुबाट लाभान्वित जनसंख्या	- २ लाख ४० हजार
▪	नयाँ झो.पु. निर्माण	- ५८ गोटा
▪	झो.पु. बृहत मर्मत सम्भार	- ५३ गोटा
▪	झो.पु. नियमित मर्मत संभार	- ३०७ गोटा
▪	सामुदायिक भवन निर्माण	- ६०७ गोटा
▪	ग्रा.सा.पू.वि.का.बाट खाद्यान्न (चामल) परिचालन	- ९९६० मे.टन (करीव १८०० मे.टन वितरणको क्रममा रहेको)
▪	सामुदायिक संस्थाहरुबाट बचत संकलन र ऋण प्रवाह -	- बचत (रु) ६२ करोड ४० लाख ऋण प्रवाह (रु.) १ अर्व २८ करोड ६० लाख

- काठमाण्डौ उपत्यकाको लागि ओखरपौवाको सिसडोल, त्रिभुवननगर नगरपालिका र पोखरा उप-महानगरपालिकाद्वारा निर्मित Sanitary Landfill Site संचालनमा आएको ।
- दोधारा-चाँदनी मल्टीस्पान झोलुङ्गे पुल संचालनमा आएको ।
- ५०० वर्ष भन्दा पुराना ३ वटा, १०० वर्ष भन्दा पुराना १० वटा र अन्य २ वटा गुम्वाहरुको मर्मत सुधार कार्य सम्पन्न भएको छ ।
- स्थानीय निकायहरुबाट संचालित विकास आयोजनाहरुमा लागतको २० देखि ३० प्रतिशतसम्म जनसहभागिता प्राप्त भएको देखिन्छ ।

(क्षेत्रगत भौतिक प्रगति विवरण अनुसूची- २ मा संलग्न छ)

मन्त्रालय र स्थानीयस्तरबाट भएका देहायका प्रयासहरु समेतका कारण यसरी समग्रमा भौतिक तथा वित्तीय प्रगति उत्साहजनक रहेको देखिन्छ –

- श्री ५ को शाही घोषणा, श्री ५ को सरकारको २१ बुँदे कार्यक्रम र मन्त्रालयको ३८ बुँदे कार्ययोजनाले कार्यक्रम कार्यान्वयनमा र प्राथमिकता सर्न्दभमा ल्याएको स्पष्टता र दिशाबोध एवं शान्ति सुरक्षामा आएको सुधारले स्थानीयस्तरमा सकारात्मक कार्य वातावरण तयार भएको ।
- स्थानीय निकायहरुमा शोधपुछ तथा जनसम्पर्क कक्ष एवं गुनासो सुनुवाई जस्ता संयन्त्र स्थापना हुनका साथै नागरिक वडापत्र व्यवस्थाले सर्वसाधारणको जानकारी एवं पहुँचमा वृद्धि भई सेवा सुविधा विस्तार कार्यमा बल पुगेको ।
- राजीनामा दिएका गा.वि.स. सचिवहरु काममा फर्किसकेको कारणले विकास कार्यक्रम कार्यान्वयनमा निरन्तरता आउनु ।
- योजना छनौट, कार्यान्वयन र अनुगमन कार्यमा वास्तविक उपभोक्ता समितिलाई सहभागी गराउनु र स्थानीय सामुदायिक संस्था एवं निजी क्षेत्र र गै.स.स.हरुसंग साझेदारी र सहकार्यलाई प्रोत्साहन गर्नु
- स्थानीय निकायहरुले चौमासिक रुपमा खर्च सार्वजनिक गर्ने पारदर्शी कार्य प्रणाली अवलम्बन गर्नु ।
- मन्त्रालय अन्तर्गतका विभिन्न कार्यक्रमहरुबाट स्थानीय निकायहरुमा संचालित सामाजिक परिचालन कार्यबाट परेको सकारात्मक प्रभाव ।
- सुरक्षा निकायहरुसंगको समन्वय ।
- जडिबुटी, फलफूल खेती, सीप विकास जस्ता आयमुलक कार्यक्रम र त्यस्ता कार्यक्रमका लागि आवश्यक पूर्वाधारहरु; ग्रामीण सडक, विद्युतीकरण, साना सिचाईं र खानेपानी कार्यक्रममा जोड दिइनु ।

- o द्वन्दका कारण कुनै योजना कार्यान्वयन गर्न कठिनाई भएको अवस्थामा अर्को योजना संचालन गर्न सक्ने गरी बैकल्पिक व्यवस्था मिलाइनु ।
- o दुई वा दुई भन्दा बढि स्थानीय निकायहरुले साझेदारीमा विकास कार्यक्रमहरु संचालन गर्नु ।

६. उल्लेखनीय उपलब्धिहरु :

क्षेत्रीय गोष्ठीहरुबाट प्राप्त सूचनाहरु एवं केन्द्रीय समीक्षामा प्रस्तुत विवरणका आधारमा मन्त्रालय र मातहतका विभिन्न समिति तथा प्रतिष्ठानहरु एवं स्थानीय निकायहरुबाट आ.व. ०६१।६२ मा संचालित कार्यक्रमहरुबाट उपर्युक्त अनुसारको भौतिक प्रगतिका अतिरिक्त हासिल भएका प्रमुख उपलब्धिहरु एवं मन्त्रालयका महत्वपूर्ण नीतिगत निर्णयहरु तपसील बमोजिम रहेका देखिन्छन् :-

(क) सार्वजनिक सेवा प्रवाह सेवा सुधार सम्वन्धीः-

- स्थानीय निकायहरुबाट प्रवाह गरिने सेवा सुविधालाई प्रभावकारी बनाउन मन्त्रालयबाट ३८ बुँदे कार्य योजना जारी भएपछि सो अनुरुप जि.वि.स. र नगरपालिकाहरुबाट सेवा प्रवाहमा निरन्तरता आएको ।
- मन्त्रालय एवं स्थानीय निकायहरुले पुर्याउने सेवा सुविधा सम्बन्धी जानकारी र सेवाग्राहीलाई आवश्यक मार्गदर्शन गर्न मन्त्रालय, जि.वि.स. र न.पा. हरुमा नागरिक वडा पत्र जारी भै सो अनुरुप सेवा प्रवाह भै रहेको छ ।
- सबै जि.वि.स. र न.पा. मा सोधपुछ कक्षको स्थापना, सेवाग्राही जनताका पीरमर्का तथा गुनासा सुनुवाईका लागि नोडल अधिकृत, उजुरी सुन्ने प्रयोजनका लागि हटलाइन, फ्याक्स व्यवस्था गरिएको ।
- सुरक्षाको कारण देखाई कतिपय गा.वि.स. का सचिवहरुले सामुहिक राजिनामा गरेकोमा हाल सचिवहरु काममा फर्किसकेका र गा.वि.स. बाट दिइने सेवा नरोकिने व्यवस्था मिलाउन सदरमुकाम एवं जनतालाई पायक पर्ने उपयुक्त स्थानबाट सेवा प्रदान गर्ने गरी सम्बन्धित जि.वि.स.हरुबाट व्यवस्था मिलाइएको ।
- जिल्ला विकास समितिमा पनि व्यक्तिगत घट्ना दर्ता गर्न सक्ने गरी बैकल्पिक व्यवस्था मिलाएको छ ।
- अधिराज्यभरिका स्थानीय निकायहरुको सञ्चालन कर्मचारीद्वारा गठित समितिद्वारा भइरहेकोमा जि.वि.स.हरुमा सभापति र उप सभापतिहरुको मनोनयन गरिएको ।

(ख) उपेक्षित, उत्पीडित र दलित वर्ग उत्थान सम्वन्धीः-

- उपेक्षित, उत्पीडित र दलित वर्ग तथा आदिवासी जनजातिहरुको उत्थान र विकासका लीग जिल्लाभित्र भएका सरकारी र गै.स.स.का कियाकलापहरुको सुपरीवेक्षण, अनुगमन गरी समन्वय कायम गर्न सबै जि.वि.स.हरुमा जिल्लास्तरको समन्वय समिति गठन र focal desk स्थापना ।
- यस अवधिमा दलित ४५ जनालाई लोकसेवाको तयारी कक्षा, १६७ जना विद्यार्थीलाई छात्रबृत्ति प्रदान, ९८ वटा सिपमुलक तथा आयमूलक कार्यक्रम संचालन भएका छन् ।
- दलित उत्थान सम्वन्धी दीर्घकालीन रणनीतिको मस्यौदा प्रतिवेदन तयार भएको छ ।
- यस अवधिमा १० वटा मातृभाषामा शब्दकोष तथा व्याकरण निर्माण प्रकाशन, आदिवासी जनजाति १०३ विद्यार्थीलाई उच्च शिक्षा छात्रबृत्ति, पिछडिएको र लोपोन्मुख जनजातिका ५०० जना विद्यार्थीहरुलाई छात्रबृत्ति , ४०० जना चेपाङ जातिका विद्यार्थीहरुलाई छात्रबृत्ति, १००० जनालाई विद्यार्थीलाई पोशाक र पाठ्यपुस्तक वितरण गरिएको छ ।
- दुर्गम क्षेत्रका १३१ दलित जनजातिलाई विविध प्रकारका सीपमूलक/आयमूलक तालिम उपलब्ध गराइएको ।
- संयुक्त राष्ट्र संघको सम्बन्धित समितिमा Permanent Forum on indigenous issues सम्बन्धमा प्रतिवेदन पठाएको ।

(ग) आर्थिक/लेखा व्यवस्थापन सम्वन्धीः-

- आर्थिक वर्षको दोस्रो चौमासिकसम्मको प्रगति बार्षिक बजेटको तुलनामा ३७% रहेकोमा तेस्रो चौमासिकमा मात्रै थप ३८% प्रगति हुन गई कूल ७५% प्रगति हासिल भएको छ । मन्त्रालयको खुद बजेट विनियोजनलाई आधार मान्दा यो प्रगति ७९.४% हुन आउँछ, जुन गत आ.व. ०६०।६१ को तुलनामा ५% ले बृद्धि भएको छ । माघ १९ को श्री ५ को शाही घोषणा पश्चात विकास कार्यको कार्यान्वयन गतिमा सुधार आई विकास कार्यमा उल्लेखनीय सुधार आएको छ ।
- गा.वि.स. अनुदानको निकासामा उत्साहप्रद सुधार आएको छ । कुल वार्षिक बजेटको तुलनामा ८८.५% निकासा भएको छ, जुन गत आ.व. ०६०।६१ को तुलनामा ५% ले वृद्धि भएको देखिन्छ ।
- विभिन्न दातृ संस्थाहरुको सहयोगमा संचालित कार्यक्रमहरुको औसत प्रगति ८५ प्रतिशत रहेको छ भने स्थानीय निकाय अनुदानको औसत प्रगति ८७ प्रतिशत रहेको छ ।
- विकेन्द्रित ग्रामीण पूर्वाधार तथा जीविकोपार्जन कार्यक्रम (DRILP) को एशियाली विकास बैंकसंग ऋण सम्झौता र ग्रामीण पहुँच सुधार तथा विकास कार्यक्रम (RAIDP) को विश्व बैंकसंग अनुदान सम्झौता सम्पन्न भएको ।
- सबै जि.वि.स.हरुमा राजश्व परामर्श समिति गठन भई विद्युत सम्बन्धी रोयल्टी रकमहरु जिल्ला विकास समितिमा प्रवाह हुन थालेको । राष्ट्रिय राजमार्गहरुमा कर संकलन ढाटहरु हटाईएको ।
- स्थानीय निकाय वित्तीय आयोगद्वारा निक्षेपित क्षेत्रहरुको खर्च आवश्यकता, स्थानीय निकायहरुको अनुदान वितरण, विरगन्ज उप-महानगरपालिकाको राजश्व सम्भाव्यता, स्थानीय निकायहरुको खर्च प्रभावकारिता सम्बन्धी अध्ययन, जि.वि.स.हरुको राजश्व प्रक्षेपण दिग्दर्शन तयारी ।
- केन्द्रस्तरदेखि स्थानीय स्तरसम्म बेरुजु फछ्र्यौटमा सक्रियता आएका कारण समग्रमा ३१.२७% बेरुजु फछ्र्यौट भएको छ ।
- स्थानीय निकायहरुको आर्थिक गतिविधिहरुमा अनुशासन कायम गर्न, सरकारी हिसावमा समेट्न र मनपरी खाता खोल्न नदिने उद्देश्यले स्थानीय निकायहरुको छुट्टै खाता व्यवस्था गरिएको छ । साथै स्थानीय निकायको लेखा प्रणालीलाई कम्प्युटराइज गर्न प्रोत्साहन गरिएको छ ।
- आर्थिक अनुशासन कायम गर्न सवै स्थानीय निकायहरुमा अनिवार्य रुपमा आन्तरिक लेखा परीक्षण शाखा खोल्नु पर्ने व्यवस्था मिलाइएको छ ।

(घ) कानुनी र संस्थागत सुधार सम्वन्धीः-

- स्थानीय स्वायत्त शासन (दोस्रो संशोधन) नियमावली, २०६१ र स्थानीय निकाय आर्थिक प्रशासन (पहिलो संशोधन) नियमावली, २०६१ स्वीकृत भई जारी भएको ।
- विकेन्द्रीकरण प्रक्रिया अगाडि बढाउने उद्देश्यले पूर्ण निक्षेपणको अवधारणा तयार गरी छनौट गरिएका १४ जिल्लामा नमूनाको रुपमा लागू गर्ने नीति तयारी भएको ।
- मन्त्रालयमा गठित शासकीय सुधार परिवर्तन इकाईद्वारा कर्मचारीको अभिलेख अद्यावधिक (Electronic Filing) गर्ने काम भइरहेको । शाखा महाशाखाको TOR अद्यावधिक गर्ने कार्य भैरहेको । स्था.वि.अ., योजना अधिकृत, कार्यकारी अधिकृतहरुको कार्य विवरण तयार । मन्त्रालयका अधिकृतहरुको कार्य विवरण तयार गरिंदै ।
- भौगोलिक सूचना प्रणाली प्रयोग गरी २९ जिल्लाहरुमा गरिवी नक्शांकन तथा ४० जिल्लाहरुको स्रोत नक्शा तयार भएको छ । यसै गरी १४ वटा नगरपालिकाहरुमा GIS सहितको सूचना केन्द्र स्थापना भएको छ ।

(ङ) अनुगमन सुपरिवेक्षण सम्वन्धीः-

मन्त्रालयबाट जारी गरिएको कार्ययोजना, नागरिक बडापत्रले निर्दिष्ट गरेका सेवा र सरकारी सेवा सुविधालाई प्रभावकारी तुल्याउने निर्देशिका २०६१ अनुसार सेवा प्रवाह सुपरीवेक्षणका लागि मन्त्रालयमा सह-सचिव र

- स्था.पू. तथा कृ.स.विभागमा महानिर्देशकको संयोजकत्वमा गठित केन्द्रीय अनुगमन इकाईद्वारा अनुगमन कार्य सम्पन्न भएको छ ।
- सबै समिति/प्रतिष्ठान, केन्द्रहरु एवं २२ जि.वि.स. र २३ नगरपालिकाहरुको अनुगमन कार्य सम्पन्न भएको छ ।
- स्थानीय निकाय र मन्त्रालय अन्तर्गत संचालित कार्यक्रमहरुको अनुगमन गर्न, सूचनाहरुलाई व्यवस्थित गर्न, एवं आवधिक योजना र वार्षिक कार्यक्रमहरुको अन्तर सम्बन्धलाई स्थापित गर्न स्थानीय विकास कार्यक्रमको अनुगमन कार्यविधि, २०६१ अनुरुप अनुगमन प्रारम्भ । निर्धारित अवधि भित्रै चौमासिक, वार्षिक प्रगति समीक्षाहरु सम्पन्न भई क्षेत्रीयस्तरको प्रगति समीक्षा एवं अनुगमन गोष्ठीहरु सम्पन्न गर्ने कार्यक्रम स्वीकृत भएको ।
- स्थानीय निकायका कार्यालय र कार्यकारी प्रमुखको समग्र कार्य सम्पादन स्तर लेखाजोखा र अंकभार सम्बन्धी नीति तयारी ।

(च) जनशक्ति विकास सम्वन्धीः–

- यस अवधिमा मन्त्रालयबाट ८५ जनालाई वैदेशिक तालिममा सहभागी गराइएको छ भने स्वदेशी तालिम तर्फ विभिन्न गोष्ठी, सेमीनार, छोटो अवधिको तालिममा ७९ जना र ३० जनालाई सेवाकालीन तालिम उपलब्ध गराइएको छ ।
- स्थानीय निकायका १४८० जना विभिन्न तहका कर्मचारीलाई क्षमता बृद्धि सम्वन्धी विभिन्न तालिम प्रदान भएको छ ।

(छ) अन्यः–

- भुकम्प जोखिम न्यूनीकरण र राष्ट्रिय भवन संहिता लागू गर्न स्थानीय निकायहरुमा परिपत्र गरी सो अनुरुप कार्य थालनी भएको ।
- जनसहभागितामा आधारित विकास कार्यक्रम र शान्ति, सामाजिक द्वन्दको समाधान र अग्रगमन कार्यक्रम मार्फत द्वन्दपीडित व्यक्तिहरुका लागि लक्षित कार्यक्रम सन्चालन भएको ।
- नगरपालिकाको बस्तुगत विवरण, स्वशासन, गैर सरकारी संस्था परिचालन कार्यविधि तथा Achievements in 2004 and new initiatives in the first quarter of 2005 जस्ता जानकारी मूलक सामाग्रीहरु प्रकाशन भएको ।
- आ.व. ०६१।६२ मा व्यक्तिगत घट्ना दर्ता तर्फ जन्म दर्ता ५,२७,१५० मृत्यु दर्ता ६२,८०० विवाह दर्ता १,११,८५३ बसाईसराईं ४५,५०९ र सम्वन्ध विच्छेद तर्फ कुल १७४ वटा दर्ता भएका छन् ।

७. विद्यमान समस्या र चुनौतिहरु :

मन्त्रालयबाट गरिएको अनुगमन तथा क्षेत्रीय गोष्ठीहरुमा सहभागीहरुको प्रस्तुति अनुसार कार्यक्रम कार्यान्वयनका सन्दर्भमा सामना गर्नुपरेका प्रमुख समस्याहरु तपसील अनुसार रहेको पाईयो :

- आन्तरिक द्वन्द/असुरक्षाका कारण उपभोक्ता समूह परिचालन कार्यमा कठिनाई भएको, आतंककारी पक्षबाट चन्दा माग, कार्यक्रम दर्ता दवावका कारण योजना प्रारम्भ गर्न, सम्पन्न कामको ज्याला भुक्तानी गर्न कठिनाई हुनुका साथै विभिन्न भिडन्त, नाकाबन्दी, हडताल, जिल्ला बन्द, नेपाल बन्दका कारण चामल र निर्माण सामग्री ढुवानी गर्न कठिनाई कायमै रहेको ।
- माओवादीहरुबाट आगजनी गराइएका ठाउँहरुमा कागजात नष्ट भएको कारण पेश्की बेरुजु फर्छ्यौट गर्न समस्या परेको ।
- स्थानीय स्वायत्त शासन नियमावली (दोश्रो संशोधन, २०६१) का कारण करका दरमा परिवर्तन भई आन्तरिक आय आर्जनमा असर पारेको ।
- विद्युत रोयल्टी रकम प्राप्तिमा प्रकियागत समस्या र ढिलाई हुने गरेको ।

- धेरै नगरपालिकाहरुमा ल्याण्डफिल साईट, बसपार्क र ढल निकासको समस्या रहेको ।
- सडक बत्तीको महशुल व्यवस्थापनमा कठिनाई रहेको ।
- आवास तथा भौतिक योजना मन्त्रालयबाट हस्तान्तरण भई आउने सडक तथा खानेपानी योजनाहरुको हस्तान्तरण तथा सोको संचालन सम्बन्धमा रहेको द्विविधा हटाउन नसकिएको ।
- स्थलगत अनुगमन गर्न द्वन्दका कारण कठिनाइ भै रहेको । सीमित अवस्था र क्षेत्रमा मात्र जि.वि.स.का कर्मचारीहरु भ्रमणमा जाने अवस्थाका कारण तेस्रो व्यक्तिको सूचना र सीमित जानकारीका आधारमा कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन एवं प्राविधिक जाँच पास गर्नु पर्ने अवस्था रहेको छ ।
- स्थानीय निकायहरुले सूचना तथा अभिलेख केन्द्र स्थापना, जनशक्ति विकास, सूचना प्रविधि क्षेत्रलाई प्राथमिकतामा राख्न सकेको देखिएन ।
- गा.वि.स. सचिव तथा योजना अधिकृतहरुका पदहरु पूर्ति हुन नसकेको । स्थानीय निकायका पदपूर्ति गर्न विविध कारणवश कठिनाई भएको ।
- साना नगरपालिकाहरुको समेत प्रशासनिक खर्चको हद नाघेको अवस्था छ । निजामती कर्मचारीलाई थप गरिएको २०% भत्तालाई स्थानीय निकायले समायोजन गर्नु पर्ने प्रावधानले अन्यौल भएको र सो पालना हुन नसकेको अवस्था छ ।
- द्वन्दबाट अधिराज्यका कूल १८४१ गा.वि.स.मा क्षति पुगेको छ, भवन र कागजपत्र क्षति भएका गा.वि.स. को संख्या ९५१ रहेको छ । त्यसैगरी हालसम्म नौ जना गा.वि.स. सचिव (खरिदार स्तर) हरुको विद्रोहीहरुद्वारा हत्या भएको छ ।
- क्षति भएका गा.वि.स.हरुमा कुल रु. ३८ करोड ७० लाख बराबरको क्षति भएको र कार्यालय पुन:स्थापना गर्न न्यूनतम खर्च रु. १५ करोड १३ हजार आवश्यक पर्ने देखिएको छ । ३१ नगरपालिकाहरुमा करिब रु. ५ करोड बराबरको क्षति भएको छ ।

८. **समूह कार्य :**

वर्तमान अवस्थामा सान्दर्भिक देखिएका निम्न लिखित विषयहरुमा पनि यथार्थ स्थिति बुझ्ने प्रयास पनि गोष्ठीको अवसरमा गरिएको थियो । यसको उद्देश्य स्थानीय निकायमा रहेका कार्यान्वयन कठिनाईलाई वर्तमान सन्दर्भमा के कस्ता रणनीति अपनाई हटाउन सकिन्छ भन्ने बारेमा सामूहिक छलफलद्वारा सुझाव लिने रहेको थियो । निम्न विषयहरुमा सहभागीहरुले तपसिल अनुसारका सुझावहरु दिएका थिए ।

(क) द्वन्दको अवस्थामा कार्यान्वयनमा अवलम्बन गर्नुपर्ने रणनीति :

- जिल्लाको भौगोलिक बनौट अनुसार सेवा केन्द्र तोकी सेवा प्रवाह गर्ने ।
- विकास कार्यक्रमहरु उपभोक्ता समिति मार्फत संचालन गर्ने एवं त्यस्तो उपभोक्ता समितिमा स्थानीय संघसंस्था, नागरिक समाज र गै.स.स.को प्रतिनिधित्व एवं महिला सहभागितामा विशेष जोड दिनुपर्ने ।
- पिछडिएको वर्ग, दलित जनजाति र महिलालाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्ने कार्यक्रम संचालन हुनु पर्ने
- योजना कार्यान्वयनमा पारदर्शिता कायम गर्न प्रचारप्रसार, होर्डिङ्ग बोर्ड राख्ने तथा कार्यक्रम संचालनमा स्थानीय उपभोक्ता समिति तथा सामुदायिक संस्थाहरुको परिचालन गर्नु पर्ने ।
- सहभागितामूलक अनुगमन तथा मूल्यांकन पद्धतिको अवलम्वन गर्नु पर्ने ।
- सार्वजनिक लेखा परीक्षण र सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम संचालन गरिनुपर्ने ।

(ख) गा.वि.स. सचिवको सेवाप्रवाह निरन्तरताका लागि थप व्यवस्था :

- कानुनत: गा.वि.स. सचिवले नै गर्नु पर्ने काम बाहेक अन्य कामका लागि प्रा.स., स्थानीय शिक्षक, भोलेन्टीयर तथा गै.स.स.हरुबाट समेत कार्य गराउन सकिने व्यवस्था मिलाउनु पर्ने
- गा.वि.स. सचिवको कार्य करारमा गराउन सकिने लचिलो व्यवस्था गर्नुपर्ने ।

- इलाका स्तरमा सुरक्षा निकायको व्यवस्था गरी सो केन्द्रबाटै सम्वन्धित इलाकाका गा.वि.स.हरुको सेवा प्रवाह हुने व्यवस्था मिलाउनु पर्ने ।
- दरबन्दी अनुसार पदपूर्ति हुनु पर्ने ।
- गा.वि.स. सचिवलाई द्वन्दको अवस्थामा बैकल्पिक ढंगबाट सेवा पुऱ्याउन आवश्यक सीप विकास तालिम प्रदान गरिनुपर्ने ।
- सामुदायिक संस्था र गै.स.स.हरुको परिचालन गरिनुपर्ने ।
- गा.वि.स. सचिवलाई उत्प्रेरित गर्न वीमा लगायत अन्य मौद्रिक तथा गैर-मौद्रिक सुविधाहरु उपलब्ध गराइनुपर्ने ।

(ग) **जिल्ला प्राविधिक कार्यालयसंगको समन्वय :**

- जि.वि.स. र विषयगत शाखा/कार्यालयहरु बीच नियमित रुपमा बैठक बसी समस्याहरु निराकरण गरिनुपर्ने ।
- स्थानीय स्वायत्त शासन नियमावलीमा Role and Function स्पष्ट उल्लेख हुनु पर्ने ।
- प्राविधिकहरुको प्रशासनिक नियन्त्रण पूर्णरुपमा जिल्ला प्राविधिक कार्यालयमा निहित हुनु पर्ने ।
- जि.वि.सका सवै प्राविधिकहरु जिल्ला प्राविधिक कार्यालयहरुमा खटाइनु पर्ने ।
- योजना कार्यान्वयन पक्षको पूर्ण जिम्मेवारी हस्तान्तरण गर्नु पर्ने ।
- स्पष्ट नीति तथा कार्य विवरण तयार हुनु पर्ने ।

(घ) सेवाप्रवाहका बैकल्पिक कार्यान्वयन व्यवस्थापन :

- गा.वि.स. सचिव पदपूर्ति गर्नुपर्ने, पदपूर्ति नहुन्जेल अस्थायी पदपूर्तिको व्यवस्था गर्ने अधिकार जि.वि.स.लाई दिनु पर्ने ।
- अधिकार प्रत्यायोजन तथा काम कर्तव्य स्पष्ट हुनु पर्ने ।
- नागरिक समाज, गैरसरकारी संस्था, सामुदायिक संगठनहरुको बढी भन्दा बढी सहयोग लिन उचित संयन्त्रको व्यवस्था हुनु पर्ने ।
- प्रभावकारी अनुगमनका लागि सार्वजनिक लेखा परीक्षण अनिवार्य गरिनु पर्ने ।
- विशेष परिस्थिति बाहेक सभापति, उप-सभापति/ मेयर/उप- मेयर दुवैले एकै चोटी जिल्ला नछोड्ने व्यवस्था हुनुपर्ने ।
- स्था.वि.अ., योजना अधिकृत, जिल्ला इन्जिनियर, कार्यक्रम अधिकृत मध्ये कम्तीमा एक जनाको जिल्लामा उपस्थित हुनु पर्ने ।
- कुनै शाखा प्रमुख अनुपस्थिति हुँदाका बखत निजको बैकल्पिक व्यवस्था हुनु पर्ने ।
- कुनै गा.वि.स. सचिव विदामा बस्दा अर्को गा.वि.स. सचिवलाई जिम्मेवारी दिई सेवा प्रवाहलाई निरन्तरता दिने व्यवस्था गरिनुपर्ने ।
- सम्वन्धित क्षेत्रमा कार्यरत शिक्षकले प्रमाणित गरेका अवस्थामा त्यस्ता सूचना फारमलाई व्यक्तिगत घटना दर्ता प्रयोजनका लागि मान्यता दिने व्यवस्था मिलाइनुपर्ने ।

९. छलफल र निर्देशन :

गोष्ठीका क्रममा विविध विषयहरुसंग सम्बन्धित जिज्ञासाहरुको सम्बन्धमा सम्बन्धित महाशाखा तथा शाखाहरुबाट त्यसको जवाफ (Response) प्रस्तुति भएको थियो । सो अवसरमा सबै क्षेत्रहरुमा अनुगमन तथा मूल्यांकन शाखा र आर्थिक प्रशासन शाखाबाट गरी २ वटा कार्यपत्र प्रस्तुति भई सो उपर छलफल समेत सम्पन्न भयो । बजेट तथा कार्यक्रमका विविध पक्षहरु बारे जानकारी गराउने उद्देश्यले योजना तथा वैदेशिक सहयोग समन्वय शाखाबाट समेत प्रस्तुति भएको थियो ।

कार्यक्रममा माननीय मन्त्रीज्यूले आफ्नो मन्तव्य राख्दै "समीक्षा गोष्ठीलाई औपचारिकतामा सीमित नराखी यसको उपलब्धिलाई सदुपयोग गर्दै नयाँ जोश जाँगर एवं स्पष्ट दृष्टिकोणका साथ अघि बढ्ने" निर्देशन दिनुभयो । "श्री ५ महाराजधिराज सरकारबाट बक्स भएको शाही घोषणा, श्री ५ को सरकारको २१ बुंदे कार्यक्रम र सो अनुरुपको स्थानीय विकास मन्त्रालयको ३८ बुंदे कार्य योजना मन्त्रालय तथा स्थानीय निकायहरुका लागि ठोस मार्गदर्शन भएको उल्लेख गर्दै त्यस अनुरुप कति उपलब्धि हुनसक्यो, कमी कमजोरी कहाँ छन् र त्यसको समाधान के कसरी हुनसक्छ त्यस बारेमा गम्भीर चिन्तनको आवश्यकता रहेको कुरामा पनि उहाँले जोड दिनुभयो । प्राप्त श्रोतहरुको सही उपयोग गरेर जनतालाई निष्पक्ष ढंगबाट अधिकतम सेवा कसरी पुर्‍याउन सकिन्छ भन्ने बारेमा छलफल अगाडि बढाउन निर्देशन दिंदै मा. मन्त्रीज्यूले सूचना व्यवस्थापन एवं विभिन्न निकायहरुका बीच उपयुक्त समन्वयको खाँचो रहेकोले त्यसबारे ध्यान दिन समेत निर्देशन दिनुभयो ।

कार्यक्रमलाई सम्बोधन गर्दै मा. स्थानीय विकास सहायकमन्त्री श्री छक्क बहादुर लामाले 'वर्तमान जटिल र कठीन परिस्थितिका बाबजुद जिल्ला, नगर र गाँउमा खटिएर कर्मचारीहरुले जनतामा पुर्‍याएको सेवा सह्रानीय छ" भन्नुभयो । नीति निर्माता र कार्यान्वयनकर्ताको रुपमा कर्मचारीहरुबाट निर्वाह भएको भूमिकाले राष्ट्र निर्माणमा योगदान पुग्ने उल्लेख गर्दै श्री ५ को सरकारको नीति अनुरुप कार्य गर्न उहाँले निर्देशन दिनुभयो । विकासको दृष्टिकोणले अत्यन्त पिछडिएको मध्य पश्चिम र सुदुर पश्चिम क्षेत्रको समग्र विकास कसरी गर्न सकिन्छ त्यस तर्फ गम्भीर चिन्तन र छलफलको आवश्यकता औंल्याउँदै त्यस क्षेत्रमा रहेको प्राकृतिक श्रोतको सही सदुपयोग गर्नु पर्ने कुरामा उहाँले जोड दिनुभयो ।

कार्यक्रममा आफ्नो मन्तव्य राख्दै श्रीमान् सचिवज्यूले विद्यमान चुनौतिहरुको समाधान गर्न विकल्पहरुको खोजी गर्ने र प्रभावकारी कार्यसम्पादनद्वारा निर्दिष्ट उद्देश्यहरु पूर्ति गर्ने दिशामा हाम्रा प्रयासहरु केन्द्रित हुनुपर्छ भन्दै कार्यशैलीमा पारदर्शिता र आर्थिक अनुशासन कायम गरी कर्मचारीहरुले आफ्नो काम, कर्तव्य र जिम्मेवारीलाई इमान्दारितापूर्वक सम्पादन गर्नुपर्ने कुरामा जोड दिनुभयो । असहज अवस्थामा पनि स्थानीय निकायहरुमा रहेर जनतालाई सेवा सुविधा उपलब्ध गराउने कार्यमा पुर्‍याएको योगदान प्रति धन्यवाद व्यक्त गर्दै श्री ५ को सरकारको २१ बुंदे कार्यक्रम अन्तर्गत मन्त्रालयको ३८ बुंदे कार्ययोजना अनुसार केन्द्रस्तर र स्थानीय निकायहरुले संचालन गर्नुपर्ने अल्पकालीन र दीर्घकालीन कार्यक्रमहरुलाई अगाडि बढाउन निर्देशन दिनुभयो । श्री ५ को सरकारले १४ जिल्लामा गर्न लागेको निक्षेपण कार्यलाई सफलतामा पुर्‍याउन सामूहिक प्रतिबद्धता र समन्वयका लागि पनि उहाँले ध्यानाकर्षण गर्नुभयो ।

१०. गोष्ठी व्यवस्थापन :

क्षेत्रीयस्तरमा आयोजित गोष्ठीहरुलाई व्यवस्थित ढंगबाट सन्चालन गर्नका लागि तपसीलका सदस्यहरु रहेको गोष्ठी व्यवस्थापन समिति क्रियाशील रहेको थियो :

उ.स. श्री बसन्तराज गौतम	-	संयोजक
शा.अ. श्री हेमराज भुसाल	-	सहयोगी
शा.अ. श्री भरत बहादुर कार्की	-	सहयोगी
ले.पा. श्री राजन के.सी., निर्मल खत्री	-	सहयोगी
क.अ. श्री मनमाया तामाङ, बसन्त अधिकारी	-	सहयोगी

गोष्ठीको सहजीकरणमा योजना तथा बैदेशिक सहयोग शाखाका उ.स. श्री मुकुन्दराज प्रकाश र शा.अ. गोकर्ण शर्मा, स्थानीय निकाय सहयोग शाखाका शा.अ. श्री डालविक्रम कंडेल एवं अन्य शाखा प्रमुख तथा अधिकृतहरुको समेत सहयोग प्राप्त भएको थियो ।

गोष्ठी संचालनका सन्दर्भमा आवश्यक कम्प्यूटर, प्रिन्टर र अन्य सामग्रीहरुका साथै कम्प्यूटर सहयोगी समेत उपलब्ध गराउने मोरङ्ग, कास्की र बाँके जि.वि.स.हरु तथा विराटनगर, पोखरा र नेपालगन्ज नगरपालिकाहरुबाट प्राप्त सहयोगले गोष्ठीलाई सफलतापूर्वक सम्पन्न गर्न महत्वपूर्ण योगदान पुगेको थियो ।

११. **सुधारयोग्य कुराहरु :**

गोष्ठीमा छलफलको क्रममा उठेका र अनुगमनका क्रममा महसुस गरिएका आधारमा आगामी दिनमा कार्यक्रमगत तथा नीतिगत सुधार आवश्यक रहेका केही विषयहरु देहाय अनुसार छन् :

क) गा.वि.स. अनुदानको निकासाको स्थिति प्रष्ट रुपमा उल्लेख भइआएको र तथ्यांकका आधारमा निकासा उत्साहजनक रहेको भएतापनि यथार्थ खर्चको स्थितिको प्रतिवेदन हुन नसक्दा उपलब्धि यकिन गर्न सकिएको छैन । के कस्तो प्रयास र प्रतिवेदन संयन्त्रको व्यवस्था गर्दा यथार्थ खर्च समेत प्रस्तुत हुनसक्दछ सो तर्फ थप व्यवस्था मिलाउनुपर्ने देखिएको छ ।

ख) केही जि.वि.स. र नगरपालिकाहरुबाट प्राप्त भौतिक विकास सूचक सम्बन्धी तथ्यांकहरु विश्वसनीय नहुने गरेको एवं केही तथ्यांकहरु नभरिएको अवस्थामा प्राप्त भएको छ । तसर्थ आगामी दिनमा स्थानीय निकायहरुबाट प्राप्त हुने सबै तथ्यांकहरु यथार्थ र विश्वसनीय बनाउन सूचकहरुको विवरणलाई थप स्पष्ट बनाउने एवं प्रस्तुतकर्तालाई बढी सजग बनाउनुपर्ने देखिएको छ ।

ग) स्थानीय निकायहरु कालोपत्रे सडक निर्माणमा समेत संलग्न रहने गरेको हुंदा स्थानीय पूर्वाधार तथा कृषि सडक विभागले त्यस सम्बन्धी नर्म्स तयार गर्नुपर्ने आवश्यकता रहेको कुरा गोष्ठीका सहभागीहरुबाट आएको छ ।

घ) पुराना बेरुजुहरु निर्माण योजनाहरुसंग सम्बन्धित रहेको अवस्थामा त्यस्ता योजनाको प्राविधिक पक्षको जाँचबूझ विश्लेषण आवश्यक पर्ने हुंदा त्यस्ता बेरुजु फछ्र्यौटका लागि प्राविधिक कर्मचारी सम्मिलित एक टोली (समिति) गठन हुनु आवश्यक रहेको हुँदा सो सम्बन्धी आवश्यक व्यवस्थाका लागि सहभागीहरुबाट अनुरोध भएको छ ।

❋ ❋ ❋

जिल्ला प्रस्तुती सारांश

(रु. हजारमा)
अनुसूची १

पूर्वाञ्चल																
जिल्लाहरु	ताप्लेजुङ्ग	पाँचथर	इलाम	झापा	संखुवासभा	तेह्रथुम	भोजपुर	धनकुटा	सुनसरी	मोरङ्ग	सोलुखुम्बु	खोटाङ्ग	उदयपुर	ओखलढुंगा	सप्तरी	सिरहा	
आयव्यय																	
क) बजेट			५६२१३	१९२६०	७०४४६	४३२७६		४१४६३	६५६५७	१३७६२९	६१२६४	१६९५२०	६१२०२	४३९३५	१३६५५५	७२१९३	**९७८६१३**
ख) यथार्थ आय (रु.)			५६५३४	२५४४६	६७३३९	३२९५५		४२६००	६४८६८	११४४५६	५४८१३	४०१४९	७०१४३	४३९३७	११७४२६	५९९६६	**७९०६३२**
ग) बजेटको तुलनामा यथार्थ आय (%) (ख/क * १००)			१००६	१३२१२	९५५९	७६१५		१०२७	९८८	८३१६३	८९४७	२३६८	११४६	१००	८५९९	८३०६	**८०७९**
घ) यथार्थ व्यय (रु.)			४०४२१	१४४७८	२९७०३	३७०१५		४०१५०	६४८५८	५५६८०	५१७४०	३९९७६	६३२४१	३४५२०	११४५८७	५०३७२	**६३६७४१**
ङ) व्यय प्रतिशत (%) (घ/ख * १००)			७१५	५६८९७	४४.११	११२३		९४.२५	९९.९८	४८.६५	९४.३९	९९.५७	९०.१६	७८.५७	९७.५८	८४.००	**८०.५४**
आन्तरिक श्रोत परिचालन																	
क) अनुमानित आन्तरिक आय (रु.)			१२७९७	१९२६०	४५००	२७३०	४१००	६३३८	३६२५८	३५६८८	२५६०८	५०४१	७७३२	३९३१	२५४९४	१९३९२	**२०८८६९**
ख) यथार्थ आन्तरिक आय (रु.)			८६८९	२२६२१	३२०४	४१४४	२२००	७०५८	५८१८०	२४८५४	१७३१	३२०३	९०१५	४२२९	१३३६१	१५४८३	**१७७९७२**
ग) अनुमानको तुलनामा यथार्थ आय (%) (ख/क * १००)			६७९	११७४५	७१२	१५१८	५३६६	१११४	१६०५	६९६४	६७६	६३५३९	११६६	१०७६	५२४१	७९८४	**८५२१**
गा. वि. स. अनुदान																	
क) बजेट																	
(क . १) पूँजिगत			१८०००	१७१२५	१२३७५	१२०००	२३६२५	१३१२५	१८३७५	२३३७५	१२७५०	२८५००	१६५००	२१०००	४२७५०	३९२५०	**२९८७५०**
(क . २) चालु			६०००	५८७५	४१२५	४०००	७८७५	४३७५	६१२५	८१२५	४२५०	९५००	५५००	७०००	१४२५०	१३२५०	**१००२५०**
(क . ३) कूल			२४०००	२३०००	१६५००	१६०००	३१५००	१७५००	२४५००	३१५००	१७०००	३८०००	२२०००	२८०००	५७०००	५२५००	**३९९०००**
ख) निकासा																	
(ख . १) पूँजिगत			१७८७५	५८७५	१२३७५	११८७५	२१५००	१३१२५	१८३७५	२३३७५	११८५३	२८५००	१६५००	२००००	४०७७८	३३८७५	**२७५८८१**
(ख . २) चालु			६०००	५८७५	४१२५	४०००	७८७५	४३७५	६१२५	८१२०	३९५३	९५	५५००	६६६७	१३३४७	१३२५०	**८९३०७**
			२३८७५	११७५०	१६५००	१५८७५	२९३७५	१७५००	२४५००	३१४९५	१५८०६	२८५९५	२२०००	२६६६७	५४१२५	४७१२५	**३६५१८८**
ग) खर्च																	
(ग . १) पूँजिगत			१७८७५	१६७८३	१२३७५	११८७५	२१५००	१३१२५	१८३७५	२३३७५	११८५३	२८५००	१६५००	२००००	४०७७८	३३८७५	**२८६७८९**
(ग . २) चालु			६०००	५७५८	३५३५	४०००	७८७५	४३७५	६१२५	८१२०	३९५३	९५००	५५००	६६६७	१३३४७	१३२५०	**९८००५**
(ग . ३) कूल			२३८७५	२२५४१	१५९१०	१५८७५	२९३७५	१७५००	२४५००	३१४९५	१५८०६	३८०००	२२०००	२६६६७	५४१२५	४७१२५	**३८४७९४**
घ) बजेटको तुलनामा खर्च %																	
(घ . १) पूँजिगत (ग.१/क.१*१००)			९९.३१	९८.००	१००	९८.९६	९१.०१	१००	१००	१००	९२.९६	१००	१००	९५.२४	९५.३९	८६.३१	**९६.००**
(घ . २) चालु (ग.२/क.२*१००)			१००	९८.०१	८५.७	१००	१००	१००	१००	९९.९३८	९३.०१	१००	१००	९५.२४	९३.६६	१००	**९७७६१**
(घ . ३) कूल (ग.३/क.३*१००)			९९.४८	९८.००	९६.४२	९९.२२	९३.२५	१००	१००	९९.९८४	९२.९८	१००	१००	९५.२४	९४.९६	८९.७६	**९६४४**
पेश्की तथा बेरुजु																	
क) कूल बेरुजु रकम (रु.)			२५००३	३१२०३	६३३७६	७६६२	२०९८८	३६८९३	४२५८५	२१९२९५	९७३२	२५३०६	३०८९०	४२८८३	५२१४५	४५०८७	**६५३०४८**
ख) ०६१।६२ मा फछ्र्यौट रकम			१४१८९	१३५७५	१४११४	३३६६	९९६	१४७०४	२५५६८	३७९५५	५०३२	४०००	९४२७	३४६२	१६७९५	१३३३६	**१७६५१९**
ग) बाँकी पेश्की तथा बेरुजु			१०८१४	१७६२८	४९२६२	४२९६	१९९९२	२२१८९	१७०१७	१८१३४०	४७००	२१३०६	२१४६३	३९४२१	३५३५०	३१७५१	**४७६५२९**
घ) बेरुजुमध्ये फछ्र्यौट प्रतिशत (ख/क * १००)			५६.७५	४३.५१	२२.२७	४३.९३	४.७५	३९.८६	६०.०४	१७.३१	५१.७१	१५.८१	३०.५२	८०.७३	३२.२१	२९.५८	**२७०३**

नगरपालिका प्रस्तुती सारांश

नगरपालिकाहरु	पूर्वाञ्चल														जम्मा
	इलाम	मेचीनगर	दमक	भद्रपुर	विराटनगर	खाँदबारी	धनकुटा	धरान	इटहरी	इनरुवा	त्रियुगा	राजविराज	लहान	सिरहा	
आयव्यय															
क) बजेट	२०३५६	६४९२२	३६८४६	३०८८१	३भ+०५	१९९०१	१४५४९	८९२२२	५०६८४	११३८४	२०६००	१६९६९	७५३२	९८९७	**६४७५४६**
ख) यथार्थ आय (रु.)	१४४४५	५४१६१	२३३३९	१५५२१	२भ+०५	१४३४३	१७७७१	६६१६५	४०३४१	१०३६६	१८५२५	११०५७	७५३२	९८९७	**४५६१४६**
ग) बजेटको तुलनामा यथार्थ आय (%) (ख/क * १००)	७१	८३.४	६३.३४	५०.२६	६०.१६	७२.०७	१२२	७४.२	७९.६	९१.०६	८९.९	६५.१६	१००	१००	**७०.४४**
घ) यथार्थ व्यय (रु.)	१११८४	३९१०६	२०७१५	१५३९०	१भ+०५	१२५९३	१६९३८	५६८३७	३७४६७	१०३६६	१६३२५	१०९८३	६९२५	९८२२	**४०६२९५**
ङ) व्यय प्रतिशत (%) (घ/ख * १००)	७७.४	७२.२०	८८.७६	९९.१६	९२.७७	८७.८	९५.३	८५.९०	९२.९	१००	८८.१	९९.३३	९२	९९	**८९.०७**
<u>आन्तरिक श्रोत परिचालन</u>															
क) अनुमानित आन्तरिक आय (रु.)	७४३६	३६८०७	२१३२७	२६३८१	५३३४४	३७५४	६१५७	१९७९८	१७४७१	५१२१	४०२४	१०३५७	५४८७	२७६४	**२२०२२८**
ख) यथार्थ आन्तरिक आय (रु.)	७१२७	३५०२२	१५३६३	१०७३१	४५११३	३३६३	६३६३	१८१५८	१७६९८	६३२१	४०७९	६८८४	५००६	२७६४	**१८३९९२**
ग) अनुमानको तुलनामा यथार्थ आय (%) (ख/क * १००)	९५.८	९५.२	७२.०४	४०.६८	८४.५७	८९.५८	१०३	९१.७२	१०१	१२३.४३	१०१	६६.४७	९१	१००	**८३.५५**
<u>पेश्की तथा बेरुजु</u>															
क) कूल बेरुजु रकम (रु.)	३०६४	१३१४०	३१३७	२९९५	६७२०१	५३४३	१०९३६	५२६२१	७२५१	९८७८	४१७२	३१६५	५८१८	१५७६	**१९०२९७**
ख) ०६१।६२ मा फछ्र्यौट रकम	२०२१	६८५२	५४०	१७४१	२३७६८	४२७१	२४६६	११०५५	४९९९	२५१७	३२७५	०	२३१८	०	**६५८२३**
ग) बाँकी पेश्की तषा बेरुजु	१०४३	६२८८	२५९७	१२५४	४३४३३	१०७२	८४७०	४१५६६	२२५२	७३६१	८९७	३१६५	३५००	१५७६	**१२४४७४**
घ) बेरुजुमध्ये फछ्र्यौट प्रतिशत (ख/क * १००)	६६	५२.१	१७.२१	५८.१३	३५.३७	७९.९४	२२.५	२१.०१	६८.९४	२५.४८	७८.५	०	४०	०	**३४.५९**

जिल्ला प्रस्तुती सारांश

(रु. हजारम

अनुसूची

मध्यमाञ्चल																				जम्मा
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	
आयव्यय																				
क) बजेट	४८५५८	१२७८१३	९७५१७	६००२०	११८८८६	११७४६६	१२४०८९	३८०११	५६४७६	९७२४०	२३२९६७	२०४६५	१२७८१३	२८३३३७	१७५७६१	१२४३५७	१८३८७४		१०३९११	**२भ+०६**
ख) यथार्थ आय (रु.)	८००७९	१२४३०५	९७५८१	४२९०५	११३९०५	८४४२८	१२४८१३	३७७९०	५०६७३	६०९७७	१८७९४२	२०४६५	१२४३०५	२८४४०४	१३५८१७	१२०३११	१५६०७३		१०००९०	**२भ+०६**
ग) बजेटको तुलनामा यथार्थ आय (%) (ख/क * १००)	१६४.९	९७.२६	१००.०७	७१.४८	९५.८१०३	७१.८७४	१००.५८	९९.४	८९.७	६२.७	८०.६७	१००	९७.२५५	१००.३८	७७.२७	९६.७५	८४.८८		९६.३२	**१६८७.४**
घ) यथार्थ व्यय (रु.)	६८६४२	११६०८२	९७१३४	३८१९६	१०१३५२	७१७४२	७०६९५	३७७९०	४९७३२	४८६२८	१७२२७१	१९०३१	११६०८२	२३७६७६	११०४०६	११६६२२	१५८३३४		८०४४३	**२भ+०६**
ङ) व्यय प्रतिशत (%) (घ/ख * १००)	८५.७२	९३.३८	९९.५४	८९.०२	८८.९८	८४.९७	५६.६४	१००.००	९८.१४	७९.७५	९१.६६	९२.९९	९३.३८	८३.५७	८१.२९	९६.९३	१०१.४५		८०.३७	**१५९७.८**
आन्तरिक श्रोत परिचालन																				
क) अनुमानित आन्तरिक आय (रु.)	१७१४४	१५०००	२६७५१	२८८०७	१३९७१	१२७५८	८६३२.२	१८४८४	४२६२३	६८३१३	१२५७६०	४४०९४	३५८००	२६३१८	१०२४५६	२२५००	७८४१४		३५९३९	**७२३७६४**
ख) यथार्थ आन्तरिक आय (रु.)	१७९९२	१२१६१	२३८७८	१३४०६	-	८९८५	१९०५३	८७८१	४९६८०	३६३०५	८११२१	४५६२३	३२९६१	३३४५३	६३२६५	१८२९७	६३१०९		३४१८५	**५६२२५५**
ग) अनुमानको तुलनामा यथार्थ आय (%) (ख/क * १००)	१०४.९	८१.०७	८९.२६	४६.५४		७०.४३	२२०.७२	४७.५१	११६.५६	५३.१५	६४.५०	१०३.४७	९२.०७	१२७.११	६१.७५	८१.३२	८०.४८		९५.१२	**१५३६**
गा. वि. स. अनुदान																				
क) बजेट																				
(क . १) पूँजिगत	३७८७५	२८५००		१९८७५	२०६२५	१९१२५	२९६२५		१८७५०	२२८७५		१५३७५	२८५००	३२६२५	१६२५१	३६०००	३६७५०		१३५००	**३७६२५१**
(क . २) चालु	१२६२५	९५००		६६२५	६८७५	६३७५	९८७५		६२५०	७६२५		५१२५	९५००	१०८७५	५२४९	१२०००	१२२५०		४५००	**१२५२४९**
(क . ३) कूल	५०५००	३८०००	४९५००	२६५००	२७५००	२५५००	३९५००	९०००	२५०००	३०५००	२८५००	२०५००	३८०००	४३५००	२१५००	४८०००	४९०००		१८०००	**५८८५००**
ख) निकासा																				**०**
(ख . १) पूँजिगत	३६६५०	२७८७५	३६६२५	१९८७५	२०६२५	७६०३	२८०४७		१७१०४	२१२७८	२१११५	१५३२७	२७८७५	३२६२५	१५२६१	३६०००	३१६२५		१३०००	**४०८५१०**
(ख . २) चालु	१२६१३	९५००	१२३७५	६६१७	६८७५	३११८	९८७५		६१२०	७५८०	७००३	५१२५	९५००	१०८७५	५२४९	१२०००	११५६५		४५००	**१४०४९०**
(ख . ३) कूल	४९२६३	३७३७५	४९०००	२६४९२	२७५००	१०७२१	३७९२२	९०००	२३२२४	२८८५८	२८११८	२०४५२	३७३७५	४३५००	२०५१०	४८०००	४३१९०		१७५००	**५५८०००**
ग) खर्च																				
(ग . १) पूँजिगत	३६६५०	२७८७५	३६२२८	१९८७५	२०६२५	७६०३	२८०४८		१७१०४	२१२७८	२१११५	१५३२७	२७८७५	३२६२५	१४७६१	३६०००	३१६२५		१३०००	**४०७६१४**
(ग . २) चालु	१२६१३	९५००	१२३७५	६६१७	६८७५	३११८	९८७५		६१२०	७५८०	७००३	५१२५	९५००	१०८७५	५१२४	१२०००	११५६५		४५००	**१४०३६५**
(ग . ३) कूल	४९२६३	३७३७५	४८६०३	२६४९२	२७५००	१०७२१	३७९२३	९०००	२३२२४	२८८५८	२८११८	२०४५२	३७३७५	४३५००	१९८८५	४८०००	४३१९०		१७५००	**५५६९७९**
घ) बजेटको तुलनामा खर्च %																				
(घ . १) पूँजिगत (ग.१/क.१*१००)	९६.७७	९७.८१		१००.००	१००.००	३९.७५	९४.६८		९१.२२	९३.०२		९९.६९	९७.८१	१००.००	९०.८३	१००.००	८६.०५		९६.३०	**१३८३.९**

(घ . १) पूँजिगत (ग.१/क.१*१००)	९६.७७	९७.८१		१००.००	१००.००	३९.७५	९४.६८		९१.२२	९३.०२		९९.६९	९७.८१	१००.००	९०.८३	१००.००	८६.०५		९६.३०	**१३८.३९**
(घ . २) चालु - ग.२/क.२*१००)	९९.९	१००		९९.८८	१००	४८.९१	१००		९७.९	९९.४		१००	१००	१००	९७.६२	१००	९४.४०८		१००	**१४३८.१**
(घ . ३) कूल (ग.३/क.३*१००)	९७.५५	९८.३६	९८.१९	९९.९७	१००.००	४२.०४	९६.०१	१००.००	९२.९०	९४.६२	९८.६६	९९.७७	९८.३६	१००.००	९२.४९	१००.००	८८.१४		९७.२२	**१६९४.३**
<u>पेश्की तथा बेरुजु</u>																				
क) कूल बेरुजु रकम (रु.)	१५८९५	५६६२८	७१५४६	२६८११	२६०३७	२९९७७	३४६७९	१७३६०	१४३१८	१३९४९	८५८५३	२१८४६	५६६२८	५६०७०	३९३४८	९४३००	९६०४४		२८९००	**७८६१८९**
ख) ०६१।६२ मा फछ्र्यौट रकम	७६३४	४८२८	३६५५८	१४३१८	३८६७	१७७४९	१७१९६	४८२०	६९४४	५९९८	२९३०९	२२५४	४८२७	२९६०४	१०३६६	२००००	१३७२०		१८६६९	**२४८६६१**
ग) बाँकी पेश्की तथा बेरुजु	८२६१	५१८००	३४९८८	१२४९३	२२१७०	१२२२८	१२२२८	१२५४०	७३७४	७९५१	५६५४४	१९५९२	५१८०१	२६४६६	२८९८२	७४३००	८२३२४		१०२३१	**५३२२७३**
घ) बेरुजुमध्ये फछ्र्यौट प्रतिशत (ख/क * १००)	४८.०३	८.५३	५१.१०	५३.४	१४.८५१९	५९.२०९	४९.५८६	२७.८	४८.५	४३	३४.१३९	१०.३२	८.५२	५२.८०	२६.३४	२१.२०९	१४.२९		६४.६०	**६३६.१८**

नगरपालिका प्रस्तुती सारांश

(रु. हजारमा)

अनुसूची १

	मध्यमाञ्चल																				
नगरपालिका	जनकपुर	जलेश्वर	मलंगवा	कमलामाई	भिमेश्वर	विदुर	काठमाडौं	किर्तिपुर	ललितपुर	भक्तपुर	मध्यपुरथिमी	धुलिखेल	बनेपा	पनौती	हेटौडा	गौर	कलैया	वीरगन्ज	रत्ननगर	भरतपुर	जम्मा
आयव्यय																					
क) बजेट	५६१९०	११३८१	२३२२४	१९४००	२२८२३	१९६५१		४०६८५	१८१४८३	१७९५००	५१३४९	४३०८६	६८९०४	२७२४६	९२१०६	३६७३८	३३१२१	१९८७४२	२३९७९	८४२५९	**१२१३८६७**
ख) यथार्थ आय (रु.)	४३२६४	९५०१	१२७१४	१९८८०	२३६९१	१३२३४		३००६९	१३८८२५	१५११४४	३६४०७	३३२९६	४८२३०	२५०९०	६५९४६	३११४८	२८१००	१६४७२१	२५६४७	८९४५९	**९९०३६६**
ग) बजेटको तुलनामा यथार्थ आय (%) (ख/क * १००)	७७.००	८३.४८	५४.७	१०२	१०३.८	६७.३		७३.९१	७६.४९	८४.२०३	७०.९	७७.३	७०	९२.१	७१.६	८४.८	८४.८४	८२.८८	१०७	१०६.१७	**८१.५९**
घ) यथार्थ व्यय (रु.)	३८०४०	९३६४	६३९४	१५०६०	२२०८९	१०६७१		१९५२९	१०३९७७	१३४६०४	३०९०२	२६९७०	१८२२५	२१७४३	४२७६१	२९५६६	२८१००	१५००४४	२५३०७	७९३५१	**८१२६९७**
ङ) व्यय प्रतिशत (%) (घ/ख * १००)	८७.९३	९८.५६	५०.३	७५.८	९३.२४	८०.६		६४.९५	७४.९०	८९.०५७	८४.९	८१	३७.७९	८६.७	६४.८४	९४.९	१००	९१.०९	९८.६७	८८.७०	**८२.०६**
आन्तरिक श्रोत परिचालन																					
क) अनुमानित आन्तरिक आय (रु.)	१८३६०	६२४४	१०८४४	३८८४	३४००	१७६५१		२८५४२	१५८९२८	१५०९७२	२१७४०	२७०२०	५९०१६	९५०४	४६६७६	२०११२	११८५०	१९७९४२	८३७७	६७१०५	**८६८१६७**
ख) यथार्थ आन्तरिक आय (रु.)	१९८३६	५२६०	५५७२	४२७८	३४७६	११२३४		२५०८६	१३५११८	१२८३६८	२३८१९	१८३७१	४८२३०	९३३५	४१८२४	२८४६६	१०९४१	१६३९२१	९८९६	६८९६५	**७६११९६**
ग) अनुमानको तुलनामा यथार्थ आय (%) (ख/क * १००)	१०८.०४	८४.२४	५१४	११०	१०२.२	६३.६		८७.८९	८५.०२	८५.०२८	११०	६८	८१.७२	९८.२	८९.६	१४२	९२.३३	८२.८१	११८.१	१०२.७७	**८७.७७**
पेश्की तथा बेरुजु																					
क) कूल बेरुजु रकम (रु.)	९२४०	३८१२	०	९१४३		१०७३०		२७३२४	५३२६२	२४३८५	४०९६७	१०६९१	१८४५९	१२२९०	११६२५	१०४६२	४४४५	२८४९१४	४५८७	४८६२४	**५८४९६०**
ख) ०६१।६२ मा फछ्र्यौट रकम	८१०	०	०	५३१०		९०१९		३७४१	४८२१	७८९५	२०१७४	२११६	५०८५	८९९४	१५८४	७१८२	१०५४	१०९१६५	१४३४	२०९५७	**२०९३४१**
ग) बाँकी पेश्की तथा बेरुजु	८४३०	०	०	३८३३		१७११		२३५८३	४८४४१	१६४९०	२०७९३	८५७५	१३३७४	३२९६	१००४१	३२८०	३३९१	१७५७४९	३१५३	२७६६७	**३७५६१९**
घ) बेरुजुमध्ये फछ्र्यौट प्रतिशत (ख/क * १००)	८.७७	०		५८.१		८४.१		१३.६९	९.०५	३२.३८	४.९२	१९.८	२७.५५	७३.२	१३.६३	६८.६	२३.७१	३८.३२	३१.२६	४३.१	**३५.७९**

जिल्ला प्रस्तुती सारांश

(रु. हजारमा)

अनुसूची १

	पश्चिमाञ्चल																जम्मा
जिल्लाहरु	नवलपरासी	रुपन्देही	कपिलवस्तु	अर्घाखाँची	पाल्पा	गुल्मी	स्याङ्जा	तनहुँ	गोरखा	मनाङ	लमजुङ	कास्की	पर्वत	बाग्लुङ	म्याग्दी	मुस्ताङ	
आयव्यय																	
क) बजेट	१९८८१०	२१६३९६	२६७५०५	६६५०७	८५९३३	१२१९२८	१२९६६०	१००८६५	१०८११५	३२६९९	७९२२१	१४५४३९	८८११९	२३५५८४	५२७३६	३९१८८	१९६८७०५
ख) यथार्थ आय (रु.)	१७९८६०	२०४६७६	२३५५७७	५६८६४	६८६६२	११५८५९	८७५७६	९३४९३	९३९३६	३१७४७	७६९५६	१६४२९९	८४१०६	२०२७३८	४४०४१	३४०७७	१७७४४६७
ग) बजेटको तुलनामा यथार्थ आय (%) (ख/क * १००)	९०.४७	९४.५८	८८.०६	८५.५	७९.९०२	९५.०२	६७.५४	९२.६९१	८६.८९	९७.१	९७.१४	११२.९७	९५.४४६	८६.०६	८३.५१	८६.९६	९०.१३
घ) यथार्थ व्यय (रु.)	१६९८९८	१६६०३१	२३१०६५	५५७८८	६६१५२	१०९००१	८१४५१	८४८५९	८५४७१	३०३७८	७३१०५	१२४७५९	७१५६०	१४२२९१	४४०४१	३३१९१	१५६९०४१
ङ) व्यय प्रतिशत (%) (घ/ख * १००)	९४.४६१२	८११२	९८.०८	९८.११	९६.३४४	९४.०८	९३.०१	९०.७६५	९०.९९	९५.७	९५	७५.९३	८५.०८३	७०.१८५	१००	९७.४	८८.४२
आन्तरिक श्रोत परिचालन																	
क) अनुमानित आन्तरिक आय (रु.)	३३४२१	११६८७१	२४८७३	६४५३	१५६५७	११७६७	२६१५०	२५२७८	१२०००	२१४७	५९९८	३२४३६	११५९४	११०१५	५७६५	६०६७	३४७४९२
ख) यथार्थ आन्तरिक आय (रु.)	३१४९०	१०७५७५	१७६४२	७९७६	१२९३७	११७६७	८१६१	१७९०६	११७११	२१७४	६५१५	५९१२०	७६१७	९०८२	४८४७	१२६४	३१७७८४
ग) अनुमानको तुलनामा यथार्थ आय (%) (ख/क * १००)	९४.२२२२	९२.०५	७०.९३	१२३.६	८२.६२८	१००	३१.२१	७०.८३६	९७.५९	१०१	१०८.६	१८२.२७	६५.६९८	८२.४५	८४.०८	२०.८३	९१.४५
गा. वि. स. अनुदान																	
क) बजेट																	
(क . १) पूँजिगत	२६८७५	२५८७५	२८५००	१५७५०	२४९९६	२९६२५	२२५००	१७२५०	२७५००	४५००	२२८७५	१६१२५	२०६२५	२२१२५	१५०००	६०००	३२६१२१
(क . २) चालु	९१२५	८६२५	९५००	५२५०	८१२५	९८७५	७५००	५७५०	५५००	१५००	७६२५	५३७५	६८७५	७३७५	५०००	२०००	१०५०००
(क . ३) कूल	३६०००	३४५००	३८०००	२१०००	३३१२१	३९५००	३००००	२३०००	३३०००	६०००	३०५००	२१५००	२७५००	२९५००	२००००	८०००	४३११२१
ख) निकासा																	
(ख . १) पूँजिगत	२६८७५	२३०००	१६८७५	५२५०	२१३७५	२९१२५	२२५००	१७२५०	१६५००	४४७९	२२८७५	१५४००	२०६२५	२०४००	९९९९	६०००	२७८५२८
(ख . २) चालु	९१२५	४६२५	८९५५	३६६७	५४१६	८१५८	७५००	५७५०	५५००	१५००	७६२५	५३७५	६८७५	६९८९	४७५३	२०००	९३८१३
(ख . ३) कूल	३६०००	२७६२५	२५८३०	८९१७	२६७९१	३७२८३	३००००	२३०००	२२०००	५९७९	३०५००	२०७७५	२७५००	२७३८९	१४७५२	८०००	३७२३४१
ग) खर्च																	
(ग . १) पूँजिगत	२६८७५	२३०००	१६८७५	५२५०	२१३७५	२९१२५	२०५८३	१७२५०	१६५००	४४७९	२२८७५	१५४००	२०६२५	२०४००	९९९९	६०००	२७६६११
(ग . २) चालु	९१२५	४६२५	८९५५	३६६७	५४१६	८१५८	७०८३	५७५०	५५००	१५००	७६२५	५३७५	६८७५	६९८९	४७५३	२०००	९३३९६
(ग . ३) कूल	३६०००	२७६२५	२५८३०	८९१७	२६७९१	३७२८३	२७६६६	२३०००	२२०००	५९७९	३०५००	२०७७५	२७५००	२७३८९	१४७५२	८०००	३७०००७
घ) बजेटको तुलनामा खर्च %																	
(घ . १) पूँजिगत (ग.१/क.१*१००)	१००	८८.८९	५९.२१	३३.३३	८५.५१४	९८.३१	९१.४८	१००	६०.००	९९.५	१००	९५.५०	१००	९२.२०	६६.६६	१००	८४.८२
(घ . २) चालु (ग.२/क.२*१००)	१००	५३.६२	९४.२६	६९.८५	६६.६५८	८२.६१	९४.४४	१००	१००.००	१००	१००	१००	१००	९४.७७	९५.०६	१००	८८.९५
(घ . ३) कूल (ग.३/क.३*१००)	१००	८०.०७	६७.९७	४२.४६	८०.८८८	९४.३९	९२.२२	१००	६६.६७	९९.७	१००	९६.६३	१००	९२.८४	७३.७६	१००	८५.८२
पेश्की तथा बेरुजु																	
क) कूल बेरुजु रकम (रु.)	७४८१०	१७११२१	५८५३८	१५७९५	१६६६५	१२४१३	३६६०२	९११७४	४७७५६	२६०३७	४४७८१	२८२६३	२३९९४	४९३३५	१०५११	०	७०७७९५
ख) ०६१।६२ मा फछ्र्यौट रकम	१८४५९	७५७०३	१४६५३	७२७८	७४५०	५९१६	३८४९	१३६६४	२४१६८	७३८३	१६३८९	१५२७१	४९११	३५७६७	१५०	०	२५१०११
ग) बाँकी पेश्की तथा बेरुजु	५६३५१	९५४१८	४३८८५	८५१७	९२१५	६४९७	३२७५३	७७५१०	२३५८८	१८६५४	२८३९२	१२९९२	१९०८३	१३५६८	१०३६१	०	४५६७८४
घ) बेरुजुमध्ये फछ्र्यौट प्रतिशत (ख/क * १००)	२४.६७	४४.२४	२५.०३	४६.०८	४४.७०	४७.६६	१०.५२	१४.९८७	५०.६१	२८.४	३६.६	५४.०३	२०.४७	७२.५०	१.४३	०	३५.४६

नगरपालिका प्रस्तुती सारांश

(रु. हजारमा)
अनुसूची १

पश्चिमाञ्चल													जम्मा
नगरपालिकाहरु	रामग्राम	सिद्धार्थनगर	बुटवल	कपिलवस्तु	तानसेन	पुतलीबजार,	बालिङ	व्यास	पृथ्वीनारायण	पोखरा	लेखनाथ	बाग्लुङ	
आयव्यय													
क) बजेट	१७८२३	५७५०७	१३४७४८	१९९००	२१६७०	१३७५३	१४९५७	३६०२७	१३१७८	११८३४५	३७७७७	१६९८२	५०२६६७
ख) यथार्थ आय (रु.)	१२७७२	५७३३७	७६९२९	२२२५९	२१६७०	१०७६७	११८८७	२४८४१	११४९६	८७०९४	३७८९०	१४७८९	३८९७३१
ग) बजेटको तुलनामा यथार्थ आय (%) (ख/क * १००)	७१.६६	९९.७	५७.०९	१११.९	१००	७८.२९	७९.५	६८.९५	८७.२४	७३.५९	१००.३०	८७.०९	७७.५३
घ) यथार्थ व्यय (रु.)	१२२००	५६३८३	७५०९८	२०८४६	१८३४९	९९६४	१०४४९	२३७७१	१०६९४	७६५५२	३४८१४	१४७८९	३६३९०९
ङ) व्यय प्रतिशत (%) (घ/ख * १००)	९५.५२	९८.३४	९७.६२	९३.६५	८४.६७	९२.५४	८७.९	९५.६९	९३.०२	८७.९०	९१.८८	१००	९३.३७
आन्तरिक श्रोत परिचालन													
क) अनुमानित आन्तरिक आय (रु.)	८७३८	४५८५७	८२७६९	५४०६	५६८४	४०५८	४७३२	२२७१७	४८०५	९७९३५	९३५९	९१४७	३०१२०७
ख) यथार्थ आन्तरिक आय (रु.)	८८१५	४५२८६	६७००६	४६२३	५६८४	३७५४	३२८४	१७८१४	३९१२	७५०६८	९२५३	७१६५	२५१६६४
ग) अनुमानको तुलनामा यथार्थ आय (%) (ख/क * १००)	१००.९	९८.७५	८०.९६	८५.५२	१००	९२.५१	६९.४	७८.४२	८१.४२	७६.६५	९८.८७	७८.३३	८३.५५
<u>पेश्की तथा बेरुजु</u>													
क) कूल बेरुजु रकम (रु.)	३४७०	६१३	१३९३७	१००४	१०६५	७८२१	११४३	१५६६१	१४५९	१७८४०८	३६५०	७२१६	२३५४४७
ख) ०६१।६२ मा फछ्र्यौट रकम	१३०८	६०	५०७६	७३६	१७१	७१४	४९८	४२३४	१५९	४१७८६	२०६५	३४४९	६०२५६
ग) बाँकी पेश्की तषा बेरुजु	२१६२	५५३	८८६१	२६८	८९४	७१०७	६४५	११४२७	१३००	१३६६२२	१५८५	३७६७	१७५१९१
घ) बेरुजुमध्ये फछ्र्यौट प्रतिशत (ख/क * १००)	३७.६९	९.७९	३६.४२	७३.३१	१६.०६	९.१३	४३.६	२७.०४	१०.९०	२३.४२	५६.५८	४७.८	२५.५९

जिल्ला प्रस्तुती सारांश

(रु. हजारमा)
अनुसूची १

मध्यपश्चिमाञ्चल																
जिल्लाहरु	मुगु	डोल्पा	हुम्ला	जुम्ला	कालिकोट	रुकुम	रोल्पा	प्यूठान	दाङ	सल्यान	बाँके	बर्दिया	सुर्खेत	जाजरकोट	दैलेख	
आयव्यय																
क) बजेट	५८८३७		९५९४१	७३३००	६२३८०	७२०८९	५७६२२	६६७६३	११०५९९	८०४६३	१०४६०२	८३२७७	७०८६७	६३३५३	१२५४२६	११२५५१९
ख) यथार्थ आय (रु.)	४६६२२		६७२३०	५१८७४	५४६६७	६३७९६	३३९७७	६०८७५	१११९७४	७५३३३	९५१८०	६४५११	६५६३१	५५१३१	१२०५०४	९६६५०५
ग) बजेटको तुलनामा यथार्थ आय (%) (ख/क * १००)	७९२४		७००७	७०७७	८७६४	८८५	५९	९११८	१००५२	९३६	१०९९३	७७५	९२६१	८७०२	९६०७६	८५८७१९
घ) यथार्थ व्यय (रु.)	४२५०४		६५५९१	५१७८२	४६९०५	६२४६७	३३९७६	४८९०९	९३३१४	५५३१९	८१६५१	६४५६३	५४३१०	५३९२८	१००३८३	८५५६०२
ङ) व्यय प्रतिशत (%) (घ/ख * १००)	९११७		९७५६	९९८२	८५८	९७९	१००	८०३४	८३.९३५	७३.४	८५.७८६	१००	८२.७५	९७८२	८३३०३	८८५२५४
आन्तरिक श्रोत परिचालन																
क) अनुमानित आन्तरिक आय (रु.)	१०३५		१४०८	२२५०	६६६	५४५३	३२८३	५६९८	१४५२९	५१००	१६७९२	५५९७	८१००	१६२०	२२२४	७३७५५
ख) यथार्थ आन्तरिक आय (रु.)	१०३५		१०६६	१९४१	४६९	३३८८	४०७५	२४४०	१५३९५	४९९३	१२०१२	३३६८	१३३८१	११९५	१५३२	६६२९०
ग) अनुमानको तुलनामा यथार्थ आय (%) (ख/क * १००)	१००		७५.७१	८६.२७	७०.४२	६२१	१२४	४२८२	१०५९६	९७९	७१५३४	६०२	१६५२	७३७७	६८८८५	८९८७८७
गा. वि. स. अनुदान																
क) बजेट																
(क . १) पूँजिगत	९०००		१०१२५	११२५०	११२५०	१६१२५	१९१२५	१८३७५	१४६२५	१७६२५	१७२५०	८७५०	१८७५०	११२५०	२०६५०	१९६६५०
(क . २) चालु	३०००		३३७५	३७५०	३७५०	५३७५	६३७५	६१२५	४८७५	५८७५	५७५०	२८७५	६२५०	३७५०	६८७५	७९२५०
(क . ३) कूल	१२०००		१३५००	१५०००	१५०००	२१५००	२५५००	२४५००	१९५००	२३५००	२३०००	११६२५	२५०००	१५०००	२७५२५	२७२१५०
ख) निकासा																
(ख . १) पूँजिगत	५५७७		९७६१	७८७५	११२५०	१३१२५	२३७५	११८७५	१२११६	११७५०	१५३११	८६२५	१६५९१	७४९९	१८९९८	१५२७२८
(ख . २) चालु	३०००		३३७५	३७२५	३७५०	५३७४	६२९१	३९५८	४८७५	५८७५	५७५०	२८७५	६२५०	३७४६	६२६०	६५१०४
(ख . ३) कूल	८५७७		१३१३६	११६००	१५०००	१८४९९	८६६६	१५८३३	१६९९१	१७६२५	२१०६१	११५००	२२८४१	११२४५	२५२५८	२१७८३२
ग) खर्च																०
(ग . १) पूँजिगत	५५७७		९७६१	७८७५	११२५०	१३१२५	२३७५	११८७५	१२११६	८२१०	१५०६२	८६२५	१६५९१	७४९९	१८९९८	१४८९३९
(ग . २) चालु	३०००		३३७५	३७२५	३७५०	५३७४	६२९१	३९५८	४८७५	५७९९	५६२५	२८७५	६२५०	३७४६	६२६०	६४९०३
(ग . ३) कूल	८५७७		१३१३६	११६००	१५०००	१८४९९	८६६६	१५८३३	१६९९१	१४००९	२०६८७	११५००	२२८४१	११२४५	२५२५८	२१३८४२
घ) बजेटको तुलनामा खर्च %																
(घ . १) पूँजिगत (ग.१/क.१*१००)	६१९७		९६.४	७०	१००	८१४	१२.४	६४.६३	८२.८४४	४६.६	८७.३१६	९८.६	८८.४९	६६.६६	९२	७५.७३८१
(घ . २) चालु (ग.२/क.२*१००)	१००		१००	९९.३३	१००	१००	९८.७	६४.६२	१००	९८.७	९७.८२६	१००	१००	९९.८९	९१०५५	८१.८९६५
(घ . ३) कूल (ग.३/क.३*१००)	७१४८		९७.३	७७.३३	१००	८६	३४	६४.६२	८७१३३	५९.६	८९.९४३	९८.९	९१.३६	७४.९७	९१७६४	७८.५७५१
पेश्की तथा बेरुजु																
क) कूल बेरुजु रकम (रु.)	२८४७७		३६४९३	४२१००	३७३८७	१६४५६	२६८४९	३३५८८	९७७०५		३२५३३	३८९४	२९९८१	१७७१८	३००१६	४३३१९७
ख) ०६१।६२ मा फछ्र्यौट रकम	१२५३		१८९११	०	५५३	५३५८	११३२	२७२५	१६३८९		९२६४	६२६	८०३२	४४३९	३४२२	७२१०४
ग) बाँकी पेश्की तथा बेरुजु	२७२२४		१७५८२	४२१००	३६८३४	११०९८	२५७१७	३०८६३	८१३१६	०	२३२६९	३२६८	२१९४९	१३२७९	२६५९४	३६१०९३
घ) बेरुजुमध्ये फछ्र्यौट प्रतिशत (ख/क * १००)	४.४		५१८२	०	१४७९	३२६	४.२२	८.११३	१६.७७४	०	२८.४७६	१६१	२६७९	२५.०५	११४०१	१६६४४६

नगरपालिका प्रस्तुती सारांश

(रु. हजारमा)

अनुसूची १

मध्य पश्चिमाञ्चल							जम्मा
नगरपालिकाहरु	त्रिभुवननगर	तुलसीपुर	नेपालगन्ज	गुलरिया	बिरेन्द्रनगर	नारायण	
आयव्यय							
क) बजेट	१६०६९	२३०३३	४४३५०		२०३०२	१२३२१	११६०७५
ख) यथार्थ आय (रु.)	१८६७७	१५००५	४०२७९		१४४५१	११८०४	१००२१६
ग) बजेटको तुलनामा यथार्थ आय (%) (ख/क * १००)	११६.२३	६५.१	९०.८२		७१.१८	९५.८	८६.३३७
घ) यथार्थ व्यय (रु.)	१४४६८	१४८५३	३३३५५		१४४५१	११८०४	८८९३१
ङ) व्यय प्रतिशत (%) (घ/ख * १००)	७७.४६४	९९	८२.८१		१००	१००	८८.७३९
आन्तरिक श्रोत परिचालन							
क) अनुमानित आन्तरिक आय (रु.)	८६९१	३२६७	३९४८०		११७०२	३१०५	६६२४५
ख) यथार्थ आन्तरिक आय (रु.)	११५४४	३१३९	३२०४८		७९३६	३०६५	५७७३२
ग) अनुमानको तुलनामा यथार्थ आय (%) (ख/क * १००)	१३२.८३	९६.१	८१.१८		६७.८२	९८.७१	८७.१४९
पेश्की तथा बेरुजु							
क) कूल बेरुजु रकम (रु.)	६७	३८७	२७७०		१०७९	३५५४	७८५७
ख) ०६१।६२ मा फछ्र्यौट रकम	१३	३३	५६३		११५	८०५	१५२९
ग) बाँकी पेश्की तषा बेरुजु	५४	३५४	२२०७		९६४	२७४९	६३२८
घ) बेरुजुमध्ये फछ्र्यौट प्रतिशत (ख/क * १००)	१९.४०३	८.५३	२०.३२		१०.६६	२२.६५	१९.४६

जिल्ला प्रस्तुती सारांश

(रु. हजारमा

अनुसूची

सुदुर पश्चिमाञ्चल										जम्मा
जिल्लाहरु	कैलाली	डोटी	अछाम	बाजुरा	बझाङ	दार्चुला	बैतडी	डडेल्धुरा	कन्चनपुर	
आयव्यय										
क) बजेट	१४६३५९	१२२३८५	१७६५००	६६३८६	८९८७७	९२१४४	२८४३०	४८०१३	९०३२७	८६०४२१
ख) यथार्थ आय (रु.)	१४५०६८	७७४८२	१०४६५८	५८५३२	७२६२७	९००९०	२३३०५	४५९३५	८५९२१	७०३६१८
ग) बजेटको तुलनामा यथार्थ आय (%) (ख/क * १००)	९९११७९	६३३१	५९२९६	८८.१६९	८०८१	९७७७१	८१९७	९५६७२	९५१२	८१७८
घ) यथार्थ व्यय (रु.)	११६६६९	७२४५०	९१२००	५७९६०	६१२५८	८२८५९	२३३०५	४०९४०	७१४४३	६१८०८४
ङ) व्यय प्रतिशत (%) (घ/ख * १००)	८०४२३७	९३५०६	८७१४१	९९०२३	८४.३५	९१९७४	१००	८९१२६	८३१५	८७८४
आन्तरिक श्रोत परिचालन										
क) अनुमानित आन्तरिक आय (रु.)	२४५५६	७०३०	१०१३	१४७७	३५२३	१२४७	२९४५	२११०	२२७५०	६६६५१
ख) यथार्थ आन्तरिक आय (रु.)	२७८२२	७०३०	१०१३	१४३५	३५७८	११९३	१२०१	२४१७	१९९२६	६५६१५
ग) अनुमानको तुलनामा यथार्थ आय (%) (ख/क * १००)	११३३	१००	१००	९७१५६	१०१६	९५६७	४०.७८	११४५५	८७५९	९८.४५
गा. वि. स. अनुदान										
क) बजेट										
(क . १) पूँजिगत	१५७५०	१८७५०	२८१२५	१०१२५	१७६२५	१५३७५	७७५०	७५००	७१२५	१२८१२५
(क . २) चालु	५२५०	६२५०	९३७५	३३७५	५८७५	५१२५	२३२५	२५००	२३७५	४२४५०
(क . ३) कूल	२१०००	२५०००	३७५००	१३५००	२३५००	२०५००	१००७५	१००००	९५००	१७०५७५
ख) निकासा										
(ख . १) पूँजिगत	१४२५०	१२८७४	१५४०९	७८७५	१७६२५	१५३७५	७१३५	६२२१	६१२५	१०२८८९
(ख . २) चालु	५२५०	६२४७	६१९८	२६२५	५८७५	५१२५	२१७४	२०८३	२३७५	३७९५२
(ख . ३) कूल	१९५००	१९१२१	२१६०७	१०५००	२३५००	२०५००	९३०९	८३०४	८५००	१४०८४१
ग) खर्च										
(ग . १) पूँजिगत	१४१३२	१२८७४	१५४०९	७८७५	१७६२५	१५३७५	७१३५	६२२१	६१२५	१०२७७१
(ग . २) चालु	५२५०	६२४७	६१९८	२६२५	५८७५	५१२५	२१७४	२०८३	२३७५	३७९५२
(ग . ३) कूल	१९३८२	१९१२१	२१६०७	१०५००	२३५००	२०५००	९३०९	८३०४	८५००	१४०७२३
घ) बजेटको तुलनामा खर्च %										
(घ . १) पूँजिगत (ग.१/क.१*१००)	८९७२७	६८.६६१	५४.७८८	७७७७८	१००	१००	९२०६	८२९४७	८५९६५	८०.२१
(घ . २) चालु (ग.२/क.२*१००)	१००	९९९५२	६६११२	७७७७८	१००	१००	९३५१	८३३२	१००	८९.४०
(घ . ३) कूल (ग.३/क.३*१००)	९२२९५२	७६४८४	५७६१९	७७७७८	१००	१००	९२.४	८३०४	८९४७४	८२.५०
पेश्की तथा बेरुजु										
क) कूल बेरुजु रकम (रु.)	३९९००	१७०३५	५९७२७	३७०२८	११८००	२३६६८	४१०८९	१२३९१	३०४८३	२७३१२१
ख) ०६१।६२ मा फछ्र्यौट रकम	१७८००	५३००	४९१३	०	१३६९	६५७६	८०९०	२४६	१४०४०	५८३३४
ग) बाँकी पेश्की तथा बेरुजु	२२१००	११७३५	५४८१४	३७०२८	१०४३१	१७०९२	३२९९९	१२१४५	१६४४३	२१४७८७
घ) बेरुजुमध्ये फछ्र्यौट प्रतिशत (ख/क * १००)	४४.६११५	३१११२	८.२२५८	०	११६	२७७८४	१९६९	१९९	४६०५८	२१३६

नगरपालिका प्रस्तुती सारांश

(रु. हजारम
अनुसूची

सुदुर पश्चिमाञ्चल							जम्मा
नगरपालिकाहरु	धनगढी	टिकापुर	दिपायल सिलगढी	दशरथचन्द	अमरगढी	महेन्द्रनगर	
आयव्यय							
क) बजेट	३१७६२	१९८९०	२६२८५			२९५०६	१०७४४३
ख) यथार्थ आय (रु.)	२६१६८	१९३६९	१५४९०			२७६०६	८८६३३
ग) बजेटको तुलनामा यथार्थ आय (%) (ख/क * १००)	८२.३८८	९७.३८	५८.९३०९४९२१			९३.५६१	८२.४९३
घ) यथार्थ व्यय (रु.)	२२४९७	१८०२८	१३९८०			२७०५१	८१५५६
ङ) व्यय प्रतिशत (%) (घ/ख * १००)	८५.९७१	९३.०८	९०.२५१७७५३४			९७.९९	९२.०१५
आन्तरिक श्रोत परिचालन							
क) अनुमानित आन्तरिक आय (रु.)	२१५०६	५१०८	८९२६			१९००२	५४५४२
ख) यथार्थ आन्तरिक आय (रु.)	१९०१९	३४३१	७९४५			१७१०२	४७४९७
ग) अनुमानको तुलनामा यथार्थ आय (%) (ख/क * १००)	८८.४३६	६७.१७	८९.००९६३४७७			९०.००१	८७.०८३
पेश्की तथा बेरुजु							
क) कूल बेरुजु रकम (रु.)	१२८८१	९९५	२७८९			८६७३	२५३३८
ख) ०६१।६२ मा फछ्र्यौट रकम	१०००४	७२४	४३०			१५५८	१२७१६
ग) बाँकी पेश्की तषा बेरुजु	२८७७	२७१	२३५९			७११५	१२६२२
घ) बेरुजुमध्ये फछ्र्यौट प्रतिशत (ख/क * १००)	७७.६६५	७२.७६	१५.४१७७१२४४			१७.९६४	५०.१८५

स्थानीय विकास मन्त्रालय
अनुगमन तथा मूल्यांकन शाखा
आ.व. ०६१।६२ को वार्षिक प्रगति विवरण

कुल विनीयोजित बार्षिक बजेट	रु. ८०५५२३९	खर्च रु. ६०३३९३० (विकास अनुदान र साधारण)	७४.९	प्रतिशत
साधारण बजेट	रु. ८१५०२५	खर्च रु. ७६६५१३	९४०	प्रतिशत
विकास बजेट	रु. ७२४०२१४	खर्च रु. ५२६७४१७	७२८	प्रतिशत
कुल वार्षिक लक्ष्य	रु. ७५९९१६७	खर्च रु. ६०३३९३०	७९४	प्रतिशत

स्रोतः
i. कार्यक्रम/शाखाहरु
ii. स्थानीय निकायहरुको प्रतिवेदन
ii. म.ले.नि.का.

जम्मा बेरुजू रु २ अर्व ६६ करो ड ८० लाख **यस अवधिको फछ्यौट** रु ८३ करो ड ४३ लाख

(रु. हजारमा)

क.स.	व.उ.सि.नं	कार्यक्रम	स्रो	प्राथ.	बार्षिक बजेट			क्रियाकलाप	इकाई	वार्षिक लक्ष्य/प्रगति					कैफियत
					कुल	श्री५को स.	बैदेशिक			भौ.लक्ष्य	भौ.प्र	वि. लक्ष्य	वि. खर्च	वि.ख.%	
१	नीतिगत तथा संस्थागत सुधार कार्यक्रम														
११	६९.३/४-२५०	जनशक्ति, संचार, वातावरण, योजना, अनुगमन	के	प्रा३	१६२००	१६२००						१६२००	८४३३	५२१	
११क		योजना तर्जुमा *						नीति समन्वय वैठक	गोटा	१२	४				
								योजना तर्जुमा गोष्ठि	गोटा	४	१				
११ख		अनुगमन *						अनुगमन	जि./न.पा	२५/१०	२३/२२				
								क्षेत्रिय समिक्षा गोष्ठी	गोटा	४	४				
								चौमासिक समिक्षा	गोटा	३	३				
								अनुगमन निर्देशिका तयारी	वटा	१	१				
११ग		संचार *						कम्प्यूटर नेटबर्किङ		निरन्तर					
								पुस्तिका प्रकाशन	गोटा	७	७				
								पुस्तक खरीद	गोटा		७०				
								स्वशासन प्रकाशन	गोटा	२	१(प्रेसमा १)				

२ स्थानीय निकाय सुदृढीकरण कार्यक्रम

२१	६९-३/४-८०७ विकेन्द्रीत स्थानीय निकाय सहयोग आयोजना ** कार्यक्रम UNDP	जि.	प्रा२	१०००००	-	१०००००	सामुदायिक संस्था गठन			१९५६२	१०००००	१०००००	१००	कुल बजेट रु. १६५६०० कुल खर्च रु. १६२२००
							सामुदायिक सस्थाका सदस्य संख्या			४८८९४१				भौतिक प्रगति ९८%
							आन्तिरिक बचत	रु		४०३०००				
							पूर्वाधार योजना सम्पन्न	गोटा		५३०				
							विभिन्न तालिम	जना		११४००				
२२	६९-३-२७१ गाउँ नगर साझेदारी कार्यक्रम (UNDP)	के.	प्रा१	१५०००	-	१५०००	स्थानीय निकायमा विउँ पूंजी तालिम / समाज परिचालन	नपा/ गाविस	२५/३९	२५/४४	१५०००	१५०००	१००	कुल बजेट रु ५७२०३ कुल खर्च रु ४४९५५
							कार्यक्रम कार्यान्वयन भ्रमण	नपा/गाविस	६५					
२३	६९-३/४-८५५ बाल बालिका तथा महिलाको लागि विकेन्द्रित कार्य योजना (UNICEF)	जि.	प्रा२	२१५७१७	-	२१५७१७	नतिजा क्षेत्र १-९ बाल कक्षा, विद्यालय सरसफाई प्रसुति सेवा, प्रचार प्रसार, तालिम जन्म दर्ता, खोप, बालतौल अभिभावक कक्षा आदि संचालन		सम्पन्न	सम्पन्न	२१५७१७	२०८०००	९६	

३ वित्तिय स्रोत व्यवस्थापन कार्यक्रम

३१	६९-३-३१०	स्थानीय निकाय वित्तिय आयोग सचिवालय (DANIDA)	के.	प्रा२	३१५३९	१५३९	३००००	निक्षेपित क्षेत्रहरुको आवश्यता र स्थानीय निकायहरुलाई अनुदान वितरण सम्बन्धी अध्ययन स्थानीय निकायहरुको खर्च प्रभावकारिता सम्वन्धी अध्ययन, जि.वि.स.हरुका लागि राजस्व प्रक्षेपण दिग्दर्शनको तयारी, स्थानीय तहमा लेखा परिक्षण सम्बन्धी अध्ययन स्थानीय निकायको आ.व.०५८/५९ र०५९/६० को वित्तिय विश्लेषण प्रकाशन ।		सम्पन्न

. जनशक्ति विकास कार्यक्रम

४.१	६९३-२४० स्थानीय विकास प्रशिक्षण प्रतिष्ठान	के.	प्रा३	१२९००	१२९००	द्वन्द्व समाधान प्रशिक्षण		२०	१७	१२९००	१२९००	१००	सम्पन्न कार्यक्रम आन्तरिक श्रोतबाट सम्पन्न गरिएका ।
						LFA प्रशिक्षक प्रशिक्षण		२०	२०				
						लैङ्गिक सम्वेदनशील प्रशिक्षण		२०	२०				
						न.पा. को आन्तरिक राज्श्व प्रशिक्षण		२०	१६				
४.२	जनशक्ति विकास कार्यक्रम *	के.	प्रा३			कम्प्यूटर तालिम	जना	१०	१०				
						अंग्रेजी भाषा सिकाई	जना	५	५				
						अभिमुखिकरण तालीम	वटा	१	१				
						यो. तथा प्र.अ., इन्जिनीयरिङ् आयोजना व्यवस्थापन तालिम	जना	२०	१५				

५. एकीकृत प्रजनन् स्वास्थ्य तथा जनसंख्या शिक्षा कार्यक्रम

५.१	६९३-८३५ जनसख्या शिक्षा तथा प्रजनन स्वास्थ्य कार्यक्रम (UNFPA)	जि	प्रा२	११००००	-	११००००	जि.वि.स.तर्फ का कर्मचारीलाई विभिन्न तालिम	जना	३८६	३४६	११००००	२०५३०	१९	जिल्ला निकासा रु. ३८७८०
							घट्ना दर्ता सुदृढिकरण	गा.वि.स	१२	८				
							शिक्षा तर्फ विभिन्न तालिम	गोटा		२४६				
							महिला विकास तर्फ विभिन्न तालिम			२६५				
							आवधिक योजनामा लैङ्गिक सम्वन्धी समायोजन	गा.वि.स	१०	४				
५.२	६९३-८४८ समुदायद्वारा संचालित प्राथमिक शिक्षा कार्यक्रम (UNICEF)	जि	प्रा१	२००००	-	२००००	अक्षय कोष स्थापना	वटा	३४	३४	२००००	२००००	१००	कुल बजेट रु ६९४१५ कुल खर्च रु ४०७७६
							शिक्षिका तालिम कार्यक्रम	जना	३००	१५०				
							न.पा.मा शिक्षा इकाई स्थापना	न.पा.	७	३				
							स्थानीय निकायलाई अभिमुखीकरण	पटक	१६	८				
							वि.व्य.समिति पदाधिकारीलाई अध्ययन भ्रमण	जना	११००	३००				

६. स्थानीय पूर्वाधार विकास कार्यक्रमः

६.१	६९-३/४-८१० ग्रामीण सामुदायिक पूर्वाधार विकास का. (WFP)	जि.	प्रा१	३४७१८०	११५६८०	२३१५००	ग्रामीण सडक	कि.मि	६१५.४७	४५२.६२	३४७१८०	२७६२१६	८०	भारित प्रगति ७३%
							नदी नियन्त्रण	कि.मि.	६.०१	२.८२				
							सिचाईं	कि.मि.	१	१				
							घोडेटो बाटो	कि.मि.	७	४.७११५				
							मुक्त कमैया घर निर्माण	गोटा	४९	४९				
							खाद्यान्न परिचालन	मे.टन	१३१००	९९६०.३९३३				
६.२	६९-३/४-८११ ग्रामीण पूर्वाधार विकास कार्यक्रम (ADB)	जि.	प्रा१	२८३००२	७०७८१	२१२२२१	परामर्शदातृ संस्था संचालन	प्र.श.	१२.५	१२.५	२२३२२२	१८१०३५	८१	भारित प्रगति ८९.६५% बार्षिक बजेट रु. २२३२२२
							ग्रामीण सडक निर्माण	कि.मि.	३१	२७				
							निर्माण सामग्री खरीद	प्याकेज	३	२				
							ग्रामीण सडक फिनिसिङ्ग कार्य	कि.मि.	६४	५४				
६.३	६९-३/४-८१२ ग्रामीण पूर्वाधार (कार्यक्रम) परियोजना/ ग्रामीण पँहुच सुधार आयोजना (IDA)	जि.	प्रा१	१५२३१६	१२३१५	१४०००१	विभिन्न उपकरण खरिद		सम्पन्न		१५२३१६	१५८२९	१०	परामर्श सेवाको भुक्तानी कार्य भै रहेकाले वित्तिय प्रगति कम भएको हो ।
							परामर्श सेवा							
							तालिम संचालन खर्च							
६.४	६९-३/४-८१८ जिल्ला सडक सहयोग कार्यक्रम (SDC)	जि.	प्रा१	८३०७४	२२३००	६०७७४	चौडाई विस्तार मोड सुधार ५मी.	कि.मि.	२५.८३	२३.७३	९५११४	७६३४३	८०	बार्षिक बजेट रु. ९५१५४
							आवधिक मर्मत संभार कार्य	कि.मि.	१७८.७	१५७.७				
							नियमित मर्मत सुधार	कि.मि.	२२५.२	१८९.७				
							सडक पून:स्थापन कार्य	कि.मि.	४३.३९७	३१६				
६.५	६९-३/४-८१४ स्थानीय विकास निर्माण एवं कृषि सडक का.	जि.	प्रा२	५६४०५०	१९९२९५	३६४७५५	विस्तृत/निर्माण सर्भे डिजाइन	कि.मि.	४४१	२४५.३	३२७६५०	३०५४७६	९३	कुल बजेट रु. ३२७६५० भौतिक योजना मन्त्रालयबाट हस्तान्तरण भै आउने अनुमानको आधारमा कुल विनियोजन
							ग्राभलिङ्गको कार्य	कि.मि.	१०८.७	१३७.९				
							ट्रयाक निर्माण (माटोको कार्य)	कि.मि.	४०९.०१	४०३.८				
							ह्यूम पाइप कलभर्ट	गोटा	२१४	२६३				
							नियमित आवधिक मर्मत	कि.मि.	४५.७४	३.७४				
६.६	६९-३/४-८१७ ग्रामीण पहुँच कार्यक्रम (DFID)	जि.	प्रा१	४६४२००	४२००	४६००००	सडक सर्वेक्षण (प. र दो. चरण)	कि.मि.	५३८	३३४	४६४२००	१७६८२१	३८	भारित प्रगति ४४.०३%
							सडक निर्माण(प. र दो. चरण)	कि.मि.	७२२	२८१				
							स्ट्रक्चर तथा फिनिसिङ्ग कार्य	प्र.श.	१४.१	८.३				
							निर्माण सामग्री खरीद	प्र.श.	१४.१	८.३				
							संस्थागत विकास	प्र.श.	१३.२३	४.७३				
६.७	६९-३/४-८१५ वृहत एवं स्था.झो.पु.नि.एवं मर्मत संभार	जि.	प्रा१	२४३०००	१६३०००	८००००					२४३०००	१८४६३४	७६	४६ पुल सम्पन्न
६.७.१	मुख्य मार्ग झोलुङ्गेपूल (श्री ५ को सरकार)						सम्पन्न गर्ने	गोटा	९	२				

							फेब्रिकेशन तथा निर्माण	गोटा	१४	१४				
६.७२	मुख्य मार्ग झोलुङ्गेपूल कार्यक्रम (संयुक्त लगानी) (SDC, Helvetas, Japan-NPG)						सम्पन्न गर्ने	गोटा	१६	७				
							फेब्रिकेशन तथा निर्माण	गोटा	१५	११				
							विस्तृत सर्वेक्षण	गोटा	२८	१४				
६.७३	दोधारा चाँदनी मल्टी स्पान झालुङ्गे पुल						सम्पन्न गर्ने	गोटा	१	१				
६.७४	स्थानीय मार्ग झोलुङ्गेपूल कार्यक्रम (जिल्लागत)						सम्पन्न गर्ने	गोटा	५१	३७				
							नियमित मर्मत सुधार	गोटा	२१००	३०७				
							फेब्रिकेशन तथा निर्माण	गोटा	५२	७७				
६.८	६९.३/४-८०३ जिल्ला प्राविधिक कार्यालय	जि.	प्रा२	१२१५५०	१२१५५०	-	भवन मर्मत				५०००	४९९८	१००	भवन मर्मतको मात्र खर्च
६.९	६९.३/४-८०६ विकेन्द्रीत वित्त तथा विकास कार्यक्रम (UNDP)	जि.	प्रा१	८५०००	-	८५०००	जि.वि.सको क्षमता अभिवृद्धि	जिल्ला	२०	२	८५०००	८५०००	१००	कुल बजेट रु. १६७२८६ कुल खर्च रु. ११६८९९
							जि.वि.स.लाई अनुदान	जिल्ला	२०	१८				
							अनुगमत तथा मूल्याकंन तालिम	पटक	४	३				
							लेखा तथा प्रविधि विकास तालिम	पटक	३	३				
६.१०	६९.३/४-८०५ ग्रामीण खानेपानी तथा सरसफाई आ.	जि.	प्रा२	१५२००४	१५२००४	-	इनार मर्मत	जिल्ला	२	२	९६४४०	८४८७१	८८	
							ट्यूववेल	जिल्ला	१४	१४				
							आकाशे पानी	गोटा	१३	१३				
							सरसफाई विभिन्न तालिम	जिल्ला	३६	३०				
							ग्रयाभिटि खा.पा. योजना	सख्या	१७८	२७				
६.११	६९.३/४-८५२ ग्रामीण सडक मर्मत संभार कोष (ADB-GRP) (ADB/GRP)	जि.	प्रा२	४००००	२००००	२००००	नियमित मर्मत	कि.मि	१८१५	११९५	४००००	३४४५१	८६	९ जिल्लाको प्रगति समावेश नभएको ।
							आवधिक मर्मत	कि.मि.	४०४	३०.२				
							ग्यावियन तार खरिद	क्युटल	७५	६२८१				
							माटोको काम	कि.मि.	३५२३५	३१३६८				
							सडक पूनस्थापन कार्य	कि.मि.	२९५२	३८८८				

७. आर्थिक रुपले पिछडिएको क्षेत्र र वर्गको उत्थान तथा विकास कार्यक्रम

७१	६९.३/४-८४०-२१० दूर्गम एवं विशेष क्षेत्र विकास कार्यक्रम (CARE-Nepal)	जि.	प्रा२	१४५०००	९००००	५५०००	आयोजना सर्वेक्षण	वटा	६०	६०	१४५०००	१११२५०	७७	भारित प्रगति ७६%
							खानेपानी योजना	वटा	२९	१०				
							घोडेटो मोटर बाटो निर्माण तथा मर्मत	कि.मि.	८६५	३७				
							विद्युतिकरण योजना	वटा	५२	८				
							झो.पु./ढसबृज	वटा	५३	११				
७२	६९.३/४-३२० आदिवासी/जनजाती उत्थान तथा प्रजा विकास	के.	प्रा१	२१७००	२१७००	-								

७.२.१	आदिबासी/जनजाति						चेतना अभिबृद्धि कार्यक्रम		४०	३९	२१७००	२१७००	१००	थप निकासा भएको३० लाख कुल खर्च रु २४११००
							मानव संसाधन विकास	जना	१००	१०३				
							संस्थागत विकास	गोटा	२	१				
							विभिन्न अनुसन्धान	वटा	३२	४०				
							मातृभाषा संरक्षण र विकास		२६	२६				
७.२.२	प्रजा विकास						पाठ्य सामाग्री वितरण	जना	१०००	१०००				
							छात्रबृत्ति कार्यक्रम	जना	४००	४००				
							पोसाक वितरण	जना	१०००	१०००				
							क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम	वटा	७	७				
७.३	६९.३/४-२२० गुम्वा व्यवस्था तथा विकास समिति	के.	प्रा१	८०००	८०००	-	गुम्बा मर्मत सुधार	गोटा	१५	१५	८०००	८१८४	१०२	भारित प्रगति १००%
							लामा देश दर्शन	पटक	१	१				
							धर्मदेशना	पटक	२	२				
७.४	६९.३/४-३८० उपेक्षित उत्पीडित र दलित वर्ग उत्थान विकास समिति	के.	प्रा१	२१२५०	२१२५०	-	रेडियो कार्यक्रम	पटक	५२	५२	२१२५०	२१२२३	१००	
							जेहेन्दार विद्यार्थी पुरस्कार	जना	१२	१२				
							अनुगमन तथा मुल्यांकन	पटक	१३०	१२५				
							लोक सेवा आयोग तयारी कक्षा	जना	४५	४५				

८. सामाजिक परिचालन तथा स्वरोजगार कार्यक्रम

८.१	६९.३/४-८२० पश्चिम तराई गरिबी निवारण आयोजना (IFAD)	जि.	प्रा१	११००००	४३००	१०५७००	कृषि पशुसेवा तथा सिपमुलक तालिम	जना	४१५	४२२	११००००	१०२२९२	९३	
							कलभर्ट निर्माण	गोटा	२२	२१				
							समूह स्यालो ट्यूवेल	गोटा	२२०	१९८				
							सामुदायिक हेन्ड पम्प निर्माण	गोटा	४०६	२५१				
							घर निर्माण/पूँजी अनुदान	परिवार	२३४/२५६	२०८/२५६				
८.२	६९.३/४-८३४पश्चिम उच्च पहाडी गरिबी निवारण आयोजना (IFAD)	जि.	प्रा१	६००००	२१७६	५७८२४	ग्रामीण पूर्वाधार-तालिम	वटा	४०	३४	६००००	४७२०४	७९	
							कार्य योजना तयारी/तालिम	पटक	४०	३४				
							आलुमा सहभागितात्मक जातिय छनौट	सेट	९०	२०				
							कम्प्युटर/लेखा तालिम	पटक	१	१				
							विरुवा उत्पादन(क.व.उ.स.बाट)	गोटा	१४९०००	११३०००				

							पशु सेवा तर्फ क्षमता विकास	जना	४४	३७				
८३	६९.४-८३१ जनसहभागितामा आधारित वि. कार्यक्रम	जि.	प्रा१	४०००००	४०००००	-					४०००००	३२३६६५	८१	
८४	९५-३-९६६ शान्ति, सामजिक द्वन्दको समाधान र अग्रमन कार्यक्रम	जि.		२८००००	२८००००	-					२८००००	१२९४१७	४६	
८५	९५-३-९५१ गरीवसंग विश्वेश्वर कार्यक्रम	जि.		२५०००	२५०००	-	सामाजिक परिचालन (समुह बैठक,बचत संकलन,विउ पूँजी परिचलन)	जना	४२१	४२१	२५०००	२५०००	१००.०	
							सिप विकास व्यवसाय तालिम	जना	९००/३०	८७०/२९				
							कार्यक्षेत्र अनुगमन तथा अवलोकन	जिल्ला	४५	४५				
८६	६९.३/४-८२१ ग्रामीण विकास कार्यक्रम	जि.	प्रा२	१५०००	१५०००	-					१५०००	८२९५	५५	

९. विविध कार्यक्रम

९१	६९.३/४-४०० फोहर मैला व्यवस्थापन कार्यक्रम (Japan NPG)	के.	प्रा२	८५०००	१५०००	७००००	ओखरपौवा ल्यान्डफिल्ड साइटको पूवाधार विकास	कि.मि.	९१	२३	८५१८२	६१७६	७३	भारित प्रगति ९३.२ %
							ओखरपौवा प्रवेशमार्ग निर्माण	कि.मि.	९२	९२				
							साइटसम्म विद्युती करण	कि.मि.	१८					
							सवारी साधन खरिद	वटा	१९	बोलपत्र आह्वान				
९२	६९.३-२७२ शहरी वातावरण सुधारका लागि सरकार निजी क्षेत्र साझेदारी कार्यक्रम (UNDP)	के.	प्रा१	४०००	-	४०००	स्थानीय स्तरको सार्वजनिक निजि साझेदारीलाई सेवा वितरण ढाँचाको रुपमा लिने	न.पा.	१०	१०	४०००	४०००	१००	कुल निकासा रु १२६७९ कुल खर्च रु १२०७६
							सा.नि.सा. सम्बन्धी सूचना प्रवाह र जनचेतना अभिवृद्धि	न.पा.	१०	१०				
९३	वातावरण व्यवस्थापन कार्यक्रम *	के.	प्रा३				नगरपालिकालाई वित्तिय सहयोग	न.पा.	८	८				
९४	६९.३/४-८६० स्थानीय स्तरमा वातावरणीय व्यवस्थापन कार्यक्रम (FINIDA)	जि.	प्रा३	४२०३२	११३२	४०९००	विद्यालय वातावरण प्रवर्धन	विद्यालय	३०	३०	४२०३२	४२०३२	१००	कुल खर्च रु ७६०००
							EIA अध्ययन	गोटा	१	१				
							उद्योगहरु स्व अनुगमन	गोटा	८	६				
							अन्तराष्ट्रिय/राष्ट्रिय परामर्शदाता	गोटा	१०	१०				
विकास कार्यक्रम जम्मा				४२७३७१४	१७९५३२२	२४७८३९२					३८१७६४२	२६७७६१७	७०	

१०. स्थानीय निकाय अनुदान

१०१	६९३/४-८००	जिल्ला विकास समिति अनुदान (IDA-PRSC)	जि.	प्रा१	८१००००	५६००००	२५००००					८१००००	६५७८००	८१	
१०२	६९३/४-८०२	नगरपालिका अनुदान	जि.	प्रा२	२०००००	२०००००	-					२०००००	२०००००	१००	निकाशालाई नै खर्च मानेको
१०३	६९३/४-८०१	गाउँ विकास समिति अनुदान (IDA-PRSC)	जि.	प्रा१	१९५६५००	६३६५००	१३२००००					१९५६५००	१७३२०००	८९	निकाशालाई नै खर्च मानेको
स्थानीय निकाय अनुदान जम्मा					२९६६५००	१३९६५००	१५७००००					२९६६५००	२५८९८००	८७	
विकास जम्मा					७२४०२१४	३१९१८२२	४०४८३९२								

११. साधारण

१११	६९३-११०	स्थानीय विकास मन्त्रालय	अ.प्रा.	२१२१५	२१२१५	-					२१२१५	१८७१६	८८	
११२	६९३-१११	अनुगमन समितिको सचिवालय	अ.प्रा.	१४७५	१४७५	-					१४७५	८००	५४	
११३	६९३/४-११५	राष्ट्रिय दलित आयोग	अ.प्रा.	१२५००	१२५००	-					१२५००	८३८१	६७	
११४	६९३-१३०	जिल्ला अथिति गृहहरु	अ.प्रा.	३८९८	३८९८	-					३८९८	३८९८	१००	
११५	६९३-१४०	पंजिकरण शाखा	अ.प्रा.	१२१०५	१२१०५	-	व्यक्तिगत घटना दर्ता तर्फ जन्म ५,२७,१५०मृत्यु ६२,८०० विवाह १,११,८५३ बसाई सराई ४५,५०९ र सम्बन्ध विछेद १४७				१२१०५	११६६२	९६	
११६	६९३-१४५	सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम	अ.प्रा.	७५५०००	७५५०००	-					७५५०००	७१४०१३	९५	भाद्र ५ सम्मको म.ले.नि.का. विवरण
११७	६९३/४-१५०	स्थानीय वि. पू.तथा कृषि सडक विभाग	अ.प्रा.	८८३२	८८३२	-					८८३२	९०४३	१०२	
साधारण जम्मा				८१५०२५	८१५०२५	-					८१५०२५	७६६५१३	९४	
कुल जम्मा				८०५५२३९	४००६८४७	४०४८३९२					७५९९१६७	६०३३९३०		

द्रष्टव्य:-

- **६९-३/४-४-२५० अन्तर्गतका गतिविधि हुन र खर्च प्रयोजनका लागि एकमुष्ट राखिएको छ।**
- **चालु र पूँजीगत खर्च यस पटक पनि स्पष्ट छुटिएर प्राप्त नभएको हुँदा विश्लेषण गर्न नसकिएको।**
- **वित्तिय प्रगति रेडबुक भन्दा बढी भएका कार्यक्रमहरुको छुट्टै कैफियत महलमा उक्त रकम उल्लेख गरिएको छ।**